

О. Д. Придаток,
Р. І. Романенко,
С. С. Ходій

КРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

ЧАСТИНА **2**

Харків
Видавнича група «Основа»
2020

Придаток О. Д.
П75 Українська мова та читання. 2 клас. Частина 2 /
О. Д. Придаток, Р. І. Романенко, С. С. Ходій. — Х. : Вид.
група «Основа», 2020. — 348, [4] с. — (Серія «Мій кон-
спект»)

ISBN 978-617-00-3806-7.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування і розробки уроків української мови та читання у 2-му класі Нової української школи, складені відповідно до вимог нового Державного стандарту початкової освіти (2018) за Типовою освітньою програмою авторського колективу під керівництвом О. Я. Савченко.

Розподіл годин і тематика уроків відповідають змісту підручників М. С. Вашуленка, С. Г. Дубовик (Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2019) та О. В. Вашуленко (Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2019).

Конспекти уроків, різноманітних за формою проведення, побудовано з урахуванням основних положень Концепції «Нова українська школа», на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, з використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій, інтерактивних методів та прийомів навчання, сучасного обладнання як складової нового освітнього середовища.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	6
УКРАЇНСЬКА МОВА	10
СЛОВА — НАЗВИ (<i>предметів, ознак, дій, чисел</i>) (<i>продовження</i>)	10
Слова — назви чисел (<i>числівники</i>)	10
Урок 65. Поняття про слова — назви чисел (<i>числівники</i>). Навчаюся визначати слова, які називають числа	10
Урок 66. Вправлення у добиранні слів, які відповідають на питання <i>скільки, котрий?</i> . Навчаюся добирати числівники	14
Урок 67. Вправлення в утворенні сполучення слів із числівниками. Навчаюся утворювати сполучення слів із числівниками	18
Урок 68. Уживання числівників у мовленні. Навчаюся вживати числівники у мовленні	22
Урок 69. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних зі словами — назвами чисел	25
Урок 71. Закріплення знань про іменники, прикметники, дієслова та числівники. Навчаюся вживати іменники, прикметники, дієслова і числівники в мовленні	28
Урок 72. Вправлення у розрізненні слів за значенням та питаннями. Навчаюся розрізняти слова за значенням та питаннями	32
Службові слова	37
Урок 73. Поняття про службові слова. Навчаюся визначати в реченні службові слова і писати їх окремо від інших слів	37
Урок 74. Поняття про службові слова. Навчаюся вживати службові слова в мовленні	41
Урок 75. Вправлення у доречному вживанні слів. Навчаюся вживати іменники, прикметники, дієслова, числівники і службові слова у мовленні	46
Урок 77. Узагальнення знань із розділу	51
РЕЧЕННЯ	56
Урок 79. Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся розпізнавати речення за його основними ознаками	56
Урок 80. Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію розповідних речень	60
Урок 81. Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію питальних речень	63
Урок 83. Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію спонукальних речень	67
Урок 84. Закріплення знань про розповідне, питальне, спонукальне речення та вміння їх складати. Навчаюся складати розповідні, питальні і спонукальні речення	71
Урок 86. Інтонування речень під час голосного читання, зв'язних висловлювань та усного діалогу. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію речень	76
Урок 87. Складання різних за інтонацією речень. Навчаюся складати різні за інтонацією речення	80
Урок 89. Поширення речення за питаннями. Навчаюся поширювати речення словами за поданими питаннями	85
Урок 90. Складання речень за малюнком. Навчаюся складати речення за малюнком	89
Урок 91. Складання речень за малюнком. Навчаюся складати речення за малюнком	93
Урок 92. Закріплення знань і вмінь, пов'язаних з реченням	98
ТЕКСТ	102
Урок 95. Спостереження за основними ознаками тексту. Удосконалення вміння добирати заголовок відповідно до змісту тексту. Навчаюся розпізнавати текст за його основними ознаками	102
Урок 96. Спостереження за будовою тексту. Навчаюся визначати частини тексту	107
Урок 97. Вправи на знаходження в текстах виражальних засобів мови та на відновлення деформованого тексту. Навчаюся знаходити в текстах виражальні засоби мови, відновлювати деформований текст	112

Урок 98. Текст-розповідь. Характерні ознаки тексту-розповіді. Навчаюся розрізняти текст-розповідь	117
Урок 99. Текст-опис. Характерні ознаки тексту-опису. Навчаюся розрізняти текст-опис	121
Урок 101. Виконання вправ на складання тексту за ілюстрацією. Навчаюся складати текст за ілюстрацією	125
Урок 102. Виконання вправ на складання тексту за серією малюнків. Навчаюся складати текст за серією малюнків	128
Урок 103. Виконання вправ на складання тексту за серією малюнків. Навчаюся складати текст за серією малюнків	131
Урок 104. Виконання вправ на складання тексту про події із власного життя. Навчаюся складати текст про події із власного життя	134
Урок 105. Створення висловлювання на відому тему. Навчаюся створювати висловлювання на відому тему	137
Урок 107. Вдосконалення та редагування текстів. Навчаюся перевіряти і вдосконалювати тексти	141
Урок 108. Вдосконалення та редагування текстів. Навчаюся перевіряти і вдосконалювати тексти	146
Урок 110. Урок узагальнення знань.	150
ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО	153
Урок 111. Повторення вивченого. Звуки і букви	153
Урок 113. Повторення вивченого. Слово	157
Урок 114. Повторення вивченого. Слова ввічливості	162
Урок 116. Повторення вивченого. Речення	165
Урок 117. Повторення вивченого. Текст	168
Урок 119. Підсумковий урок за рік	172
ЧИТАННЯ	175
Кришталева зимонька у срібнім кожущку (продовження)	175
Урок 57. Веселий таночок танцює снігопад. «Дивовижний снігопад» (за Анною Рибалкою).	175
Урок 58. Веселий таночок танцює снігопад. «Дивовижний снігопад» (за Анною Рибалкою) (продовження)	178
Урок 59. Ходить мороз надворі у чоботах пухових. Леся Вознюк «Йшов мороз». Анатолій Качан «Зустріч»	181
Урок 60. Хто уміє зберігати — уміє й господарювати. Марія Чумарна «Як зайчики зимували»	184
Урок 61. Весела зима. Платон Воронько «Гра у сніжки»	188
Моя родина — це наша славна Україна	191
Урок 62. Я люблю свою родину. Сашко Дерманський «Віршик для мами». Олег Попов «Хто це?»	191
Урок 64. Я люблю свою родину. Гриць Гайовий «Будильник». Катерина Перелісна «Мами й доні». «Дідусів маршрут» (за Аркадієм Музичуком)	194
Урок 65. Україна — це ти! Наталя Рибальська «Добрий день, матусю Україно!»	197
Урок 66. Державні символи України. Наталка Поклад «Прапор»	200
Урок 67. Без верби і калини нема України. «Як Оксана вербою стала» (народна оповідь)	203
Урок 68. Без верби і калини нема України. «Як Оксана вербою стала» (народна оповідь) (продовження)	206
Урок 69. Ми — українці, ми — європейці. Анатолій Григоруку «Дивовижні імена». Володимир Верховень «Українська мова». Що таке оповідання?	208
Урок 71. Слово — не горобець, вилетить — не піймаєш. «Мудра мова» (за Анатолієм Григоруком)	211
Урок 72. По-своєму кожна пташина співає, по-своєму кожен народ розмовляє. Всеволод Нестайко «Тьохіванко, Тьохандарійко і Цвірінько»	214
Урок 73. Узагальнення за розділом. «Україна» (за Лідією Повх)	217
Зустрічаймо весноньку!	220
Урок 74. Рання весна. «Весна світла» (за Алевтиною Волковою)	220

Урок 75. Пісні струмка. Леся Вознюк «Весняний струмок». Ознайомлення з поняттям «діалог». Катерина Перелісна «Весна»	223
Урок 76. Вірші-діалоги. Варвара Гринько «Струмок». Андрій М'ястківський «Пролісок»	226
Урок 78. Леся Українка — поетична квітка України. Леся Українка «Пісенька весняної води»	230
Урок 79. Дивовижний дарунок. Надія Кир'ян «Котики»	233
Урок 80. Дивовижний дарунок. Надія Кир'ян «Котики» (<i>продовження</i>)	236
Урок 81. Тарас Шевченко — народний поет та художник. Т. Г. Шевченко «Встала весна...»	240
Урок 82. Великодне свято. Ніна Куфко «Свято Пасхи недалечко»	243
Мого дитинства сонячна країна	246
Урок 83. Дружба та братство — найбільше багатство. Євген Гуцало «Під веселкою»	246
Урок 85. Найдорожче — чесність. Аліна Туз «Про Михася та Люка Скайвокера»	249
Урок 86. Найдорожче — чесність. Аліна Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (<i>продовження</i>)	252
Урок 87. Добре ім'я краще багатства. Зірка Мензатюк «Золоте серце». Пряме та переносне значення слів	255
Урок 88. Мрія про космос. Катерина Василенко «НЛО»	258
Урок 89. Коли буває соромно? Леонід Нечаєв «Про жовті грушки та червоні вушка»	262
Урок 90. Наполеглива праця — запорука успіху. «Пластиліновий песик» (<i>за Оксаною Кротюк</i>)	265
Урок 92. Маленькими кроками до великих перемог. «Я все зможу!» (<i>за Дженніфер Мур-Маллінос</i>)	268
Урок 93. Маленькими кроками до великих перемог. «Я все зможу!» (<i>за Дженніфер Мур-Маллінос</i>) (<i>продовження</i>)	271
Урок 94. Чи варто ризикувати? «День народження» (<i>за Оксаною Радущинською</i>)	275
Урок 95. Чи варто ризикувати? «День народження» (<i>за Оксаною Радущинською</i>) (<i>продовження</i>)	278
Урок 96. Узагальнення за розділом	281
Кожна пригода — до мудрості дорога	284
Урок 97. Як досягнути успіху? Оксана Павлова «Якби я мав такі кросівки...»	284
Урок 99. Як досягнути успіху? Оксана Павлова «Якби я мав такі кросівки...» (<i>продовження</i>)	288
Урок 100. Чи добре бути нахабним? Василь Чухліб «Заячий холодок»	291
Урок 101. Чи добре бути нахабним? Василь Чухліб «Заячий холодок» (<i>продовження</i>)	294
Урок 102. Вчимося аналізувати інформацію. «Кревет Вася» (<i>за Всеволодом Нестайком</i>)	297
Урок 103. Вчимося аналізувати інформацію. «Кревет Вася» (<i>за Всеволодом Нестайком</i>) (<i>продовження</i>)	300
Довкола стільки є краси!	303
Урок 104. Ранковий ліс. Лідія Компанієць «У лісочку»	303
Урок 106. Я не ображу рідної землі! Ніна Вернигора «Диво у долоньках»	306
Урок 107. Здібності і таємниці братів наших менших. Валентина Бондаренко «Розумаха»	309
Урок 108. На небі також є краса. «Казка неба» (<i>за Ліною Біленькою</i>)	312
Урок 109. Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Микола Возіянов «Сонечко»	315
Урок 110. Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Анна Рибалка «Вовчик і сонечка»	318
Урок 111. Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Анна Рибалка «Вовчик і сонечка» (<i>продовження</i>)	322
Урок 113. Що? Де? Коли? Як? Чому? Микола Леденцов «Голка-риба»	325
Урок 114. Що? Де? Коли? Як? Чому? Микола Леденцов «Морський коник»	328
Урок 115. Прекрасний світ. Олена Полянська «Щоб завжди був світ прекрасним»	331
Урок 116. Узагальнення за розділом	335
Урок 117. Гра «Що? Де? Коли?»	339
Урок 118. Урок-гра «Літературна вікторина»	342
Література та Інтернет-ресурси	347

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

№ з/п	Тема уроку	Дата
СЛОВА — НАЗВИ (предметів, ознак, дій, чисел) (продовження)		
Слова — назви чисел (числівники)		
65	Поняття про слова — назви чисел (числівники). Навчаюся визначати слова, які називають числа	
66	Вправляння у добиранні слів, які відповідають на питання <i>скільки, котрий?</i> . Навчаюся добирати числівники	
67	Вправляння в утворенні сполучення слів із числівниками. Навчаюся утворювати сполучення слів із числівниками	
68	Уживання числівників у мовленні. Навчаюся вживати числівники у мовленні	
69	Закріплення знань і вмій, пов'язаних зі словами — назвами чисел	
70	Урок розвитку мовлення	
71	Закріплення знань про іменники, прикметники, дієслова та числівники. Навчаюся вживати іменники, прикметники, дієслова і числівники в мовленні	
72	Вправляння у розрізненні слів за значенням та питаннями. Навчаюся розрізняти слова за значенням та питаннями	
Службові слова		
73	Поняття про службові слова. Навчаюся визначати в реченні службові слова і писати їх окремо від інших слів	
74	Поняття про службові слова. Навчаюся вживати службові слова в мовленні	
75	Вправляння у доречному вживанні слів. Навчаюся вживати іменники, прикметники, дієслова, числівники і службові слова у мовленні	
76	Урок розвитку мовлення	
77	Узагальнення знань із розділу	
78	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
РЕЧЕННЯ		
79	Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся розпізнавати речення за його основними ознаками	
80	Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію розповідних речень	
81	Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію питальних речень	
82	Урок розвитку мовлення	
83	Спостереження за основними ознаками речення. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію спонукальних речень	
84	Закріплення знань про розповідне, питальне, спонукальне речення та вміння їх складати. Навчаюся складати розповідні, питальні і спонукальні речення	
85	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
86	Інтонування речень під час голосного читання, зв'язних висловлювань та усного діалогу. Навчаюся правильно відтворювати інтонацію речень	
87	Складання різних за інтонацією речень. Навчаюся складати різні за інтонацією речення	

№ з/п	Тема уроку	Дата
88	Урок розвитку мовлення	
89	Поширення речення за питаннями. Навчаюся поширювати речення словами за поданими питаннями	
90	Складання речень за малюнком. Навчаюся складати речення за малюнком	
91	Складання речень за малюнком. Навчаюся складати речення за малюнком	
92	Закріплення знань і вмінь, пов'язаних з реченням	
93	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
ТЕКСТ		
94	Урок розвитку мовлення	
95	Спостереження за основними ознаками тексту. Удосконалення вміння добирати заголовок відповідно до змісту тексту. Навчаюся розпізнавати текст за його основними ознаками	
96	Спостереження за будовою тексту. Навчаюся визначати частини тексту	
97	Вправи на знаходження в текстах виражальних засобів мови та на відновлення деформованого тексту. Навчаюся знаходити в текстах виражальні засоби мови, відновлювати деформований текст	
98	Текст-розповідь. Характерні ознаки тексту-розповіді. Навчаюся розрізняти текст-розповідь	
99	Текст-опис. Характерні ознаки тексту-опису. Навчаюся розрізняти текст-опис	
100	Урок розвитку мовлення	
101	Виконання вправ на складання тексту за ілюстрацією. Навчаюся складати текст за ілюстрацією	
102	Виконання вправ на складання тексту за серією малюнків. Навчаюся складати текст за серією малюнків	
103	Виконання вправ на складання тексту за серією малюнків. Навчаюся складати текст за серією малюнків	
104	Виконання вправ на складання тексту про події із власного життя. Навчаюся складати текст про події із власного життя	
105	Створення висловлювання на відому тему. Навчаюся створювати висловлювання на відому тему	
106	Урок розвитку мовлення	
107	Вдосконалення та редагування текстів. Навчаюся перевіряти і вдосконалювати тексти	
108	Вдосконалення та редагування текстів. Навчаюся перевіряти і вдосконалювати тексти	
109	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
110	Урок узагальнення знань	
ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО		
111	Повторення вивченого. Звуки і букви	
112	Урок розвитку мовлення	
113	Повторення вивченого. Слово	
114	Повторення вивченого. Слова ввічливості	
115	Урок контролю навчальних досягнень учнів	
116	Повторення вивченого. Речення	
117	Повторення вивченого. Текст	
118	Урок розвитку мовлення	
119	Підсумковий урок за рік	

ЧИТАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
Кришталева зимонька у срібнім козушку (продовження)		
57	Веселий таночок танцює снігопад. «Дивовижний снігопад» (за Анною Рибалкою)	
58	Веселий таночок танцює снігопад. «Дивовижний снігопад» (за Анною Рибалкою)	
59	Ходить мороз надворі у чоботах пухових. Леся Вознюк «Йшов мороз». Анатолій Качан «Зустріч»	
60	Хто уміє зберігати — уміє й господарювати. Марія Чумарна «Як зайчики зимували»	
61	Весела зима. Платон Воронько «Гра у сніжки»	
Моя родина — це наша слава Україна		
62	Я люблю свою родину. Сашко Дерманський «Віршик для мами». Олег Попов «Хто це?»	
63	Робота з дитячою книжкою	
64	Я люблю свою родину. Гриць Гайовий «Будильник». Катерина Перелісна «Мами й доні». «Дідусів маршрут» (за Аркадієм Музичуком)	
65	Україна — це ти! Наталя Рибальська «Добрий день, матусю Україно!»	
66	Державні символи України. Наталка Поклад «Прапор»	
67	Без верби і калини нема України. «Як Оксана вербою стала» (народна оповідь)	
68	Без верби і калини нема України. «Як Оксана вербою стала» (народна оповідь) (продовження)	
69	Ми — українці, ми — європейці. Що таке оповідання? Анатолій Григоруک «Дивовижні імена». Володимир Верховень «Українська мова»	
70	Робота з дитячою книжкою	
71	Слово — не горобець, вилетить — не піймаєш. «Мудра мова» (за Анатолієм Григоруком)	
72	По-своєму кожна пташина співає, по-своєму кожен народ розмовляє. Всеволод Нестайко «Тьохіванко, Тьохандарійко і Цвірінько»	
73	Узагальнення за розділом. «Україна» (за Лідією Повх)	
Зустрічаймо весноньку!		
74	Рання весна. «Весна світла» (за Алевтиною Волковою)	
75	Пісні струмка. Леся Вознюк «Весняний струмок». Ознайомлення з поняттям «діалог». Катерина Перелісна «Весна»	
76	Вірші-діалоги. Варвара Гринько «Струмок». Андрій М'ястківський «Пролісок»	
77	Робота з дитячою книжкою	
78	Леся Українка — поетична квітка України. Леся Українка «Пісенька весняної води»	
79	Дивовижний дарунок. Надія Кир'ян «Котики»	
80	Дивовижний дарунок. Надія Кир'ян «Котики» (продовження)	
81	Тарас Шевченко — народний поет та художник. Т. Г. Шевченко «Встала весна...»	
82	Великоднє свято. Ніна Куфко «Свято Пасхи недалечко»	
Мого дитинства сонячна країна		
83	Дружба та братство — найбільше багатство. Євген Гуцало «Під веселкою»	
84	Робота з дитячою книжкою	
85	Найдорожче — чесність. Аліна Туз «Про Михася та Люка Скайвокера»	
86	Найдорожче — чесність. Аліна Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (продовження)	

№ з/п	Тема уроку	Дата
87	Добре ім'я краще багатства. Зірка Мензатюк «Золоте серце». Пряме та переносне значення слів	
88	Мрія про космос. Катерина Василенко «НЛО»	
89	Коли буває соромно? Леонід Нечаєв «Про жовті грушки та червоні вушка»	
90	Наполеглива праця — запорука успіху. «Пластиліновий песик» (за Оксаною Кротюк)	
91	Робота з дитячою книжкою	
92	Маленькими кроками до великих перемог. «Я все зможу!» (за Дженніфер Мур-Маллінос)	
93	Маленькими кроками до великих перемог. «Я все зможу!» (за Дженніфер Мур-Маллінос) (продовження)	
94	Чи варто ризикувати? «День народження» (за Оксаною Радушинською)	
95	Чи варто ризикувати? «День народження» (за Оксаною Радушинською) (продовження)	
96	Узагальнення за розділом	
Кожна пригода — до мудрості дорога		
97	Як досягнути успіху? Оксана Павлова «Якби я мав такі кросівки...»	
98	Робота з дитячою книжкою	
99	Як досягнути успіху? Оксана Павлова «Якби я мав такі кросівки...» (продовження)	
100	Чи добре бути нахабним? Василь Чухліб «Заячий холодок»	
101	Чи добре бути нахабним? Василь Чухліб «Заячий холодок» (продовження)	
102	Вчимося аналізувати інформацію. «Кревет Вася» (за Всеволодом Нестайком)	
103	Вчимося аналізувати інформацію. «Кревет Вася» (за Всеволодом Нестайком) (продовження)	
Довкола стільки є краси		
104	Ранковий ліс. Лідія Компанієць «У лісочку»	
105	Робота з дитячою книжкою	
106	Я не ображу рідної землі! Ніна Вернигора «Диво у долоньках»	
107	Здібності і таємниці братів наших менших. Валентина Бондаренко «Розумаха»	
108	На небі також є краса «Казка неба» (за Ліною Біленькою)	
109	Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Микола Возіанов «Сонечко»	
110	Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Анна Рибалка «Вовчик і сонечка»	
111	Казка — вигадка, та в ній справжні факти розумій. Анна Рибалка «Вовчик і сонечка» (продовження)	
112	Робота з дитячою книжкою	
113	Що? Де? Коли? Як? Чому? Микола Леденцов «Голка-риба»	
114	Що? Де? Коли? Як? Чому? Микола Леденцов «Морський коник»	
115	Прекрасний світ. Олена Полянська «Щоб завжди був світ прекрасним»	
116	Узагальнення за розвитком	
117	Гра «Що? Де? Коли?»	
118	Літературна вікторина	
119	Робота з дитячою книжкою	

СЛОВА — НАЗВИ (предметів, ознак, дій, чисел) (продовження)

Слова — назви чисел (числівники)

УРОК 65. ПОНЯТТЯ ПРО СЛОВА — НАЗВИ ЧИСЕЛ (числівники). НАВЧАЮСЯ ВИЗНАЧАТИ СЛОВА, ЯКІ НАЗИВАЮТЬ ЧИСЛА

Мета: дати учням поняття про числівник як частину мови; учити правильно ставити питання до числівників; розвивати пізнавальну активність учнів; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: цифри.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Учні сидять у групах. Кожен член групи має номер 1, 2, 3, 4. П'яту групу становлять учні-консультанти.

Вправа «Сонечко»

— Який розділ ми зараз вивчаємо? (Учні зачитують.)

— Прочитайте вірш на дошці. Продовжте його.

Облітав журавель сто доріг, сто земель,
Облітав, обходив, крила й ноги натрудив.

— Яка головна думка вірша? Доберіть синоніми до словосполучення «рідна земля». (*Вітчизна, Батьківщина.*)

— Розберіть вірш за частинами мови. Яке слово ви не розібрали? (*Сто.*)

2. Гра «Відгадай і доведи»

— Визначте, до якої частини мови належать названі слова. Чому ви так вважаєте?

Вітер, погуляв, до, над, перед, а, але, і, сім.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Передбачення»

— До якої частини мови належить слово *сім? сто?* (*З вірша.*)

— На яке питання відповідає? Що воно означає? На якому уроці ми оперуємо такими словами? (*На математиці.*) Як називаються ці слова? (*Числа.*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми ознайомимося зі словами, що означають кілька предметів чи порядок їх при лічбі з мовної точки зору. Такі слова об'єднуються в окрему частину мови — числівники. Прочитайте про них у правилі (*с. 86*).

— На уроці нам допомагатимуть веселі цифри. Вони поведуть нас крок за кроком до нових знань і за кожне виконане завдання відкриють таємницю.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Ігрова ситуація.

Учитель читає вірш «Числівник».

Число числівник назове,
У світ лічби вас поведе.
Ми навчимося рахувати,
І додавати, й віднімати.

Одна на світі Батьківщина,
І матір теж одна-єдина,
Над нами сонечко одне,
Проміння шле нам золоте.

Земля одна, планет багато,
На небі тисячі зірок.
Шість буднів тижня — одне свято,
І безліч у полях квіток.

Число числівник називає,
І всяк школяр це добре знає.
Один, два, три, чотири, п'ять —
Учимося, друзі, рахувати.

Л. Лужецька

— Назвіть числівники, які почули у вірші.

— Вас вітає «Одиниця». Ось завдання від неї.

Об'єднайтеся у групи за номерами, які у вас на грудях. Кожна група збирається у центрі за тим самим номером. Там на вас уже чекають консультанти. (*Діти об'єднуються у 4 групи.*)

І етап. Консультанти знайомлять учнів з темами, підготовленими з учителем заздалегідь.

1-ша група. «Чому числівник — особлива частина мови?».

Числівник — найменша за кількістю слів частина мови, яка нараховує їх усього кілька десятків. У середині XVIII століття Михайло Ломоносов у своїй граматиці вперше назвав числівники особливою частиною мови. Такими вони є й досі. За частотою вживання серед інших слів числівник посідає у нашому мовленні восьме місце.

2-га група. «Як виникла лічба?».

Первісна людина не користувалася такими словами: «один», «три», «чотири» тощо. Аби порахувати предмети, досить було показати їх на пальцях. Загнувши всі пальці на одній руці, переходили на другу. А коли пальців не вистачало, продовжували лічбу на тих самих пальцях, але вже по другому колу. У сиву давнину люди рахували десятками. Вчені вважають, що десяткова система числення (*якою, до речі, користуємося і ми*) пішла від десяти пальців на руках. Пальці були одночасно і лічильною машинкою. Щоб, наприклад, до п'яти додати два, достатньо загнути п'ять пальців на одній руці та два на другій. Загинаєш пальці — додаєш, розгинаєш — віднімаєш.

3-тя група. «Лічба двадцятками та дванадцятками».

Якщо бракувало пальців на руках, переходили до ніг. Так, наприклад, лічили індійці майя, які жили на території сучасної Мексики та Гватемали. Інші люди рахували дюжинами — по 12. Напевно, тому що число 12 має багато дільників, тобто його можна подати як дві шістки, три четвірки, чотири трійки і шість двійок.

4-та група. «Де зустрічаються числівники?».

ЛІЧИЛКИ

Раз, два, три, чотири, п'ять —
Вийшов зайчик погулять.
Як нам бути, що робити?
Треба зайчика зловити.
Будем знову рахувати:
Раз, два, три, чотири, п'ять...

Цікавинка

Підраховано, що за п'ятдесят днів людина з'їдає стільки їжі, скільки важить сама. За життя людина з'їдає п'ятнадцять тонн хліба. У нашій країні людина фізичної праці з'їдає шістьсот грамів хліба на добу. Для службовців, учнів денна норма — чотириста грамів.

II етап. Діти повертаються у первинні групи. Триває обмін інформацією, почутою від консультантів. Кожен член групи переказує почуте у своєму центрі.

2) Робота за підручником (с. 86–87).

- Каліграфічна хвилинка.
Од дин и ця одиниця
- Завдання за вибором.
Скласти речення зі словом *одиниця*.
Зробити звуко-буквений аналіз слова *одиниця*.
- Виконання вправи 1.
 - Прочитайте лічилку.
 - Вивчіть лічилку напам'ять.
 - Розкажіть лічилку напам'ять.
 - Випишіть слова — назви чисел.
 - На яке питання вони відповідають?
- Виконання вправи 2. Робота в парах.
 - Скільки є голосних звуків в українській мові?
 - Скільки є букв на позначення голосних звуків в українській мові?
 - Скільки всього літер в українській абетці?
 - Запишіть числівники словами.
 - Що вони називають?
 - На яке питання відповідають?
- Ознайомлення з правилом.

Фізкультхвилинка. Руханка «Зимонька»

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися,
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Встали — сіли, встали — сіли,
От уже й розвеселили.
Нумо всі, нумо всі
Потанцюймо по росі!

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 3.

— Прочитайте і запишіть прислів'я, об'єднавши за змістом сполучення слів у стовпчиках. (*Сім разів відміряй, а один раз відріж. Краще один раз побачити, аніж сім разів почути. Де сім господиць, там хата не метена.*)

- Назвіть числівник, що повторюється у прислів'ях.
- На яке питання він відповідає?

2) Вправа «Про кого так говорять?».

У нього сім ... на тиждень.

3) Виконання вправи 4. Робота в парах.

— Уставте назви чисел 1, 2, 3, щоб утворилися слова. (*Вітрина, година, трибуна, підвал, стрибок, вітрило.*)

- Запишіть утворені слова.
- Підкресліть числівники у складі цих слів.
- Прочитайте утворені слова для всього класу.

4) **Хвилинка спілкування.**

- Як правильно сказати: 10 — це цифра чи число?
- Я вважаю, що 10 — це число.
- Правильно, а чому ти так вважаєш?
- Продовжте розмову.

5) **Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.**

Учні складають невеличкі висловлювання від імені учнів.

Зразок

Роль — учениця. Аудиторія — друг. Формат — смс. Тема — змагання.

Привіт! У неділю о 15 годині відбудуться змагання з шашок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Синквейн»

Перший крок — назва теми (*одне слово*). (*Числівник.*)

Другий — опис теми в двох словах. (*Три, п'ятий.*)

Третій — рядочок опису дій у рамках даної теми (*три слова*). (*Лічити, зважувати, вимірювати.*)

Четвертий крок — фраза з чотирьох слів, що стосується цієї теми. (*Числівники люблять вимірювати, обчислювати.*)

Останній крок — синонім, що показує суть теми. (*На уроці збагатили знання про числівник як частину мови.*)

2. Домашнє завдання (за вибором)

1. Скласти прислів'я з частин. Виписати числівники.

Краще один раз побачити,	та на другий день продав.
Ану, вставай, чоловіче,	ніж сто раз почути.
Березень у зими кожуха купив,	вже третій півень кукуріче.

2. Відгадати загадки, виписати числівники.

- Спить у ліжку біла сплюшка, в неї аж чотири вушка. (*Подушка.*)
- Два брати у воду дивляться, а довіку не зійдуться. (*Береги.*)
- Сім братів віком рівні, але іменем різні. (*Дні тижня.*)
- Один лле, другий п'є, третій росте. (*Дош, земля, рослина.*)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 66. ВПРАВЛЯННЯ У ДОБИРАННІ СЛІВ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ НА ПИТАННЯ скільки, котрий?. НАВЧАЮСЯ ДОБИРАТИ ЧИСЛІВНИКИ

Мета: формувати уявлення про функцію числівника в мовленні; учити правильно добирати та ставити питання до числівників, що означають кількість предметів і порядок при лічбі; розвивати інтерес до відомих людей; заохочувати учнів мати своє хобі.

Обладнання: індивідуальні картки, ребуси.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Знайди та доведи». Робота в парах

Завдання за вибором:

- Прочитайте прислів'я. Знайдіть такі прислів'я, до складу яких входять числівники. Поясніть їхнє значення.

Якщо зрубав дерево, то посади два. Кінь на чотирьох ногах і то спотикається. Від теплого слова і лід розмерзає. Одне приємне слово краще за цукор і мед.

- Відшукайте прислів'я, яке говорить про те, що потрібно спочатку обміркувати справу, перевірити свої доводи, а потім діяти. Назвіть у ньому числівники. Поясніть значення інших прислів'їв. Ідеш на день, бери хліба на три дні. В хорошій сім'ї хороші діти ростуть. Скрізь добре, але вдома краще. Сім разів одмір, а раз одріж.

2. Мотивація навчальної діяльності

Мовна загадка

Що тримає всьому лад,
Ще й полічить все підряд?
По порядку поскладає,
Бо тим числам лік він знає.
Один, два, три, чотири...

Певну кількість полічили.
Перший, другий, третій... —
Рядочками поскладали...
Про що йдеться? Відгадали? (Числівник.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вивчати числівники. Удосконалимо знання про них за допомогою вправ.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Хвилинка каліграфії.

- Яка зараз пора року?
- Який місяць?
- Яке число?
- Пропишемо сьогоднішнє число каліграфічно.

2) Вибірковий диктант.

— Виберіть з вірша і запишіть словами числівники, що є результатом виконаної дії.

Годі вже вам дармувати —
Будем разом додавати
Добре слово вимовляти,
Наголосом проставляти:

Шість та шість то є... ,
Шість та сім то є... ,
Шість та п'ять — то є... ,
Сім та сім — є... ,

Вісім й вісім — є...
Можна й далі рахувати,
Числівники записати...
А тепер ми ще й полічим,
Без помилок запишем:

Двісті та триста — ... ,
Триста плюс триста — ... ,
По чотиреста двічі — ... ,
А ще коли сто додати,
Що тоді ми будем мати?

Перевірка. Уточнення вимови та правопису числівників одинадцять, чотирнадцять, шістнадцять, шістсот.

3) Робота за підручником (с. 88–89).

- Виконання вправи 5.
 - Прочитайте скоромовку.
 - Скільки було птахів?
 - Запишіть словами числа від дев'яти до п'ятнадцяти.
 - Що називають записані числівники?
 - На яке питання вони відповідають?
 - Виконання вправи 6. Робота в парах. Читання з позначками («система поміч»).
- Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Назвіть числівники.

— Складіть і запишіть два речення, використовуючи числівники, які відповідають на питання скільки?

- Вправа «Що кому подобається робити?».

Всі, хто любить танцювати,
Будуть дружно присідати: раз, два.
Хто з вас відданий футболу —
Два рази підстрибніть вгору: раз, два.
А хто LEGO полюбляє,
Різні іграшки складає —
Руки вгору підніміть
І два оплески зробіть: раз, два.
Хто співає гарно, дзвінко —
Покружляйте, ніби бджілки.
Хто з вас мріє малювати —
Праву руку слід підняти.
А хто ще не обзивався,
Десь у колі заховався —
Крок вперед зробіть сміливо,
Розкажіть, що вам так мило.

(Діти діляться інформацією про свої захоплення.)

- Вправа «Мій талант».
 - Кожна дитина талановита!
 - Розгляньте світлини. Чим полюбляють займатися діти?
 - Що ти розкажеш про себе?

Фізкультхвилинка. Руханка «Талант»

Діти жестами та мімікою показують футболіста, волейболіста, хокеїста, скрипаля, баяніста, хужника, піаніста.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 7. Робота в парах.

- Пригадайте назви зимових місяців. (*Грудень, січень, лютий.*)
- Скільки днів має грудень? (*31.*)
- Скільки днів має січень? (*31.*)
- Скільки днів має лютий? (*28 або 29.*)

2) Вправа «Квест-цікавинка».

Чим особливий місяць лютий?

Лютий — другий місяць року у григоріанському календарі, має 29 днів у високосні та 28 днів — у звичайні роки.

Назва *лютий* закріпилася за місяцем у кінці XIX сторіччя. Цей місяць має люту вдачу. Для лютого характерні пронизливі сніговії, колючі морози, вітри й перемети. Про це свідчать і давні назви місяця: *крутень, зимобор, криводоріг, казибрід, межень* (межа між зимою й весною). Інші народні назви лютого: *лютень, бокогрій...*

- Назвіть весняні місяці. (*Березень, квітень, травень.*)
- Скільки днів має березень? (*31.*)
- Скільки днів має квітень? (*30.*)
- А травень? (*31.*)

3) Завдання за вибором.

I група — вправа «Асоціативний кущ».

(*Весна, вербові котики, берези, березовий сік...*)

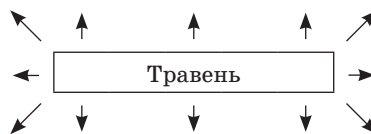
II група — вправа «Асоціативний кущ».

(*Весна, фіалки, кульбабка, мати-й-мачуха, бджоли, джмелі, мухи, комарі...*)

III група — вправа «Асоціативний кущ».

(*Весна, трави, тепло, спека, мед...*)

- Запишіть за зразком назви місяців.
- За потреби звертайтеся до календаря.

4) Виконання вправи 8.

- Прочитайте числівники. Доповніть ряд. (*1 десяток, 2 десятки, 3 десятки, 4 десятки, 5 десятків, 6 десятків, 7 десятків, 8 десятків, 9 десятків, 10 десятків.*)
- Запишіть числівники словами.
- На яке питання вони відповідають?
- Складіть і запишіть речення з числівником 100.
- Прочитайте утворені слова для всього класу.

5) Гра «Відгадайте слова» (с. 89).

- Прочитайте, які слова утворилися. (Сторона, стоянка, столяр, місто, сторінка.)
- А тепер ви спробуйте знайти такі слова. Хто більше?

6) Кола Ейлера — Венна.

Слова для довідок: одиниця, один нуль, два нулі, нуль, дві цифри, три цифри, десятки, сотні, математика, результат обчислення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Метод «Тонкі й товсті запитання»

Орієнтовний зміст тонких запитань

- Що ми сьогодні вчилися робити на уроці?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося виконувати?
- Чи всі слова, написані вами, були правильними?

Орієнтовний зміст товстих запитань

- Чому деякі завдання виконані дуже гарно?
- Як потрібно працювати на уроці, щоб гарно виконувати всі завдання?
- Що було б, якби люди не вміли писати?

2. Домашнє завдання (за вибором)

1. Обчислити приклади. Записати відповіді.

$37 - 7 + 10 =$

$80 - 37 =$

$6 + 6 =$

2. Розгадати ребус. Записати слова.

4 = Я (Столиця.)

(Сім'я.)

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 67. ВПРАВЛЯННЯ В УТВОРЕННІ СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ ІЗ ЧИСЛІВНИКАМИ. НАВЧАЮСЯ УТВОРЮВАТИ СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ ІЗ ЧИСЛІВНИКАМИ

Мета: формувати уявлення про функцію числівника; учити утворювати сполучення слів із числівниками, що означають кількість предметів і порядок при лічбі; розвивати інтерес до народної творчості; виховувати в учнів мовленнєві та математичні навички.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO, аркуші паперу формату А4, ребуси.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Подаруй посмішку»

— Притуліться долоньками одне до одного. Посміхніться. Нехай тепло сердець передається одне одному, а іскорки добра долетять до кожного із нас.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Перевірка домашнього завдання.

Вправа «Так або ні?»

Якщо відповідь «так», учні піднімають зелену цеглинку LEGO, якщо «ні» — червону цеглинку.

- До п'яти додати вісім буде тринадцять.
- Числівник відповідає на питання *скільки?*
- Числівник відповідає на питання *котрий?*
- В українській мові 8 голосних звуків.
- Українська абетка має 30 літер.
- В українській мові є десять букв на позначення голосних звуків.

2) Каліграфічна хвилинка.

Щоб букви правильно писати,
Хвилинку каліграфії треба розпочати!

Букви напишіть рівненько,
Щоб були вони гарненькі.

Робота над загадкою

— Прочитайте та відгадайте загадку Лесі Вознюк.

- Є у блюдечка подружка,
що одне лиш має вушко.

Можеш кралю цю зустріти,
як захочеш чай попоти. (*Чашка.*)

— Виберіть правильну відповідь.

- а) Чашка;
- б) каструля;
- в) чайник.

— Прочитайте відгадку.

— Запишемо каліграфічно буквосполучення.

Ча аш шк ка чашка

Завдання за вибором:

- Усно скласти про чашку та блюдеце задачу.
- Усно скласти мініказку про чашку та блюдеце, використовуючи числівники.

3) Словниковий диктант.

- Запишіть найменше число.
- Запишіть число, яке означає, скільки вам років.
- Скільки членів сім'ї налічує ваша родина?

- Котрим ти стоїш у шерензі на уроці фізичної культури?
- Скільки вікон налічує наш клас?
- Запишіть ім'я того, хто прийшов сьогодні першим до класу.

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Весела граматики.

- Чи можна зі слова *доля*, не змінюючи звуків, зробити дві співацькі ноти? («До» і «ля».)
- Які алфавіти складаються з 6 літер? (*Азбука, абетка.*)

2) Робота над ребусами.

У місто Ребусидія
Всім варто завітати,

І всі його загадки
Вас прошу відгадати.

ОЗМАЛИСЗБАЛИ

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми продовжимо вивчати числівники. Навчимося утворювати їх за допомогою вправ.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 90–91).

• Виконання вправи 9.

- Прочитайте першу віршовану задачу.

Білка моркву посадила,
Аж сімнадцять уродило.

П'ять зайців по три зірвали.
Скільки білочці зосталось?

- Скільки морви уродило у білочки?
- Скільки зайчиків прибігло поласувати морквою?
- Скільки морквинок з'їв кожний зайчик?
- А скільки з'їло троє зайчиків?
- То скільки у білочки залишилося морквинок?
- Прочитайте другу віршовану задачу.

Два зелені огірочки заховались під листочком.
Шість на сонечку лежали і хуленько підростали.
Всім жовтих лежибоки вигрівали жовті боки.
Скільки ж всіх було на грядці?
Полічи всіх по порядку.

Завдання за вибором:

- Утворити і записати зі словом морквиனி словосполучення із числівником.
- Утворити і записати зі словом огірків словосполучення із числівником.
— На яке питання відповідають ці числівники?
- Виконання вправи 10.
— Діти, відгадайте загадку.
— Запишіть слова-відгадки, утворивши сполучення слів із числівниками.

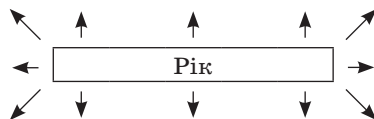
Завдання за вибором:

- Скласти загадку, у якій уживаються числівники.
- Скласти приклади, щоб у результаті дістати дванадцять, чотирнадцять, сімнадцять.

2) Завдання за вибором.

І група — вправа «Асоціативний кущ».

(12 місяців: січень, лютий, березень, квітень, травень, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад, грудень; 4 пори року: зима, весна, літо, осінь,...)

II група — вправа «Асоціативний кущ».

(Чотири, зима, весна, літо, осінь, дощ, сніг, листопад, спека...)

III група — вправа «Асоціативний кущ».

(7 днів тижня: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя...)

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Січень. Інші його назви: *тріскун, сніговик, льодовик, просинець*. Остання назва, за деякими версіями, означає «просити в Богів добра», бо на цей час припадають різдвяні свята. Однак це не відповідає дійсності, оскільки у січні різдвяні свята почали відзначати лише в ХХ столітті.

Фізкультхвилинка

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 11.

- Які числа називаються круглими?
- Назвіть круглі числа першої сотні.
- Запишіть числівники 50, 60, 70, 80 за зразком.
- Поставте наголос у словах.
- Скористайтесь орфографічним словником за потреби.

Завдання за вибором:

- Усно поєднати числівники з дібраними словами — назвами предметів за зразком.
- Скласти речення із словосполученнями.

2) Гра «Відгадайте слова» (с. 91).

— Прочитайте, які слова утворилися. (*П'ятнадцять, шістнадцять, одинадцять, чотирнадцять.*)

— Зверніть увагу, як правильно вимовляється, а як правильно пишеться. (*Ознайомлення з порадою на с. 91.*)

3) Виконання вправи 12.

— На уроці математики ви вивчали одиниці довжини. Назвіть їх. (*Міліметр, сантиметр, дециметр, метр, кілометр.*)

— Назвіть предмети, що вимірюють у міліметрах. (*Дрібні деталі: гвинтики, шурупи, цвяхи.*)

— А у сантиметрах? (*Можна виміряти ширину та довжину парти.*)

— А які вимірюють у метрах? (*Ширина та довжина класу.*)

— Що вимірюють у кілометрах? (*Відстань до школи.*)

— Усно утворіть сполучення слів із числівниками і назвами одиниць довжини, поданими у підручнику.

4) Кола Ейлера — Венна.

5) Виконання вправи 14.

- Котру годину показують годинники?
- Визначте час за зразком.

6) Вправа «Квест-цікавинка».

Людина завжди хотіла виміряти час. Для цього був створений годинник. Перші годинники були сонячними. Їх винайшли ще до нашої ери. Дослідники досі сперечаються, хто винайшов перші годинники. Офіційна версія свідчить, що створені вони були в стародавньому Китаї людиною на ім'я Чиу-Пі.

Сонячний годинник складав конкуренцію пісковим годинникам, які також винайшли в Азії. Пісковий годинник був досить неточними. Точність цих годинників залежала від матеріалів та розмірів колби, обсягу використовуваного піску.

Пізніше, у древній Греції, винахідник Ктсебій створив водяний годинник. Він представляв собою посудину зі шкалою, куди краплі падали із зовнішнього резервуара. Водяні годинники були популярними аж до XVIII століття.

На початку VI століття в Німеччині були створено перший аналог механічного годинника. Винахід приписується ченцеві Герберту. Він сконструював вежові годинники для міста Магдебург. Механізм цього годинника працював за рахунок енергії вантажу, що опускається. Однак механіку використовували тільки для бою. Годинники самі по собі були водяними.

Автор перших повністю механічних годинників залишився невідомим. Історики датують винахід початком XIII століття. Це були вежові годинники в місті Мілан.

Звичні нам механічні годинники було створено завдяки Гюйгенсу в XVII столітті, який використовував маятник як регулятор похибки. Т. Томпсон продовжив справу, створивши циліндр із зубчастими кільцями всередині, які і є аналогом сучасних годинників.

Три століття механічні годинники залишалися найскладнішим технічним пристроєм. Безліч винахідників внесли свою лепту у створення механізму, який сьогодні доступний практично всім.

7. Вправа «Цікаві числа». Робота в парах.

- Дайте повні відповіді на запитання, використовуючи слова в дужках.
- Коли прилітають перші граки? (17 березня.)
- Коли прилітають перші шпаки? (24 березня.)
- Коли з'являються перші весняні мухи? (28 березня.)
- Коли починається рух соку в кленах? (30 березня.)
- Коли день дорівнює ночі? (21 березня.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

— Оцінімо наш урок цеглинками LEGO!

Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку;

кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку;

хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виконати вправу 13 (с. 91).
- Скласти три речення.

О котрій годині ви просинаєтеся, коли збираєтеся до школи? О котрій годині розпочинається перший урок? О котрій годині ви приходите зі школи додому?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 68. УЖИВАННЯ ЧИСЛІВНИКІВ У МОВЛЕННІ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ ЧИСЛІВНИКИ У МОВЛЕННІ

Мета: формувати уявлення про функцію числівника в мовленні; учити утворювати сполучення слів із числівниками, що означають кількість предметів і порядок при лічбі; розвивати інтерес до народної творчості; виховувати в учнів культуру мовлення.

Обладнання: іграшки, фігурки звірят — учнів лісової школи, індивідуальні картки, аркуші паперу формату А4 із завданням.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Кому за що?»

Діти передають по колу іграшку і промовляють, кому і за що її дають.

— Тарасику, я передаю тобі іграшку за те, що у тебе сьогодні день народження.

— А я хочу передати іграшку Маші за те, що вона пригостила мене цукеркою.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Перевірка домашнього завдання.

Гра «Лісова школа»

На дошці виставлені фігурки звірят — учні лісової школи, під кожною фігуркою — кишеньки для карток із завданням. Діти розв'язують приклади разом із учнями лісової школи.

— У звірят утворилися такі відповіді: 14, 18, 21.

— Діти, звірте зі своїми результатами відповіді лісових мешканців.

— Хто помилився?

— А як це могло трапитися?

Орієнтовні завдання

- Їжачок виміряв довжину своєї стежки, і вона виявилася коротшою на 2 метри, ніж у його друга. А довжина стежки, якою мандрує його друг, становить 23 метри. Яка довжина стежки їжачка?
- Природолюб Пилипко посадив у бабусиному садку 6 яблунь, 3 груші, 5 слив, 2 липи. Скільки фруктових дерев посадив Пилипко у бабусиному саду?
- Щоб приготувати український борщ, мама взяла 6 картоплин, 1 морквину, 4 помідори, 1 маленьку капустинку, 2 перчини, 3 літри води. Скільки овочів використано, аби зварити український борщ?

2) Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дід Буквоїд»

— До нас у гості завітав дід Буквоїд. Він запропонував вписати в клітинки назви чисел. Спробуйте виконати його завдання.

Жив-був дід Буквоїд.

Їв він букви на обід...

Завдання за вибором

			д	ц	я	т	ь
			д	ц	я	т	ь

(Двадцять, тридцять.)

— Запишіть каліграфічно утворені числівники.

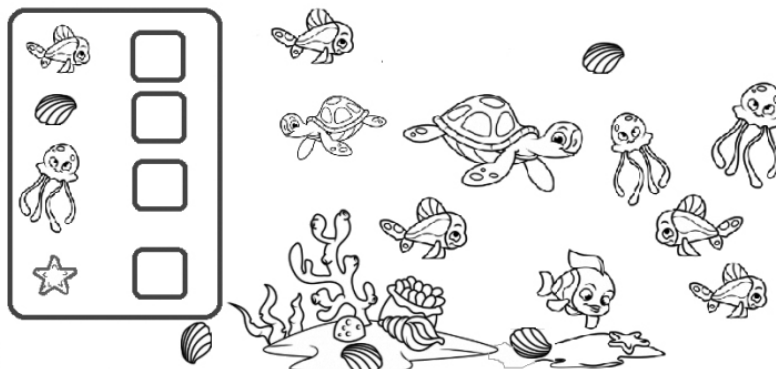
					н	а	д	ц	я	т	ь
					н	а	д	ц	я	т	ь

(Чотирнадцять, вісімнадцять.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Творче завдання. Робота в парах

Скільки на малюнку всього:

Домалюй по 3 бульбашки біля кожної рибки.

— Запишіть усі числівники у сполученні з одним словом, які зустрічаються на ілюстрації.

Наприклад: дві черепахи, чотири мушлі, дві медузи...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо вивчати числівники. Навчимося доповнювати і складати їх за допомогою вправ.

4. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 92–93)

• Виконання вправи 15.

— Зазначте дату свого дня народження за зразком.

— Запишіть речення, використовуючи числівники. Записуйте числівники словами.

— Що таке дата? (*Дата — календарний час будь-якої події (день, місяць, рік).*)

Завдання за вибором:

• Усно складіть речення про одного члена сім'ї.

• Усно складіть речення про товариша.

— На яке питання відповідають ці числівники?

• Виконання вправи 16.

— Уявіть себе в майбутньому — через кілька років. Розкажіть про себе, доповнюючи подану розповідь. Назвіть числівники, які ви використали.

Наприклад:

Через один рік мені виповниться 8 років, і я буду навчатися у 3-му класі.

Через два роки мені виповниться 9 років, і я буду навчатися у 4-му класі.

Через три роки, коли мені виповниться 10 років, я буду навчатися у 5-му класі.

Через чотири роки я відсвяткую свій 12-й день народження, і хочу поїхати у Карпати.

Через п'ять років я запрошу вас на свій 13-й день народження і буду писати вірші.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так. Якщо мені не сподобається, то що — подарунок викинути?	Чи потрібно вимагати подарунок на день народження?	Ні, бо так робити невічливо
ВИСНОВОК		

• Вправа «Квест-цікавинка».

День народження більшість людей справляють як свято, оскільки у цей день людина стає на рік старшою від попереднього дня народження. Людину, у якої цей день є днем народження, називають іменинником. У багатьох культурах іменинникам прийнято дарувати подарунки. День народження, який відбувається в річницю, кратну 5-ти, 15, 20 і т. ін. називають *ювілеєм*.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 17.

— Розгляньте малюнок. Хто на ньому зображений?

— Прочитайте задачу.

- Одна бабуся,
Дві матері,
Дві дочки та внучка.

— Скільки було людей?

— Назвіть числівники, використані в задачі.

— На яке питання вони відповідають?

— Складіть подібну задачу. Запропонуйте розв'язати її у класі.

2) Виконання вправи 18.

— Прочитайте першу загадку та відгадайте її. Що це? (*Очі.*)

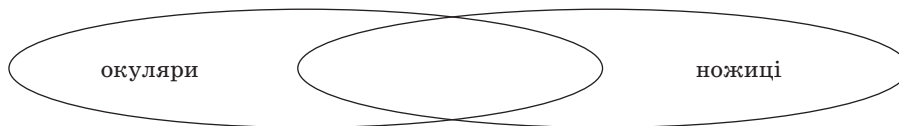
— Прочитайте другу загадку. Що це? (*Окуляри.*)

— Прочитайте третю загадку. Що це? (*Ножиці.*)

— Назвіть числівник, який повторюється у загадках. На яке питання він відповідає?

3) Кола Ейлера — Венна.

— Які спільні ознаки мають окуляри та ножиці?

4) Гра «Біном фантазій».

— Складіть і запишіть свою загадку, використовуючи числівник *два*.

5) Виконання вправи 19.

— Прочитайте вірш-загадку Дмитра Білоуса. Назвіть два відгадані слова. Поясніть, що вони називають. (*Сорока — сорок.*)

— Складіть і запишіть речення з відгаданим словом — назвою числа.

6) Робота над скоромовкою (с. 93).

— Прочитайте скоромовку спочатку повільно, як повзе черепаха, а потім швидко, як скрекоче со- рока.

Сорока сорок сорочок на сорок сороченьят одягала.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання

Індивідуальні диференційовані завдання на картках (*за вибором учителя*).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 69. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СЛОВАМИ — НАЗВАМИ ЧИСЕЛ

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів про числівник як частину мови; закріпити вміння правильно вимовляти числівники, передбачені програмою; розвивати інтерес до живої природи.

Обладнання: емблеми, аркуші паперу.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Форма проведення: урок-КВК.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, математична.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Тихо лунає музика, яка повідомляє дітям, що час утворити коло.

Я до себе всіх скликаю
І урок розпочинаю.

Будем вправно працювати,
Швидко й чітко відповідати.

Учні об'єднуються в пари. Після виконання кожного нового завдання учасники змінюють партнерів. Дітям пропонують привітатися один з одним.

— Якби ви були сніжинкою, як би ви привіталися? *(Діти рухами демонструють привітання.)*

— Якби ви були вітром, як би ви привіталися?

— Якби ви були морозом, як би ви привіталися?

— Якби ви були ялинкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були зайчиком, як би ви привіталися?

— Якби ви були лисичкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були хмаринкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були сонечком, як би ви привіталися?

Перевірка готовності учнів до уроку

Діти сидять за партами, розташованими в класі двома рядами: один ряд — команда «Пізнайки», другий — команда «Розумники».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель

Сьогодні в нас свято —
Урок наш КВК!
Працюємо завзято,
До справи, дітвора!
«Повторення про числівник» —
Сьогоднішня тема.
Дві команди тут присутні,
В кожній — емблема.

Ця команда «Розумники!»
(Багато чого знають!..)
А це у нас «Пізнайки»,
Бо книжки читають.
КВК щоб починати,
Треба привітатися,
Про команди-суперниці
Цікаве дізнатися.

(Команди вітають одна одну.)

Команда «Пізнайки»

Школі рідній перемогу подаруємо,
У справжнім бою її завойуємо.

«Розумники!», батьки вчать чесними бути?
Змагаючись, просимо про це не забути.

Команда «Розумники»

Ми кмітливіші за «Пізнайок»,
Але їх поважаємо.
Перемогу в КВК здобути бажаємо!

(Представлення журі.)

Побажання журі командам

Трудіться, діти дорогі,
До сьомого поту.
Та дістаньте нагороду
За свою роботу.

Пам'ятайте: нагорода —
Це гарна оцінка!
Тож старайтеся усі,
Роль грає й поведінка.

— Починаємо, діти, змагання. Ось послухайте перше завдання.

2. Закріплення знань, умінь і навичок. Виконання завдань гри

Завдання 1. Прочитайте приклади різними способами.

Запишіть їх словами, вживаючи прийменники *від, до*.

$$80 - 20 = 60$$

$$50 + 10 = 60$$

(Журі оцінює привітання команд, а також I завдання.)

Учитель

Діти! Ловіть свій шанс зірковий —
Проведімо диктант вибірковий.

Завдання 2. Випишіть з тексту числівники, які відповідають на питання *котрий?*.

Вісім ляльок дерев'яних,
Кругловидих та рум'яних,
В різнобарвних сарафанах
На столі у нас живуть,
Всіх мотрійками зовуть.

Перша лялечка товста,
А всередині пуста,
Навпіл ляльку огрядну
Розділити можна.

В ній побачиш другу
Лялечку порожню.
Ти мотрійку цю відкрий —
Третя вистрибне, як стій.

Половинку відчини,
Наглухо приперту,
І зумієш ти знайти
Лялечку четверту.

Вийми цю і подивись:
Може є там ще якісь?
Справді: є тут п'ята
Лялечка пузата.

А у п'ятій просто
Заховалась шоста,
А у шостій сьома,
Як у себе вдома.
А у сьомій — глянь-но,
Восьма і остання!

(Представники команд читають числівники.)

Учитель. Будь уважним, не зівай і загадки відгадай!

Завдання 3. Конкурс «Хто кмітливіший?»

Кмітливим стає той, хто відгадає найбільше загадок.

(Відповіді діти пишуть на аркушах.)

Граматичне завдання

— Випишіть числівники, які відповідають на питання *скільки?*.

1. Сімсот невісток на одній подушці сплять. (*Соняшник*.)
2. На одному коромислі дві змії сидять. (*Брови*.)
3. Шість ніг, дві спини, одна голова. (*Дитина сидить на стільці*.)
4. У двох матерів по 5 синів, а всім ім'я одне. (*Пальці на руках*.)

(Журі підбиває підсумок.)

Фізкультхвилинка

Учитель

Математику щоб знати,
Треба добре рахувати,

Завдання 5. Веселі задачі.

- Шість ведмедів по малину
Йшли у сонячну годину.

Ви подумайте, рішіть
І відповіді запишіть.

Троє там вже ласували.
Скільки всіх ведмедів стало? (*Дев'ять*.)

Учитель

Є цікавинок багато в світі,
Вам би їх всі знайти.
В них зустрінуться числівники,
Словами їх треба записати.

- Сіра мухоловка прилітає з кормом до гнізда 300–400 разів на день.
- Морські птахи щодня з'їдають корму в 10 разів більше за власну вагу.
- П'ятсот укусів бджоли спричиняють смерть людини.
- Бджола за день запилює 7000 квіток.

(Журі підбиває підсумки.)

Завдання 6. Відпрацювання вимови числівників.

50, 60, 70, 80, 90

— Прочитайте виразно числівники, записані у рамочці, в порядку зростання. (*П'ятдесят, вісімдесят і т. ін.*)

- Прочитайте ці числівники в порядку спадання.
- Прочитайте числівник з апострофом.
- Прочитайте числівник, що починається звуком [с']. (*Сімдесяти.*)
- Прочитайте числівник, у якому найбільше складів. (*Вісімдесяти.*)

Завдання 7. Назвіть числівники з вірша.

НЕПОСИДА ВАСЯ

Непосида Вася на стільці гойдався.
Перший раз гойднувся і перевернувся,
Другий раз гойднувся, — знов перевернувся,
Третій раз гойднувся — теж перевернувся.
З того часу Вася більше не гойдався.

- Діти, як слід поводитися, сидячи на стільці?
- А чому не можна гойдатися?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Зворотний зв'язок. Рефлексія

Визначення переможців.

- Чи сподобався вам урок?

Капітани команд

В КВК ми любимо грати,
Змагатися, штурмувати,
Про числівник розмовляти
Й перемогу здобувати.

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

- Побудуйте «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 71. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО ІМЕННИКИ, ПРИКМЕТНИКИ, ДІЄСЛОВА ТА ЧИСЛІВНИКИ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ ІМЕННИКИ, ПРИКМЕТНИКИ, ДІЄСЛОВА І ЧИСЛІВНИКИ В МОВЛЕННІ

Мета: закріпити знання учнів про іменники, прикметники, дієслова та числівники; учити утворювати сполучення слів із числівниками, що означають кількість предметів і порядок при лічбі, знаходити іменники, прикметники, дієслова; виховувати в учнів культуру мовлення.

Обладнання: індивідуальні картки, веселка, 7 кольорових смужок.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

«Хай-файв» (вітання, коли одна дитина плескає піднятою долонею в долоню іншої дитини).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Творче завдання. Гра «Комп'ютер»

Іменник	Прикметник	Дієслово	Числівник
автобус			
	червоний		
			одинадцять
		стрибає	
гори			

— Заповніть порожні рядки таблиці.

Гра «Доторкнись до синього»

Учні можуть розпочати гру в колі, але потім їм потрібно надати можливість вільно пересуватися. Ведучий розпочинає гру словами: «Доторкнись до синього!» (можна використовувати набір кольорових карток). Учні мають торкнутися синього кольору на своєму одязі або на одязі інших. Вони можуть торкатися пальцем, коліном, ліктем, головою тощо. Потім ведучий називає інший колір, наприклад: «Доторкнись до червоного!». Діти, продовжуючи триматися за предмет синього кольору, мають водночас зуміти торкнутися червоного кольору. Протягом гри слід спонукати їх допомагати одне одному торкатися відповідних кольорів.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми закріпимо знання про всі частини мови. Навчимося вживати іменники, прикметники, дієслова і числівники в мовленні.

3. Повторення основних понять теми

1) Каліграфічна хвилинка.

Пи шу пишу

Слу ха аю слухаю

2) Робота за підручником (с. 94–95).

— Послухайте пісню на слова Вадима Крищенка у виконанні Марічки Яремчук.

— Чи сподобалася вам пісня?

• Виконання вправи 20.

— Прочитайте уривок із пісні Вадима Крищенка.

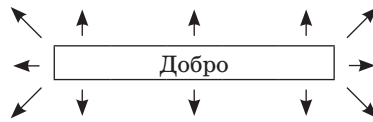
— Назвіть членів своєї сім'ї.

- Прочитайте виділені слова. (*Родина, добро, Україна.*)
- Доведіть, що виділені слова є іменниками.
- Доберіть до іменника *родина* близьке за значенням слово.
- Спишіть і запишіть з ним речення.

Завдання за вибором

I група — вправа «Асоціативний куцц».

(Допомога, порада, мати, доня, тато, син...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Родина.

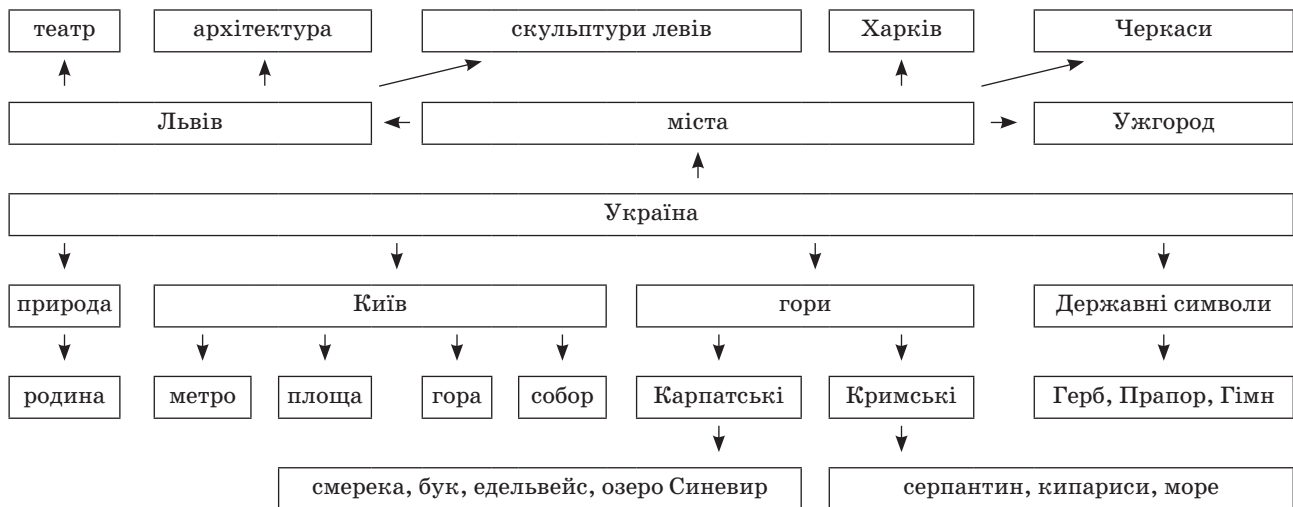
Прикметники. Дружня, велика.

Дієслова. Дбає, оберігає, подорожує.

Враження від предмета. Найкращий клад, коли в родині лад.

Висновок. Сім'я.

III група — вправа «Кластер».

- Виконання вправи 21. Робота в парах.
 - Прочитайте та відгадайте першу загадку. (*Вітер.*)
 - Які слова допомогли вам відгадати загадку? (*Легідний, холодний, пронизливий, теплий.*)
 - На які питання відповідають ці слова? (*Який?*)
 - Прочитайте та відгадайте першу загадку. (*Дерево.*)
 - Які слова допомогли вам відгадати загадку? (*Чорний, зелений, жовтий.*)
 - На які питання відповідають ці слова? (*Який?*)

Завдання за вибором

- Скласти загадку з відгадкою *сонце*.
- Скласти загадку з відгадкою *зоря*.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо завдяки сонячному світлу все росте.	Чи потрібно, щоб на небі постійно світило сонце?	Ні, бо воно хоче ще відпочивать, полежати на хмаринці.
ВИСНОВОК		

- Вправа «Квест-цікавинка».

Сонце — це найближча до Землі зоря у Всесвіті, яка дарує нам тепло і світло вже мільярди років. Нам здається, що Сонце має жовтий або оранжевий колір, але насправді воно біле. Жовтий колір з'являється через атмосферне розсіювання.

- Виконання вправи 22.

— Поедняйте частини прислів'їв.

Ліпше переконувати словами, аніж кулаками.

Умій сказати, умій і змовчати.

Слово може врятувати, а може й ранити.

— Поясніть значення кожного прислів'я.

— Запишіть з пам'яті одне прислів'я.

— Назвіть дієслова, використані в цьому прислів'ї.

Фізкультхвилинка

Раз — підняти руки вгору,
 Два — нагнутися додолу.
 Не згинайте, діти, ноги,
 Як торкаєтесь підлоги.
 Три, чотири — прямо стати,
 Будем знову починати.
 Руки — в боки,
 Нахились вперед, нахились назад.
 І направо, і наліво,
 Щоб нічого не боліло.
 Раз, два, три, чотири —
 Набираємося сили.

4. Виконання практичних завдань на повторення і закріплення основних умінь і навичок

1) Виконання вправи 23.

— Прочитайте вірш Лесі Лужецької.

— Поясніть, як називаються виділені слова.

— Що вони означають?

— На які питання відповідають?

— Доберіть і запишіть іменники за зразком. Орієнтуйтеся на числівник.

Один батько

Одна мати

Одне сонце

Робота в парах

— Поцікався, які іменники дібрали твої однокласники (*однокласниці*).

2) Виконання вправи 24. Робота в парах.

— Переставте рядки так, щоб прочитати вірш Леоніда Полтави.

— Шукайте підказки на світлинах.

— Що зображено на першому малюнку? (*Море*.)

— Отже, який перший рядок буде? (*Там, де море є глибоке...*)

— Що зображено на другому малюнку?

— Продовжте самостійно.

— Зачитайте утворений вірш.

— Доберіть і допишіть прикметники.

Море (*яке?*) глибоке, ..., ..., ...

3) Гра «Біном фантазій».

— Розкажіть про те, як ви відпочивали на морі.

4) **Робота за картками. Робота в групах.**
I група. Знайдіть на картинці числівники.

II група. Знайдіть на картинці дієслова.

III група. Знайдіть на картинці прикметники.

IV група. Знайдіть на картинці іменники.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Веселка»

На дошці прикріплено веселку, на парті в кожного учня — 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку відповідно до того, як він (вона) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів/хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив/робила з допомогою.

Зелена — я це робив/робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив/зробила, але не відразу.

Синя — я це робив /зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання (за вибором)

Скласти сенкан до слова *Карпати*.

Скласти сенкан до слова *море*.

Скласти сенкан до слова *стен*.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 72. ВПРАВЛЯННЯ У РОЗРІЗНЕННІ СЛІВ ЗА ЗНАЧЕННЯМ ТА ПИТАННЯМИ. НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ СЛОВА ЗА ЗНАЧЕННЯМ ТА ПИТАННЯМИ

Мета: вправляти учнів у розрізненні іменників, прикметників, дієслів та числівників за значенням та питаннями; учити утворювати сполучення слів із числівниками, що означають кількість предметів і порядок при лічбі, знаходити іменники, прикметники, дієслова; формувати мовленнєві навички під час складання діалогу; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: індивідуальні картки, предметні картинки.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Усмішка по колу»

— Запрошую вас у коло для вітання. Передайте приємну, щиру усмішку по колу. Нехай вона стане запорукою плідної роботи. Адже усмішка — запрошення до спілкування.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

Творче завдання. Гра «Знайди різні частини мови на світліні»

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо закріплювати знання про вивчені частини мови. Навчимося розрізняти слова за значенням та питаннями.

3. Повторення основних понять теми

1) Каліграфічна хвилинка.

Частини мови

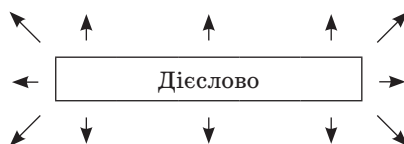
Частини мови

2) Робота за підручником (с. 96–97).

- Виконання вправи 25.
 - Прочитайте уривок із вірша Лесі Лужецької.
 - Випишіть з вірша: один іменник, два прикметники, три дієслова.
 - Поясніть, що називають виписані слова.
 - На які питання вони відповідають?

Вправа «Асоціативний куц»

(Дія предметів, розповідає, аналізує, доводить...)

- Виконання вправи 26. Робота в парах.
 - Виразно прочитайте вірш Леоніда Полтави. («Щоденні 5» — читання для друга.)
 - Назвіть іменники. (Сонечко, вітер, горах, столиця, Київ, Батьківщина, Україна.)
 - Запишіть подані слова на окремих смужечках паперу.

рамка рамка

рамка рамка

рамка рамка

рамка рамка

- Пригадуючи алфавіт, розставте слова за абеткою.
- Тепер запишіть утворений ряд слів за абеткою.
- Які слова написані з великої літери? (Київ, Батьківщина, Україна.)
- Поясніть їхні значення.
- Що ви бачите на світлині?
- Який вірш найбільш вдало висвітлює зображення?

На моніторі екрана:

Над Дніпром широким
старовинний Київ —
на Софійській площі
гетьман на коні.

Р. Завадович

Київ княжий, стольний Київ,
Він ламав мечі батиїв
І Європі був щитом.
Нині Київ над Дніпром —
Місто гордості і слави
Української держави.

О. Сенатович

Завдання за вибором

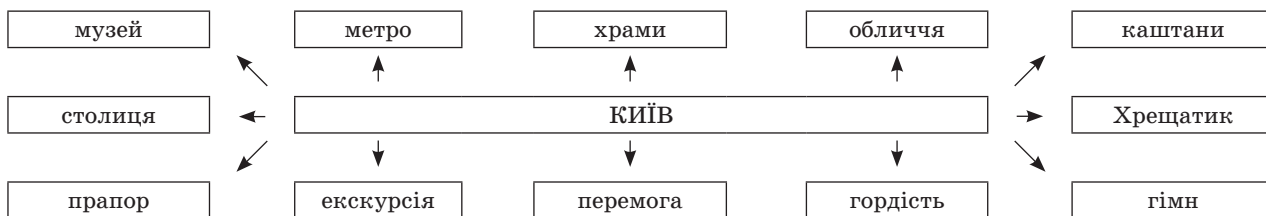
I група — вправа «Квест».

Буряк	Равлик	Їжак	Калина
2, 5	1, 2	1	5, 6

(Україна.)

— Усно складіть речення зі словом *Україна*.

II група — Вправа «Асоціативний куц».

III група — Гра «Подумай і скажи».

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви міст.

ю а і Л д и
с в в в в
ж О о ь К и
е в і д о і
п д л в в к

Відповідь: Одеса, Львів, Київ.

— Усно складіть речення зі словом *Київ*.

- Виконання вправи 27. Робота в парах.

— Прочитайте та розв'яжіть задачу.

Дев'ятнадцять учениць
 Налічив у класі Гриць.
Двадцять учнів ще прийшло.
 Скільки в класі всіх було?

— Поясніть, що називають виділені слова. (*Дев'ятнадцять, двадцять* — числівники.)

— На які питання вони відповідають?

— Складіть задачу про свій клас.

— Запишіть її.

— Прочитайте своїм однокласникам (*однокласницям*).

Фізкультхвилинка

Наші ручки: раз, два, три!
 Наші ніжки: раз, два, три!
 На носок, на каблучок.
 Руку вліво, руку вправо:
 Танцюємо козачок.
 Раз — присядем, два — присядем,
 Гарний настрій — добре всім.
 Покружляли, повертілись
 Й тихо всі за парти сіли.

4. Виконання практичних завдань на повторення і закріплення основних умінь і навичок

1) Виконання вправи 28. Робота в парах.

— Прочитайте слова, написані праворуч. (*Читати, міркувати, додавати, малювати, бажати, уміти.*)

— Поясніть, що називають записані слова. (*Дію предметів.*)

— На які питання вони відповідають? (*Що робити?*)

— Змініть подані слова за зразком і запишіть.

Навчати — навчання

Читати — читання

Додавати — додавання

Малювати — малювання

Бажати — бажання

Уміти — уміння

— Усно складіть речення з однією парою слів.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Розкажіть про свої успіхи у навчанні.

— Запитайте у своїх рідних про їхні улюблені предмети в дитинстві.

2) Виконання вправи 29.

— Замініть словосполучення слів за зразком.

Книжка з бібліотеки — бібліотечна книжка.

Шафа для книжок — книжкова шафа.

Вистава в театрі — театральна вистава.

Гра на комп'ютері — комп'ютерна гра.

— Запишіть утворені словосполучення слів.

— Поясніть, що називають записані слова.

— На які питання вони відповідають?

— Хто зображений на світлині? (*Дівчатка.*)

— Що вони роблять? (*Розмовляють по телефону.*)

Вправа «Розмова по телефону»

— Діти, ми також будемо розмовляти по телефону. Але спочатку пригадайте етикет спілкування по телефону.

Ознайомлення з основними правилами спілкування по телефону

1. Першим називає себе той, хто телефонує. Навіть тоді, коли ти телефонуєш додому, називай своє ім'я. У решті випадків потрібно назвати і прізвище. Розмовляй лаконічно, якщо щось не зрозумів, чи не дочув — можеш перепитати.
2. Переконайся, що ти розмовляєш саме з тією людиною, яка тобі потрібна: по телефону голоси різних людей можуть звучати однаково.
3. Не телефонуй до 8 години ранку і після 10 години вечора — це неввічливо. Не розмовляй довго по телефону. Розмовляти про дрібниці по мобільному телефону — даремна витрата кишенькових грошей.
4. Перед тим, як починати довгу розмову, поцікався, чи є у твого співрозмовника час тебе уважно вислухати.
5. Говори нормальним голосом, не кричи. Речення будуй короткі та змістовні.
6. Будь увічливим від початку до кінця розмови. Пам'ятай: першим завершує розмову той, хто зателефонував.

— Прослухайте зразки телефонних розмов. Проаналізуйте за пам'яткою:

- Чи змістовна розмова?
- Чи дотримували співрозмовники правил телефонного спілкування?
- Чи використано слова ввічливості?
- Чи відповідала інтонація змісту розмови?

ПО ТЕЛЕФОНУ

Лиш телефон задзеленчить,
Іванко в слухавку кричить:
— Алло, привіт! Іван на дроті!
Що? Татусеві по роботі?
Так, знаю я, що мамі й тату
Теж можуть телефонувати.
Чого я вам сказав привіт?
Так, певне так робить не слід...
Дорослим незнайомцям діти
Так не повинні говорити.
Заждіть хвилиночку лишень.
Пробачте, прошу... Добрий день!
Богдана Бойко

ДІЛОВІ РОЗМОВИ

— Здоров! Як справи?
Що робиш? — я питаю.
— Та ось по телефону
З тобою розмовляю...
А як у тебе справи?
— Та справи — те що треба!
А що ти зараз робиш?
— Та от дзвоню до тебе...
— Ну що ж, бувай здоровий,
Бо вже пора кінчати:
Ще ж треба подзвонити
До Роми і до Гната.
Григорій Бойко

Робота в парах

— Розгляньте картки зі сталими виразами. Оберіть лише ті, що можуть використовуватись у телефонній розмові. Прикріпіть їх на дошці для подальшої роботи.

Алло!
Слухаю вас!
А хто це взяв трубку?
Радий вас бачити!
Ви гарно виглядаєте!

Ну, все, бувай!
Дякую за дзвінок!
Це телефонує...
Щасливої дороги!
Ну, тіпа, пока!
Вибачте, а з ким я розмовляю?
Перепрошую, але ви помилились номером!

Завдання за вибором

— Складіть телефонну розмову за заданою ситуацією.
Із другом. Тема: обмін враженнями від прочитаної книги.
Із класним керівником. Тема: повідомлення про хворобу.
Із однокласником. Тема: запрошення на репетицію до свята.
Із товаришем. Тема: повідомлення про відміну заняття гуртка.
Із сусідом. Тема: прохання разом відвідати виставку екзотичних тварин.
Із сестрою. Тема: прохання відправити лист другові.
Із братом. Тема: запрошення відвідати звіт гуртка.

3) Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 97).

— Щоб знати, як правильно писати слова, слід навчитися робити висновки.
— Прочитайте уважно розмову двох дітей і зробіть висновок самостійно.
— Як правильно потрібно писати: *100 гривен* чи *100 гривень*? (*100 гривень*.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Незакінчене речення»

- Я не знав(ла), а тепер дізнався(лася)...
- Я не вмів(ла), а тепер навчився(лася)...
- Найкраще мені вдалося...
- Найбільше запам'яталось...

2. Домашнє завдання (за вибором)

Скласти діалог — розмову з бабусею. Тема: прохання завітати на гостину.
Скласти діалог — розмову з мамою. Тема: прохання купити м'яч.
Скласти діалог — розмову з дідусем. Тема: прохання пограти у шахи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

Службові слова

УРОК 73. ПОНЯТТЯ ПРО СЛУЖБОВІ СЛОВА. НАВЧАЮСЯ ВИЗНАЧАТИ В РЕЧЕННІ СЛУЖБОВІ СЛОВА І ПИСАТИ ЇХ ОКРЕМО ВІД ІНШИХ СЛІВ

Мета: дати учням поняття про службові слова; учити правильно визначати їх у тексті; розвивати пізнавальну активність учнів; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: індивідуальні картки, ромашка.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Одне одному, разом!»

Учитель

Біля школи на перерві
Дітлахів гурти веселі.

1-й учень

Одні бігають, стрибають,
Інші щось розповідають,

Дехто весело сміється,
Бо у них все удається.

2-й учень

Раптом пролунав дзвінок.
Всі побігли на... (урок).

Учні

На уроці працювать ми будем,
Знання міцні ми здобудем.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Завдання за вибором

— У школі багато цікавих слів. Спробуйте їх розподілити у групи за питаннями.

Картка 1

Хто? Що?	Який? Яка? Яке? Які?	Що робити? Що зробити?

Слова: бігати, стрибати, веселий, красива, через, школа, клас, велика, до, показувати, лунати, на.

Картка 2

Хто? Що?	Який? Яка? Яке? Які?	Що робити? Що зробити?

Слова: учень, велика, над, святковий, цеглинки LEGO, у, учениця, шкільний, грати, веселитись, слухати, під.

— Діти, чи до всіх слів удалося поставити питання?

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Передбачення»

Летіло дві сороки,
Сороки-білобоки.
Одна любила вчитись,
А друга — полінитись.

— Привіт, подруго!

— Привіт!

— Чула новину?

— Яку?

— Уявляєш, є такі слова, до яких не можна поставити питання?

— Не може такого бути! Але... Раз не можна поставити питання, то навіщо такі слова потрібні?

— Нумо полетимо до другокласників на урок і про все дізнаємося.

— Вибач, подруго, але... навіщо це мені потрібно?

— Тоді домовимося: я полечу на урок і дізнаюсь про все. І тоді побачимо, чи потрібні тобі ці знання.

— Згода. Зустрінемося через сорок хвилин.

— Так, через сорок хвилин я про все тобі розповім. До зустрічі.

— А про що може розказати сорока? (*Передбачення дітей.*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми ознайомимося зі словами, до яких не можна поставити питання — зі службовими словами — та дізнаємося, чи важливі вони.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ігрова ситуація.

КАЗКА ПРО ПРИЙМЕННИК

Жили у десятому королівстві слова, до яких не можна було ставити питання (*службові слова*). Всі їх поважали. Але одного разу засумували вони, що до них не можна звернутися із питанням, і пішли блукати світом. Блукали, блукали, та й переплуталися в їхніх головах усі думки: забули, що в них є підлеглі, які дуже їх люблять. Почали їхні піддані хвилюватися: «Де наші друзі? Що з ними сталося? Вони що, взагалі про нас забули?». Відтоді все змінилося. Слова в реченнях утратили будь-який зв'язок: «Хлопчик приходив п'ятій годині, себе клав іграшку, переглядав цікаві програми». Через таку жахливу подію Іменник та Прикметник пішли шукати своїх товаришів. Йшли вони темним-темним лісом, довгою-довгою стежкою та раптово надібали на їхні сліди.

А тим часом маленькі слова зустріли якусь дивну бабусю. Вона запропонувала їм подорожувати разом. Вони розповіли, що разом із найкращим своїм другом Іменником можуть *їхати на коні, кидати у воду, прийти перед обідом, падати від втоми, підготувати для роботи*, але самостійно членом речення не бувають. Бабуся настільки захопилася розповіддю своїх нових друзів, що вирішила нікуди їх не відпускати, а привести до себе додому, щоб було з ким довгими зимовими вечорами спілкуватися. Маленькі слова не хотіли йти з бабусею, бо вони згадували про свій рідний край, домівку, вірних друзів, які на них чекали, й почали опиратися. Раптом маленька врівноважена бабуся перетворилася на злу чаклунку. Слова відчували небезпеку. Вони почали кликати на допомогу. Їх відчайдушне воляння почули Іменник та Прикметник, що були неподалік. Дуже швидко прибігли вони їм на допомогу. Відбили їх з рук страшної злодійки. Відтоді маленькі службові слова ніколи не шкодували, що в них є такі друзі!

2) Робота за підручником (с. 98–99).

- Вправа «Я — учителька. Я — учитель».
- Ознайомлення з правилом (с. 98).
- Каліграфічна хвилинка.

В у з від за перед із на під і а але

Завдання за вибором:

Скласти речення зі словом *перед*.

Скласти речення зі словом *від*.

- Виконання вправи 1.
 - Прочитайте речення.
 - Знайдіть слово, до якого не можна поставити питання.
- Вправа «Хвилинка партнерства».
 - А чи можна обійтися без службового слова?
- Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.
Учні складають невеличкі висловлювання від імені білочки.

Зразок

Роль — білочка. Аудиторія — друзі. Формат — оголошення. Тема — корисна їжа.

Увага!

Усі мешканці лісу, вживайте корисну їжу: грибочки, горішки, шишки. Забудьте про чіпси, сухарики, кока-колу.

- Виконання вправи 2. Робота в парах.
 - Прочитайте текст.
 - Чому в лісі тиша?
 - А хто може порушити тишу?
 - Випишіть із тексту службові слова разом зі словами, з якими вони зв'язані.

Словникова робота. Стіна слів

Ошатний — святково вбраний.

Фізкультхвилинка

Наші ручки: раз, два, три!
Наші ніжки: раз, два, три!
На носок, на каблучок.
Руку вліво, руку вправо:
Танцюємо козачок.
Раз — присядем, два — присядем,
Гарний настрій — добре всім.
Покружляли, повертілись
Й тихо всі за парти сіли.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над прислів'ями (с. 99).

Як дбаєш, так і маєш.

Як хто робить, так тому й родить.

- Прочитайте прислів'я.
- Поясніть, що означає кожне прислів'я.

2) Виконання вправи 3.

- Прочитайте виразно вірш Михайла Стельмаха.
- Знайдіть службові слова.
- Назвіть службове слово, яке повторюється у вірші.
- Поясніть його написання з іншими словами.

Словникова робота. Стіна слів

Обора — відгороджена частина подвір'я із приміщеннями для худоби.

Вправа «Хвилинка партнерства»

- Чому в бобра багато добра?

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

- Поміркуйте й скажіть, від якого слова походить слово *службові* (слова).

УРОК 74. ПОНЯТТЯ ПРО СЛУЖБОВІ СЛОВА. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ СЛУЖБОВІ СЛОВА В МОВЛЕННІ

Мета: продовжити ознайомлення зі службовими словами; учити упізнавати їх у реченні, пов'язувати між собою різні частини мови за допомогою службових слів; розвивати спостережливість, увагу; виховувати бажання вчитися

Обладнання: індивідуальні картки, ребус, загадка (*розрізана на смужечки*), ілюстрація корабля.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Гра «Одне одному, разом!»

Учитель

Що за диво-корабель
Нас везе навкруг земель?

1-й учень

Пливемо морями знань
Серед хвиль важких — питань.
Обігнемо Землю з часом
З нашим дружним другим класом.

2-й учень

Нас робота не лякає.
Треба вчитись — кожен знає!
Тож чекаєм побажань
Під вітрилом в морі знань!
За С. Гордієнко

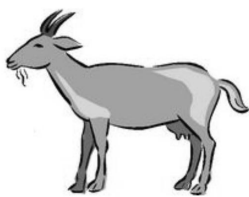
2. Вправа «Побажання»

— Діти, перед нашою мандрівкою висловіть слова-побажання одне одному. Дорога буде цікавою, ви дізнаєтеся багато нового.

3. Каліграфічна хвилинка

1) *Розгадування ребуса чи загадки. Завдання за вибором.*

- Ребус.

3 = Р

Б

(Корабель.)

- Загадка.

— Складіть загадку із розрізаних смужечок. Відгадайте.

впевнено вперед прямує,
в сильний шторм чи ураган
Через море-океан,
а на ньому люд мандрує.

*(Через море-океан,
в сильний шторм чи ураган
впевнено вперед прямує,
а на ньому люд мандрує. (Корабель.))*

2) Письмо з'єднань.

*к к кк ккк К К К К к Кк
Ко ко ор ра аб бе ел ль корабель*

3) Завдання за вибором.

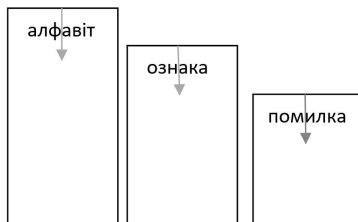
- Гра «Розсипанка».
плавання Великому велике кораблю —
(Великому кораблю — велике плавання)
- Складання речення про корабель.

4) Запис речення, що найбільше сподобалося.

— Що ви бажаєте собі?
— Що ви бажаєте однокласникам?

4. Словниковий диктант. Гра «Вітрила»

1) Запис слів.

(Учень на аркуші пише слово. Далі згортає аркуш так, щоб закрити написане слово. Нижче пише наступне слово. Знову перегортає аркуш так, щоб закрити і це слово. І так — весь диктант.)

Алфавіт, ознака, помилка, предмет, понеділок, рюкзак, співчуття, театр.

2) Взаємоперевірка.

(У тому місці, де помилка, учень пробиває ручкою аркуш. Далі по дірочках учень нанизує аркуш зі словами на ручку. Виграє той, у кого цілі вітрила.)

— Діти, у кого цілі вітрила? Я вас вітаю!

— А ті діти, в кого на вітрилах є дірочки, вдома відремонтуйте їх. Для цього потрібно провести роботу над помилками.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Тестування.

1. Слова *а, і, під, над, через* — це:
 - а) слова, що називають предмети, іменники;
 - б) службові слова.
2. До службових слів:
 - а) не можна поставити питання;
 - б) можна поставити питання *який? яка? яке? які?*.
3. Без службових слів:
 - а) можна побудувати багато речень;
 - б) майже неможливо побудувати речення.
4. Службові слова:
 - а) служать для зв'язку слів у реченні;
 - б) служать для називання дії предмета.

2) Вибірковий диктант.

— Ось що розповіли службові слова про себе. Послухайте уважно їхню розповідь.

Я нікого і ніколи
В реченні вам не назву.
Бо я лише
Для зв'язку слів служу.
«Біля саду», «з ним», «у крані» —
Я біля інших слів стою,
Та на жодне запитання
Відповіді не даю.

Всі слова мої короткі:
У, на, біля, під, з-за, до...
Речення без них миттєво
Зміст утратить все одно.
В реченнях вони потрібні —
Участь там свою приймуть,
Тож службовими словами
Їх усі діти зовуть.

За Юлією Градусовою

— Послухайте ще раз вірш та випишіть службові слова.

3) Перевірка домашнього завдання. Робота в парах з наступною взаємоперевіркою.

— Прочитайте службові слова, що є у вашій домашній роботі.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Для того щоб краще знати рідну мову, продовжимо вивчати службові слова.

— Що ви побажаєте собі?

— Що ви побажаєте однокласникам?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо плавати морем знань, зупинимось у порту Службових слів. Ми закріпимо, як пишуться службові слова з іншими словами, та навчимося доповнювати й вживати службові слова у мовленні.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 100).

• Виконання вправи 5.

— Прочитайте вірш Лесі Лужецької, доповнюючи його службовими словами з довідки.

— Послухайте, як це завдання виконали учні з інших груп.

Взаємоперевірка

Вчімося, друзі, слово любити,
Слово до слова — і думка сповита.
Люди без думки — птиці безкрилі,
Із думкою люди мудрі й щасливі.

— Скільки прийменників вжито у вірші?

— Назвіть найдовший прийменник. (без.)

— А тепер — найкоротший. (і.)

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Навіщо вживаються службові слова у мовленні?

• Виконання вправи 6 або завдання на картці. Робота в парах.

— Прочитайте текст, змінюючи слова в дужках.

— Дайте відповіді на запитання.

— Запишіть текст. Підкресліть службові слова у реченні.

— Поясніть їхнє написання з іншими словами.

Картка

Прочитайте.

Спишіть сполучення слів, вставляючи замість крапок службові слова.

— Підійти (до чого?) _____ моря, плавали (з чим?) _____ мамою, кораблик (з чого?) _____
дерева, сховався (за чим?) _____ деревом, покласти (куди?) _____ стіл.

Фізкультхвилинка

Риби плавають, пірнають,
Потім знову виринають.
А дельфін моргає сміло:
— Доженіть мене уміло.

Раз, два, три — вгору плавники веди
Хвилі в морі розгорни.
Нагулялись, намагались,
Покрутились, причесались.
Зняти втому ми зуміли,
Працювать за парти сіли.

- Що ви побажаєте собі?
- Що ви побажаєте однокласникам?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Творча робота. Завдання за вибором учнів.

Картка 1

- Прочитай.

Вже сонечко __ море сіда;
__ тихому морі темніє;
Прозора, глибока вода,
Немов оксамит, зеленіє.
__ хвилях зелених тремтять
Червонії іскри блискучі
__ ясним огнем миготять,
Мов блискавка __ темної тучі.
Леся Українка

Довідка: в, у, на, і, з.

- Встав службові слова.
- Спиши вірш.

Картка 2

- Прочитай загадку.

Його не вичерпуть нікому,
__ не засипати піском,
__ ньому не зробити стежку,
Щоб іти пішком.
Воно безкрає, синє,
__ хвилі все біжуть,
__ кораблі красиві,
__ водній гладі йдуть.

Довідка: і, на, а, і, по.

- Встав службові слова.
- Спиши загадку.

Картка 3

- Прочитай.

__ морі гарний корабель
__ нових пливе земель.
А __ небі сонце сяє,
Вітер парус роздуває.
Грають __ танцюють хвилі,
__ хвилях плавають дельфіни.
Якір моряки спускають,
Воду __ палуби змивають.
__ медузи, __ медузи,
Як маленькі карапузи.
__ очі бризкає вода,
Хвиля корабель хита.

Юлія Градусова

- Встав службові слова.
- Спиши.

2) **Виконання вправи 7. Робота в парах.**

- Прочитайте слова.
- Визначте слова — назви предметів.
- Визначте слова — назви дій.
- Визначте слова — назви чисел.
- У кожну групу слів додайте службові слова, щоб утворити речення.
- Складіть і запишіть речення. Підкресліть службові слова, що ви додали.

3) **Використання стратегії «Сторітеллінг».**

— Уявіть, що ви — відома людина (*письменник, письменниця*), і вам надійшло замовлення написати казку про лісових мешканців, уживаючи прийменники.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Вправа «Знаю. Умію. Ціную»

Діти об'єднуються у групи з відповідними назвами. Кожна група продовжує речення зі своєю назвою.

Знаю (про те, що в українській мові є слова, до яких не ставлять питань, але без яких майже неможливо побудувати речення; про те, що до службових слів належать слова «до», «на», «над», «під», «з», «із», «в», «у», «за», «перед», «біля», «а», «але», «і»).

Умію (упізнавати службові слова в реченні, писати окремо службові слова від інших слів; пов'язувати між собою слова за допомогою службових слів).

Ціную (думку товаришів, свою мову, знання про службові слова).

2. Підсумок вправи «Побажання»

- Які побажання здійснилися?
- Що ви зробили для цього?

3. Домашнє завдання (робота за картками)

Картка 1

- Прочитайте.
- Користуючись довідкою, вставте потрібні службові слова.
___ зоопарку живуть тварини. А ___ океанаріумі — морські жителі. Такий океанаріум є ___ Києві.
___ скло люди бачать водорості, корали ___ молюски.

- Запишіть утворений текст.

Картка 2

- Прочитайте.
- Вставте потрібні службові слова.
___ природі є безліч великих ___ малих риб. Вони плавають ___ річках ___ морях. Є риби, які вміють вистрибувати ___ пролітати ___ поверхнею води. ___ є риби, які плавають ___ дні моря.

- Запишіть утворений текст.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 75. ВПРАВЛЯННЯ У ДОРЕЧНОМУ ВЖИВАННІ СЛІВ. НАВЧАЮСЯ ВЖИВАТИ ІМЕННИКИ, ПРИКМЕТНИКИ, ДІЄСЛОВА, ЧИСЛІВНИКИ І СЛУЖБОВІ СЛОВА У МОВЛЕННІ

Мета: формувати вміння розрізняти частини мови, правильно вживати їх у мовленні; вчити спостерігати за словами, що відповідають на питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки? котрий? котра? котре? котрі? де? коли? як?*, а також за службовими словами, до яких не можна поставити питання (*і, та, на, від, до, але тощо*); удосконалювати вміння розпізнавати такі слова; розвивати уважність, спостережливість; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: індивідуальні картки, кросворд, ілюстрація синички.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу. Вправа «Одне одному — разом!»

Учитель. Ранок! Сонце в небі прокидається...

Учні. Наш клас до роботи збирається.

Учитель

Доброго дня зичу я тому,
хто прийшов працювати до класу...

Учні. Чому?

Учитель. Бо чекаю любові та плідної праці!

Учні. Ми любимо працю і будемо старатися!

2. Перевірка домашнього завдання

3. Каліграфічна хвилинка

1) Уведення слова. Завдання за вибором учнів.

Вправа «Квест»

— Ідучи до школи, я зустріла дуже цікаву пташку, яка хоче погостювати в нас на уроці рідної мови. Але ця пташка попросила не називати її. А чи хотіли б ви дізнатися, як її звати?

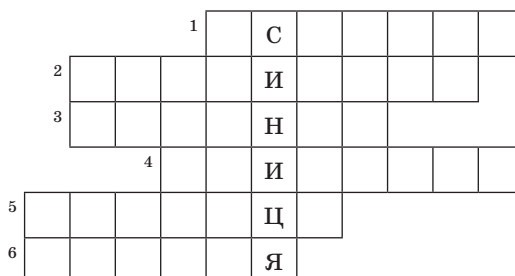
Тоді спробуйте відгадати!

Картка 1

1	2	3	4	5
АВВ	Г'ДЕЄ	ЖЗИ	ПЙЙ	КЛМ
6	7	8	9	0
НО	ПРСТ	УФХ	ЦЧШЩ	ЬЮЯ

Підказка: 7 3 6 3 9 0 (Синиця.)

Картка 2. Розгадування кросворда.

1. Чорна смолиста маса природного походження або штучно виготовлена, а також шлях, тротуар, покриті цією масою. (*Асфальт.*)
2. Міра довжини, десята частина дециметра. (*Сантиметр.*)
3. Той, який виражає вдячність. (*Вдячний.*)
4. Той, який виявляє приязнь, дружню прихильність, симпатію до кого-небудь. (*Приязний.*)
5. Глибоко викопана й захищена від обвалів яма для добування води. (*Криниця.*)
6. Простір між двома рядами будинків для їзди та ходіння. (*Вулиця.*)
Розглядання зображення або перегляд відеоролика про синицю.

2) **Вправа «Мозковий штурм».**

— Діти, що ви знаєте про синичку?

3) **Письмо з'єднань.**

— Який перший звук у слові *синиця*?

— Якою літерою позначається? (*Пояснення написання.*)

— Запишіть каліграфічно.

с с о а д с с С С Сс

Си си ин ни иц ця

4) **Завдання за вибором учнів.**

- Гра «Найрозумніший» зі словом *синиця*.
- Прочитайте фразеологізм і його значення. Каліграфічно запишіть. Спійматисиницювруку — досягтичогосьважливого, бажаного.
- Прочитайте прикмету. Каліграфічно запишіть. Синицяпищить, зимувіщить.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Синичка принесла нам у дарунок цікаву казку про слова. Ось послухайте.

У країні української Мови жили-були слова. Добре їм було: вони шанували одне одного, поважали, правильно одне одного називали. Одна лише була біда — не було у них хатки, у якій би вони відпочивали.

Почула про те їхня королева Мова і створила чудові будиночки. Але слова чомусь не зраділи.

— Чому ви сумуєте? — запитала Мова. — Чому не заходите в дім?

— У який будинок заходити? Як вибрати саме свій? — поскаржилися слова. — А в чужий дім заходити негоже.

— Добре, — відповіла Мова. — Тоді нехай кожний будинок матиме свою перепустку.

Зраділи слова, забігли кожне у свій будиночок.

2. Мотивація навчальної діяльності

— А як називаються ці будиночки, ми дізнаємося сьогодні на уроці.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо вчитися вживати іменники, прикметники, дієслова, числівники і службові слова в мовленні.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Вправа «Скрайбінг».

На дошці — зображення 4-х будиночків з надписами «Іменники», «Прикметники», «Дієслова», «Службові слова» та один будиночок без надписів.

Окремо — картинки із зображеннями або таблички зі словами:

Квітка	Дерево	Усмішка	Зошит	Зима
Зелений	Біла	Тихе	Металеві	Радісний
Біжить	Стоїть	Усміхаються	Розповідають	Радіють
П'ять	П'ятий	Десятеро	Сім	Сьомий
і	та	на	до	але

— Хочете дослухати казку?

За велінням Мови слова об'єдналися в частини мови. І кожна частина заходила у свій будиночок. А слова в будиночках були схожі.

— До речі, будиночки частин мови були чарівні. На першому висіла вивіска «Іменники». Сюди заходять тільки ті слова, які називають предмети та відповідають на питання *хто? що?*.

(Загадки декламують підготовлені учні.)

Він предмети називає,
Навіть рід свій власний має!
На питання *хто? і що?*
Залюбки відповідає.
Хто? — зайчисько.
Що? — вареник.
Що ж воно таке? *(Іменник.)*

Валентина Бутрім

— Діти, знайдіть слова, які живуть у будиночку «Іменники».

(Діти вибирають із поданих слів смужку із зображенням слова і прикріплюють до будиночка.)

— На другому будинку висіла вивіска «Прикметники». Сюди заходять слова, що називають ознаки предметів, відповідають на питання *який? яка? яке? які?*.

Називає він ознаки,
Все він знає про предмет:
Липовий, смачний, солодкий.
Здогадаєшся, що мед!
А про всі його прикмети
Розповів нам хто? *(Прикметник.)*

Валентина Бутрім

— Діти, назвіть слова, які живуть у будиночку «Прикметники».

(Діти вибирають із поданих слів смужку із записом слова і прикріплюють до будиночка з відповідною назвою.)

— На третьому будинку висіла вивіска «Дієслова». Сюди заходять слова, які називають дії предметів, відповідають на питання *що робить? що зробить? що зробив? що буде робити?*.

Знає точно, хто що робить,
Що робитиме й робив:
Спить дідусь, приїде родич,
А Сашко вікно розбив.
Різні дії називає
Ця частина мови.
Кожен учень її знає!
Що це?.. *(Дієслово.)*

Валентина Бутрім

— Діти, знайдіть слова, які живуть у будиночку «Дієслова».

(Діти вибирають із-поміж поданих слів смужку із записом слова і прикріплюють до будиночка з відповідною назвою.)

— На четвертому будинку висіла вивіска «Службові слова». Вони не відповідають на питання, нічого не називають. Але без них неможливо спілкуватися.

Самі не значимо нічого:
Над, біля, без, в, до, за, на.
Та прийдемо на допомогу
Зв'язати в реченні слова.

Слова з'єднаємо й думки,
Ми — ніби ланцюжки:
І, та, але, коли, бо, а —
Службові ми слова.

Валентина Бутрім

— Діти, знайдіть слова, які живуть у будиночку «Службові слова».

(Діти вибирають із-поміж поданих слів смужку із записом слова і прикріплюють до відповідного будиночка.)

— На п'ятому будинку була зачарована вивіска. І туди могли ввійти тільки ті слова, що повсякчас усе рахували, називали числа. Вони відповідали на питання *котрий? котра? котре? котрі? скільки?*

— Чи зможемо ми розчарувати цю вивіску? (Так, це «Числівники».)

Частина мови ділова,
Я знаю скільки два та два,
Година котра, знаю теж.
Моїм знанням немає меж!
Бо я із числами дружу.
Спитайте: скільки? Я скажу!

Валентина Бутрім

(Діти вибирають із-поміж поданих слів смужку із записом слова і прикріплюють до відповідного будиночка.)

2) Робота за підручником (с. 101–102).

— Запрошує синичка нас на гостину до себе в ліс.

• Виконання вправи 8.

— Прочитайте текст.

— Назвіть іменники, використані в реченнях.

— Зробіть звуко-буквений аналіз слова *радіє*.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Складіть і запишіть речення про дуб і берізку. Прочитайте складене речення для всього класу.

• Виконання вправи 9. Робота в парах.

— Прочитайте речення, доповнюючи їх службовими словами.

— Дайте відповідь на запитання, що міститься у першому реченні.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Складіть і запишіть речення про сосновий ліс. Прочитайте одне одному складені речення.

Фізкультхвилинка

Зупиняємо урок — робимо зарядку:
Руки вгору, руки вниз —
Все у нас в порядку.
Руки в боки — нахилийся,
Наче маятник, хитайся,
За хвилинку відпочили
І за парти тихо сіли.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 10. Робота в парах.

— Прочитайте і відгадайте загадки.

— Назвіть відгадані іменники.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Складіть загадки про вербу і тополь, використовуючи слова — назви ознак цих дерев.

2) Виконання вправи 11. Робота в парах.

— Прочитайте чистомовки. Потренуйтеся правильно їх промовляти.

— Назвіть службові слова. Поясніть свою думку.

— Поясніть написання службових слів з іншими словами в реченні.

3) Гра «Вилучте зайве слово» (с. 102).

4) Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 102).

— А що ви знаєте про сонечко?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Оплески»

— Приготуйте долоні. Плесніть у долоні, якщо ви згодні зі мною.

- На уроці мені було цікаво.
- На уроці я працював/ працювала старанно.
- На уроці ми дружно працювали у парах.

— Ось ви й поаплодували самі собі, своїм однокласникам!

2. Домашнє завдання (робота за картками)

Картка 1

- У вірші «розгубилися» слова. «Зберіть» їх і запишіть вірш.

— Така зима, така зима!..
Синиці голодом намлілись —
Так батьківщини ж там нема.
Оце б у вирій полетіти, —

(Синиці голодом намлілись —
Така зима, така зима!..
Оце б у вирій полетіти, —
Так батьківщини ж там нема.

Ліна Костенко)

- До слів поставте питання. Які це частини мови?

Картка 2

- У вірші «розгубилися» слова. «Зберіть» їх і запишіть вірш.

А у нашому снігурі
посідали дворі.
Примостились на шапочках
в червоненьких гілках.

(А у нашому дворі
посідали снігурі.
Примостились на гілках
в червоненьких шапочках.

Валентина Мандрика)

- До слів поставте питання. Які це слова?

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 77. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ІЗ РОЗДІЛУ

Мета: удосконалювати вміння розрізняти частини мови, правильно вживати їх у мовленні, розпізнавати такі слова; розвивати уважність, спостережливість; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: індивідуальні картки із завданням, презентація до уроку.

Тип уроку: урок узагальнення й систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності. Гра «Одне одному, разом!»

(Демонстрування відеоролика лісу з щебетом пташок або слайду із зображенням лісу, щебетанням пташок у лісі.)

Учитель

Ліс — це царство ніжного світанку,
Сяйво сосен дивних і беріз.

1-й учень

Не роби деревам й квітам ранки,
Не ламай гілок, як входиш в ліс.
Руйнувати гнізд пташок не варто,
Особливо, як вони малі.

2-й учень

Загаси багаття, не рви трави,
Забери з собою все сміття.
І ліси чарівно й золотаво
Випірнуть з людського забуття.
Оля Стасюк

— Так, але зараз урок української мови. Отже, ми побуваємо не в звичайному лісі, а в мовному. Уявіть, що замість дерев у ньому живуть слова.

— А навіщо нам потрібні слова?

— Цікаво, яких же правил потрібно дотримувати у мовному лісі?

2. Повідомлення теми та завдань уроку

— Чудово! В ліс ми нарешті потрапили.

Але що це? Камінь? Дивно... та ще й з надписом:

ЧАСТИНИ МОВИ

3. Тестування

— Щоб потрапити в королівство частин мови, потрібно пройти тестування.

Картка 1

1. Визначте, у якому рядку записані назви частин мови.

- а) Корінь, суфікс, закінчення;
- б) звуки, букви, знак питання;
- в) іменник, прикметник, дієслово.

2. Позначте рядок, у якому записані тільки іменники.

- а) Весна, знання, радість;
- б) білий, червоний, зелений;
- в) біліти, червоніти, зеленіти.

3. Позначте рядок, у якому всі слова — прикметники.

- а) Зимовий, осінь, літо;
- б) весняний, радісна, милосердне;
- в) зимувати, осінній, літа.

3. Позначте рядок, у якому всі слова — дієслова.

- а) Зимовий, осінь, літо;
- б) зимовий, осінній, літній;
- в) вчитися, дізнаватися, дослідив.

4. Позначте рядок, у якому всі слова — числівники.

- а) Третій, восьмий, один;
- б) стрибати, радіти, сміятися;
- в) стрибаю, радісний, перший.

4. Читання надписів на дороговказах

Підете направо — потрапите в країну Іменників.

Підете прямо — потрапите в країну Прикметників.

Підете наліво — потрапите в країну Дієслів.

Підете до річки — потрапите в країну Числівників.

Повернетесь до каменю — зустрінетесь зі службовими словами.

— Дивний ліс. Дивні країни. Куди ж проляже наша дорога?

5. Повторення знань про іменник

1) Загадка про іменник.

— У яку країну помандруємо? (*Діти пропонують різні варіанти.*)

— Діти, дивіться: записка. Мабуть, у ній підказка. Прочитаймо.

З вами будемо знайомі.
Є у мене новина —
Я така частина мови,
Що об'єднує слова.
Ось, наприклад, стіл, завдання,
Кінь, бабуся, Львів, метро...
Ставити до них питання
Лиш потрібно «Що?» та «Хто?»
Безліч можна слів дібрати:
Лялька, сантиметр, вареник...
Час прийшов мене назвати —
Здогадались? Я — ... (*іменник*).
Юлія Градусова

— Куди ми потрапимо? (*В країну Іменників*)

(*Слайд презентації.*)

ІМЕННИК

2) Гра «Слова склади — картку переверни!».

Завдання за вибором

На картках з однієї сторони написано перекручені слова. На звороті записано каліграфічним почерком ті самі слова.

- Розплутування слів.

— Подивіться на дерева. На них сидять предмети. А біля них видніються слова — назви предметів. Прочитайте їх.

Картка 1

телдя росока дірасть піхус

(*Дятел, сорока, радість, успіх.*)

Картка 2

ломисердя єцьза мідьвед ділокпоне
(Милосердя, заєць, ведмідь, понеділок.)

Картка 3

нипшеця, соквне, нтзипреде, ремчеха, решчення
(Пшениця, внесок, президент, черемха, черешня.)

- Каліграфічна хвилинка.
— Перегорніть картку. Каліграфічно спишіть слова.
- 3) **Завдання від іменників. «Броунівський рух». Групова робота.**
- Червона картка.
Записати іменники до слова *школа*.
- Жовта картка. «Асоціативний куц» «Іменник».

- Зелена картка.
Скласти кластер до слова «Іменник».

6. Повторення знань про прикметник

(Діти підводяться з-за парт, повертаються, крутяться, сідають за парти.)

Раз, два, три, озирнись,
Тепер тричі покрутись,
І до каменю вернись!

1) Загадка про прикметник.

- Діти, дивіться: знову записка.
- Як ви гадаєте, що у ній?
- Прочитаймо.

Я ознаки називаю:
Гарний, впевнена, швидкі...
Та завжди відповідаю:
Який? Яка? Яке? Які?
Ти назви предмет швиденько,
Ну, наприклад, слово *кіт*,

Враз і я з'явлюсь близенько,
Лиш спитай-но: «Кіт який?»
Чорно-білий і пухнастий...
Завжди там я, де іменник.
Зв'язуюсь із ним я часто,
А зовуть мене... (Прикметник).

Юлія Градусова

- То куди ж ми потрапимо? (В країну Прикметників.)
(Слайд презентації.)

ПРИКМЕТНИКИ

2) Завдання від слів, що називають ознаки предмета (прикметників). Завдання за вибором. Парна диференційована робота.

Картка

- Прочитайте вірш.

Могутній дуб, прадавній дуб
Стоїть побіля яру.
Розкинув свій листатий чуб,
Чолом торкає хмару.
Старече згорблене гілля,
Кора, немов сталева,
Із лісу дідові здаля
Вклоняються дерева.

М. Пригара

- Спишіть.
- Підкресліть прикметники.

3) **Вправа «Мозковий штурм».**

— Що ви знаєте про прикметник?

7. Повторення знань про дієслово

(Діти підводяться з-за парт, повертаються, крутяться, сідають за парти.)

Раз, два, три, озирнись,
Тепер тричі покрутись,
І до каменю вернись!

1) **Загадка про дієслово.**

— Діти, дивіться: знову записка.

— Як ви гадаєте, що у ній?

— Прочитаймо.

Зовсім спокою не маю —
То сиджу я, то кричу,
Їм, лечу, наздоганяю,
То співаю, то мовчу.
Безліч дій я називаю:
Прочитав, змалює, спить...
Кожен з вас мене питає —
«Що зробила? Що робить?».
«Що він робить?»,— поливає,
«Роблять що?»,— співають нам,
«Що робила?»,— напувала —
Завжди відповідь я дам.
Як я звусь? Хто, друзі, скаже?
Дуже діяти люблю,
Слово це вам і підкаже,
Назву як писать мою. (Дієслово.)

Юлія Градусова

— То куди ж ми потрапимо? (В країну Дієслів.)

(Слайд презентації.)

ДІЄСЛОВА

2) **Завдання від дієслова.**

Запитання з чарівної скриньки

(Діти об'єднуються в групи. За певний час кожна група дає відповіді на питання. Перемагає та група, яка дасть найбільше правильних відповідей.)

— Що таке дієслово?

— Які питання ми можемо поставити до дієслів?

— Як змінюються дієслова?

3) **Виконання завдання на картці.**

Картка

- Прочитайте текст.

Шумлять на вітрі явори,
Із полем розмовляють.
Піснями жайвори згори
Вже землю засівають.

За тракторами йде весна,
У сонці променіє,
А прийде літо — долина
Колоссям зажовтіє.

Василь Грінчак

- Випишіть дієслова.

8. Узагальнення і систематизація знань. Гра від слова «Чарівний потяг». Парна диференційована робота

У кожної групи є файл із картками. На кожній картці — слово.

- Діти, уважно прочитайте слова.
- Вставте потрібні букви.
- Поселіть кожне слово у його вагончик.

Частини мови Іменники Прикметники Дієслова Числівник Службові слова

Файл 1

З..ма, з..мовий, з..мувати, ферм..р, господарювати, фермерський.

Файл 2

Внесок, вносити, м..нулий, тр..вожитися, тр..вожний, тр..вога.

Файл 3

Ап..льсин, ап..льсиновий, к..піти, м..лосердний, м..лосердя, дякувати.

Файл 4

Чотирнадцять, одинадцять, тридцять, дівчинка, дівчачий.

Файл 5

У, в, на, біля, дуб, березовий, пеньок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

- Діти, що корисного ви дізналися на сьогоднішньому уроці?
- Яке завдання ви робили з найбільшим задоволенням?
- Над яким завданням вам довелося поміркувати?

2. Домашнє завдання

Картка

- Прочитайте текст, вставляючи пропущені букви.
Зимом ліс вражає тишею, та жит..я в н..ому не завмирає. Пожвавлюють його щебетухи — пташки, хоча їхні голоси не такі щедрі, як навесні.

Серед тонкого попискуван..я синичок чути посвистування червоногрудих снігурів. З'являються вони в нас пізн..ої осені. Без них неможливо уявити зимовий ліс. Харчуються снігурі ягодами та насін..ям. Мандрують по садках і городах.

За А. Волковою

- Спишіть другий абзац тексту, вставляючи пропущені букви.
- Підкресліть дієслова.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

РЕЧЕННЯ

УРОК 79. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ РЕЧЕННЯ. НАВЧАЮСЯ РОЗПІЗНАВАТИ РЕЧЕННЯ ЗА ЙОГО ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ

Мета: навчити спостерігати за основними ознаками речення; удосконалювати навички написання великої літери на початку речення; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Дзвінок нас покликав
За парти сідати,
Уважними бути,
Урок починати.

— Сьогодні на нашому уроці діють п'ять правил.

- Правило підведеної руки.
- Співпраця в парі.
- Уміння слухати.
- Працювати творчо.
- Бути активними.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

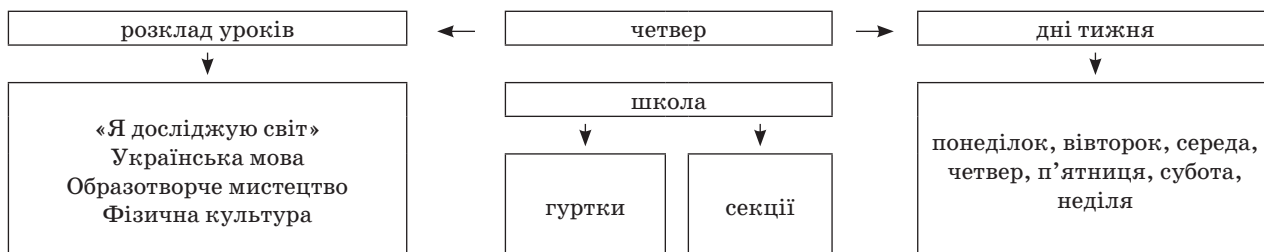
1. Актуалізація опорних знань

1) Робота зі словом «четвер».

Інтерактивна вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *четвер*.

- Доберімо ключові слова до слова *четвер*.
- Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

Висновок: отже, слово *четвер* охоплює велику кількість інших слів.

2) Читання вірша.

А пополудні, в четвер,
Зі ставка поблизу верб
Веселочка воду брала,
Білу хмару напувала.

І. Гуцак

3) Каліграфічна хвилинка.

Ч е т в е р ч е т в е р

Гра «Склади прислів'я»

2. в	1. Хто	3. четвер	5. той
4. скаче,	6. у	8. плаче.	7. п'ятницю

(Хто в четвер скаче, той у п'ятницю плаче.)

4) Пояснювальний диктант.

Яків живе у Києві. Кожного четверга він відвідує танцювальний гурток. На концертах хлопчик гарно танцює.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Передбачення»

— Ми сьогодні розпочинаємо вивчати новий розділ «Речення». Як ви гадаєте, що ми в ньому будемо вивчати? (Міркування учнів.)

— Розгляньте уважно схему.

— Що ми будемо вивчати у розділі?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми навчимося розпізнавати речення за його основними ознаками.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Дослідження мовних явищ.

— Прочитайте.

Ми прийшли до

Ще

Я ж тільки хотів

— Чи можна сказати, що це речення?

— Чому?

— Чи мають вони закінчену думку?

— Доповніть речення так, щоб вони мали закінчену думку.

Кілька слів, одне чи два —

І думка утворилася.

Це не просто вже слова —

З них речення зробилося.

— Отже, речення виражає закінчену думку.

2) Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 104).

— Прочитайте і розкажіть у класі.

3) Робота за підручником (с. 104–105).

• Виконання вправи 1.

— Прочитайте текст.

— Кінець кожного речення позначайте зниженням голосу і паузою.

— Полічіть кількість речень.

— Запишіть друге речення. Поясніть думку, висловлену в цьому реченні.

Стратегія «Входження у малюнок»

— Що зображено на малюнку?

— Займіть місце у цьому малюнку.

— Про що розмовляють діти?

— Що б ви доповнили?

Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного)

— Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора тексту (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Решта формулюють запитання за змістом почутого тексту, а «автор тексту» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

- Виконання вправи 2. Робота в парах.

— Поєднайте в речення сполучення слів обох стовпчиків. Запишіть утворені речення.

На уроці математики учні розв'язують приклади. Учні записали у зошит умови задачі. Учителька пояснювала способи читання прикладів.

— Чого учитель ще навчає на уроці математики?

Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- На уроці математики ми вивчаємо дієслова.
- На уроці математики ми креслимо відрізки.
- На уроці математики ми працюємо з підручником «Я досліджую світ».
- На уроці української мови ми складаємо речення.
- На уроці української мови ми відвідуємо спортивну залу.
- На уроці мистецтва ми малюємо тварин.

Фізкультхвилинка

Треба трохи відпочити:
Руки вгору, руки вниз.
На сусіда подивись.
Руки вгору, руки в боки
І зроби чотири кроки.
Вище руки підніміть
І спокійно опустіть.
Розведіть їх в сторони.
Плесніть, діти, кілька раз,
За роботу — все гаразд.
Вранці часу я не гаю,
На зарядку вибігаю,
Марширую, присідаю,
Легко бігаю, стрибаю
І не стомлююсь ні трішки,
Бо я дужі маю ніжки.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Ознайомлення з правилом (с. 105).

Обов'язково став у кінці кожного речення розділовий знак (*крапку, знак питання, знак оклику*).

2) Виконання вправи 3.

— Переставте рядки так, щоб прочитати уривок із вірша Максима Рильського.

— Прочитайте його для класу.

— Назвіть числівник, що повторюється у прислів'ях.

— На яке питання він відповідає?

Вправа «Біном фантазій»

— На якому уроці читають вірші?

— Складіть і запишіть речення, використовуючи виділені словосполучення із вправи 3.

3) Виконання вправи 4. Робота в групах.

— Прочитайте слова кожної групи.

— Зі слів кожної групи складіть і запишіть речення.

— Прочитайте утворені речення для всього класу.

— На якому уроці вивчають кольори?

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова утворилося слово *помаранчевий* (колір).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.
Що мені відомо про речення?
- Червоний — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати, з чого складається речення?
- Чорний — колір землі, здорового глузду.
Побудуйте речення, поєднуючи два слова, пов'язані з природою.
- Зелений — колір досліджень.
Чи буде це реченням «Автобус біля...»? Доведіть.
- Синій — колір знань.
Навіщо потрібні мені знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

Постав потрібний розділовий знак у кінці речення.

Сидить соловей у густій зелені серед дерев
Добре йому в рідному лісі Гарно співає соловейко І радість, і смуток є в цій пісні

Картка 2

- Прочитай речення. Встав пропущені слова.
Закінчилась зима і настала _____.
Тепло гріє весняне _____.
Зеленіє молода _____.
Радіють весні дорослі й _____.

Картка 3

- З кожного рядка побудуй речення. Запиши утворені речення до зошита.
До, ми, моря, їхали.
Потяг, швидко, дуже, мчав.
Широкі, з, степи, вікна, видно.
Одинока, ось, промайнула, тополя.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 80. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ РЕЧЕННЯ. НАВЧАЮСЯ ПРАВИЛЬНО ВІДТВОРЮВАТИ ІНТОНАЦІЮ РОЗПОВІДНИХ РЕЧЕНЬ

Мета: ознайомити учнів з реченнями, у яких є повідомлення; удосконалювати навички спостереження за інтонацією таких речень; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: слайди із зображенням картин зими, індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Доброго ранку, привітні діти! Доброго ранку, ласкаве сонечко!

Ти зігріваєш своїм теплом дерева, землю, весь світ. Твої промені несуть серцю радість.

Воно стукає бадьоро і ритмічно. Ви і я легко дихаємо і всміхаємося, всі ми допитливі та працелюбні.

— Тож налаштуймося на урок української мови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Робота за віршем.

Падав сніг, падав сніг —
Для усіх, усіх, усіх:
І дорослих, і малих,
І веселих, і сумних.
Всім, хто гордо носив ніс,
Він тихцем сідав на ніс.
А роззяві, як на сміх,

Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки —
Сніг сідав їм на усмішки
І сміявся з усіма:
— Ой, зима, зима, зима!
О. Сенатович

— Чи спостерігали ви за снігопадом?

— Хто не задоволений снігом? (*Вереда, роззява.*)

— Яке ваше ставлення до снігу?

— У які ігри можна грати взимку?

Перегляд слайда із зображенням картин зими.

2) Словникова робота.

Інтерактивна вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *зима*.

- Доберімо ключові слова до слова *зима*.
- Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

Дотримуйте правил:

- Не бійтеся записувати все, що спаде на думку, дайте волю уяві та інтуїції.
- Продовжуйте роботу доти, доки не закінчиться відведений час або не вичерпаються ідеї.

- Уявіть якомога більше зв'язків.
Висновок: отже, слово *зима* охоплює велику кількість інших слів.
Демонстрування зображення або короткого відеоролика про зимові ігри.

3) *Каліграфічна хвилинка*

- Запис у зошити з'єднань.
тел рто іні віх хур вір сні еті ови ола
Метелиця, хурделиця, завірюха, заметіль, хуртовина, сніговій, віхола.
Зверніть увагу на правильність написання слів.
- Робота з тематичним словником школяра. Стіна слів.
Метелиця, хурделиця, завірюха, заметіль, хуртовина, сніговій, віхола — сильний вітер зі снігом
перемінного напрямку.
Завдання за вибором:
— Складіть речення зі словом *зима*.
— Складіть речення зі словом *метелиця*.
Запис складеного речення.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Предбачення»

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні на уроці ми ознайомимося з реченнями, у яких є повідомлення. Будемо спостерігати за інтонацією таких речень.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 106).*

- Прочитайте і розкажіть у класі.

2) *Робота за підручником (с. 106–107).*

- Виконання вправи 1.
— Прочитайте вірш Лесі Лужецької та вивчіть його напам'ять.
— Випишіть розповідні речення.
— Поясніть, чому виписані речення є розповідними.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

- Поміркуйте і скажіть, від якого слова утворилося слово *розповідне (речення)*.

- Виконання вправи 2.
— Прочитайте. Поміркуйте, що спільного в цих двох уривках із віршів.
— Полічіть, зі скількох розповідних речень складається кожний з уривків.
— Правильно інтонуйте кожне розповідне речення.

Завдання за вибором:

- Запишіть з тексту одне з розповідних речень.
- Запишіть з пам'яті одне з розповідних речень.

Стратегія «Входження у малюнок»

- Яку пору року зображено на малюнку?
- Де ви бачили таку красу?
- Уявіть, що ви стоїте поруч із засніженим деревом.
- Що ви відчуваєте?

3) *Гра «Коло на воді». Робота в групах.*

Учні отримують картку зі словами *ліс, аркуші, маркери*. Записують слова на аркуші стовпчиком. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш. *Наприклад:* Л — листок — «Дуже сумно листочкові, який залишився сам на дереві». І — Іринка — «Побачила це Іринка і заспокоїла його». С — сосна — «Ось подивись: сосна теж має свої листочки-голючки. Ти не сам».

- Отже, ви склали казочку.

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти:

Встали — сіли, встали — сіли.
Бачте, як розвеселили!
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо разом, нумо всі
Потанцюймо по росі.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 3. Робота в парах.

— Прочитайте та відгадайте загадки.

Вправа «Біном фантазій»

— Складіть і запишіть розповідні речення зі словами відгадками.

— Навчайтеся правильно інтонувати розповідні речення.

2) Виконання вправи 4. Робота в парах.

— Прочитайте речення, вставляючи пропущені слова. Скористайтесь довідкою.

— Доповніть текст двома розповідними реченнями.

— Запишіть складені речення.

— Чому ці речення є розповідними?

Робота зі словами. Стіна слів: паморозь

3) Виконання вправи 5.

— Прочитайте текст. Складіть і запишіть три розповідні речення про зимовий ліс.

4) Гра «Чарівна картина».

— У мене в руках — рамочка для картини. Але вона не проста, а трішки чарівна. Варто кожному з вас проявити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові картини — справжні витвори мистецтва! Ось я бачу на цій картині зимовий пейзаж. Дерев високі, верхівки їх укриті снігом. Сонце на них подивляється своїм щирим поглядом. Сніг перетворюється на кришталіки. Яка красива природа!

— А зараз я передаю свою картину Оленочці.

— Оленко, подивись: здається, у тебе вже Карпати. Що бачиш ти на картині?

(Під час гри діти за підказаною темою складають невеликі описи і передають рамочку далі.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався»

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізналися під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання

Виписати з додаткових джерел 3 розповідні речення за темою «Зима-чарівниця».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 81. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ РЕЧЕННЯ. НАВЧАЮСЯ ПРАВИЛЬНО ВІДТВОРЮВАТИ ІНТОНАЦІЮ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ

Мета: ознайомити учнів з реченнями, у яких є запитання; удосконалювати навички спостереження за інтонацією таких речень; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати критичне мислення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Всміхається лагідне сонечко
І дивиться в наше віконечко,

Проміння своє посилає,
Нам гарного дня бажає.

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

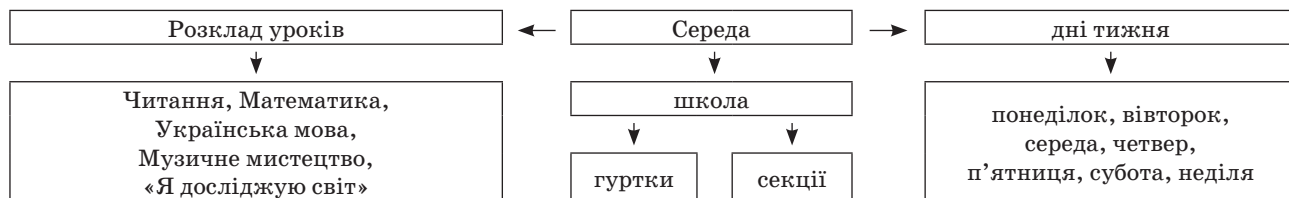
1. Актуалізація опорних знань

1) Словникова робота.

Інтерактивна вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *середа*.

- Доберімо ключові слова до слова *середа*.
- Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

Висновок: отже, слово *середа* охоплює велику кількість інших слів.

Читання вірша

У середу, як потемніло,
Задощило, загриміло.
Стих в саду і спів пташок,
Заросився моріжок.

І. Гуцак

2) Каліграфічна хвилинка.

Щоб букви правильно писати,
Хвилинку каліграфії треба розпочати!
Букви напишіть рівненько,
Щоб були вони гарненькі.

- Запис у зошити з'єднань.
Се ер ре ед да середа
- Гра «Склади прислів'я»

2. як	4. на	1. Скривився,	3. середа	5. п'ятницю.
-------	-------	---------------	-----------	--------------

(Скривився, як середа на п'ятницю.)

- А який день тижня сьогодні?
- А який був учора?
- Який буде завтра?
- А який буде післязавтра?

2. Мотивація навчальної діяльності

ПРО ВСЕ НА СВІТІ ХОЧУ ЗНАТИ

Куди пливуть хмаринки волохаті?
 Куди й звідкіль летять птахи крилаті?
 Чому понад усе нас любить мати?
 Чом сон у руку годі нам спіймати?
 Чому весна приходить за зимою,
 І розцвітає яблуна красою,
 І трави покриваються росою,
 І літо вслід ступає за весною?
 Чом колос виростає із зернини?
 Чом у воді лиш плавають рибини?
 Про що веселка з гаєм розмовляє?
 Для кого соловейко так співає?
 Чом часто і сміємось ми, і плачем?
 Чом щось бува холодним і гарячим?
 Чом карі й голубі бувають очі?
 Чому є білі дні і чорні ночі?..
 Про все-усе на світі хочу знати,
 Тому й люблю я так книжки читати.

Н. Бугай

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимось з реченнями, у яких є запитання. Будемо спостерігати за інтонацією таких речень.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 108).

— Прочитайте і розкажіть у класі.

2) Робота за підручником (с. 108–109).

- Виконання вправи 6.
 - Прочитайте вірш Лесі Лужецької та вивчіть його напам'ять.
 - Випишіть питальні речення.
 - Поясніть, чому виписані речення є питальними.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова утворилося слово *питальне* (речення).

- Виконання вправи 7. Робота в парах.
 - Зазирнемо ми у бібліотеку.

Книги, книги на полицях,
 Завше тихо поміж книг.
 Та яку ти не розгорнеш —
 То й легенда в кожній з них.

Юлій Ванаг

- Полічіть, скільки речень записано на моніторі.
- Прочитайте їх з відповідною інтонацією.
- Про що йдеться у першому реченні?
- А в другому?
- Які розділові знаки стоять у кінці речень?
- Як називаються такі речення? (*Речення, в якому про щось йдеться або повідомляється, називається розповідним. У кінці розповідного речення ставиться крапка.*)

- А де можуть лежати на полицях книги? (*У бібліотеці.*)
- Які книги ви прочитали?
- Розподіліть ролі та прочитайте розмову бібліотекаря (*бібліотекарки*) із читачем (*читачкою*).
- Продовжте розмову. Навчіться правильно інтонувати їх.
- Які речення зустрічаються у розмові? (*Розповідні та питальні.*)
- Який розділовий знак ставиться у кінці питального речення?
- Випишіть із розмови питальні речення.
- Розгляньте ілюстрацію. Які питальні речення можуть поставити бібліотекарка або відвідувачка бібліотеки?

Завдання за вибором:

- Запишіть питальне речення, яке може поставити бібліотекарка.
- Запишіть питальне речення, яке може поставити відвідувачка бібліотеки.

Вправа «Хвилинка партнерства»

- Якщо хочеш бути розумним, навчися ввічливо запитувати та спокійно відповідати.

Фізкультхвилинка

Наші ручки: раз, два, три!
 Наші ніжки: раз, два, три!
 На носок, на каблучок.
 Руку вліво, руку вправо:
 Танцюємо козачок.
 Раз — присядем, два — присядем,
 Гарний настрій — добре всім.
 Покружляли, повертілись
 Й тихо всі за парти сіли.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Постав запитання до відповіді» (с. 109).

Учора школярі проводили свято казок?

2) Виконання вправи 8. Робота в парах.

— Прочитайте прислів'я.

Лагідним словом і камінь розтопиш.

Мудре слово — добрий друг у біді.

Ласкаве слово — ключ до серця.

Гостре словечко коле сердечко.

— Що означає кожне прислів'я?

— Сформууйте запитання до виділених слів за зразком.

Лагідним словом і камінь розтопиш. Яким словом і камінь розтопиш?

— Запишіть складені питальні речення і прочитайте їх виразно.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Розпитайте одне в одного, які добрі слова ви говорите про своїх рідних, друзів.

3) Самостійна робота. Вправа «Броунівський рух».

Диференційовані завдання для самостійної роботи

Картка червоного кольору

- Прочитайте текст. Підкресліть у тексті питальні речення.
 - Що ти подаруєш подрузі на день народження?
 - Подарую книжку.
 - А вона любить читати?
 - Звісно. Особливо енциклопедії про тварин.

Тлумачення слова

Енциклопедія — науковий довідник у формі словника.

Картка жовтого кольору

- Прочитайте текст. Поставте пропущені розділові знаки у кінці речень.
 - Про що ти дзюрчиш, люба річечко, __
 - Про світанок, який розбудив мене __
 - Що тобі треба, річечко, __
 - Я хворію від бруду __ Почисти мене __
- Знайдіть та запишіть питальні речення

Картка зеленого кольору

- Перетворіть розповідні речення на питальні.
У небі світить сонце. На деревах з'являються квіти.
- Складені речення запишіть.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

- З якими новими реченнями ви ознайомилися на сьогоднішньому уроці? (З питальними.)
- Чому ці речення називаються питальними? (Бо в них про щось запитується.)
- Що ставимо в кінці питальних речень? (Знак питання.)
- Оцініть свою роботу на уроці.

Діти піднімають розділові знаки:

- ? — не все зрозумів, потрібна допомога.
- . — урок сподобався.
- ! — все зрозумів, було цікаво.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Прочитай. Випиши з тексту питальні речення.
 - Матусю, чому ти сумна?
 - Я так стомилася, що аж ноги гудуть.
 - Мамочко, а чому я не чую?
 - Як підростеш, тоді почуєш.

Картка 2

- За змістом розповідних речень побудуй кілька питальних.
Діти бігали коло річки.
У Віри гарна іграшка.
Вранці Яринка поспішає до школи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 83. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ РЕЧЕННЯ. НАВЧАЮСЯ ПРАВИЛЬНО ВІДТВОРЮВАТИ ІНТОНАЦІЮ СПОНУКАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ

Мета: ознайомити учнів з реченнями, у яких є прохання або наказ; удосконалювати навички спостереження за інтонацією таких речень; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати обережність.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язберезувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

І знову кличе дзвоник в клас —
Знання нові чекають нас.
Ми дуже любим рідну мову,

Її мелодію чудову.
Тож починаємо урок —
Нові знання ідуть нам впрок.

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Знайди зайве слово»

— Прочитайте слова на одному видиху і спробуйте знайти зайве.

Лисиця, їжак, лось, ведмідь, оса, білка, кабан.

Метелик, оса, бджола, зозуля, джміль, муха.

Соловей, шпак, курка, горобець, ластівка, сова.

Завдання за вибором:

— Із зайвим словом скласти розповідне речення.

— Із зайвим словом скласти питальне речення.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Так або ні?»

- У кінці питального речення ставиться крапка.
- Речення, у якому про щось йдеться, називаються розповідним.
- Речення, у якому про щось запитується, називається питальним.
- «На вулиці йде сніг» — це розповідне речення.
- «Увага! На старт! Руш!» — це питальне речення.
— Ось ви і замислилися!

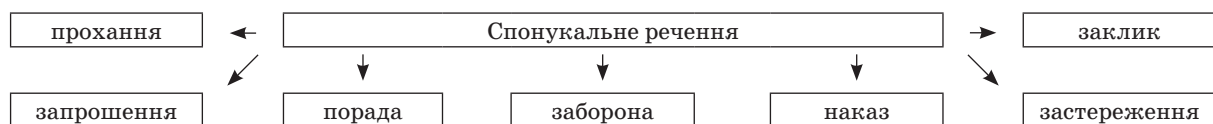
4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося з реченнями, у яких є спонукування, прохання, побажання. Будемо спостерігати за інтонацією таких речень.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 110).

— Прочитайте і розкажіть у класі.

— Речення, у яких висловлюються прохання, запрошення, заклик, порада, заборона, застереження, наказ називаються *спонукальними*.

2) Робота за підручником (с. 110–111).

• Виконання вправи 9.

— Прочитайте вірш Лесі Лужецької та вивчіть його напам'ять.

Слухняним будь.
Люби свій край!
Батькам завжди допомагай.
Це — спонукальні. Тут для нас
До дії заклик чи наказ.

— Випишіть спонукальні речення.

— Поясніть, чому виписані речення є спонукальними.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова утворилося слово *спонукальне* (речення).

• Виконання вправи 10. Робота в парах.

— Прочитайте речення.

— Які спонукальні вислови ви можете назвати? (*Порада, запрошення, заклик.*)

— Прочитайте перше речення. (*Дорогі друзі, будь ласка, приходьте на наше свято.*)

— Який це спонукальний вислів? (*Запрошення.*)

— Запишіть речення, у якому звучить заклик. (*Любіть книжку всією душею!*)

Вправа «Хвилинка партнерства»

— А що ти порадиш своїм одноліткам?

• Виконання вправи 11. Робота в парах.

— Прочитайте прислів'я і запам'ятайте їх, щоб доречно використовувати у своєму мовленні.

— Назвіть спонукальні речення. Правильно інтонуйте їх.

— Складіть і запишіть спонукальне речення, використовуючи слова *добрі, роби, живи, справи*.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Якими добрими справами ви можете поділитися?

— Як ви розумієте вислів «Добрі люди — добрі справи»?

— Як ви розумієте вислів «Людина починається з добра»?

Фізкультхвилинка

Ми на уроці потрудилися
І, мабуть, трохи притомилися.
Тепер настав час відпочинку,
Ми почнемо фізкультхвилинку.
Рано-вранці сонце встало
І проміння всім послало.
Сонце в спинки припікає,
Лиски з нірок вибігають,
На галявині кружляють
І під сонечком стрибають.
З ними ми відпочивали,
Мило з ними танцювали.
Зараз будем всі сідати
Й далі дружно працювати.

• Виконання вправи 12. Робота в парах.

— Прочитайте речення.

— Змініть розповідні речення на спонукальні та запишіть за зразком.

Діти поливали квіти. — Діти, полийте, будь ласка, квіти.

— Про кого йдеться в кожному реченні?

— Зверніть увагу на слова ввічливості та розділові знаки.

Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 111)

— Чим хвалилася дитина?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «У світі казок»

Перша казка

— Сьогодні ми пригадаємо казки, які вчать нас бути уважними та обережними вдома і за межами дому. Поговоримо, як уникнути ситуацій, небезпечних для нашого здоров'я, а може, й життя.

— До нас завітала казка.

Підробив він голосок,
Став малим співати.
Здогадалися вони:
Вовк — не наша мати.

— Як називається ця казка? («Вовк і семеро козенят».)

— Що наказувала мати козенятам, ідучи з дому? («Нікому не відчиняйте двері!»)

— Чи послухалися маму козенята? (Ні.)

— Кому вони відчинили двері? (Вовку.)

— Якого правила безпечної поведінки вдома не дотримували козенята? (Не відчиняти двері незнайомим людям.)

Діти, не відчиняйте дверей незнайомим людям.

— Яке спонукання використано у реченні? (Наказ, застереження.)

— Запишіть це речення до зошита.

Друга казка

— Про яку казку нагадують ці рядки?

Додому дівчинка прийшла,
Та вдома брата не знайшла.
Стала плакати, ридати,
Івасика скрізь шукати. («Гуси-лебеді».)

— Що наказували батьки, як їхали з дому? («Сидіть удома і нікуди не йдіть».)

— Як трапилось, що Іванка схопили гуси? (Сестричка не послухала батьків, залишила братика самого.)

— Чого вчить ця казка? (Потрібно завжди слухати батьків.)

— Прочитайте речення. Запишіть до зошита.

Діти, без дозволу батьків нікуди не йдіть із дому.

Третя казка

— Відгадайте, з якої казки ці рядки.

Несе мене лиска
Далеко, не близько
По калиновім мості
На своєму хвості. («Котик та Півник».)

— Пригадайте, як поведився Півник, коли Лисиця несла його лісом? (Голосно кликав на допомогу.)

— Якби він кликав на допомогу тихим голосом, Котик його почув би? (Ні.)

— Люди також у незвичайних ситуаціях повинні голосно гукати на допомогу.

У Граматиці-країні
Мешкає Окличко-знак.
Любить знак цей розмовляти
На підвищених тонах.

Ось такий у нас Окличко —
Дуже емоційний знак.
Користуйтеся ним, друзі!
Виглядає він ось так [!].

У кінці спонукального речення можуть стояти крапка або знак оклику. Знак оклику ставиться тоді, коли в реченні висловлено сильне почуття.

— Прочитайте речення. Запишіть до зошита.

Котику-братику, порятуй мене!

Четверта казка

— Діти, відгадайте, хто це?

Хто утік від баби з дідом, —
Не усидів на вікні.
А зустрівсь із зайченятком —
Й ну співає йому пісні. (*Колобок.*)

— Пригадайте, як прохав Колобок Зайчика, аби той його не з'їв. («*Зайчику-братику, не їж мене.*».)

— Пригадайте, чим закінчилася ця казка. (*Лисиця з'їла Колобка.*)

— Де відбувалася подія? (*В лісі.*)

— А Колобок жив у лісі? (*Ні, його спекла бабуся.*)

— А як же Колобок потрапив у ліс, до лап Лисиці? (*Він утік від баби з дідом і сам пішов у ліс.*)

— Чи можна тікати від дорослих, самому ходити до лісу? (*Ні. Без дозволу дорослих ходити до лісу не можна.*)

— Прочитайте речення. Запишіть до зошита.

Зайчику-братику, не їж мене.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання.

М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією.

Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Змінити слова, подані в дужках, щоб утворилися спонукальні речення.

(*Шанувати*) книжку!

Оленко, (*відчинити*), будь ласка, вікно.

Картка 2

- Змінити розповідне речення на спонукальне, записати його. Звернути увагу на розділові знаки.

Школярі бережуть хліб.

Галинка поливає квіти.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 84. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ ПРО РОЗПОВІДНЕ, ПИТАЛЬНЕ, СПОНУКАЛЬНЕ РЕЧЕННЯ ТА ВМІННЯ ЇХ СКЛАДАТИ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ РОЗПОВІДНІ, ПИТАЛЬНІ І СПОНУКАЛЬНІ РЕЧЕННЯ

Мета: закріпити знання про розповідне, питальне, спонукальне речення та вміння їх самостійно складати; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; прищеплювати любов до тварин.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації птахів, їжака, білки, лисиці, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Доброго ранку! Доброго дня!
Хай плещуть долоньки!
Хай тупають ніжки!

Працюють голівки!
Доброго ранку! Доброго дня!
Бажаєм собі ми здоров'я й добра!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Які труднощі виникли під час виконання домашнього завдання?
- Прочитайте утворені речення.

2. Актуалізація опорних знань

1) Словникова робота. Робота зі словом «їжак».

Акрівірш

Їх, голок, багато в мене,
Жалять, знаю достеменно,
А дітей я не колю,
Часом молочко в них п'ю.
Осінь тільки-но до лісу —
Кину бігати, в схов залізу.

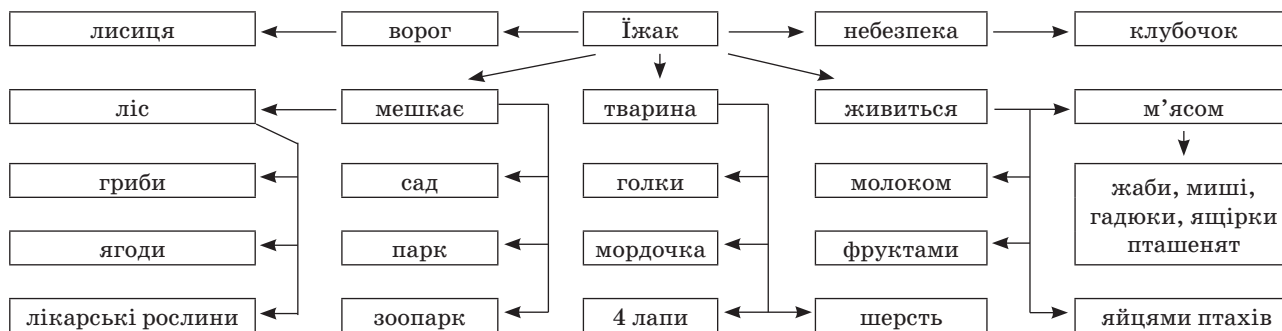
М. Романченко

Завдання за вибором

- Інтерактивна вправа «Кластер».

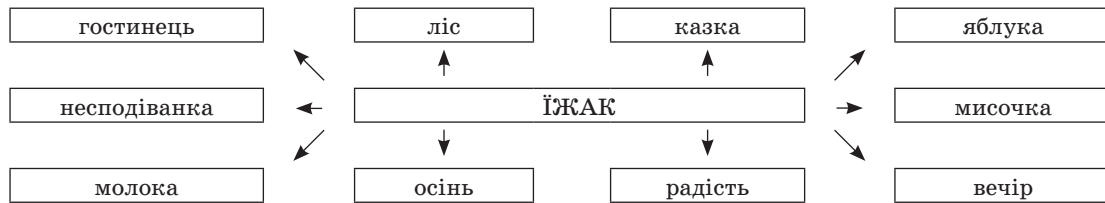
Завдання: складіть «Кластер» до слова *їжак*.

- Доберімо ключові слова до слова *їжак*.
- Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

Висновок: отже, слово *їжак* охоплює велику кількість інших слів.

- Складання «Асоціативного куща» «Їжак».

- Вправа «Сенкан».
Іменник. Їжак.
Прикметники. Колючий, спритний.
Дієслова. Згортається, полює, переносить.
Враження від предмета. Хоч голок має доволі, та не шиє їжак ніколи.
Висновок. Їжак — корисна тварина.

2) Каліграфічна хвилинка.

- Запис у зошити з'єднань.
Ї ж жа ак ї жак
- Гра «Склади вислів».

2. їжака	1. Їжак	3. голками	4. не зляка.
----------	---------	------------	--------------

(Їжак їжака голками не зляка.)

- Гра «Сходинки».

ї	ж	а	к			
ї	ж	а	ч	о	к	
ї	ж	а	ч	е	н	я
ї	ж	а	ч	и	х	а

- Вправа «Квест-цікавинка».

ЦІКАВІ ФАКТИ З ЖИТТЯ ЇЖАКІВ

Колючки й згортання в клубок — це природний захист їжачків від хижаків. Однак він не завжди допомагає — деяким тваринам вдається розгорнути скрученого в клубок їжачка. А лисиця, кажуть, навіть відкочує їжачка у воду, щоб він розгорнувся.

Колючки деяких видів їжаків можуть виявитися отруйними. Та цю отруту виробляє не їжак. Він змащує голки отрутою, «конфіскованою» в жаб.

Частота подихів їжачка: в активному стані — 40–50, під час сплячки — 6–8 подихів на хвилину; температура тіла — 34 °С, під час сплячки — 2 °С.

У їжаків не найкращий зір. Щоправда, вважають, що їжаки можуть розрізняти кольори, як людина (на відміну від усіх інших тварин, у яких зір «чорно-білий»). Крім того, у їжаків дуже гарні слух і нюх.

У всіх їжаків 36 зубів.

За рік у їжаків буває один приплід, від 3 до 6 (іноді до 7–8) дитинчат.

Їжачата народжуються сліпими, з яскраво-рожевою шкірою, без голок. Голки (спочатку м'які) починають з'являтися за кілька годин після народження. Очі в їжачат розплющуються на 16-й день.

Не слід брати їжаків додому. У неволі вони практично не живуть. Крім того, їжаки поширюють найнебезпечніших для людини кліщів.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Закінчи речення»

У кінці питального речення ставиться...

Речення, у якому про щось йдеться, називається...

Речення, у якому про щось запитується, називається...

У кінці розповідного речення ставиться...

Речення, у якому про щось просять, забороняють, наказують, називається...

У кінці спонукального речення ставиться...

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми навчимося складати речення, у яких про щось йдеться, запитується, а також є спонукування, прохання, побажання.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 112–113).

• Виконання вправи 13.

— Прочитайте вірш Наталі Забіли.

— Чом це, мамо, пташенята
До вікна летять щомить?
Це вони до мене в хату,
Мабуть, хочуть залетіть?
Відчини віконце, мамо!
Хай вони сюди летять!
Я дивитимусь. Руками
Я не буду їх займать!

— Прочитайте розповідні речення.

— Знайдіть та прочитайте питальні речення.

— Визначте, де спонукальні речення і прочитайте.

— Складіть і запишіть спонукальне речення про пташок, використовуючи словосполучення *пернаті друзі*.

Робота зі словами. Стіна слів: пернатий

Пернатий — укритий пір'ям (*про птахів*).

Перегляд відео за QR- кодом

— З чого можна змайструвати годівничку для пташок?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, потрібні, щоб птахам було що їсти взимку. Так, бо зима довга, і в природі може не вистачити їжі.	Чи потрібні годівнички для птахів?	Ні, вони можуть їсти насіння рослин. Ні, вони можуть їсти горобину, калину.
ВИСНОВОК		

• Виконання вправи 14. Робота в парах.

— Прочитайте за особами вірш Катерини Перелісної «Біла годівниці».

— Назвіть питальні речення.

— Вимовляйте з більшою силою голосу виділені слова.

— Дайте повні відповіді на запитання.

— Складіть і запишіть розповідне речення про допомогу пташкам узимку.

2) Вправа «Що ти покладеш у годівничку?».

Завдання за вибором

I група: хліб, пшеничка, чіпси, какао, перець, гречка, сало.

II група: пшоно, вермішель, чай, мед, гречка, хліб, морозиво.

Фізкультхвилинка

3) Продовження роботи за підручником.

• Виконання вправи 15.

— Прочитайте речення.

Учора діти принесли маленького їжачка в живий куточок.

— Прочитайте запитання.

— Підвищте голос, коли вимовляєте виділене слово. Усно додайте відповідь на кожне запитання.

Хто приніс їжачка в живий куточок?

Кого принесли діти в живий куточок?

Куди діти принесли їжачка?

— Допишіть два питальні речення. Прочитайте їх уголос для класу.

Коли ...?

Якого ...?

- Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 113).

— Продовжте розмову.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК Ліс	ПРОБЛЕМА	ТАК Живий куточок
Так, у лісі, бо це його домівка. Так, у лісі, бо він бігає на волі.	Де краще жити їжачку: у лісі чи в живому куточку?	Так, у живому куточку, бо тут йому дають смачну їжу. Так, у живому куточку, бо тут тепло взимку.
ВИСНОВОК		

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 16. Робота в групах.

— Прочитайте загадку.

— У цієї загадки дві відгадки. Допишіть два варіанти продовження загадки, використовуючи відповідні, питальні або спонукальні речення.

Ой, яка вона гарненька,
Пишнохвоста і руденька.

Завдання за вибором:

I група. Скласти загадку про лисичку.

II група. Скласти загадку про білочку.

2) Самостійна робота.

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Диференційовані завдання для самостійної роботи

Картка червоного кольору

- Скласти і записати речення з поданих слів.
 - 1) на, обережним, воді, будь.
 - 2) вогнем, не, з, грайся.
- Від чого застерігають ці речення?

Картка жовтого кольору

- Скласти і записати речення з поданих слів.
 - 1) Андрійко, друзі, Назар, та, гарні.
 - 2) Хлопці, місцем, бабусі, автобусі, в, поступилися.
- Чого навчають ці речення?

Картка зеленого кольору

- Прочитайте та запишіть до зошита, вставляючи потрібний розділовий знак у кінці речення.
Сидить соловей у густій зелені серед дерев Добре йому в рідному лісі Про що співає соловейко
І радість, і смуток є в цій пісні.

3) Гра «Подумай і скажи».

— Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте назви тварин.

а и ж ю а д ж
с ц к в и
в ц ж Б і
и т ж о а
ж я л в о а
ж Л м п і к і

Відповідь: лисиця, білка, їжак.

— Яких тварин ви бачили у зоопарку або в живій природі?

4) Робота з цеглинками LEGO.

Діти дістають із мішечка по одній цеглинці, об'єднуються в групи за кольором.

Кожна група створює годівнички для птахів.

Презентація годівничок.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося складним, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Постав потрібний розділовий знак у кінці речення.

Чи знаєш ти, що полюбляють птахи

Омелюх — прив'ялі ягоди горобини, калини

Снігур — крім цих ягід, ще насіння клена, ясена

А яке насіння для пташок приготував ти

Картка 2

- Перебудуй розповідне речення на спонукальне.

Діти шанують кожен крихту хліба.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 86. ІНТОНУВАННЯ РЕЧЕНЬ ПІД ЧАС ГОЛОСНОГО ЧИТАННЯ, ЗВ'ЯЗНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ ТА УСНОГО ДІАЛОГУ. НАВЧАЮСЯ ПРАВИЛЬНО ВІДТВОРЮВАТИ ІНТОНАЦІЮ РЕЧЕНЬ

Мета: формувати навички правильного інтонування речень під час голосного читання, зв'язних висловлювань та усного діалогу; вдосконалити знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати допитливість.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

І знову кличе дзвоник в клас —
Знання нові чекають нас.
Ми дуже любим рідну мову,
Її мелодію чудову.
Тож починаємо урок —
Нові знання ідуть нам впрок.

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

- Гра «Розсипанка».

ААЇУКРНСКЬ

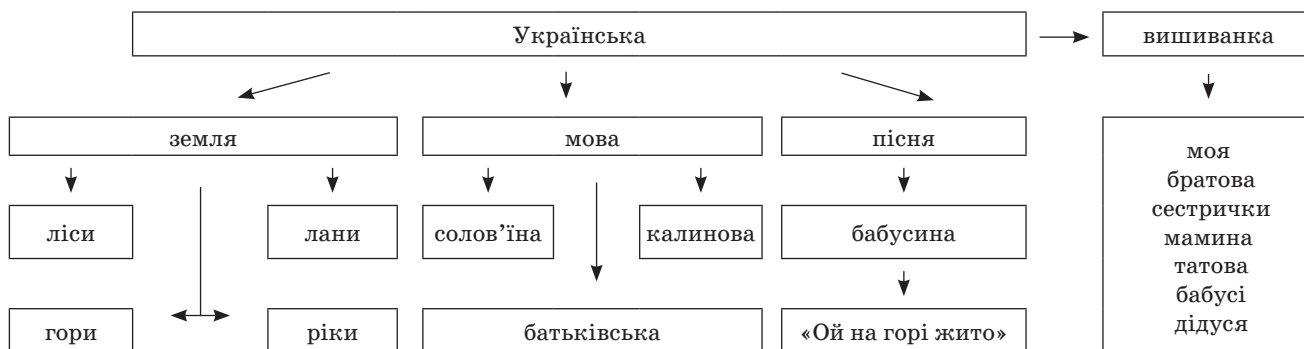
- Запис у зошити з'єднань.

Ук ра аї нсь ка українська мова

Солов'їну, барвінкову,
Колосисту — на віки —
Українську рідну мову
В дар мені дали батьки.

В. Лучук

- Вправа «Кластер».

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Що ви знаєте про розділові знаки?»

- Я — крапка ледь помітна,
Та дуже я потрібна.
Переді мною ти голос занижуй,
А після мене підвищуй.
- Там, де бачиш ти знак оклику,
Читай піднесено, захоплено.
- Якщо ти бачиш знак питання,
Не приховуй своє здивування.

4. Повідомлення теми і мети уроку

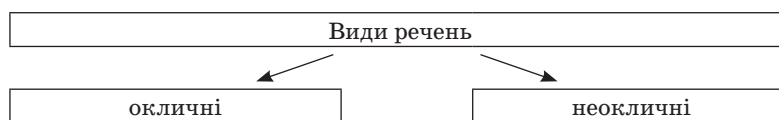
— Сьогодні на уроці ми будемо вчитися правильно інтонувати речення під час голосного читання, зв'язних висловлювань та усного діалогу.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Ознайомлення з правилом (с. 114).

Часто розповідні речення вимовляють з особливим почуттям: із захопленням, радістю. У кінці таких розповідних речень ставлять знак оклику.

2) Вправа «Мікрофон».

- Які речення бувають за інтонацією?
- Які розділові знаки ставляться у кінці окличних речень?
- А в кінці неокличних?
- А як в усному мовленні виділяються окличні речення?

3) Виконання вправи 17.

— Прочитайте і вивчіть напам'ять вірш Лесі Лужецької.

*Як гарно тут! Як люблю життя!
В кінці знак оклику стоїть.
Окличні речення оці —
Виразні, гарні і дзвінкі.*

- Випишіть виділені речення. Вимовте їх з особливим захопленням.
- Чому такі речення є розповідними окличними?

4) Виконання вправи 18. Робота в парах.

- Прочитайте вірш Павла Тичини, передаючи голосом захоплення красою мови.
- Поясніть, що означає виділене словосполучення.

Робота зі словами. Стіна слів: розквітне веселково

*Хай розквітне веселково
У невиданій красі
Наша мова калинова,
Наче сонце у росі!*

- Складіть розповідне окличне речення зі словосполученням *наша мова калинова*.
- Запишіть утворене речення.
- Поясніть розділовий знак у кінці речення.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, калина — це символ України?

Пояснювальне. Чому автор вірша порівнює нашу мову з калиною?

Творче. З чим ще ви можете порівняти нашу мову?

Оцінювальне. Як ви ставитеся до української мови? Чи постійно нею спілкуєтесь?

Практичне. Що б ви порадили людям, які проживають на території України і не спілкуються українською мовою?

НАСТАНОВА УКРАЇНСЬКІЙ ДИТИНИ

Ти ще маленька, дитино. І серце в тебе маленьке.

Але в ньому живе велика любов до рідного краю і до рідної мови, яка освітлює тобі дорогу у майбутнє. Бережи українську мову, шануй її. Бо кожна в ній літера — то сторінка твоєї долі.

І нехай вона схожа на вранішнє сонечко, що котиться по небу, як кругленька буква *О*. Або подібна до половинки бублика, яким пригостила тебе бабуся, а ти поділився з братиком або сестричкою, що прижилася у літері *С*.

Усе бережи, як оберігає твій сон маленька свічечка букви *І*. І рости.

А коли виростеш, то передаси цю любов своїм дітям і онукам, а вони передадуть своїм. І знову покотиться від покоління до покоління колесо життя, так схоже на літеру *О*.

В. Кравець

5) Ознайомлення з правилом (с. 114).

Питальні речення також можуть вимовлятися з особливим почуттям. У кінці таких питальних речень ставлять два розділові знаки: знак питання і знак оклику.

— Коли у кінці питальних речень може стояти два розділові знаки?

Фізкультхвилинка

6) Виконання вправи 19. Робота в парах.

— Прочитайте вірш Олега Орача «Вогонь та вода» за особами.

Робота зі словами. Стіна слів: пара

— Поясніть значення виділених слів.

— Назвіть питальні речення. Які з них слід вимовляти з особливим почуттям?

Вправа «Біном фантазій»

— Складіть казку «Як Сонце і Крига хотіли подружитися».

7) Ознайомлення з правилом (с. 115).

Часто спонукальні речення вимовляють з особливим почуттям: із захопленням, радістю. У кінці таких спонукальних речень ставлять знак оклику.

— Який розділовий знак ставлять у кінці спонукального речення, що вимовляється з особливим почуттям.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Розігрування сценки «На уроці фізкультури».

— Пригадайте, які команди подає вчитель або вчителька на уроці фізкультури.

— Стояти струнко!

— Кроком руш!

— У шеренгу шикуйсь!

— Рівняйсь!

— Розіграйте сценку «На уроці фізичної культури».

2) Виконання вправи 20. Робота в парах.

— Запишіть команди в належній послідовності.

— Назвіть спонукальні речення. Правильно інтонуйте їх.

3) Вправа «Квест-цікавинка».

У світі відомо два найкоротших і найзмістовніших листи.

Відомий французький письменник Віктор Гюґо, аби дізнатися, як ідуть справи з його новим романом, надіслав листа, у якому був лише знак питання (?). Видавець відповів також коротко й зрозуміло, поставивши в своєму листі до Віктора Гюґо знак оклику (!).

Отже, справи з книгою йдуть добре. Це найкоротші й найзмістовніші листи, які тільки знайшло людство. Отже, можна спілкуватися й розділовими знаками.

4) Виконання вправи 21.

— Складіть казку про розділові знаки. Які речення ви вживатимете?

ЛІНГВІСТИЧНА КАЗКА

У царстві мови чого тільки цікавого не зустрінеш!

Але одного разу Феї довелося запримітити невеличкий будиночок обабіч алеї. Він був охайний, гарно прибраний. Фея захотіла зустрітися з господарями цього дому. Господарі виявилися дуже чемними. Вони запросили її до будинку. Пригостили чаєм з меліси. І почали знайомитися з гостею. Першою вийшла пані Крапка, яка розповіла, що вона завжди є закінченням розповідного речення, а її друзями виявилися знак Оклику і Питання. Вони були справжніми джентльменами, бо часто пропонували місце Крапці.

Дуже сподобалося Феї гостювати у розділових знаків. Особливо зачаровувало їхнє злагоджене життя. І досі вони насолоджуються ним.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- Білий — колір чистоти.
Що мені відомо про окличні речення?
- Червоний — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібні знати, як правильно відтворювати інтонацію речень?
- Чорний — колір землі, здорового глузду.
Назвіть питальні речення, що вимовляються з особливим почуттям.
- Зелений — колір досліджень.
Які розділові знаки стоять у кінці речень, що вимовляються з особливим почуттям?
- Синій — колір знань.
Навіщо мені потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Постав потрібний розділовий знак у кінці речення.
Де живуть яблуні та груші
Рівняйсь
Улітку ми їздили в Карпати

Картка 2

- Перебудуй розповідне речення на спонукальне.
Діти виготовляють шпаківні для птахів.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 87. СКЛАДАННЯ РІЗНИХ ЗА ІНТОНАЦІЄЮ РЕЧЕНЬ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ РІЗНІ ЗА ІНТОНАЦІЄЮ РЕЧЕННЯ

Мета: формувати навички складати різні за інтонацією речення; удосконалювати знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: м'яч, індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Займи місце»

Діти утворюють коло. Ведучий у грі — вчитель, а потім — дитина. Передаючи м'яч, діти пересідають зі свого місця на місце ведучого.

- На моє місце сідає найменша дівчинка нашого класу...
- Я хочу дружити з хлопчиком, ім'я якого починається на...
- Мого друга звать...
- Я хочу товаришувати з...
- Мені подобається хлопчик, який гарно поводить себе на перерві.
- Я поділюся своєю іграшкою з...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

- Вправа «Квест».
- Знайди вказані букви.
- Із зазначених букв склади сполуку слів.

Дошка 1, 2	Помідор 1, 2	Береза 1, 6	Черевики 1, 4	Варення 5, 6, 7
---------------	-----------------	----------------	------------------	--------------------

- Запис у зошити з'єднань.
До по ба че ння до побачення

ДО ПОБАЧЕННЯ!

Скоро електричка вирушає,
У вагон ведмедик поспішає,
Їде він у гості до бабусі.
— До побачення! — сказав матусі.
Провести прийшла сусідська киця,
Добра господиня й помічниця.
Побажать вона удачі хоче.
— До побачення! — йому муркоче.

А назустріч котяться клубочки —
Мами-квочки дочки і синочки,
Їх чекає подорож на грядку.
— До побачення! — пищать курчатка.
— Не ходіть самі, курчатка, лісом,
Бо зустритись можете із лісом.
Лис у торбу неслухнянців ловить!
— До побачення! — ведмедик мовить.

Маківки витягують ялинки:
Хто вгорі виспіває так дзвінко?
Вчать пташки літати свою малечу.
— До побачення! — улад щебечуть.
Весело вистукують колеса,
Радісно хвостом махає песик,
Адже він усіх довкола знає.
— До побачення! — услід лунає.

Поспішає далі електричка,
А за нею річка-невеличка.
Підросла вона і стане морем.
— До побачення! — то рибки хором.
В очереті плавають качата.
А чому? Бо ряски там багато.
Ще й у воду раз у раз пірнають.
— До побачення! — вони гукають.

Усміхнувся ведмедик машиністу.
 Буде що бабусі розповісти
 І за казку ввечері віддячить!
 — До побачення! — А що це значить?

Значить, неодмінно ми побачимо
 Всіх, кому побачення призначимо.
 І якщо захочеш бути з нами,
 «До побачення!» скажи так само.

В. Верховень

2) Завдання за вибором. Робота в групах.

I група. Збагачуємо словниковий запас.

— Складіть речення, вживаючи сполуку *до побачення* на початку, в середині та в кінці речення.

II група. Вправа «Кластер».

III група. Гра «Засели будиночки».

У яких казках вживаються ввічливі слова?

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Так — ні»

У дітей на парті — цеглинки LEGO: зелені та червоні. Учитель зачитує ситуації. Якщо учні вважають, що вчинок правильний, піднімають зелену цеглинку, а якщо неправильний — червону.

- Учень забіг до класу, не привітався з учителем та учнями і почав кричати: «Чому ви сидите за моєю партою?!».
 - Назвіть окличне речення.
 - Які розділові знаки стоять у кінці такого речення?
 - Як хлопчику потрібно було вчинити, коли він побачив за своєю партою іншу дитину?
- Наталка, пообідавши в їдальні, занесла посуд і подякувала кухареві: «Дякую! Дуже смачний сніданок».
 - Як учинила дівчинка?
 - А ви дякуєте кухареві за смачні сніданки та обіди?
- Учні запізналися на урок. Зайшовши до класу, вони попросили дозволу сісти на своє місце.
 - Побудуйте речення, що відповідає певній ситуації.
 - А які ввічливі слова вживаєте ви? Коли?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, усі чемні люди так розмовляють.	Чи потрібно вживати ввічливі слова?	Ні, можна і без них будувати речення.
ВИСНОВОК		

4. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо вчитися складати різні за інтонацією речення.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Виконання вправи 22 (с. 116).

— Прочитайте речення. Назвіть різні за інтонацією речення.

— Складіть і запишіть розповідне окличне речення про силу розуму.

Вправа «Біном фантазій»

— Поясніть значення даного вислову: «Учіться, брати мої, думайте, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь!». (*Тарас Шевченко.*)

2) Виконання вправи 23. Робота в парах.

— Установіть межі речень і прочитайте текст.

Любіть книжку! Вона полегшить вам життя. Книжка окрилює розум і серце почуттям любові до світу і до людини. Книжка — джерело знання.

— Полічіть, скільки речень у тексті.

— Запишіть перше речення.

— Поясніть, які розділові знаки ставляться у кінці спонукального речення.

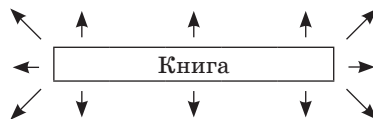
Гра «Трибуна думок». Робота в парах

— Навіщо потрібно читати книги?

3) Завдання за вибором. Робота в групах.

I група — вправа «Асоціативний куц».

(*Товста, тонка, цікава, фантастична, оповідання, казки, загадки, вірші...*)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Книга.

Прикметники. Цікава, фантастична.

Дієслова. Повчає, розповідає, зацікавлює.

Враження від предмета. Книга — джерело знань.

Висновок. Підручник.

III група — вправа «Кластер».

Фізкультхвилинка

Ніч — всі сплять.
Ось сонце сходить
І з-за обрію виходить.
Настрій дуже добрий маєм,
Ніжки — ручки розминаєм.
Вийшли в сад і дружно всі
Пострибали по росі,
До гіллячки дотягнулись —

Тричі швидко підтягнулись.
Руки в боки і ось так.
Гляньте — в полі квітне мак.
Озиралися довкола:
Річка плине, сяє поле.
І побігли, як качатка,
На зарядку, на зарядку!

Юлія Градусова

4) Виконання вправи 24.

— Прочитайте вірш Миколи Чата.

Бажайте знань, як журавлі польоту!
Черпайте їх з науки джерела.
І творчо всю виконуйте роботу.
А школа й вчитель — ваші два крила.

— Назвіть спонукальні речення.

— Поясніть розділові знаки в кінці речення.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, вірш закликає всіх навчатися?

Пояснювальне. Чому автор вірша порівнює знання із журавлиним польотом?

Творче. З чим ще порівнюють знання?

Оцінювальне. Як ви ставитеся до здобування знань?

Практичне. Складіть і запишіть пораду одноліткам за змістом вірша. Використайте спонукальне окличне речення.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Читання вірша.

НЕ БРУДНИТИ КНИЖКИ

Це була чистенька книжка,
А тепер брудна вже стала.
Може, киця, може,
Мишка уночі її читала?
Чуєш, кицю? Чуєш, мишко?
Не годиться так робити!
Як читати хочеш книжку,
Спершу лапки слід помити.

Г. Чорнобицька

2) Самостійна робота. Вправа «Броунівський рух».

(На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.)

Диференційовані завдання для самостійної роботи

Картка червоного кольору

- Скласти і записати речення з поданих слів.

1) небі, у, світить, сонце, яскраве.

2) метелики, квітами, літають, над.

- Усно скласти продовження до цих речень, використовуючи окличні речення.

Картка жовтого кольору

- Скласти і записати речення з поданих слів.

1) в, живемо, ми, Україні.

2) прекрасний, це, край.

- Усно скласти продовження до цих речень, використовуючи окличні речення.

УРОК 89. ПОШИРЕННЯ РЕЧЕННЯ ЗА ПИТАННЯМИ. НАВЧАЮСЯ ПОШИРЮВАТИ РЕЧЕННЯ СЛОВАМИ ЗА ПОДАНИМИ ПИТАННЯМИ

Мета: формувати навички поширювати речення словами за поданими питаннями; удосконалювати знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати інтерес до читання періодичних видань.

Обладнання: індивідуальні картки, виставка дитячих журналів.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Хвилинка-аутотренінг

— Подивіться мені в очі. Погляньте одне на одного. Посміхніться. Щоб упоратись із завданням цього уроку, будемо працювати, слухати, мислити, висловлювати свої думки.

Отже, ми сьогодні будемо:

не просто слухати, а... (*чути*),

не просто дивитись, а... (*бачити*),

не просто відповідати, а... (*міркувати*),

дружно і плідно... (*працювати*).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Словникова робота. Робота зі словом «речення».

Інтерактивна вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *речення*.

— Доберімо ключові слова до слова *речення*.

— Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

2) **Каліграфічна хвилинка.**

- Запис у зошити з'єднань.
Ре еч че ен нн ня речення

Завдання за вибором:

- Записати одне речення розповідне й одне питальне.
- Записати одне речення розповідне й одне спонукальне.

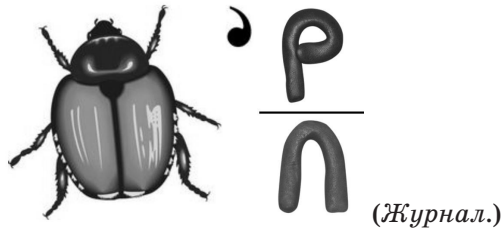
- Гра «Склади загадку».
— Запишіть загадку та відгадку.

2. мовчить,	1. Що	3. а	5. вчить?	4. розуму
-------------	-------	------	-----------	-----------

Що мовчить, а розуму вчить? (*Книжка.*)

3. **Мотивація навчальної діяльності**

1) **Робота над ребусом.**

(*Журнал.*)

2) **Ознайомлення з дитячими журналами.**

- Назвіть дитячі журнали, які ви бачите на виставці.
- Які з них ви читали?
- На партах у вас лежать журнали. Чим вони відрізняються від книг та газет?
- Так, у журналах тонка папітурка, він не такий товстий, як книга.
- Подивіться, що знаходиться на титульній сторінці.
- Що намальовано? Яка назва журналу?
- Де міститься зміст журналу?
- Які журнали ви передплатуєте?
- Які брали в бібліотеці?

Робота зі словами

- З'єднайте лініями слова та зображення. Намалуйте титулку підручника «Українська мова».

Книжка	газета	журнал

Читання та звуковий аналіз слова «Пізнайко».

Метод «Біном фантазії»

- Уявіть, що ви — журналіст/журналістка і ведете інтерв'ю з редактором відомого дитячого журналу. Про що ви хочете його запитати?

4. **Повідомлення теми і мети уроку**

- Сьогодні на уроці ми будемо вчитися поширювати речення за питаннями.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Виконання вправи 25 (с. 117).

— Прочитайте речення. Спостерігайте, як вони поширюються іншими словами.

Діти читають.

Діти читають (*що?*) журнал.

Діти читають (*який?*) дитячий журнал.

Діти читають дитячий журнал (*який?*) «Пізнайко».

— Зазначте, якими ще словами можна поширити речення.

— Запишіть утворене поширене речення.

Гра «Прокидайся, уяво!». Робота в групах

— Уявіть, що ваш друг має бібліотеку. Які книги він вам порадив би прочитати?

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, всі діти повинні читати останні новини у світі.	Чи корисно передплачувати та читати журнали?	Ні, можна читати і книги та газети.
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка

2) Виконання вправи 26. Робота в парах.

— Прочитайте правила, як планувати свій день, щоб добре навчатися, гарно відпочивати і досягати успіху.

— Поширюйте речення словами з довідки.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

Гра «Трибуна думок». Робота в парах

— Як навчитися цінувати свій час?

Робота зі словами. Стіна слів: блокнот

Блокнот — зошит, іноді з відривними аркушами, призначений для нотування різних подій, адрес, номерів телефонів.

— Запишіть і прочитайте поширені речення з тексту.

— У яких реченнях думку виражено повніше?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Броунівський рух».

На кольорових картках записано завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Диференційовані завдання для самостійної роботи

Картка червоного кольору

- Прочитати текст. Поширити речення прикметниками.
Настала (*яка?*) весна. Вона принесла людям (*які?*) квіти і (*які?*) трави. Весна — красива пора року.
- Записати вдосконалений текст.

Картка жовтого кольору

- Прочитати текст. Поширити речення дієсловами.
Дзвінко (*що роблять?*) птахи, (*що роблять?*) струмочки. Скоро (*що зробить?*) біла черемха. (*Що зроблять?*) соловейки. (*Що зробить?*) джміль.
- Записати вдосконалений текст.
Слова для довідок: співають, загуде, защебечуть, зацвіте, дзюркочуть.

Картка зеленого кольору

- Прочитати текст. Поширити речення іменниками.
Бусол — дуже красивий (*хто?*). (*Що?*) і кінчики крил чорні. (*Що?*) високі, червоні. (*Що?*) довгий, теж червоний.
- Записати вдосконалений текст.
Слова для довідок: птах, хвіст, ноги, дзьоб.

2) Гра «Сходинки». Робота в групах.

— Поширте речення, щоразу додаючи по одному слову.

I група

Сонечко.

Варіанти відповідей:

Сонечко на небі.

Сонечко світить на небі.

Сонечко яскраво світить на небі.

Сонечко яскраво світить на блакитному небі.

II група

Мама.

Варіанти відповідей:

Мама готує.

Мама готує салат.

Мама готує смачний салат.

Мама готує смачний салат і кашу.

Мама готує смачний салат і гречану кашу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Метод дає можливість залучати кожного учня до роботи на цьому етапі, зокрема кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які з набутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках. Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (*уявний чи справжній*).

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Поширити речення за питаннями.
Бабуся читала Петрусеві (*що?*). (*Що зробили?*) кізоньки до швидкої річки.

Картка 2

- Поширити речення за питаннями.
Навколо річки розрослися (*що?*). У (*якому?*) озері водяться тритони.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 90. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА МАЛЮНКОМ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ РЕЧЕННЯ ЗА МАЛЮНКОМ

Мета: формувати навички складати речення за малюнком; удосконалювати знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією; продовжувати формувати навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати інтерес до народних традицій.

Обладнання: індивідуальні картки, ребуси, ілюстрації, аркуші паперу формату А3, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Чи все необхідне до уроку ви приготували?

Голова — щоб слухати.

Вуха — щоб чути.

Очі — щоб усе бачити.

Руки — щоб їх піднімати.

Серце — щоб усе відчувати і сприймати.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) *Словникова робота. Робота зі словом «календар».*

Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	е	а	а
2	и	л	р
3	н	д	к

Код. Зв, 1б, 2б, 1а, 3а, 3б, 1б, 2в

Відповідь. Календар.

2) *Каліграфічна хвилинка.*

- Запис у зошити з'єднань.

Ка ле ен нд да др календар

Завдання за вибором

— Запишіть одне речення окличне розповідне й одне питальне.

— Складіть речення, використовуючи слова.

- Календар (*що робить?*) показує, нагадує, складається, передбачає, прогнозує.

— Складіть речення, використовуючи слова.

- Календар (*який?*) настінний, відривний, екологічний, саморобний, яскравий, новий, старий, астрономічний, юліанський, релігійний.

Робота в групах. Завдання за вибором

I група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Календар.

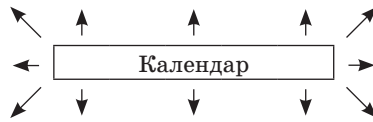
Прикметники. Астрономічний, юліанський.

Дієслова. Складається, передбачає, прогнозує.

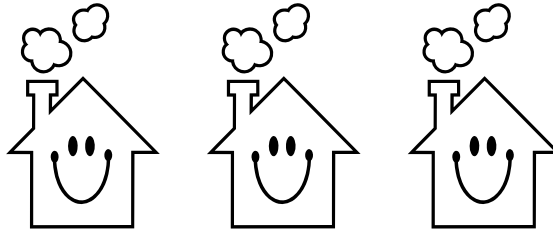
Враження від предмета. Тільки у нас Новий рік відзначають за григоріанським та юліанським календарем.

Висновок. Календар — покажчик днів, місяців.

II група. Вправа «Асоціативний куц».

III група. Гра «Засели будиночки».

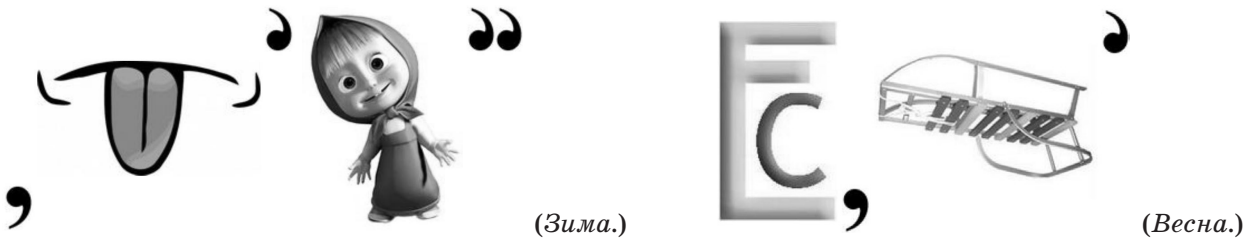

Календар осені Календар зими Календар весни

Заметіль, квіти, бурулька, дощ, веселка, грім та блискавка, листопад, лід, мряка, роса, туман, сонце, трава, березовий сік, сніг, мороз, відліт лелеки, приліт лелеки.

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над ребусом.

2) Кола Ейлера — Венна.

— Назвіть відмінне та спільне у зими та весни за ілюстрацією.

3) Метод «Біном фантазії».

— Уявіть, що ви — телеведучий/телеведуча програми «Прогноз погоди» і вам потрібно розповісти про погоду на сьогодні.

4. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні на уроці ми будемо навчатися складати речення за малюнком.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 118–119).

• Виконання вправи 27.

— Прочитайте уривок із вірша Грицька Бойка. Уявіть картини природи, описані поетом.

Кришталева зимонька
В срібнім козушку.
Ти кругом насипала
Білого сніжку.

— Розгляньте ілюстрацію до вірша.

— Які рядки вірша відповідають малюнку?

Завдання за вибором:

— Складіть і запишіть окличні речення про зиму, використовуючи виділені сполучення слів за малюнком.

— Складіть і запишіть неокличні речення про зиму, використовуючи виділені сполучення слів за малюнком.

Вправа «Крісло автора»

— А якою ви уявили зиму?

Фізкультхвилинка

• Виконання вправи 28. Робота в парах.

— Прочитайте загадку.

— Назвіть відгадане слово. Поясніть свою відповідь.

Є весела, яснолиця,
Дивна в сонечка сестриця.
Роботящу вдачу має —
Скрізь травичку засіває.
Заквітчала луг, діброву,
Принесла у ліс обнову.
Відгадали, хто вона?
Ну звичайно, це — ... (весна).

— Розгляньте ілюстрацію до вірша.

— Які рядки вірша відповідають малюнку?

Завдання за вибором:

— Склади і запиши розповідне окличне речення про весну за малюнком до загадки.

— Склади і запиши спонукальне неокличне речення про весну за малюнком до загадки.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця». Робота в парах

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *обнова*.

Робота зі словами. Стіна слів: вдача

Вдача — особливості людини, які виявляються в її діях, поведінці; характер.

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Доведіть думку: «У лютому зима з весною зустрічаються вперше».

2) Вправа «Квест-цікавинка».

СТРІТЕННЯ

На 40-й день після Різдва, 15 лютого, відзначається одне з найбільших християнських свят — Стрітення Господнє. Урочисто відзначати його почали з кінця V століття.

Цього дня зима зустрічається з весною. Період від Стрітіння (*зустрічі зими з весною*) до Благовіщення вважався біологічною межею переходу однієї пори року в іншу. У деяких регіонах України це свято відоме ще за дохристиянськими назвами «зимобор», або «громовище». Цього дня, за народними віруваннями, зима з літом зустрічається й бореться.

Свято Стрітіння вперше було встановлено церквою у Візантії після Єфеського собору 431 р. Тоді ж була сформована й відповідна іконографічна традиція.

На іконах «Стрітіння» зображали Марію з Ісусом-немовлям на руках та Йосифа з голубами, які на 40-й день після народження Спасителя принесли до Храму жертву очищення. Поряд також були зображені пророчиця Анна та праведний старець Сімеон, якому було пророчено, що він помре, лише побачивши, стрітивши Месію. Ця подія символізувала зустріч старого і нового заповітів, двох основних ідей стосовно природи Бога.

У давнину вважали, що «Як капає зі стріх, так капатиме й з вуликів», а якщо на Стрітіння є відлига, то знову треба чекати на холоди і пізню весну.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 29.

— Прочитайте вірш.

Зима втіка. Її сліди
Я замітаю вчасно!
Лечу — туди, біжу — сюди,
Тому й лютую часто.

— Складіть і запишіть два розповідні речення про лютий.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця». Робота в парах.

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить назва місяця *лютий*.

2) Робота з цеглинками LEGO. Робота в парах.

— Спробуймо побудувати місяць *лютий*.

Вправа «Спина до спину»

Діти сидять або стоять спина до спину, тримають у руках 3 однакові цеглинки. Одна дитина будує певну фігуру, а потім пояснює своєму сусідові, який сидить за спиною, як йому збудувати таку саму.

Після пояснень дитина будує свою фігурку, не ставлячи запитань і не дивлячись на фігуру товариша з пари, який щойно пояснював, як саме слід її скласти.

Діти в парі порівнюють свої фігурки й обговорюють, як тривало будівництво, а потім міняються ролями та виконують ті самі завдання.

Запитання до дітей:

- Як ви пояснювали товаришеві, що й як необхідно будувати?
- Які вказівки були зрозумілими та корисними?
- Які виникали складнощі?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до нього і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

2. Домашнє завдання

Скласти й записати 3–4 речення за малюнком — картиною зимової/весняної природи.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 91. СКЛАДАННЯ РЕЧЕНЬ ЗА МАЛЮНКОМ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ РЕЧЕННЯ ЗА МАЛЮНКОМ

Мета: продовжити роботу над формуванням навичок складати речення за малюнком; удосконалювати знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією, навички каліграфічного письма; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: індивідуальні картки, ілюстрації, аркуші паперу формату А3, дерево з листочками.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Я — сонце»

— Діти, привітаймося із сонячними промінцями і перетворімося на маленькі сонечка.

«Я — маленьке сонце. Я прокидаюся. Я вмиваюся. Я розчісую свої промінці і піднімаюся вільно і урочисто.

Я — велика Куля. У мене є багато тепла і світла.

Я — велике Сонце. Я дарую своє тепло всім: небу, хмаркам, річці, полям, тваринам, людям. Я посміхаюся від щастя дарувати тепло».

— Діти, яким став ваш настрій? (*Відповіді дітей.*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Словникова робота. Робота зі словом «весна».

Гра «Розсіпанка»

ЕСНАВ

(*Весна.*)

2) Каліграфічна хвилинка.

- Запис у зошити з'єднань.

Ве си на весна

Завдання за вибором

— Запишіть два речення: окличне розповідне й питальне.

— Складіть речення, використовуючи слова.

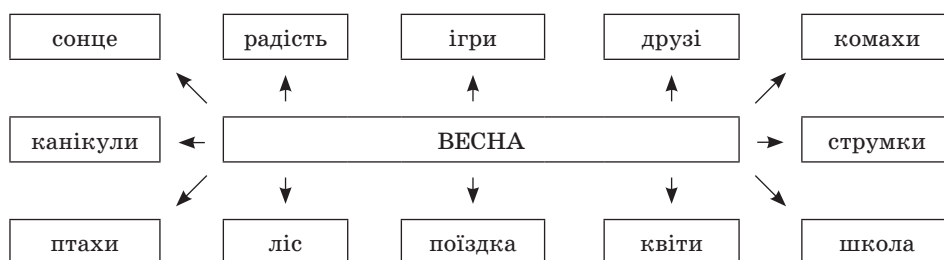
Весна (*що робить?*)...

— Складіть речення, використовуючи слова.

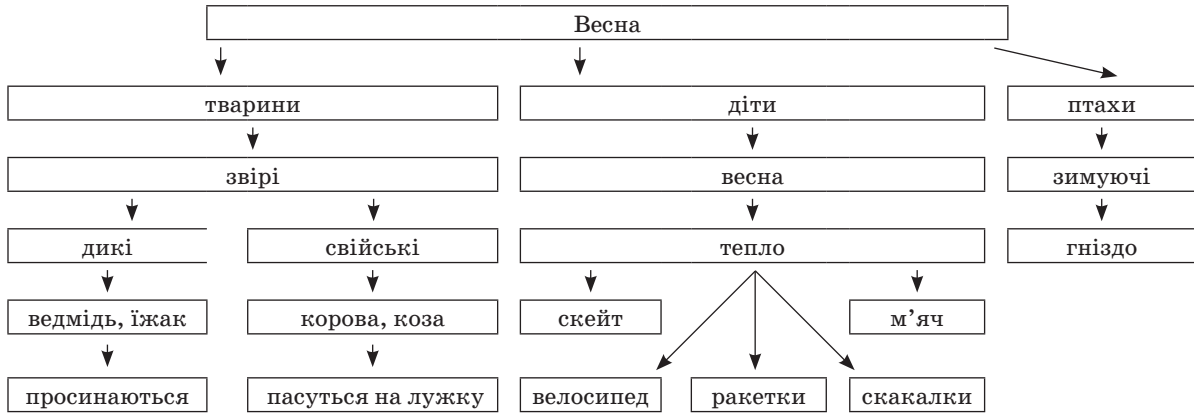
Весна (*яка?*)...

- Робота в групах. Завдання за вибором.

І група. Вправа «Асоціативний куц»

II група. Вправа «Кластер».

III група. Гра «Обери зайве»

— Випишіть назви тих предметів та явищ, яких не буває навесні.

ДОЩГРАДВЕСЕЛКАЗАМЕТІЛЬОЖЕЛЕДИЦЯСНІГЛІДСПЕКА

Відповідь. Заметіль, ожеледиця, сніг.

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Гра «Засели будиночки».

Березень

Квітень

Травень

Заметіль, квіти, бурулька, дощ, веселка, грім та блискавка, листопад, лід, мряка, роса, туман, сонце, трава, березовий сік, сніг, мороз, відліт лелеки, приліт лелеки, поява пташенят та звірят, зелена трава, квітне сад, пролісок, тюльпани, мати-й-мачуха.

2) Тестування.

Учні відповідають цеглинками LEGO: зелена — відповідь А, червона — Б, жовта — В, блакитна — Г.

- Коли шишкар висиджує пташенят? (Взимку.)
- До якої пори року належить лютий? (Зима.)
- Люди можуть загорати та відпочивати біля моря. (Літо.)
- Коли прилітають шпаки, лелеки, журавлі, чаплі? (Навесні.)
- Коли відлітають шпаки, лелеки, журавлі, чаплі? (Восени.)
- До якої пори року належить березень? (Весни.)
- Коли їжак впадає в сплячку? (Зимою.)
- Коли діти розпочинають навчання в школі? (Восени.)

Літо
А

Осінь
Б

Зима
В

Весна
Г

— Які рослини квітнуть навесні?

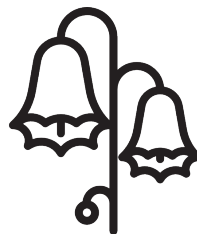
— Які рослини квітнуть улітку?

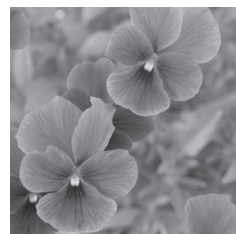
А

Б

В

Г

— Які плоди збирають восени?

— Які плоди достигають улітку?

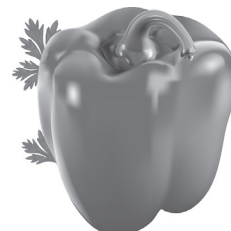
А

Б

В

Г

4. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні на уроці ми продовжимо навчатися складати речення за малюнком.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 119–120).

• Виконання вправи 30.

— Прочитайте вірш.

— Уявіть картини природи, описані поетом.

— Про який весняний місяць ідеться у вірші?

Що вище сонце — довші дні.
Зима ховається в барлогу,
А я сестрі своїй весні
Встеляю травами дорогу.
Ще не прокинувся ліс від сну,
Ще ручаї стежки вивчають,
А вже берізоньки весну
Пташиним співом зустрічають.

Стратегія «Входження в малюнок»

— Нумо тихенько зайдемо у весняний ліс. А чому тихо? Щоб не злякати птахів, які в цей час сидять у гнізді й чекають на пташине потомство. Щоб не злякати звірів, які вигулюють свою малечу.

— А ми тим часом помилуємося красою квітів, які ховаються серед проталин снігу.

— Розгляньте світлини. Назвіть, що ви впізнали.

Завдання за вибором:

— Складіть і запишіть два розповідні окличні речення про березень за фотоілюстраціями.

— Складіть і запишіть два розповідні неокличні речення про березень за фотоілюстраціями.

Вправа «Крісло автора»

— Яким ви уявляєте березень?

Вправа «Хвилинка партнерства»

— Доведіть думку «Березень — місяць веселих пташиних співів».

- Виконання вправи 31. Робота в парах.
 - Розподіліть ролі автора і місяця березня. Прочитайте їхню розмову для всього класу.
 - Що ти, березню, приніс?
 - Соку із беріз.
 - Поспішаєш ти куди?
 - На городи і в сади.
 - Що ти будеш там робити?
 - Сіяти зерно і квіти.

Вадим Крищенко

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця». Робота в парах

— Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *березень*.

Фізкультхвилинка

Встали, швидко потяглися
 І навшпиньки піднялися,
 Руки вгору, руки вниз,
 На всі боки повернись.
 Руки ставим перед груди,
 Ними ми пружинить будем.
 Повернулися наліво,
 Руки розвели ми сміло.
 Знову ставим перед груди,
 Вправо повертатись будем.
 Раз, два, три, чотири, п'ять —
 Вправи будем повторять.
 Потім руки опустили
 І швидесенько присіли.
 На коліна руки ставим,
 Спину рівно ми розправим.
 Підняли всі трішки п'ятки
 І походим навприсядки.
 Піднялися, дітвора,
 До роботи знов пора.

2) *Продовження роботи за підручником.*

- Виконання вправи 32.
 - Прочитайте вірш Тамари Коломієць «Квітень».
 - Яку думку висловлено у виділеному реченні?

Я хочу, щоб наша планета Земля
 Була дуже схожа на квітку.

Завдання за вибором:

- Складіть і запишіть два розповідні окличні речення про квітень.
- Складіть і запишіть два розповідні неокличні речення про квітень.

- Виконання вправи 33. Робота в парах.
 - Прочитайте вірш про останній весняний місяць. Назвіть його.

Я у весни — останній місяць.
 Її я славлю, як поет.
 І, мов художник-живописець,
 Малюю травами портрет.

— Що художник зобразив на малюнку?

Робота зі словами. Стіна слів: живописець

Живописець — художник, який зображує предмет і явища живої природи.

Вправа «Біном фантазії»

— Уявіть себе художниками. Що ви намалюєте на уявній картині про цей місяць?

Завдання за вибором:

— Складіть і запишіть два спонукальні речення про травень. До чого ви спонукатимете його? Про що попросите?

— Складіть і запишіть два питальні речення про травень. Про що ви його запитаете?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 120).

— Як ти вважаєш, чому останній місяць весни назвали травнем? Дивно! Трава виростає ще в березні.

— Гадаю тому, що..?

— Продовжте розмову.

2) Робота з цеглинками LEGO.

Гра «Художники»

Діти працюють на килимку. Розкладають цеглинки на аркуші паперу.

Використовуючи олівці, фломастери, фарби, домальовують до цеглинок різні деталі, перетворюючи їх на частину малюнка.

Запитання до дітей

— На що перетворилась ваша зелена/жовта/червона цеглинка?

— За допомогою чого ви перетворили вашу цеглинку?

— Що ви додали до цеглинки LEGO, щоб перетворити її?

— Чи є у нас схожі малюнки?

— На що ще ви хотіли б перетворити вашу цеглинку?

Кожна група презентує свої моделі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексійна вправа «Яблунька»

Перше яблучко — все вдалося. Друге яблучко — було важко. Третє яблучко — нічого не зрозумів, було важко, нічого не розумію.

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

Побудувати окличні питальні та спонукальні речення, спостерігаючи за метеликом.

Картка 2

Побудувати розповідні речення, спостерігаючи за квітами.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 92. ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕЧЕННЯМ

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів про види речень за метою висловлювання та інтонацією; вміння установлювати зв'язки між словами в реченні за допомогою питань, поширювати речення; розвивати зв'язне мовлення, уміння логічно будувати свої думки; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес.

Обладнання: ілюстрації весняної природи, їжака, яблука, картки із завданнями.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Один, два, три, чотири, п'ять —
Прошу всіх рівненько встать!
Пролунав уже дзвінок, починається урок!

— Озвучте ваші очікування від уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні на уроці ми узагальнюємо все, що знаємо про...

(Користуючись алфавітом, прочитати слово.)

21	7	28	7	8	8	33
р	е	ч	е	н	н	я

— Отже, ми закріпимо наші знання з теми «Речення».

Щоб про речення все знати —
Починаєм працювати!

І в цьому нам допоможе природа. Ой, дивіться до нас хтось поспішає.

Загадка 1

Хоч не шиє він ніколи,
Та голок має доволі. *(Їжачок.)*

— А що він приготував нам у подарунок?

Загадка 2

Влітку у садочку
Зріє під листочком.
Восени набравшись соку,
Встане враз червонобоким. *(Яблучко.)*

— Спасибі тобі, їжачку, за подарунок! Це яблучко чарівне, воно покаже нам дорогу. І ще воно дуже корисне, бо там багато вітамінів, корисних для здоров'я.

2. Актуалізація опорних знань

— Котись, котись, яблучко, по тарілочці, покажи нам перше завдання!

Зупинка «Каліграфічна хвилинка»

1) *Каліграфічна хвилинка.*

ВВВ ввввв ес сн на весна

2) *Творча робота. Завдання за вибором.*

- Складіть прислів'я, поясніть, чому так кажуть.

1 Березень	4 квітень	2 з	3 водою,	5 з	6 травною,
	7 а	8 травень	10 квітами.	9 з	

(Березень з водою, квітень з травною, травень з квітами.)

- Відновіть вірш.

___ не складала рук вона.
 ___ Як прийшла весна-красна,
 ___ повернула до домівки.
 ___ Спершу пташку із мандрівки

___ полила озимину.
 ___ Потім з хмари на лану
 ___ Сонцем бризнула навколо,
 ___ трактор вивела у поле.

___ Звеселила луки, гай
 ___ і увесь наш рідний край.

(Як прийшла весна-красна,
 Не складала рук вона.
 Спершу пташку із мандрівки
 Повернула до домівки.
 Потім з хмари на лану
 Полила озимину.
 Сонцем бризнула навколо,
 Трактор вивела у поле.
 Звеселила луки, гай
 І увесь наш рідний край.)

За Лідією Компанієць

— Котись, котись, яблучко, розкажи, що нас чекає попереду.

Зупинка «Словникова». Робота зі словом «весна». Вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *весна*.

- Доберімо ключові слова до слова *весна*.
- Зазначмо поняття, які глибше розкривають зміст.

Висновок: отже, слово *весна* охоплює велику кількість інших слів.

Демонстрування зображення або короткого відеоролика про весну.

- Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Зупинка «Дружба». Робота в парах. Метод «Прес».

На дошці прикріплено схему:

Я вважаю, що ...

... тому що ...

Таким чином ...

- Які рядки можна назвати реченням?
- Доведіть свою думку!

ЛІС

1. Ліс дає людям цінну деревину.
 2. Ліс — житло та...
 3. Ліс — зелена аптека людини.
 4. Ліс — це...
 5. Ліс — це фабрика кисню.
- Запишіть речення.

Диференційована робота за вибором учнів

- Виконати завдання самостійно;
 - виконати завдання за допомогою вчителя.
- Які речення за метою висловлення ви записали? (Розповідні.)
- Котись, яблучко, далі!

2) Зупинка «Інтонаційна». Робота в парах.

— Прочитайте виразно речення, звертаючи увагу на розділові знаки.

Чом, вітриську, розходився,
Хазайнуеш у саду?

Т. Коломієць

— Яке це речення за метою висловлення? (*Питальне.*)

Прошу вас, із берези
Ви соку не точіть,
Ви краще їй сестричку
Зелену посадіть.

Л. Забашта

— Яке це речення за метою висловлення? (*Спонукальне.*)

Хлюпоче синя річка —
Ой річка, ой ріка!
Юрба нас невеличка,
Зате ж бо гомінка!

М. Рильський

— Які розділові знаки стоять у кінці речення?

— Прочитайте речення, у якому є прохання.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

3) Зупинка «Складаночка». Робота в групах.

— Вітерець-пустунець розсипав слова.

— Зберіть їх, будь ласка, та складіть речення за схемою.

ти	ді	ну	ша	ють	ків	бать
----	----	----	----	-----	-----	------

I група _____.

II група _____?

III група _____!

Звіт груп.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

4) Зупинка «Спортивна». Фізкультхвилинка.

Всі піднесли руки — раз!
На носках стоїть весь клас.
Два присіли, руки вниз,
На сусіда подивись.
Раз! — і вгору.
Два! — і вниз,
На сусіда подивись.
Будем дружно ми вставати,
Щоб ногам роботу дати.
Раз — присіли, два — піднялись.
Ніжки гарно розім'ялись.
Хто старався присідати,
Може вже відповідати.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

5) Зупинка «Цікавинка».

— В Іспанії знаки оклику та питання ставлять не лише в кінці речень, а й на початку. Педагоги вважають, що це допоможе учням відразу зорієнтуватися, з якою інтонацією читати речення. Причому на початку речення розділовий знак ставлять сторчма, а в кінці речення — як зазвичай.

— Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

6) Зупинка «Гра на баяні». Робота в групах.

Гра «Розтягування баяну»

- Прочитайте речення.
- Поширте речення за питаннями.

Завдання для I групи

Закінчився (який?) урок.

Наприклад:

Закінчився цікавий урок.

Завдання для II групи

Виглянуло (яке?) сонечко.

Наприклад:

Виглянуло привітне сонечко.

Завдання для III групи

(Де?) зацвів ряст.

Наприклад:

У лісі зацвів ряст.

- Котись, яблучко, покажи наступне завдання!

7) Зупинка-гра «Розумний куб».

Запитання написано на гранях куба.

- Що таке речення?
- З чого складається речення?
- Якими бувають речення?
- Як пишуться слова в реченнях?
- У кінці якого речення ставиться крапка?
- У кінці якого речення ставиться знак питання?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Що ви навчилися сьогодні на уроці?
- Чи справилися ваші очікування?
- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
- Сьогодні ми повторили все, що вивчили у розділі «Речення». Ці знання знадобляться вам наступного уроку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ТЕКСТ

УРОК 95. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ ТЕКСТУ. УДОСКОНАЛЕННЯ ВМІННЯ ДОБИРАТИ ЗАГОЛОВКИ ВІДПОВІДНО ДО ЗМІСТУ ТЕКСТУ. НАВЧАЮСЯ РОЗПІЗНАВАТИ ТЕКСТ ЗА ЙОГО ОСНОВНИМИ ОЗНАКАМИ

Мета: навчити спостерігати за основними ознаками тексту, добирати самостійно або вибирати з-поміж запропонованих учителем заголовки до навчального тексту, встановлювати їхню відповідність змісту тексту; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: квітка бажань, індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Моє бажання»

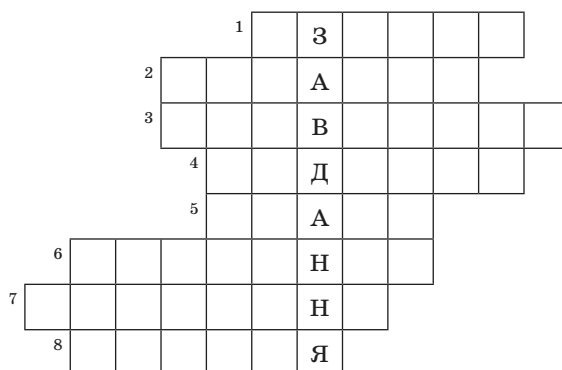
— Діти, у кожного з вас чарівна квітка бажань. Візьміть її до рук, виберіть пелюстку і продовжте речення.

- Я хочу...
- Я буду ...
- Я старатимуся ...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Розгадування кросворда. Робота в групах.*

1. Риса, властивість, особливість кого-, чого-небудь. (*Ознака.*)
2. Сукупність літер, прийнятих у писемності якої-небудь мови і розміщених у певному порядку. (*Алфавіт.*)
3. Чуйне ставлення до чийх-небудь переживань, горя. (*Співчуття.*)
4. Великий, хижий звір з густою бурою, білою чи чорною шерстю, який живе у дрімучих лісах, високих горах та на Півночі. (*Ведмідь.*)
5. Установа, організація, що здійснює сценічні вистави певним колективом артистів, а також приміщення, де відбуваються вистави. (*Театр.*)
6. Колір крові. (*Червоний.*)
7. Перший місяць осені. (*Вересень.*)
8. Простір між двома рядами будинків для їзди та ходіння. (*Вулиця.*)

2) *Робота зі словом. Стіна слів: завдання.*

Завдання — наперед визначений обсяг і зміст роботи. А ще — мета, замисел.

3) Каліграфічна хвилинка.

- Письмо з'єднань.

з з зз ззз З З З Зз

За за ав вд да ан нн ня завдання

- Завдання за вибором.

Гра «Доберіть слово»

Завдання (яке?) ... (домашнє, класне, самостійне, складне, легке, виконане, нове, цікаве).

Гра «Склади речення»

— Складіть речення, використовуючи слова.

Учні у школі (що роблять?) _____ завдання.

— Складіть і запишіть речення зі словом «завдання». (Робота в парах.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Буква до букви —

І виникло слово.

Слово до слова —

Звучить рідна мова.

Ігор Січовик

— Навіщо нам потрібна мова?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми навчимося розпізнавати текст за його основними ознаками.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Дослідження мовних явищ.

Інсценізація казки

Був чудовий день. Білочка весело перестрибувала з гілочки на гілочку, роздивлялася навколо.

Бачить: іде ведмедик.

— Привіт, ведмедику!

— Привіт, білочко!

— Ведмедику, ти такий радісний. Де був, що бачив?

— Був я, білочко, на концерті.

— А про що концерт?

— Ну, травичка навколо зеленіє. Снігурі передають вітання. Я в захваті!

— Щось я нічого не зрозуміла. Бувай, ведмедику!

— Прощавай.

— Пострибаю далі, — мовила білочка. — Може, щось дізнаюся.

Перестрибує красуня з гілочки на гілочку. Бачить: іде лисичка.

— Привіт, лисичко!

— Привіт, білочко!

— Лисичко, ти така радісна. Де була, що бачила?

— Білочко, я була на концерті. Він називається «Лісові таланти».

— А про що концерт?

— Там виступав соловейко. Він співав чудові пісні. Потім сорока розказувала смішні гуморески.

Зайчики танцювали вальс. Концерт був просто чудовий!

— Дякую за розповідь, лисичко. Наступного разу підемо разом.

— Добре, домовилися. До зустрічі, білочко.

— До зустрічі, лисичко.

— Діти! Чому білочка не зрозуміла, що побачив ведмедик? (Бо ведмедик говорив речення, які між собою не пов'язані, хоч і сказав, що був на концерті.)

— А як розповідала лисичка? (Вона розповіла про події на концерті, кожне речення продовжувало думку попереднього, тому і стало все зрозуміло.)

— Як називається концерт, який відвідала лисичка?

2) *Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 122).*

— Прочитайте і розкажіть у класі.

Зв'язані за змістом речення утворюють текст. У тексті речення розміщені у певній послідовності.

3) *Робота за підручником (с. 122–123).*

- Виконання вправи 1. Робота в парах.
 - Прочитайте і порівняйте написане ліворуч та праворуч.
 - Де речення пов'язані між собою, а де — ні?
 - Поясніть, чи можна до написаного справа дібрати заголовок.
 - До тексту можна дібрати заголовок.

Робота зі словами. Стіна слів: заголовок

Заголовок — назва будь-якого твору, статті, газети, журналу.

- Виконання вправи 2. Робота в парах.
 - Прочитайте. Доведіть, що це текст.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, плоди каштану бувають їстівні та неїстівні?

Пояснювальне. Скільки каштанчиків міститься у кулястій коробочці?

Творче. Які фігурки можна виготовити із каштанів?

Оцінювальне. Яку користь приносять каштани?

Практичне. Доповніть текст розповідними реченнями про плоди каштана, про те, як можна їх використовувати. Запишіть ці речення. Доберіть до тексту заголовок.

Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- Зв'язні за змістом речення утворюють текст.
- У тексті речення розміщено у будь-якій послідовності.
- У тексті речення розміщено у певній послідовності.
- До тексту можна дібрати заголовок.
- Не пов'язані за змістом речення утворюють текст.

Фізкультхвилинка

Звірі в лісі проживають
І роботу також мають.
Тож виходять на полянку
І зарядку роблять зранку.
Встали й ми побіля парт.
Встали всі: — Мерщій на старт!
Лапки вгору, лапки вниз,
Землі-матінці вклонись.
Сонцю руки простягни,
До проміння поверни.
А тепер прогнімо спину,
І зазremo на хвилину.
Розігнулись, пострибали,
Потім трішки політали
І за парти посідали.

- Виконання вправи 3. Робота в групах.
 - Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовок.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам трапилися вперше?

Робота зі словами. Стіна слів: гаджети

Гаджет — електронний пристрій, який вміщує велику кількість інформації.

— Доповніть прочитаний текст двома розповідними реченнями. Запишіть їх.

• Виконання вправи 4.

— Прочитайте. Доведіть, що це текст.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од-
ному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

— Доберіть з поданих влучний заголовок до тексту. Поясніть свій вибір.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Вибери заголовок». Робота в групах

(Діти об'єднуються у групи. Тексти читають діти у масках білочки, ведмедика, лисички. Варіанти заголовків — на таблиці або записані на дошці.)

Текст 1 (читає Котик)

Цуцик — наш загальний улюбленець, на ймення Букет. Бурої якоїсь масті, рудий, наче трохи під-
смалений, з хвостиком, бадьоро закрученим догори, він крутиться біля ніг, лациться, всміхається
своєю собачою усмішкою.

Але триває це недовго, поки маєш при собі крайчик хліба, а як крайчика не стало, облизався
Букет, вибачився перед тобою поглядом, і знов хвостик бубликом — подався до села. (*Олесь Гончар*)

— Скажіть, про що цей текст коротко, одним реченням.

— А тепер виберіть заголовок.

Варіанти заголовків: «Цуцик Букет», «Лисичка».

Текст 2 (читає Білочка)

Взяла Яся олівець, олівець-малювець. Сіла Яся біля столу, розгорнула папірець:

— Треба тут намалювати отаку здорову хату! Вікна. Дах. Димар на нім. З димаря — великий дим!

Ось травичка. Ось доріжка. Ось дитинка. Ручки. Ніжки. Ротик. Носик. Голова. І волосся — як
трава.

Ось на небі сяє сонце. Довгі промені ясні... А в сторонці під віконцем квітнуть квіти запашні.
(*Наталя Забіла*)

— Скажіть, про що цей текст коротко, одним реченням.

— А тепер виберіть заголовок.

Варіанти заголовків: «Весняне небо», «Маленька художниця».

Текст 3 (читає Лисичка)

Настало літо. Дружно росте в полі жито, пшениця, всяка пашниця. Досихає на луках свіже сіно.
З'явилися перші ягоди й гриби. У ставках та озерах вода на міліні так прогрілась, що й купатися
можна.

«Тьох-тьох! Тюр-р-р!» — завів на всі лади свою пісеньку соловей. «Фітіу-ліу! Фітіу-ліу!» — підхо-
пила вивільга. «Ку-ку! Ку-ку!» — взялася щедро лічити літа зозуля. І гримить-дзвенить пташиний
концерт на всю діброву. (*Галина Демченко*.)

— Скажіть, про що цей текст коротко, одним реченням.

УРОК 96. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА БУДОВОЮ ТЕКСТУ. НАВЧАЮСЯ ВИЗНАЧАТИ ЧАСТИНИ ТЕКСТУ

Мета: вчити знаходити в тексті зачин, основну частину, кінцівку; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: краплинки знання, індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Одне одному — разом»

Учитель

Падають краплинки,
Ніби намистинки,

На поля, на луки,
На ліси й на руки.

1-й учень

Кожная краплинка —
То дощу дитинка:
Донька чи синочок,
Квітка чи грибочок.

Татусь — дощ радіє:
Трава зеленіє,
Дерева вмиваються,
Сили набираються.

2-й учень

А маленькі дощентка
Дуже схожі вже на татка!
Знай періщать та регочуть
Землю напоїти хочуть.
Задоцило все довкола...
Дітям хочеться до школи!
Щоб знання собі здобути
І в житті розумним бути.
Тож нумо же працювати,
Краплинки-знання на уроці збирати.

Валентина Романова

— Діти, сьогодні на уроці ми будемо збирати краплинки-знання. Результати своєї праці (*краплинки-дощинки*) ви будете прикріплювати під хмаринкою. Ви не просто подаруєте землі дощові краплинки, але й покажете результат своєї роботи на уроці.

Приготувалися до роботи? Пам'ятайте: за кожне правильно виконане завдання ми прикріплюємо краплинку-дощинку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

- Завдання за вибором.

Ребус

(Дощинки.)

Загадка

Коли падаю я з неба,
Люди кажуть: «Так і треба.
Восени тоді, вважай,
Буде добрий урожай!». (Доц.)

- Запис з'єднань.
д д дд ддд Д Д Д д Дд
До до оц доц задоцило
- Гра «Розсипанка». Завдання за вибором.
Загадка

неба в З землю пішов. прийшов,

(З неба прийшов, в землю пішов.)

Прикмета

1 Чим 2 менше 3 краплі 4 дощу, 5 тим 6 довше 7 він 8 буде 9 йти.

(Чим менше краплі дощу, тим довше він буде йти.)

- Запис речення.
— Запишіть на вибір речення, що найбільше сподобалося.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Жили-були ножиці. Вони дуже любили гратися, різати все на частини. Одного разу ножиці зустріли текст. Дуже зраділи ножиці, підбігли до тексту, та так його обняли, що від нього залишилися тільки шматочки. (Учитель прикріплює до дошки частинки тексту.)

Підповз котик аж до паркану та як стрибне на горобчика. А він — пурх, та й утік. Кіт перелетів через тин — та в калюжу. Вискочив мокрий, брудний.

Соромно котові стало, а горобці насміхаються над невдахою.

Вийшов кіт на поріг і чує: горобці зацвірінькали.

— Заплакали частинки тексту, перелякалися ножиці. Що робити? Як бути? Як відновити текст, правильно скласти частинки?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми навчимося визначати частини тексту.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Дослідження мовних явищ.

— Гірко плакали і ножиці, і частинки тексту, але вдіяти нічого не могли. Аж тут підлетіла сорока та сказала:

— Заспокойтеся, я вам допоможу! Подивіться на дерево.

У нього є коріння. Так і в тексті є речення-зачин, у якому повідомляється, про що йтиметься в тексті. (Вивішує таблицю — зачин.)

Вийшов кіт на поріг і чує: горобці зацвірінькали.

У зачині дається відповідь на питання: *що? де? коли?*

А тепер подивіться на стовбур. Бачите, який він товстий та великий? Так і в тексті — далі йде основна частина. Вона найбільша. У ній викладено зміст висловлювання. (Вивішує таблицю — основна частина.)

Підповз кіт аж до паркану та як стрибне на горобчика. А він — пурх, та й утік. Кіт перелетів через тин — та в калюжу. Вискочив мокрий, брудний.

В основній частині даються відповіді на питання: *як сталося? чому сталося? що сталося?*

Далі у дерева крона. Так і в тексті є кінцівка. Це речення, яке свідчить про те, що висловлювання завершено, підводить до висновку. (*Вивішує таблицю — кінцівка.*)

Соромно котові стало, а горобці насміхаються над невдахою.

До кінцівки ми можемо поставити питання: *що з того вийшло?*

(*Вийшов кіт на поріг і чує: горобці зацвірінькали.*

Підповз кіт аж до паркану та як стрибне на горобчика. А він пурх, та й утік. Кіт перелетів через тин — та в калюжу. Вискочив мокрий, брудний.

Соромно котові стало, а горобці насміхаються над невдахою.)

За Василем Сухомлинським

Ось і відновили текст. Зраділи ножиці з текстом. Подякували сороці за науку.

Та й ми дізналися нове. Будемо використовувати сорочину науку.

2) Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 122).

— Прочитайте і розкажіть у класі, коментуючи цеглинками.

У тексті є початок — це синя цеглинка, є основна частина — це червона цеглинка, кінцівка — це синя цеглинка. (*Декілька учнів демонструють правило.*)

3) Робота за підручником (с. 124–125).

- Виконання вправи 1. Робота в парах.

— Прочитайте текст.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Діти дають відповіді на запитання після тексту.

— Послухайте ще раз цей текст.

— Промовте зачин і кінцівку.

— Про що йдеться в основній частині?

— Запишіть із пам'яті зачин тексту.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Поміркуйте і скажіть, від яких слів походять слова *зачин, кінцівка.*

- Ознайомлення з правилом (с. 125).

Фізкультхвилинка

Я — веселий Капітошка,
Посиджу на квітці трошки.
По стеблині піднімуся,
На веселці підтягнуся.
Вниз скочуся у траву я,
На пеньочку потанцюю.
Розтрушу пилок з гвоздички,
Нахилюся до водички
Політаю із хрущем,
Помандрую за дощем.

Юлія Градусова

- Виконання вправи 2. Робота в групах.

— Прочитайте. Подумайте, як можна назвати цю казку.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, лисичка поділила горіх несправедливо?

Пояснювальне. Між ким відбувалася сварка?

Творче. Як би ви поділили горіх на місці лисиці?
Оцінювальне. Який висновок мають зробити для себе білочки?
Практичне. Придумайте і запишіть початок — зачин казки.

Переказ казки за особами

— Розподіліть ролі та підготуйтеся до переказу казки за особами.

Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

— Зв'язні за змістом речення утворюють текст.

— У тексті речення розміщені у будь-якій послідовності.

— У тексті речення розміщені у певній послідовності.

— До тексту можна дібрати заголовок.

— Текст складається з початку та кінцівки.

— Текст складається з основної частини та кінцівки.

— Текст складається з початку, основної частини, кінцівки.

- Виконання вправи 3. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовок.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Назвіть зачин і основну частину тексту.

— Допишіть кінцівку тексту (*це може бути окличне речення*).

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «З'єднай-но». Робота в парах.

Зачин	Та ось одного сонячного ранку відчув Клен, ніби до нього торкнулося щось тепле і лагідне. Прокинувся Клен. А то до нього прилинув теплий весняний Вітер. — Годі спати, зашепотів весняний Вітер.— Прокидайся, весна наближається. — Де ж вона — весна? — запитав Клен. — Ластівки на крилах несуть,— каже теплий Вітер.— я прилетів з далекого краю, від теплого моря. Весна йде полями — завітчалася квітами, красуня. А ластівки на крилах несуть барвисті стрічки.
Основна частина	Ось про що розповідав теплий весняний Вітер Кленові.
Кінцівка	Клен цілу зиму спав.

(Клен цілу зиму спав.)

Та ось одного сонячного ранку відчув Клен, ніби до нього торкнулося щось тепле і лагідне. Прокинувся Клен. А то до нього прилинув теплий весняний Вітер.

— Годі спати,— зашепотів весняний Вітер.— Прокидайся, весна наближається.

— Де ж вона — весна? — запитав Клен.

— Ластівки на крилах несуть,— каже теплий Вітер.— я прилетів з далекого краю, від теплого моря. Весна йде полями — завітчалася квітами, красуня. А ластівки на крилах несуть барвисті стрічки.

Ось про що розповідав теплий весняний Вітер Кленові.)

За Василем Сухомлинським

2) Складання «Кластера». Гра «Заповни порожні клітинки». Парна диференційована робота.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Що ви вивчили сьогодні на уроці?
- З яких частин складається текст?
- Навіщо нам це потрібно знати?
- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
- Подивіться на ваші картинки з дощинками. Оцініть свою роботу на уроці.
- Підніміть картинки з краплинками ті діти, які вважають, що працювали на повну силу.
- Підніміть картинки з краплинками ті діти, які вважають, що можуть працювати краще.
- Я рада, що ви гідно оцінили свою роботу на уроці.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

- Прочитайте текст.

Навесні ми ходили до лісу.

Кожне дерево співало свою пісню. Береза співала ніжну пісню. Слухали цей спів, хотілось підійти до білорогої красуні, обняти її. Дуб співав мужньо пісню. Коли ми слухали цей спів, нам хотілося бути сильними, відважними. Верба, що схилилась над ставом, співала задумливу пісню. Прислухавшись до цього співу, ми думали, що настане осінь, та й **осиплеться** листячко з дерев.

Ось які пісні ми почули в лісі.

За Василем Сухомлинським.

- Поділіть текст на частини.
- Спишіть частину тексту на вибір.
- Виділені слова поділіть для переносу.

Картка 2

- Прочитайте текст.

Нарешті пішов дощ.

Теплі краплинки-дощинки намочили суху землю. Трава зазеленіла, заблищала. Квіти розправили зів'ялі пелюсточки. Дерев зашуміли густими кронами. Весело защебетали птахи. Все навколо ожило.

Дощ пройшов і наповнив все навколо життям.

- Знайдіть у ньому зачин, основну частину і кінцівку.
- Придумайте заголовок до тексту.
- Спишіть основну частину тексту.
- Поставте кілька запитань за змістом цього тексту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 97. ВПРАВИ НА ЗНАХОДЖЕННЯ В ТЕКСТАХ ВИРАЖАЛЬНИХ ЗАСОБІВ МОВИ ТА НА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕФОРМОВАНОГО ТЕКСТУ. НАВЧАЮСЯ ЗНАХОДИТИ В ТЕКСТАХ ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВИ, ВІДНОВЛЮВАТИ ДЕФОРМОВАНИЙ ТЕКСТ

Мета: вчити знаходити в текстах виражальні засоби мови та відновлювати деформований текст; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати уважність.

Обладнання: цеглинки LEGO, індивідуальні картки, світлини птахів, капелюшки Боно.

Тип уроку: комбінований урок.

Форма проведення: урок-телепередача.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Звучить музика (<https://youtu.be/G0ajl9zo22A>).

— Сьогодні (дата, день тижня). В ефірі — телепередача «У світі тварин».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Перевірка домашнього завдання.*

2) *Гра «Шифрувальник».*

— Розшифруйте запис на дошці — і ви зрозумієте, якою буде тема нашої передачі.

Путуаухууиу нууаувууеусунууіу

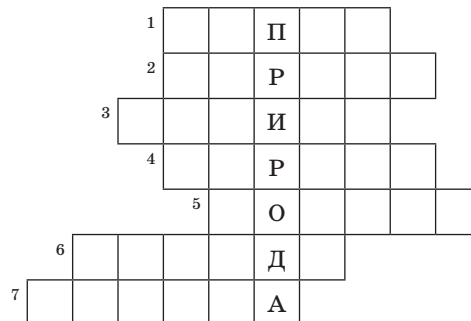
(Птахи навесні.)

— Під час трансляції ми дізнаємося багато нового про птахів, їхнє значення для природи.

3) *Розгадування кросворда. Робота в групах.*

— Хочу переконатися, чи знаєте ви назви птахів. Тому пропоную потрудитися над розгадуванням кросворда. Для цього потрібно відгадати загадки та вписати у клітинки відповіді.

— Яка ж група знає краще птахів?

1. Довгі ноги, довгий ніс,
По болоту ходить скрізь. (Чапля.)
2. На колір — сірувата,
На вдачу — хитрувата.
«Кар-р-р!» — гукає,
Курчат лякає. (Ворона.)
3. Пташка маленька,
Блакитно-сіренька,
Жовті грудки має,
По гілках стрибає.

В теплий край не відлітає,
Рідний край не залишає. (Синиця.)

4. Тут і там вона літає
І на хвіст плітки збирає.
Що довідається, все
Вмить по лісу рознесе. (Сорока.)
5. Хто гнізда свого не має,
Яйця іншим підкладає,
А у лісі в холодку
Все кує, кує: «Ку-ку!»? (Зозуля.)
6. Білий, як сніг,
Надутий, як міх,
Лопатами ходить,
А рогом їсть. (Лебідь.)
7. У червоних чобітках,
В білому халаті,
Він весною прилетів
І сидить на хаті. (Лелека.)

— Прочитайте ключове слово. (Природа.)

Сьогодні слово наше від душі
Присвяtimo тобі, Природо рідна!
Відкрий нам двері в храм свій чарівний,
І нехай увійде в нього той, хто цього гідний!

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест»

— Прочитайте словосполучення, користуючись підказкою.

9	1	6	7	3	5	3		7	2	4	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	--	---	---	---	---	---	---

(Частини тексту.)

Підказка:

а	е	и	к	н	с	т	у	ч
1	2	3	4	5	6	7	8	9

— Що ви знаєте про частини тексту? (Діти, називаючи ознаки тексту, передають квітку одне одному.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— На сьогоднішньому уроці ми навчимося знаходити в текстах виражальні засоби мови, відновлювати деформований текст.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з правилом (с. 126).

— Прочитайте і розкажіть у класі, коментуючи цеглинками LEGO.

У тексті можуть уживатися слова з переносним значенням — це синя цеглинка, образні висловлювання — це червона цеглинка і порівняння — це синя цеглинка. (Декілька учнів демонструють правило.)

2) Робота за підручником (с. 126–127).

- Виконання вправи 4.
— Прочитайте текст.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од- ному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи.

— Поясніть, як ви розумієте зміст виділених висловів.

— Складіть і запишіть речення про синичку, використовуючи іменник *крихітка*.

Робота зі словами. Стіна слів: околиця

Околиця — віддалена від центру частина населеного пункту, його передмістя.

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, вони поїдають багато комах. Так, вони лікують дерева. Так, вони прикрашають планету.	Чи потрібні птахи на землі?	Ні, бо вони поїдають помідори на городах. Ні, бо вони клюють черешні у садах.
ВИСНОВОК		

В лісі сталася біда —
Гусінь листя об'їда,
І на дубі, і на клені,
І на ясені зеленім.

Солов'ї, шпаки, синиці
Вмить злетілись, як годиться,
І давай сурмить тривогу:
— Гей, пташки! На допомогу!

Вправа «Квест-цікавинка»

Ластівка за рік з'їдає близько 2000 кг комах, тобто заповнений кузов вантажівки.

Протягом літа колонія граків із 300–400 гнізд знищує 7000 кг довгоносиків.

Один грак або галка під час оранки поля за день з'їдає 400 личинок хруща.

Одна сова за рік знищує 1000 польових мишей, зберігаючи 20 мішків хліба.

Годуючи пташенят, сім'я синиць здатна очистити від шкідників 40 яблунь.

Сім'я горобців за період одного виводка знищує близько 3000 комах. А виводків буває за літо 2–3.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 5. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовок.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, саме березень розпочинає весну?

Пояснювальне. Із ким порівнюють у тексті березень?

Творче. Знайдіть у тексті народні прикмети.

Оцінювальне. Чому березень — відважний капітан корабля «Весна»?

Практичне. Перевірте народні прикмети разом із батьками, спостерігаючи за природою.

Вправа «Квест-цікавинка»

— Ранньої весни першими повертаються на рідну землю і сірі журавлі. Вони збираються невеликими групами і розпочинають свої танці, ремонтують старі гнізда або мостять нові.

Гнізда сірих журавлів — купа хмизу або трішки сухої трави, яка лежить просто на землі чи втопана в очерет, чи на купині на болоті. Селяться журавлі один від одного якомога далі, не ближче, ніж за 5 км. Висиджують 3–5 пташенят. Птахи дуже обережні. Журавлів природа наділила довгим життям. Відомий випадок, коли білий журавель прожив у неволі 83 роки. Тому в японській міфології журавель є символом довголіття.

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Доберіть до іменника *лелека* інші назви цього птаха, які є в різних регіонах України (*одну з них шукайте у тексті вправи 5*).

- Виконання вправи 6. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Це текст чи окремі речення?

— Складіть і запишіть речення з поданими порівняннями.

Птах, як літак, бо ...

Птах, як штангіст, бо ...

Птах, як надувна кулька, бо ...

Вправа «Квест-цікавинка»

Одночасно зі шпаками з вирію повертаються жайворонки. Мостять свої гнізда безпосередньо на землі або на нижніх гілках у кущах. Самець жайворонка може співати на льоту, навіть якщо його дзьоб зайнятий здобиччю.

За кілька днів після жайворонків прилітають самці зябликів. Самки зябликів прилітають пізніше, коли самці знайдуть зручну гніздову ділянку.

Коли з'являються мухи і комарі, прилітають ластівки.

Уважають, що перша зустріч людини й ластівки відбулася, коли пастух сховав свою отару овець і кіз у печері, де мешкали ластівки сільські. Присутність людей і худоби відлякувала хижаків, а птахи мали змогу цілий день полювати навколо тварин і ловити комах, що злетілися на їхній слід. Коли люди почали мурувати хліви для худоби, ластівки сільські, що вже селилися поблизу, змогли кріпити гнізда всередині будівель.

Ластівки здатні ловити свою здобич на льоту (*навіть на льоту здатні годувати своїх пташенят*).

Птахи харчуються комахами (*мухи, коники, цвіркуни, бабки, жуки та інші*).

У будівництві гнізда беруть участь обоє батьків, разом вони висиджують яйця і разом же годують пташенят. Батьки захищають гніздо.

Годують пташенят ластівки до 400 разів на день (*пташенята залишаються в гнізді близько 20 днів, поки не навчаться літати*). Навіть якщо вони навчилися літати, батьки ще тиждень допомагають їм, годуючи і показуючи їм зворотний шлях до гнізда.

Міські та сільські ластівки живуть поряд з людьми. Вони прикріплюють свої гніздечка до виступів дерев'яних стін, над вікнами, на горищах, під дахами будинків, де живуть люди. А у селі ці пташки часто оселяються у повітках та хлівах (*це будівлі, де тримають свійських тварин*).

Берегові ластівки гніздяться у норах, які самі ж і викопують у високих берегах річок, схилах ярів, старих кар'єрів.

- Ознайомлення з правилом (с. 127).

У деформованому (*зміненому*) тексті порушено послідовність у розташуванні речень.

- Виконання вправи 7.

— Прочитайте текст. Визначте, у якій послідовності слід розташувати речення, щоб прочитати текст.

— Прочитайте утворений текст. Доберіть до нього заголовок.

— Запишіть перше речення тексту.

— Доведіть, що воно є розповідним.

Вправа «Квест-цікавинка»

— Шпаки — одні з перших вісників весни. У березні та квітні лунає їхня пісня. Вони заселяють шпаківні, займають у лузі дупла, видовбані дятлами, в степу — нори, в горах — щілини скель. Висиджують 5–6 пташенят. Годують потомство обоє батьків, день за кормом птахам доводиться літати до 300 разів.

Шпак дуже корисний птах. Добуваючи їжу для себе та своїх пташенят. Він знищує гусениць, метеликів, жуків, слимаків, саранчу, хрущів. З'їдає за день 200 г комах, що у 2,5 рази перевищує його власну масу. На скупчення шкідників шпаки злітаються зграями і працюють до тих пір, поки не знищать усіх. У літній та осінній період не гребують і плодами вишень, винограду, сливи, яблук, черешень, ягідних чагарників, зерновими культурами.

Шпаки — птахи дружні. Під час небезпеки вони збираються зграями і кричать, щоб відігнати ворога.

Ці птахи — чудові пересмішники. Вони вміють щebetати, каркати, цвірінкати, також можуть наслідувати кумкання жаб, гавкіт собаки, квоктання курки, гудок автомобіля, свист людини.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Мікрофон»

— Наша телепередача «У світі тварин» добігає завершення.

— Чи хотіли б ви продовжити цю розмову?

— Що нового ви почерпнули сьогодні?

- Про що ви дізналися вперше?
- Навіщо потрібно оберегати птахи?
- Де ви використаєте ці знання?
- Чи хотіли б ви продовжити цю розмову?

Все на землі, все треба берегти,
І птаха й звіра, і оту тваринку,
Не чванься тим, що цар природи ти,
Бо, врешті, ти — лише її частинка.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

— А тепер попрацюймо з нашими чарівними капелюшками.

Білий — колір чистоти.

— Що мені відомо про виражальні засоби мови?

— Вимову і правопис якого слова ви сьогодні вивчили?

— Звідки про це я знаю?

Червоний — колір життя, відчуттів.

— Навіщо потрібні знати про слова з переносним значенням, образні висловлювання, порівняння?

Чорний — колір землі, здорового глузду.

— Назвіть послідовність частин тексту.

Зелений — колір досліджень.

— Що трапиться, якщо знехтувати послідовністю частин тексту?

Синій — колір знань.

— Навіщо потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

- Прочитайте загадку.

- Де вінки вона спліта —
Пшениці ростуть й жита.

Синьоока чарівниця
Часто в полі в нас вертиться. (*Волошка.*)

- Скільки речень у загадці?
- Розташуйте речення в правильному порядку.
- З чим порівнюється в загадці волошка?
- Спишіть перше речення в загадці.

Картка 2

- Прочитайте загадку.

- В неї вії білі
Й золоте оченятко.

У зеленім зіллі
Виросло дівчатко. (*Ромашка.*)

- Скільки речень у загадці?
- Розташуйте речення в правильному порядку.
- З чим порівнюється в загадці ромашка?
- Спишіть перше речення в загадці.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 98. ТЕКСТ-РОЗПОВІДЬ. ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ТЕКСТУ-РОЗПОВІДІ. НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ ТЕКСТ-РОЗПОВІДЬ

Мета: формувати уявлення учнів про текст-розповідь; виробляти вміння розрізняти текст — розповідь за характерними ознаками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, доброго вам дня!

(Лунає тиха спокійна музика.)

— Заплющте оченята. Наш урок розпочнемо з приємних думок, висловимо наші найкращі побажання своїм рідним, близьким і друзям. Нехай у них буде сонячне світло. Нехай сонячне світло буде мамі й татові, братику й сестричці, дідусеві та бабусі.

Нехай сонячне світло буде і братам нашим меншим, навіть кожній травинці та билинці, кожному деревцю і комашці. Скажіть подумки кожний: «Я бажаю вам світла і добра». Якщо ви щиро цього бажаєте, справді не заподієте нікому зла: ані людині, ані тварині, ані рослині, тоді вас можна назвати ЛЮДИНОЮ.

Розплющте свої оченята. Я бачу, що вони світяться добром, теплом, ласкою.

Сьогодні ми продовжимо мандрувати у світ прекрасного, доброго, вічного.

Запрошую вас до роботи.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Вправа «Закінчи речення».*

Коли я торкаюся чистої, прозорої води, я відчуваю...

Сонце сьогодні весь день сліпить очі нагадує мені...

Море хвилюється й піниться, як...

Краплі дощу на шибці, немов...

Хмарки сьогодні такі ніжні, неначе...

Я йду босоніж по землі, і мені здається, що мої ноги...

Я торкаюся крапельок роси на деревах і відчуваю, як...

Ця квітка така запашна, що...

Це дерево таке величезне, що коли я дивлюся на його верхівку, мені здається, наче...

2) *Вправа «Дописати кінцівку до тексту».*

Юрко пішов у ліс збирати гриби. Йому попадалися сиріжки, підберезники, масляки. І раптом під дубом хлопчик побачив ...

3) *«Мозкова атака».*

— Діти, навіщо потрібний текст?

— Що ви знаєте про текст?

2. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, ви так багато знаєте про текст! Але, виявляється, на текст можна подивитися ще з однієї сторони і побачити багато нового та цікавого.

Отже, до роботи!

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Тексти залежно від теми та мети висловлювання поділяють на три великі групи.
Сьогодні ми ознайомимося із текстами — р-р-р...

в	д	з	и	і	м	о	п	р	я
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Підказка:

9	7	3	8	7	1	5	2	10	6	4
---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	---

(Розповідями.)

— Отже, сьогодні на уроці ми навчимося впізнавати тексти-розповіді, дізнаємося про характерні ознаки розповіді.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 128).*

— Прочитайте і розкажіть у класі.

2) *Робота за підручником (с. 128–129).*

- Виконання вправи 1. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Доведіть, що це текст-розповідь.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Перевірте свої міркування за поданим висновком.

У тексті йдеться про те, як заєць знайшов собі місце для відпочинку і задрімав, тому це — текст-розповідь.

— Складіть і запишіть два розповідні речення про зайця.

Вправа «Квест-цікавинка»

Чи багато ви знаєте про зайців? «Полохливий заєць і пенька боїться» — стверджує прислів'я. Але насправді така характеристика не зовсім виправдана: наприклад, задніми ногами довговухий може відбитися від орла або лисиці. Досить часто зайчихи відважно захищають своїх дитинчат від ворон. Відомий також факт, коли зайчиха зуміла налякати невелику собачку. А старі зайці, які знають почім ківш лиха, на очах у величезного гавкаючого пса на ціпку спокійнісінько поїдають те, що росте в саду або городі. Однак мовчазне опудало зазвичай вселяє в косооких вегетаріанців стільки поваги, що вони довго не можуть зважитися почати трапезу в його присутності.

Усі зайці, навіть літні, полюбляють пустувати. За гарного настрою вони влаштовують веселу метушню, підстрибують угору, качаються по землі. Іноді, просто заради забавки, перестрибують всіяні цвяхами двометрові паркани, навіть у річці плавають, якщо вода тепла. Не раз бачили, як зайці-русаки перепливали Рейн у тому місці, де його ширина сягала добрих пів кілометри. А якийсь русак, якого прозвали «водяним», вирушаючи на годівлю, регулярно долав сорокаметрову водну перешкоду.

У Німеччині, в місті Кааль, споруджено пам'ятник зайцям, а зображення цієї тварини є на гербі міста, оскільки саме зайці підказали колись переселенцям місце їхнього майбутнього поселення.

Фізкультхвилинка

Встали, швидко потяглися
І навшпиньки піднялися,
Руки вгору, руки вниз,
На всі боки повернись.
Руки ставим перед груди,
Ними ми пружинить будем.
Повернулися наліво,
Руки розвели ми сміло.
Знову ставим перед груди,
Вправо повертатись будем.
Раз, два, три, чотири, п'ять —
Вправи будем повторять.
Потім руки опустили
І швидесенько присіли.
На коліна руки ставим
Спину рівно ми розправим.
Підняли всі трішки п'ятки
І ходим навприсядки.
Піднялися, дівтора,
До роботи знов пора.

- Виконання вправи 2. Робота в парах.
— Прочитайте текст. Розкажіть, що ви знаєте про бобрів.

Робота зі словами. Стіна слів: гребля

Гребля — споруда, що перегороджує річку або інший водотік для створення водосховищ.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, бобри — гарні будівельники?

Пояснювальне. Як відбувається будівництво?

Творче. Намалюйте малюнок бобра за роботою.

Оцінювальне. Яку користь приносять бобри?

Практичне. Доведіть, що це текст-розповідь.

- Виконання вправи 3.
— Прочитайте текст. Поясніть, чому це текст-розповідь.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Підготуйте усну коротку розповідь про кажана.

— Запишіть зачин складеного тексту.

- Виконання вправи 4. Робота в парах.
— Прочитайте текст. Про що в ньому йдеться? Доберіть до нього заголовок. Доведіть, що це текст-розповідь.
— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно оберегати мурашники?	Ні, ...
ВИСНОВОК Мурахи знищують багато шкідників, живляться рештками тварин. Не руйнуйте мурашники!		

5. Закріплення вивченого матеріалу

Ігри «Ознаки розповіді». Робота в парах

Гра «Встав пропущене слово»

Текст-розповідь — це текст, у якому _____ йдеться.

Гра «Закресли зайве слово»

Текст-розповідь — це текст або речення, у якому описуються події, йдеться про події, які відбуваються між собою, про дії героїв (*персонажів*) розповіді, про когось або про щось йдеться.

Гра «Режисери». Робота в групах

Учні об'єднуються у групи. Обирають спікера, хронометриста, доповідача. Кожній групі дається завдання підготувати розповідь про художній фільм. Записати цю розповідь, доповідачу прочитати цю розповідь своїм партнерам по групі. Решта учасників групи повинні простежити, чи плавна, жвава розповідь? Чи відповідають сила голосу, жести, міміка змісту і настрою розповіді?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Навіщо вам потрібні ці знання?
- Хто зрозумів тему уроку?
- Кому ще потрібна допомога?
- Яке завдання було для вас найлегшим?
- Над яким завданням довелося помізкувати?
- Чим був цікавий урок?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

- Дописати кінцівку тексту.
У бабусиному садку жив чорний шпак. Завжди він був заклопотаний...
- Довести, що це текст-розповідь.

Картка 2

- Дописати кінцівку тексту.
На тополі розкрилися маленькі листочки. Перші розвідувальні вільоти роблять золоті бджілки...
- Довести, що це текст-розповідь.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 99. ТЕКСТ-ОПИС. ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ТЕКСТУ-ОПISУ. НАВЧАЮСЯ РОЗРІЗНЯТИ ТЕКСТ-ОПIS

Мета: формувати уявлення учнів про текст-опис; виробляти вміння розрізняти текст-опис за характерними ознаками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення, виховувати бажання вчитися.

Обладнання: цеглинки LEGO, ілюстрації тварин.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Робота зі словом «заєць».*

- Загадка.

Влітку носить сіру шубу,
Взимку — білого кожуха,

Має з тріщиною губу,
Косі очі й довгі вуха. (*Заєць.*)

І. Січовик

- Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	ц	є	ь
2	з	ї	а

Код: 2а, 2в, 1б, 1а, 1в.

Відповідь: заєць.

2) *Каліграфічна хвилинка.*

- Запис у зошити з'єднань.

За ає єц ць заєць

Завдання за вибором

Гра «Доберіть слово»

Заєць (*який?*) сірий, куцохвостий, білий, вухастий, боягузливий.

— Складіть речення, використовуючи слова.

Заєць (*що робить?*) стрибає, боїться, тікає, заплутує, обгризає.

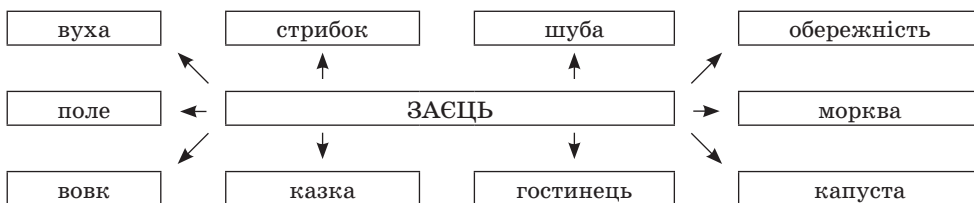
— Складіть прислів'я.

1 Заєць	3 та	2 спить,	4 очей	5 не	6 жмуриць.
---------	------	----------	--------	------	------------

(Заєць спить, та очей не жмуриць.)

3) *Завдання за вибором.*

І група. «Асоціативний кущ».

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Заєць.

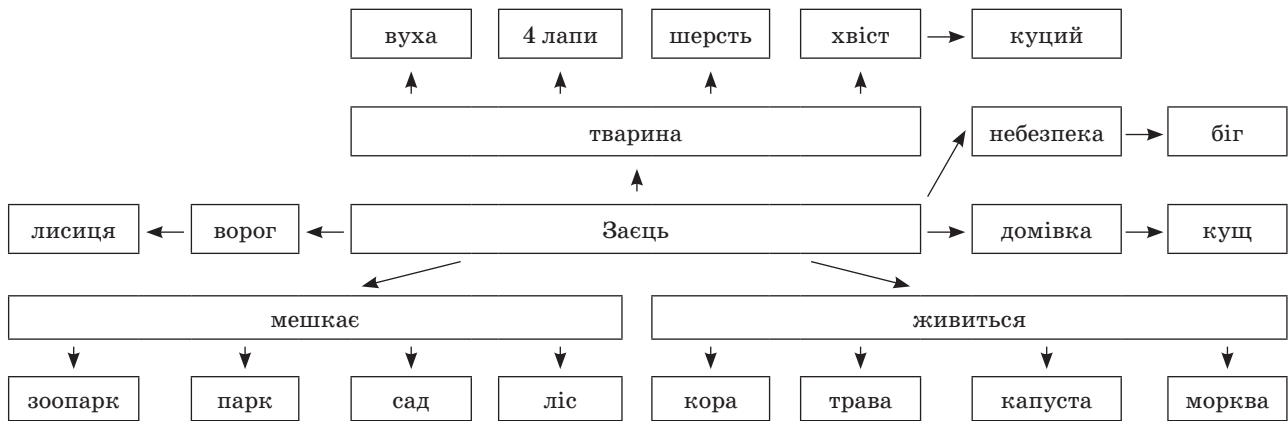
Прикметники. Сірий, кучохвостий.

Дієслова. Стрибає, боїться, обгризає.

Враження від предмета. Під кожним кущем і горбочком у зайчика хатка.

Висновок. Заєць — боягуз, а сам на кого хочеш страху наведе.

III група. Вправа «Кластер».

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота за віршем.

Заєць спати захотів,
Сам постелю постелив,
Сам зробив собі подушку,

Підмостив її під вушко.
Та у зайця довге вушко —
Все звисає із подушки.

М. Стельмах

— Яке у зайця вушко? (*Довге.*)

2) Робота над скоромовкою.

Тікав заєць через міст.
Довгі вуха, кучий хвіст,
А ти далі не тікай,

Рахувати починай,
Раз, два, три — вийди ти.

— Який у зайця хвіст? (*Кучий.*)

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами нашої української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння. Готові? Тоді до роботи!

3. Повідомлення теми та мети уроку

Вправа «Квест-новина»

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося з новим для нас видом тексту.

Пам'ятаєте, тексти залежно від теми та мети висловлювання поділяють на три великі групи.

Сьогодні ми ознайомимося із текстами другої величезної групи. Це текст...

и і	но	пр	ст
1	2	3	4

Підказка:

2	3	1	4
---	---	---	---

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення з правилом. Вправа «Я — учителька. Я — учитель» (с. 130).

— Прочитайте і розкажіть у класі.

2) Робота за підручником (с. 130–131).

- Виконання вправи 5. Робота в парах.
— Прочитайте текст. Доведіть, що це текст-опис.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Кого описано в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, зайці мають розкосі очі?

Пояснювальне. Яке хутро має тваринка? Які вуха? Які лапки?

Творче. Викладіть із цеглинок зайчика.

Оцінювальне. Яку користь приносять зайці?

Практичне. Доведіть, що це текст-опис.

— Перевірте свої міркування за поданим висновком.

У тексті описано зовнішній вигляд та особливості поведінки тварини, тому це — текст-опис.

— Складіть і запишіть два розповідні речення, що містили б опис зайця.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 6. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Розкажіть, що ви знаєте про енотів.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«+» — я цього не знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова зустрілися вам уперше?

— Поясніть, чому цей текст є описом. Доберіть до нього заголовок.

— Складіть і запишіть питальні речення до тексту. Усно дайте на них відповіді.

- Виконання вправи 7. Робота в парах.

— Прочитайте текст. Кого в ньому описано? Доберіть до нього заголовок. Доведіть, що це текст-опис.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи.

— Підготуйте усний опис орла беркута.

— Запишіть зачин тексту-опису. Усно перекажіть текст.

— Що ви знаєте про хижих птахів?

Вправа «Квест-цікавинка»

У птахів дуже гострий зір. Вони бачать предмети, розташовані на далекій відстані. Коли високо в небі літають грифи, яструби, орли, ми їх із землі не помічаємо. А от вони бачать усе, що відбувається на землі. Навіть помічають маленьку мишу, яка біжить по землі.

- Виконання вправи 8.

— Прочитайте текст. Доведіть, що це текст-опис.

— Дайте письмові відповіді на запитання, користуючись текстом.

На що схожий джмелик?

Якого він кольору?

Що у нього на голівці та на спинці?

На що схожі крильця джмелика?

Як джмелик гуде?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Фронтальна бесіда за методикою ФОМ. Усний опис птаха.

1	Хто зображений на малюнку?	На малюнку зображені лелеки.
2	Де лелеки мостять гнізда?	Ці птахи мостять гнізда на стовбурах дерев або на дахах будівель.
3	Яке в них оперення?	Оперення в них білосніжне.

4	Які в лелек крила?	Крила в лелек великі, білі, а по краях — чорні.
5	Які в птаха ноги і дзьоб?	Ноги і дзьоб у птаха довгі та червоні.
6	Як українці ставляться до лелек?	Українці люблять і шанують лелек.

2) Гра «З'єднай».

розповідає, як це було

Текст, у якому когось або щось описують

який? яка? яке? які?

опис

Ідеться про події, пов'язані між собою

Переважають слова, які називають дії предметів

розповідь

Описано зовнішній вигляд та особливості поведінки тварин

Текст, у якому про когось або про щось йдеться

Немає дії. Не можна уявити те, про що йдеться

3) Вправа «Плутанина».

— Відновіть прислів'я, приказку, прикмету, у яких переплутано слова. Поясніть їхній зміст.

Та, працює, й, мала, а, бджола. (*Бджола мала, а й та працює.*)

Там, родиться, де, водиться, щастя, лелека. (*Де лелека водиться, там щастя родиться.*)

Боком, з, вилазить, вовком, дружба. (*Дружба з вовком вилазить боком.*)

Мало, і, розкажує, та, сорока, толку. (*І сорока розкажує, та толку мало.*)

Полі, зайця, в, лови. (*Лови зайця в полі.*)

4) Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах.

— Викладіть тваринку, користуючись цеглинками. Опишіть її так, щоб інша група могла впізнати.

5) Гра «Який звір?»

— Про яких звірів ідеться?

Клишоногий, бурий... (*ведмідь*).

Куцохвостий, довговухий... (*заєць*).

Сірий, голодний... (*вовк*).

Руда, пишнوخвоста... (*лисиця*).

Колючий, маленький... (*іжак*).

Смугастий, сіро-коричневий... (*єнот*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

- Скласти та записати текст-опис про лелеку.
- Довести, що це текст-опис.

Картка 2

- Скласти та записати текст-опис про улюблену тваринку.
- Довести, що це текст-опис.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 101. ВИКОНАННЯ ВПРАВ НА СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ ЗА ІЛЮСТРАЦІЄЮ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ ТЕКСТ ЗА ІЛЮСТРАЦІЄЮ

Мета: формувати навички складання тексту за ілюстрацією; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: цеглинки LEGO, ілюстрації соняха і сонця.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Який у вас настрій? Покажіть цеглинкою LEGO, колір якої відображає ваш настрій.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

— На попередніх уроках я дізнався про текст-розповідь та текст-опис.

— Зв'язні за змістом речення утворюють текст.

— Текст-розповідь — це текст, у якому про щось ідеться.

— У тексті речення розміщено у певній послідовності.

— До тексту можна дібрати заголовок.

— Не пов'язані за змістом речення утворюють текст.

— У тексті-описі можна розповідати тільки про комах.

— Текст-опис — це текст, у якому щось або хтось описується.

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадкою.

- На сонечко я схожий
і сонце я люблю.

До нього повертаю
голівоньку свою. (*Соняшник.*)

2) Каліграфічна хвилинка.

- Запис у зошити з'єднань.

Со ня шн ни ик соняшник

Завдання за вибором учнів

- Звуко-буквений аналіз слова «соняшник».
- Гра «Доберіть слово».
Соняшник (*який?*) ...
— Складіть речення, використовуючи слова.
Соняшник (*що робить?*) ...
— Складіть речення.

1 Із	3 бджілки	2 соняха	4 збирають	5 пахучий	6 нектар.
------	-----------	----------	------------	-----------	-----------

(*Із соняха бджілки збирають пахучий нектар.*)

3. Мотивація навчальної діяльності

Завдання за вибором

І група. «Асоціативний кущ».

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Соняшник.

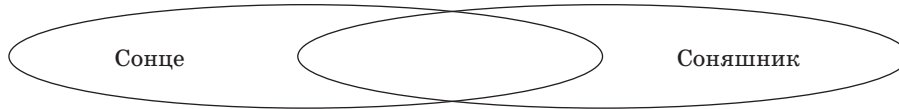
Прикметники. Жовтий, круглий.

Дієслова. Росте, красується, дозріває.

Враження від предмета. Соняшники ростуть на полі.

Висновок. Соняшник — це культурна рослина.

III група. Кола Ейлера — Венна.

— Діти, ми продовжимо мандрувати стежинами нашої української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння. Готові? Тоді до роботи!

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми навчимося складати текст за ілюстрацією.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 132)

- Виконання вправи 9. Робота в парах.

— Переставте речення так, щоб прочитати текст про соняшник. Доберіть до нього заголовок.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, соняшник тягнеться до сонця?

Пояснювальне. Поміркуйте і скажіть, від якого слова походить слово *соняшник*.

Творче. Розгляньте фотоілюстрацію. Розкажіть про красу соняшникового поля за нею.

Оцінювальне. Доведіть, що заголовок дібрано правильно.

Практичне. Складіть і запишіть чотири речення про соняшник.

Вправа «Квест-цікавинка»

Грецьке слово *Helianthus* перекладають як «сонце» та «квітка». Назва цієї рослини більшістю мов означає саме сонце. Сонячною її називають і французи, і італійці, і голландці, й англійці. Соняшник нарікали по-різному: мексиканською квіткою, перуанською хризантемою, індійською золотою квіткою та американською хризантемою. Але поступово ці назви майже у всіх народів були витіснені. Їх замінили слова, коренем яких було «сонце».

Цікаво, що відомий нам соняшник із 2-метровим стеблом і величезним кошиком із чорним насінням — це вже культурна рослина, виведена людьми. У природі ж соняшник зовсім не такий. Ця дика куцова рослина має по 20–30 квіток величиною з ромашку.

Чому вони так тягнуться до сонця, навіть у похмурий день, за будь-якої погоди? Цьому є наукове пояснення: у їхніх стеблах накопичується фітогормон ауксин, який регулює ріст. Збільшення кількості ауксину в тій частині стебла, що не освітлюється сонячними променями, змушує рослину тягнутися до світла. Та коли соняшник виростає, його геліотропні властивості проявляються не так сильно і жовті голівки повертаються у бік сходу.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 10. Робота в парах.

— Розгляньте ілюстрації. Прочитайте текст про соняшник.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

— Складіть і запишіть чотири речення за ілюстрацією, що доповнюють поданий текст.

Вправа «Квест-цікавинка»

СОНЯШНИК ЯК СИМВОЛ УКРАЇНИ

Прикрашати своє житло малюнками квітів, дерев, птахів, інших символів — давня українська традиція. Це можна побачити на прикладі старих глиняних чи дерев'яних хат. Розписані стіни світлиць, двері, столи, ліжка, стільці, скрині, колиски, навіть коромисла і вулики. Особливо багато малювали на побутових предметах у козацьку добу. Найчастіше це був саме рослинний орнамент. І серед найрізноманітніших квітів особливо пишно й урочисто завжди виглядав соняшник.

В українській культурі соняшник шанують як особливу квітку. Для українців — це один із образів Батьківщини. Кажуть, як квітка тягнеться пелюсточками до Сонця, так і людина своїми думками, словами і справами звернена до рідної Вітчизни. Як Сонце для соняшника — єдиний і незамінний орієнтир, так і для людини Батьківщина — найвища, єдина, дана Богом цінність.

Символ родючості та процвітання, соняшник у нас завжди зображали на творах народного мистецтва: малювали на картинах, посуді, чи просто на стінах хати, на печі, додавали в орнамент на дерев'яних чи глиняних виробах, розписували цими квітами писанки. Гарячими пелюстками цвіте соняшник на вишитих рушниках та українських сорочках. Тут він символізує енергію сонця і здоров'я. З давніх-давен по всій Україні цю квітку саджали біля тинів та нагородах.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з цеглинками LEGO.

— За допомогою цеглинок створіть рослину, назвіть її. Розкажіть цікаву історію про неї. (Це завдання можна виконувати в групах або в парах.)

2) Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари».

Стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного. Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться». Потім учитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Що ви запам'ятали про соняшник?». Учитель дає команду, й учні починають рухатися класом. Учитель дає команду «Завміть», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка 1

Скласти та записати чотири речення про Сонце.

Картка 2

Скласти та записати чотири речення про Місяць.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 102. ВИКОНАННЯ ВПРАВ НА СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ ЗА СЕРІЄЮ МАЛЮНКІВ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ ТЕКСТ ЗА СЕРІЄЮ МАЛЮНКІВ

Мета: формувати навички складання тексту за серією малюнків; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: цеглинки LEGO, кросворд, клубочок ниток.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Презентація імені»

Кожен учень по черзі виходить у центр кола, називає ім'я, супроводжуючи його яким-небудь жестом, мімікою чи позою.

Наприклад, у центр кола виходить один з учнів, називає своє ім'я, наприклад, — «Валерій», ілюструючи його низьким поклоном. Інша учениця, наприклад, — «Злата» — присідає. За допомогою цих жестів потрібно розкрити свій образ, характер, темперамент, свою візитівку. Після того, як кожний з учасників презентує своє ім'я, всі розповідають про те, як вони зрозуміли своїх партнерів по грі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

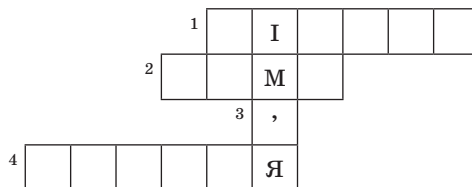
1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

Завдання за вибором. Парна робота

Кросворд

1. Татів або мамин тато. (*Дідусь.*)

2. Найдорожча, найрідніша... (*Мама.*)

3. Знак, який ставиться при роздільній вимові після *б, п, в, м, ф, р* перед *я, ю, є, ї.* (*Апостроф.*)

4. Мамина або татова мама. (*Бабуся.*)

Загадки на вибір

- А відгадайте-но: що я таке?
Всі хочуть, як народиться дитина,
щоб я було красиве і дзвінке,
бо носить все життя мене людина. (*Ім'я.*)
Ігор Січовик

- Нас не було — воно було,
нас не буде — воно буде;
ніхто ні в кого його не бачив,
а в кожного воно є. (*Ім'я.*)

Письмо з'єднань

Ім ім м'я м'я ім'я

(Учні записують каліграфічно своє ім'я.)

- Діти, яке правило нам пропонує повторити слово «ім'я»? (*Правило написання апострофа.*)
- Коли пишеться апостроф?
- Пригадайте слова, у яких пишеться апостроф.

2) Гра «Розсипанка». Диференційована парна робота.

ім'я багатства. Добре краще
(*Добре ім'я краще багатства.*)

4людину, 7справи. 1Не бії 2ім'я 3красить 5а
(*Не ім'я красить людину, а її справи.*)

- Діти, запишіть прислів'я, що вам найбільше сподобалося.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Уважні ручки»

— А зараз я пропоную ще один спосіб дізнатися більше одне про одного. У цьому допоможуть наші ручки.

- Піднесіть руки тільки дівчатка.
- А тепер — тільки хлопчики.
- Піднесіть руки вгору ті, кому подобається сьогоднішня погода.
- А хто любить медок?
- А цукерки?
- А морозиво?
- А тепер — ті, хто навчається у другому класі.
- А хто любить уроки мистецтва?
- А уроки української мови?
- А тепер підведіть руку ті, хто вміє складати розповідь за ілюстрацією.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння. Навчимося складати розповіді за серією малюнків.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 133–134)

- Виконання вправи 11. Робота в групах.
 - Розгляньте малюнки й дізнайтеся, у якому класі зараз навчаються ці діти. Назвіть імена дітей.
 - Хто випускник початкової школи? (*Іванко.*)
 - То в якому класі він навчається? (*У п'ятому.*)
 - На скільки років менша Злата? (*На один.*)
 - У якому класі вона навчається? (*У четвертому.*)
 - Назвіть однокласників. (*Матвійко і Валерія.*)
 - Коли вони закінчили перший клас? (*Торік.*)
 - У якому класі навчаються Матвійко і Валерія? (*У другому.*)
 - Складіть і запишіть подібну задачу. Запропонуйте її розв'язати однокласникам (*однокласницям*) з інших груп.
- Виконання вправи 12.
 - За малюнками розкажіть, які навчальні предмети найбільше подобаються дітям: Іванкові, Златі, Матвійкові і Валерії.
 - Складіть і запишіть чотири речення за малюнками.

Фізкультхвилинка. Руханка «Спортивна сумка»

У сумці — шість цеглинок різного кольору.

Діти по черзі дістають цеглинки LEGO, об'єднуючись у групу за кольором.

Потім виконують відповідні дії окремо, парами, трійками, четвітками чи групою.

Жовта цеглинка — 10 разів присісти.

Червона цеглинка — підстрибнути п'ять разів на правій нозі.

Синя цеглинка — підстрибнути п'ять разів на лівій нозі.

Блакитна цеглинка — піднятися десять разів на носочки.

Зелена цеглинка — поплескати десять разів, піднявши руки вгору.

Жовтогаряча цеглинка — поплескати десять разів, руки за спиною.

Гра завершується у колі, де всі учні одночасно виконують одну дію на вибір учнів, вчителя. Учні визначають найспортивнішу групу, пару, учня. Вітають переможців.

- Виконання вправи 13. Робота в парах.

— Розгляньте малюнки. Які види спорту вибрали діти?

— Прочитайте запитання на с. 134 і дайте на них відповіді.

Вправа «Доріжка здоров'я»

Уявіть, що ви потрапили до казкового лісу. На перехресті стежинок великий камінь, на якому видніється напис:

«Направо підеш — багатство знайдеш, але здоров'я загубиш!»

«Наліво підеш — багатство не знайдеш але здоровим будеш!»

— Якою стежиною ви підете? (*Здоров'я.*)

— Чому? (*Здоров'я — це багатство людини.*)

— Що потрібно робити, аби зберегти здоров'я?

Вправа «Розкажи про себе»

Діти в парах обмінюються інформацією, яким видом спорту вони займаються. Якщо жодним, то розповідають, що вони люблять у спорті. Потім по черзі розповідають саме про свого однокласника, з яким спілкувався учень.

- Виконання вправи 14 (*усно*).

— Розгляньте уважно малюнки.

— Розкажіть, що подобається робити у вільний час дітям: Іванкові, Златі, Матвійкові й Валерії.

— Складіть чотири речення за малюнками.

Вправа «Крісло автора»

Дитина розповідає, що їй подобається робити у вільний час.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота з цеглинками LEGO

— За допомогою цеглинок створіть символ, предмет-асоціацію до вашої улюбленої справи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мережа вражень»

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмовляючи нитку. Діти діляться своїми враженнями від уроку.

2. Домашнє завдання

Вправа 14 (с. 134) — письмово.

Скласти та записати чотири речення за малюнком.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 103. ВИКОНАННЯ ВПРАВ НА СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ ЗА СЕРІЄЮ МАЛЮНКІВ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ ТЕКСТ ЗА СЕРІЄЮ МАЛЮНКІВ

Мета: продовжити формувати навички складання тексту за серією малюнків; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: цеглинки LEGO, ілюстрації відгадок.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

Учитель вітається до учнів, підносячи праву руку до чола, до губ, до грудей.

— Ви не зрозуміли, що я зробила? А я привіталася так, як вітаються на півночі Африканського континенту. Це означає: «Я думаю про тебе, я говорю про тебе, я поважаю тебе».

Після цього вчитель розповідає про те, як вітаються в різних країнах світу.

— У Франції навіть малознайомі люди під час зустрічі та прощанні цілуються, по черзі торкаючись одне одного щоками і посилаючи в повітрі від одного до п'яти поцілунків.

У Китаї люди вітаються поклоном з витягнутими вздовж тулуба руками.

Деякі індіанські народи під час зустрічі знімають взуття, а у деяких індійських племен в Америці під час зустрічі потрібно сісти навпочіпки. Таку позу вважають наймиролюбнішою.

Жителі Полінезії труться носами і гладять одне одного по спині.

У Лапландії під час зустрічі труться одне об одного носами — мабуть, щоб трохи зігрітися.

У державі Самао обнюхують одне одного.

— А тепер привітайтеся по-різному зі своїм товаришем і побажайте чогось приємного одне одному.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Мікрофон»

— У колі рідної сім'ї, у колі друзів ми святкуємо різні свята. Які саме?

— Найкраще свято — це день народження.

— Пригадайте дату свого дня народження.

— Хто з вас народився влітку; восени; взимку; навесні?

— Розкажіть, як ваші рідні відзначають ваш день народження.

— Що готує для вас мама?

— Які подарунки вам дарують?

— Чи запрошуєте ви на свято своїх друзів?

— Чи є серед них ваші однокласники?

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Мисливець за словами»

Учитель читає список слів. Завдання дітей: плеснути в долоні (*зловити предмет, який стосується святкування дня народження*).

Сонце, диван, лопата, торт, квіти, молоток, подарунок, гості, книги, свято, свічки, настільні ігри, школа, термометр.

Вправа «Мозковий штурм»

— Як ви гадаєте, навіщо люди ходять у гості?

Колективне складання пам'ятки про правила поведження у гостях

— Коли йдете у гості, пам'ятайте і виконуйте такі правила.

- Приходь у гості вчасно, як запрошували.
- Знімай шапку, черевики, верхній одяг і йди мити руки.
- Вітайся з усіма присутніми.
- Поводься спокійно, тихо, стримано.
- Якщо просять заспівати, продекламувати вірш, не змушуй себе вмовляти.
- За столом не вередуй, не забувай подякувати.
- Йдучи додому, подякуй за гостинність і чемно попрощайся.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння. Удосконалимо вміння складати розповіді за серією малюнків.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 134–135)

— Розгляньте малюнок на с. 135. Прочитайте запитання і дайте на них відповіді. Розкажіть про святкування дня народження.

— У кого день народження?

— Що приготувала мама?

— Хто прийшов на свято?

— Як минуло святкування дня народження?

— Складіть і запишіть розповідь за малюнком і запитаннями. Прочитайте свій текст для всього класу.

Вправа «Вітання»

— Тож у цей святковий час вітання надійшли для Злати.

Відгадайте, хто їх надіслав.

- «Якщо підете полем і знайдете копійчку, то не спішіть купувати самовар, як це зробила я. Краще купіть нову цікаву книжку». Хто це? (*Муха-цокотуха*.)
- «Не бігайте квартирою, бо можете випадково розбити вазу або золоте яйце. І мені тоді доведеться знести нове». Хто це? (*Курочка Ряба*.)

Фізкультхвилинка. Руханка «Що кому подобається робити?»

Всі, хто любить танцювати,
 Будуть дружно присідати: раз, два.
 Хто з вас відданий футболу —
 Два рази підстрибніть вгору: раз, два.
 А хто LEGO полюбляє,
 Різні іграшки складає —
 Вгору руки підніміть
 І два оплески зробіть: раз, два.
 Хто співає гарно, дзвінко —
 Покружляйте, ніби бджілки.
 Хто з вас мріє малювати —
 Праву руку слід підняти.
 А хто ще не обзивався,
 Десь у колі заховався —
 Крок вперед зробіть сміливо,
 Розкажіть, що вам так мило.
 (*Діти обговорюють свої захоплення.*)

- Виконання вправи 16. Робота в групах.
 — Розподіліть завдання, складіть і запишіть чотири окремі розповіді про Іванка, Злату, Матвійка і Валерію, використовуючи запитання.
 — У якому класі навчається?
 — Які в нього (*у неї*) улюблені навчальні предмети?
 — Яким видом спорту захоплюється?
 — Що полюбляє робити у вільний час?
 — Прочитай свій текст для всього класу.

УРОК 104. ВИКОНАННЯ ВПРАВ НА СКЛАДАННЯ ТЕКСТУ ПРО ПОДІЇ ІЗ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ. НАВЧАЮСЯ СКЛАДАТИ ТЕКСТ ПРО ПОДІЇ ІЗ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ

Мета: формувати навички складання тексту про події із власного життя; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: кольорові аркуші паперу формату А4, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Колір настрою»

— Подивіться у вікно. Який сонячний, теплий і спокійний ранок! Яка чудова сьогодні погода! І від цього у мене гарний бадьорий настрій. А з яким настроєм починаєте ви нашу зустріч? У чотирьох кутах класу — цеглинки різного кольору: червоний колір — тривога, хвилювання, синій — спокій, зелений — надія, жовтий — радість. Зробіть свій вибір, займіть місце біля обраних кольорів.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

— Сьогодні на урок ми візьмемо величезне бажання, здобудемо міцні знання та чудові вміння.

- Письмо з'єднань.

н nn nnn Н Н Н

- Письмо слів.

бажання знання уміння

- Гра «Розсипанка».

1Якщо	3величезне	4бажання,	7знання,	9отримаємо
-------	------------	-----------	----------	------------

11вміння.	2взяти	5додати	6глибокі	10якісні	8то
-----------	--------	---------	----------	----------	-----

(Якщо взяти величезне бажання, додати глибокі знання, то отримаємо якісні вміння.)

- Каліграфічне списування речення.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Вибері своє заняття»

Учитель на підлозі класної кімнати розкладає кольорові аркуші паперу формату А4 із написами.

Учні відшукують відповідний напис, чим вони полюбляють займатися у вільний час.

малювання	плавання	танці	в'язання
гімнастика	музей (<i>професій, води</i>)	футбол	дзюдо
кінотеатр	гімнастика	рибалка	планетарій
похід	зоопарк	дельфінарій	океанаріум

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння, виконувати вправи на складання тексту про події із власного життя

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 136–137)

- Виконання вправи 17.
 - Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовок.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Про що йдеться у тексті? (*Про планетарій.*)

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам траплялися вперше?

— Чи відвідував (*відвідувала*) ти планетарій?

— Що найбільше вразило під час цієї екскурсії?

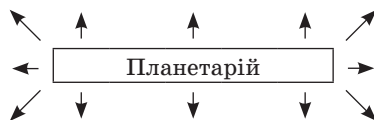
— Складіть та запишіть чотири речення про те, що можна побачити у планетарії.

Вправа «Квест-цікавинка»

У Сонця є своя родина — планети, що рухаються навколо нього. Наша Земля — одна з таких планет. Усі разом вони становлять Сонячну систему.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Зала, проектор, карта зоряного неба, лазерна указка, екскурсовод...*)

- Виконання вправи 18. Робота в парах.
 - Прочитайте текст.
 - Дайте власні відповіді на поставлені в тексті запитання.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

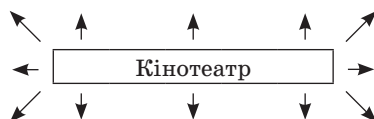
— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так вважати? Як це впливає на наше життя?*).

— Розкажіть про похід до кінотеатру і перегляд фільму чи мультфільму, який вас найбільше вразив. Складіть і запишіть коротку розповідь із чотирьох речень.

Вправа «Асоціативний куц»

(*Каса, квиток, місце, екран, фільм, мультфільм...*)

Фізкультхвилинка. Руханка «Злови за хвіст дракона»

Усі діти шикуються в колону і кладуть руки на плечі або пояс того, хто стоїть попереду. Перший — «голова дракона», останній — його «хвіст». «Голова дракона» починає полювати за своїм хвостом.

Ті гравці, хто ближче до хвоста, можуть усіляко допомагати йому «втєкти» від «голови», спритно тікаючи всім хвостом. Однак у спробах схопити «хвостик» і втєкти від «мисливця» важливо, щоб колона не розсипалася і «дракон» не розвалився.

- Виконання вправи 19. Робота в групах.
— Прочитайте розповідь дівчинки про рибальство.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, подія відбувається на Десні?

Пояснювальне. Чому авторка назвала свій твір «Дивовижний снігопад»?

Творче. Яким рибалкою ви уявляєте себе?

Оцінювальне. Яку корисну справу приносить рибалка?

Практичне. Складіть і запишіть цікаву розповідь (чотири речення) про подію із власного життя під час відпочинку на озері, річці або морі.

Вправа «Асоціативний куц»

(Річка, озеро, море, ставок, риба, вудка, гачок...)

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання вправи 20.

- Прочитайте розповідь хлопчика.
- Чи траплялися з вами подібні пригоди?
- Складіть усно чотири речення про власні пригоди.
- Які повчальні висновки ви зробили?

2) Вправа «Крісло автора».

- Як поводитися, коли ти заблукав у лісі?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

— Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася ...
- я запам'ятав / запам'ятала ...
- я навчився / навчилася ...
- я повторив / повторила ...
- мені ще важко ...
- мене здивувало ...

2. Домашнє завдання

Вправа 20 (с. 137) (письмово).

Скласти та записати чотири речення про власні пригоди.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 105. СТВОРЕННЯ ВИСЛОВЛЮВАННЯ НА ВІДОМУ ТЕМУ. НАВЧАЮСЯ СТВОРЮВАТИ ВИСЛОВЛЮВАННЯ НА ВІДОМУ ТЕМУ

Мета: формувати навички створення висловлювання на відому тему; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів, виховувати бажання вчитися.

Обладнання: аркуш паперу формату А4, м'яч, капелюх (або коробка).

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Привітання

Добрий день, любі малята!
Добрий день, хлопчики й дівчата!
А чому такі сумні?
Усміхніться всі мені,
Усміхніться квіточці, хай вона росте,
Усміхніться гілочці, пташці і траві,
Подаруйте й усмішку ви самі собі..
День почнеться з доброти,
А посієш її ти!

*Тренінгова вправа «Барометр настрою»
(Лунає спокійна музика.)*

— Станьте, діти, рівенько, вільно, заплющте очі, простягніть ліву долоню і відкрийте її. Уявіть, що у цій чашечці поселилось добро, а тепер правою долонею підтримайте його, бо воно беззахисне. Можна подумати, що воно схоже на маленького сонячного зайчика. Але незважаючи на те, що він маленький, світить дуже яскраво, бо добра і тепла у кожному з вас повинно бути стільки, щоб зігрівати не тільки вас, але й оточуючих. Притуліть долоньки до серця, поселимо сонячного зайчика саме там. Розплющте очі, поверніться одне до одного, подайте руку своєму товаришеві, посміхніться. Я бачу, що у кожного з вас поселилося почуття Любові, Добра, Милосердя, Чемності, які будуть вас охороняти від негарних учинків. Побажавши одне одному добра, любові, ми разом із вами полинемо у прекрасні куточки нашої країни. Простягнемо промінчики доброти, взаєморозуміння всім людям, які живуть у нашій Україні.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

Каліграфічна хвилинка

- Письмо з'єднань.

Че мн на лю ди на чемна людина

- Письмо слів.

Чемний учень чемна учениця чемний продавець

Завдання за вибором:

— Скласти речення зі словосполученням *чемний учень*.

— Скласти речення зі словосполученням *чемний продавець*.

3. Мотивація навчальної діяльності

Етюд «Допоможемо Катрусі»

Учениця (плаче)

Чого це на мене так сердяться в школі?
Та я ж не чіпаю нікого ніколи,

Ні з ким не сварюсь, сиджу собі тихо.
А з цього виходить одне тільки лихо.
Оце я сказала — така в мене звичка —
Що в Галі, як мишачий хвостик, косичка,
Що в Насті спідничка неначе з рогожі,
Та ще й черевики на човника схожі,
Що в Тані волосся нечесане досі,
Що очі в Мар'янки маленькі та косі.
Що в зошиті Лесі самі тільки плями,
Напевне бруднючими пише руками.
Я ж правду кажу їм... і що тут такого?
Та я не чіпаю нікого ніколи.
Сиджу собі тихо і в школі, і вдома.
І чом вони сердяться всі — невідомо.

— Чи можна назвати нашу однокласницю доброю та чуйною дівчинкою? Якою людиною вона стане в подальшому житті, якщо буде так поводитися з товаришами? (*Треба бачити в людях гарне, добре, і сам станеш добрішим.*)

— Ми повинні порадити дівчинці ось що:

Люби інших, як сама себе,
І ворогу не мисли злого.
Чого не хочеш для себе,
Не побажай того другому.
Уся наука в цих словах
Святої правди тут скрижалі,
Другої правди не буває
Одну її я тільки знаю,
Не буде їй вовік кінця,
Вона не вмре і не загине,
Із під тернового вінця,
Вона колись до нас прилине!

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння, навчатися створювати висловлювання на відому тему.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота за підручником (с. 138–139)

- Виконання вправи 21. Робота в парах.

— Прочитайте текст про чемність у спілкуванні між людьми.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?*).

Вправа «Партнерство»

— Доведіть, що ви — чемні діти. Назвіть слова ввічливості, які ви вживаєте у спілкуванні з іншими. Починайте висловлюватися за зразком: «Я — чемна людина, тому що...».

— Усміхніться світу, тоді світ усміхнеться вам.

- Виконання вправи 22. Робота в групах.

— Прочитайте текст.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, переміг вітер?

Пояснювальне. Чому в суперечці перемогло сонце?

Творче. Розкажіть, коли ви усміхаєтесь?

Оцінювальне. Яку користь приносить сонце? А яку — вітер?

Практичне. Складіть і запишіть коротку розповідь про щирі усмішки, яку ви даруєте людям.

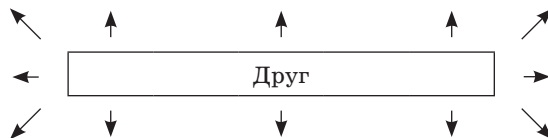
Фізкультхвилинка. Танок «Добрий друг»

— Діти, утворіть коло, візьміть м'яч. Передавайте його одне одному та, називаючи ім'я свого товариша, промовте теплі і чудові слова:

Пречудово в світі жити,
І по — справжньому дружити.
І любити геть усіх —
Хай лунає пісня й сміх!
Гарно друзів вірних мати,
З ними у танку кружляти,
Пісеньки співати, гратись,
З друзями не розлучатись!

Вправа «Асоціативний куц»

(Надійний, сміливий, веселий, привітний, чемний, добрий, вихований...)

Вправа «Бінго»

Скласти аркуш паперу навпіл вертикально і способом відривання зробити фігурку. «Бінго» — це силует людини. Написати на різних частинах фігурки риси, які хочеться бачити у другові. Створити коло справжніх товаришів.

- Виконання вправи 23. Робота в групах.
— Прочитайте текст.

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Про що йдеться у тексті? (*Про справжнього друга.*)

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам траплялися вперше?

— Розкажіть, чи є у вас друг (*подруга*), із яким (*якою*) тобі завжди добре. Хто він (*вона*)?

— Складіть і запишіть стисле повідомлення про вашу дружбу.

Вправа «Біном фантазій»

— Поясніть вислів: «Хочеш мати друга — будь ним сам».

- Виконання вправи 24.
— Прочитайте текст. Доберіть до тексту заголовки.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, людина — це частина природи?

УРОК 107. ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ. НАВЧАЮСЯ ПЕРЕВІРЯТИ І ВДОСКОНАЛЮВАТИ ТЕКСТИ

Мета: формувати навички вдосконалення та редагування текстів; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: аркуш паперу формату А4, ілюстрації тварин, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Пролунав уже дзвінок,
Починається урок.
Приготуйте без мороки
Все, що треба до уроку.
Книжку, зошит, ручку, олівці.
Приготувались? Молодці!
Все у нас уже на місці,

Залишилось тільки сісти!
Сядьте, дітки, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько.
Голову вище підніміть,
Плечі свої розведіть.
Всі на мене подивіться
І приємно посміхніться!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Каліграфічна хвилинка.

- Письмо з'єднань.

ил, ол, тья, лг, ля, фл, зл, вл, бу, пр, ол, ть

- Гра «Розсипанка».

а сад, Був прилетять. солов'ї би
(*Був би сад, а солов'ї прилетять.*)

— Як ви розумієте прислів'я?

- Списування речення.

— Підкресліть сполучення букв, у яких нижнє з'єднання.

2) Тестування.

Тихий літній день.

У яблуневому саду літають джмелі. Вони прилетіли до яблука, що впало з дерева. Воно лежить на землі. З яблука тече солодкий сік. Обліпили його джмелі. Комахи смакують яблучним соком.

Як гарно влітку!

1. Ви щойно прослухали:

а) текст;

б) речення.

— Доведіть свою думку.

2. Заголовок може бути таким:

а) «Літній день»;

б) «Веселий джмелик».

— Доведіть свою думку.

3. Це текст:

а) розповідь;

б) опис.

— Доведіть свою думку.

4. Текст складається із таких частин.
а) Кінцівка, зачин, основна частина;
б) зачин, основна частина, кінцівка.
— Доведіть свою думку.

3. Мотивація навчальної діяльності

Червоні маки вражають красою. Маки цвіли так, немов клаптик рожевого неба спустився на землю. Маки зранку розкривали свої тендітні пелюстки, які зачаровували своєю досконалістю.

- Про що цей текст?
- Чи все вам подобається у тексті?
- Чому? (*Повторюється слово «маки».*)
- А що потрібно для цього зробити? (*Замінити слово «маки» іншими словами.*)
- Щоб навчитися писати гарні твори, нам слід дізнатися ще одну таємницю української мови. А для цього необхідно гарно, старанно працювати на уроці.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння, виконувати вправи на вдосконалення та редагування текстів.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Вправа «Скрайбінг».

(*Записаний текст. Замість слова «маки» прикріплений малюнок маків.*)

- Що б ви змінили у творі? (*Слово «маки».*)
- Правильно, аби твір було приємно слухати, нам потрібно уникати повторень.
- А що необхідно зробити, щоб не повторювалося однакове слово? (*Замінити його іншим.*)

2) Редагування тексту.

Червоні маки вражають красою. Вони (*маки*) цвіли так, немов клаптик рожевого неба спустився на землю. Квіти (*маки*) зранку розтуляють свої тендітні пелюстки, які зачаровували своєю досконалістю.

3) Ознайомлення з теоретичним матеріалом.

— Усі речення в тексті взаємопов'язані. За допомогою зв'язку між реченнями утворюється текст. Засоби текстового зв'язку різноманітні.

- Найчастіше два сусідні речення в тексті пов'язуються за допомогою слів *він, вона, воно, вони, цей, ця, ці, потім, тоді* та інших. (*Слова записані на дошці або на слайді.*)
 - Прочитайте речення із тексту, що підтверджують мої слова. (*Вони, які.*)
 - Складіть 2 речення, використовуючи одне зі слів, які ви бачите на дошці.
- Для зв'язку речень у тексті автор може використати і слова, близькі за значенням.
 - Які слова, близькі за значенням, були використані для зв'язку речень? (*Маки, квітки.*)
 - Знайдіть слова, близькі за значенням, якими з'єднані речення.

Завдання за вибором:

1. Діти побачили лисичку. Рудохвоста вийшла на полювання.
 2. Бігає по лісі зайчик. Косоокий тікає від лисиці.
- Для більшого вираження емоційності інколи автори використовують лексичні повтори, тобто повторення однакових слів або сполучень слів. Послухайте коліскову пісню.

Котику сіренький,
Котику біленький,
Котку волохатий,
Не ходи по хаті,
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
Дитя буде спати,
Котик — воркотати.
Ой на kota воркота,

На дитину дрімота.
А-а-а-а! А-а-а-а!

- Яке слово повторюється?
- Як ви гадаєте, навіщо повторюється слово *котик*?

4) Робота за підручником (с. 140).

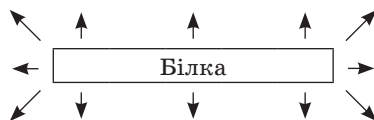
- Ознайомлення з правилом.
Слова в тексті замінюють на інші для того, щоб не повторювати те саме слово в реченні.
- Виконання вправи 25.
 - Прочитайте текст.
 - Яке слово повторюється в реченнях?
 - Що заважає сприймати зміст тексту?
 - Замініть повторювальний іменник іншими словами. Скористайтеся словами із довідки.

Довідка: вона, неї, білочка, звірятко, мала пустунка.

- Запишіть удосконалений текст.
- Визначте, який це текст — розповідь чи опис.

Білка вистригнула з дупла. Хвіст у неї розпушився, розправився. Він допоміг тваринці спуститися вниз по гілках. Ми потайки стерегли маленьку пустунку очима. Не наважувалися рушити за білочкою, бо не хотіли сполохати звірятко.

- Завдання за вибором.
I група. Вправа «Асоціативний куц».
(*Спритна, жвава, руда, маленька, пустунка...*)

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Білка.

Прикметники. Спритна, весела.

Дієслова. Стрибає, спускається, гризе.

Враження від предмета. Білочка швидко стрибає з гілки на гілку.

Висновок. Білка живе на всій території України.

III група. Гра «Засели будиночок».

Що їсть білочка?

Гриби, чіпси, кока-колу, горішки, шишки, сухарики, пташині яйця, миші, малину.

Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 26. Робота в групах.
 - Прочитайте текст про косулю.
 - Розгляньте її на світліні.
 - Розкажіть, де ви бачили цю тваринку. Що ви знаєте про неї?

Читання з позначками («система поміч»)

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

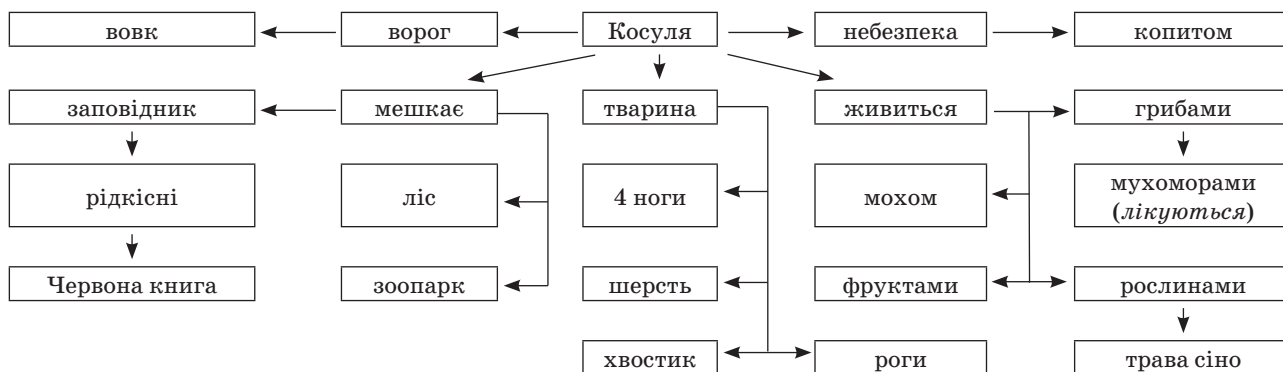
- «-» — це суперечить тому, що я знаю;
- «+» — я цього не знав;
- «?» — я хочу про це запитати.
- Про що йдеться у тексті?
- Що нового ви дізналися з тексту?
- Які слова вам трапилися вперше?
- Зазначте, який недолік є в тексті. Виправте його.
- Як інакше можна назвати косулю?
- Запишіть відредагований текст.

Робота зі словами. Стіна слів: редагувати

Редагувати — удосконалювати текст із метою уникнення повторювальних слів.

Завдання за вибором

I група. Вправа «Кластер».

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Косуля.

Прикметники. Маленька, швидка.

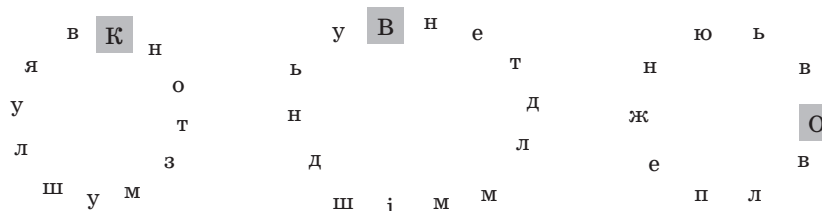
Дієслова. Живе, пасеться, стрибає.

Враження від предмета. У самця косулі красиві роги.

Висновок. Косулі живуть у лісах України.

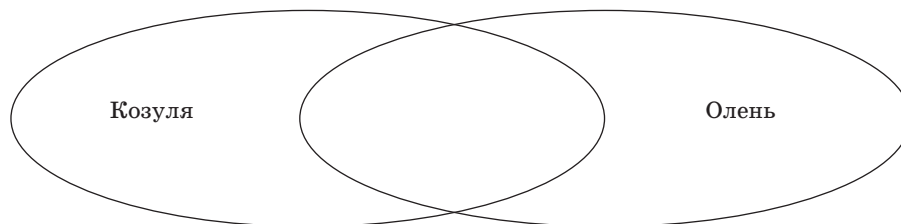
III група. Гра «Подумай і скажи».

Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слова.

Відповідь: козуля, ведмідь, олень.

Кола Ейлера — Вєнна

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Виправ помилки» («Броунівський рух»).

Картка червоного кольору

- Прочитай речення.
У кімнату забігла кицька. **Кішечка** вскочила на диван.
До класу заходить учителька. **Вона** побачила дитячі усмішки.
- Навіщо вживаються виділені слова?

Картка жовтого кольору

- Прочитай речення.
У кімнату забігла кицька. **Куцохвостик** вискочила на диван.
До класу заходить учителька. **Тоді** побачила дитячі усмішки.
- Заміни виділені слова для того, щоб був зв'язок між реченнями.

Картка зеленого кольору

- У кімнату забігла кицька. _____ вскочила на диван.
До класу заходить учителька. _____ побачила дитячі усмішки.
- Встав потрібні слова, аби речення були пов'язані між собою.

2) Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах.

Учні класу об'єднуються в три групи за кольоровими цеглинками. Учні викладають із цеглинок:

1-ша група — малюнок «Білка»;

2-га група — малюнок «Козуля».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

- Сьогодні на уроці ми дізналися про ...
- Ці знання мені будуть потрібні для ...
- На уроці я працював(ла) ...

2. Домашнє завдання (за вибором)

Картка червоного кольору

- Прочитай.
Того дня лисиці, мабуть, не таланило на полюванні. От вона й вирішила спробувати щастя в риболовлі. Тоді лисиця підійшла до берега, трохи постояла. Потім нечутно забрела у воду й завмерла, мов закам'яніла. Та вже наступної миті блискавично вдарила лапою — і вихопила з води сріблясту рибку. Проковтнула здобич руда й знову завмерла.

За Г. Майстренком

- Спиши текст.
- Підкреслити у тексті слова, які служать для зв'язку між реченнями у тексті.

Картка жовтого кольору

- Прочитай текст.
Павлик був стурбований. Він удома сидів над задачею й не міг розв'язати. Тож до школи Павлик прийшов зарано, щоб у когось її списати. Бо працювати сам не любив.
Ось прийшла Зіна. Вона добре вміла розв'язувати задачі. (В. Сухомлинський)

- Спиши текст.
- Підкреслити у тексті слова, що служать для зв'язку між реченнями у тексті.

Картка зеленого кольору

Запиши текст, який складається із 4–5 речень. Пов'язує слова в реченні за допомогою слів *він, вона, воно, цей, ця, це, той, та, те* або слів, близьких за значенням.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 108. ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ. НАВЧАЮСЯ ПЕРЕВІРЯТИ І ВДОСКОНАЛЮВАТИ ТЕКСТИ

Мета: продовжити формувати навички вдосконалення та редагування текстів; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів, виховувати бажання вчитися.

Обладнання: аркуш паперу формату А4, ілюстрації тварин, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

2. Актуалізація опорних знань

1) Завдання за вибором.

I група. Загадка.

Улітку бігав між кущів і трав,
і на дерева лазив — мед шукав.
І ще я батькові і матері поміг
сухе гілля зібрати на барліг. (Ведмідь.)

А. Гарматюк

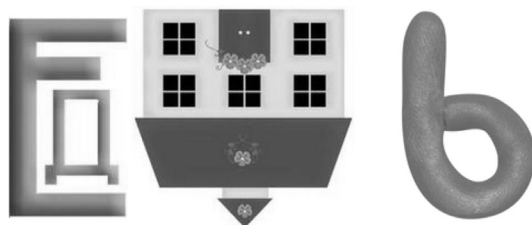
II група. Гра «Дешифрувальник».

	а	б
1	м	д
2	в	і
3	ь	е

Код: 2а, 3б, 1б, 1а, 2б, 1б, 3а

Відповідь: ведмідь.

III група. Ребус.

(Ведмідь.)

2) Каліграфічна хвилинка.

- Запис у зошити з'єднань.

Ве дм мі дь ведмідь

- Завдання за вибором учнів.

Вправа «Доберіть слово»

Ведмідь (який?) великий, бурий, білий, гімалайський, вайлуватий, клишоногий, неповороткий, дресирований.

— Складіть речення, використовуючи слова.

Ведмідь (що робить?) живе, збирає, полює, спить, виступає.

3. Мотивація навчальної діяльності

Творча робота. Робота в групах (усно)

Картка 1

- Прочитай.
- Зв'яжи два сусідні речення в тексті, використовуючи слова для довідки.

Дівчатка та хлопчики ходили до зоопарку. Там _____ бачили ведмедя, козулю, дрохву. _____ задоволені повернулися додому.

Довідка: він, вона, воно, вони, цей, ця, це, ці, діти.

Картка 2

- Прочитай.
- Використайте слова близькі за значенням для зв'язку речень у тексті.

Чорногузи прилетіли з теплих країв. Весною _____ повертаються завжди у рідний край. На деревах та будинках _____ мостять гнізда.

Довідка: лелеки, бузьки, птахи, вони.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми продовжимо мандрувати стежинами української мови. Ми будемо здобувати знання, застосовувати наші вміння, виконувати справи на вдосконалення та редагування текстів.

5. Удосконалення вмінь і навичок

Робота за підручником (с. 141)

- Виконання вправи 27. Робота в парах.

Вправа «Квест-цікавинка»

На наших слов'янських широтах царем звірів, безперечно, був ведмідь. Він є господарем лісу, покровителем полювання. Однак найпопулярнішим у слов'янській міфології була ведмедиця та її зв'язок із сузір'ям Великої та Малої Ведмедиць, Полярною зорею, Світовим Деревом і весною. Ці сузір'я символізують Богинь-Рожаниць — Ладу і Лелю.

Здатність ведмедя впадати у зимову сплячку (*на Здвиження*) і пробуджуватися навесні (*Масляна, Колоїдиця, або Благовіщення*) породила уявлення про нього як Бога, який умирає й воскресає. З ним у багатьох народів пов'язаний культурний герой, предок, родоначальник, засновник традицій, тотем. Ведмедя й людину в повір'ях слов'ян уважали родичами, бо ведмідь може ходити на задніх лапах, лазити по деревах, їсть таку саму їжу, як і людина (*наприклад, мед*), має ступні й пальці, схожі на людські. Ба більше, мисливці кажуть, що собака на ведмедя гавкає так само, як і на людину, а не так, як на інших звірів.

До того ж, ведмідь, будучи хижакком, ніколи не їсть людину, і людям також здавна було заборонено вживати ведмежатину, носити одяг з ведмежачого хутра.

Як уважають дослідники, навіть ім'я ведмедя було табуйоване: назва *ведмідь* є лише своєрідним ім'ям-замінником «відаючий мед». Таких евфемізмів (*слів-замінників*) щодо ведмедя існує кілька десятків, серед них: *сам, хазяїн, мельник, дідусь, чорний звір, кошлатий, косолапий, бурмило, старий* та інші.

В уявленнях жителів Карпат ведмідь також постає могутнім лісовим мешканцем, царем звірів, ім'я якого вголос називати небезпечно. Тому цю тварину найчастіше кличуть «вуйком», «великим», «батьком», «бурмилом», «старим», «мельником», «бортником», «лісовим чоловіком», у казках діє «Ведмідь-Набрід».

Ведмедя дуже шанували власники худоби, бо вважали його охоронцем свійських тварин.

Назва «Коала» перекладається з мови племен, які проживають на території Нового Південного Уельсу, як «не пити». Коала дійсно не п'є, їй достатньо вологи, що міститься в рослинах, які вона вживає в їжу. Новонароджений малюк коали важить близько 5,5 г і розміром з квасолину.

Ведмідь грізлі може пробігти до 100 метрів зі швидкістю коня, який скаче галопом.

— Розгляньте світлину. Хто це? (*Ведмідь*.)

— Прочитайте текст про ведмедя. Яких ведмедів ви бачили у зоопарку?

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

— Удоскональте текст, уникаючи повтору іменника *ведмідь*.

— Складіть і запишіть два речення, які будуть продовженням розповіді про ведмедів. Уникайте повторів слова *ведмідь*.

Вправа «Крісло автора»

— Що цікавого ви можете розповісти про ведмедя?

Гра «Знайди пару»

Ведмежа послуга

Відсутність музичного слуху

Ведмідь на вухо наступив

Невміла послуга, від якої немає користі

2) Завдання за вибором.

I група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Ведмідь.

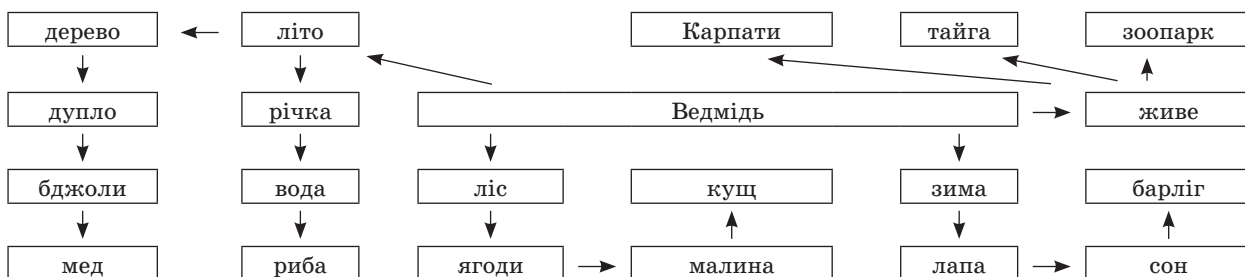
Прикметники. Великий, вайлуватий.

Дієслова. Збирає, спить, полює.

Враження від предмета. Як багато різновидів ведмедя!

Висновок. Ведмідь — усеїдний звір.

II група. Вправа «Кластер».

III група. Гра «Потрібно — не можна».

Дратувати ведмедя у зоопарку.

Малювати тварину в альбомі.

Відвідувати цирк, щоб побачити, як ведмідь їздить на велосипеді.

У цирку годувати тварин їжею.

Фізкультхвилинка

Ведмежата в лісі жили,
Головою вертіли.
Ось так, ось так — головою вертіли.
Ведмежата мед шукали,
Дружно дерево гойдали,
Ось так, ось так — дружно дерево гойдали.
Перевальцем ходили
Та із річки воду пили.
Ось так, ось так — та із річки воду пили.
Ну, а потім танцювали,
Вище лапи піднімали.
Ось так, ось так — вище лапи піднімали.

- Виконання вправи 28. Робота в групах.
— Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовок.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

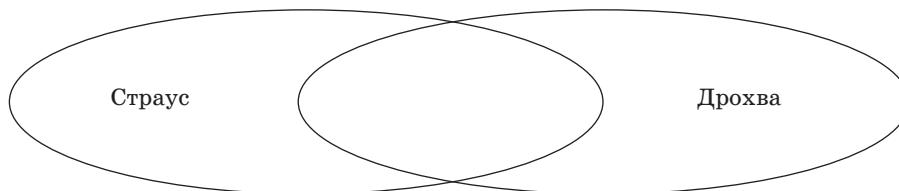
Просте. Про кого йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, що це красивий птах?

Пояснювальне. Чому дрохви занесені до Червоної книги?

Творче. Порівняйте дрохву та страуса. Чим вони відрізняються?

Кола Ейлера — Вєнна

Оцінювальне. Чому птахи зникають?

Практичне. Відредагуйте текст. Запишіть його, уникаючи повторів слова *дрохва*.

Вправа «Асоціативний куц»

Вправа «Крісло автора»

— Що цікавого ви можете розповісти про дрохву?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах

Учні класу об'єднуються в групи за кольоровими цеглинками.

1-ша група — малюнок «Ведмідь».

2-га група — малюнок «Дрохва».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

2. Домашнє завдання

Записати розповідь про хатнього улюбленця.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 110. УРОК УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ

Мета: закріпити навички вдосконалення та редагування текстів, знання про частини мови; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: скринька, аркуш паперу формату А4, ілюстрації птахів, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок узагальнення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Вправа «Загадка скринька»

Учитель пропонує учням здогадатися, що є в загадковій скриньці (*весняна квітка, гілочка з листочками, листочки*).

3. Вправа «Комплімент»

— Зробіть комплімент весняній гілочці (*квітці, листочку*).

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Завдання за вибором.

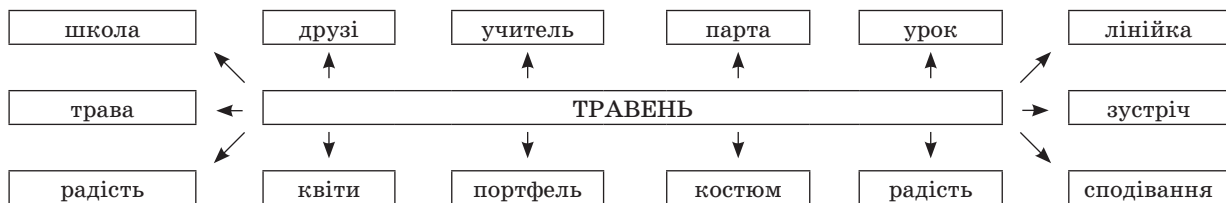
I група. Гра «Дешифрувальник».

	а	б
1	т	а
2	р	в
3	ь	е
4	н	

Код: 1а, 2а, 1б, 2б, 3б, 4а, 3а.

Відповідь: травень.

II група. «Асоціативний кущ».

III група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Травень.

Прикметники. Теплий, квітучий.

Дієслова. Приходить, закінчується, господарює.

Враження від предмета. Травень — останній місяць весни.

Висновок. Травень — закінчення навчального року.

2) Каліграфічна хвилинка.

- Запис у зошити з'єднань.

т р а в е нь т р а в е нь

- Завдання за вибором учнів.

Гра «Доберіть слово»

Травень (*який?*) пахучий, теплий, радісний, квітковий, ...

— Складіть речення, використовуючи слова.

Травень (*що робить?*) приходить, приносить, закінчується, господарює, скликає, ...

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Редактор»

— Роз'єднайте слова і прочитайте текст.

Щедросвітитьяснесонечкодихаестепленькийвітерецьбуйноцвітутьдеревадзвенить спів пташок дятел стукає покорідеревгарноулісівесною.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні, діти, ми спробуємо закріпити знання та вміння, які здобували протягом навчання у 2-му класі.

4. Удосконалення знань, умінь і навичок

1) Робота за підручником (с. 142).

• Виконання вправи 1.

— Прочитайте текст. Позначте кінець кожного речення зниженням голосу і паузою.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*).

— Доберіть до тексту заголовки.

— Запишіть текст, позначаючи на письмі початок і кінець кожного речення.

— Підкресліть слова — назви птахів.

Вправа «Крісло автора».

— Що цікавого ви можете розповісти про птахів?

Завдання за вибором

I група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Зозуля.

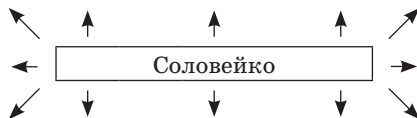
Прикметники. Зозуляста, голосиста.

Дієслова. Літає, кує, підкидає.

Враження від предмета. Зозуля підкидає яйця у чужі гнізда.

Висновок. Зозуля — це перелітний птах.

II група. Вправа «Асоціативний куш».

III група. Гра «Потрібно — не можна».

Заглядати у гніздо.

Малювати пташку в альбомі.

Відвідувати парк (*ліс*), щоб послухати спів пташок.

Слухати голосно музику в парку (*лісі*).

Фізкультхвилинка. Вправа «Квітка» (під час виконання етюду на обличчі — посмішка)

Теплий сонячний промінь упав на землю й зігрів насіннячко, що лежало в ній (*сісти навпочіпки, голову й руки опустити*). Із насіннячка проклюнувся паросток, а з нього виросла чудова квітка (*голову підняти, розправити тулуб, руки підняти*). Радіє квітка на сонці, тягнеться до тепла і світла кожною своєю пелюсткою, повертає голівку за сонцем. Я бажаю вам тепла і сонця.

2) Продовження роботи за підручником.

• Виконання вправи 2. Робота в групах.

— Прочитайте текст. Доберіть до нього заголовки.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, хмари бувають різні?

Пояснювальне. Що не дотримано у тексті?

Творче. Опишіть хмаринки, за якими ви спостерігали у природі.

Оцінювальне. Хто ще може спостерігати за хмаринками? (*Художники, поети, письменники, сценісти.*)

Практичне. Назвіть дієслова, використані в тексті. Запишіть їх за абеткою. Поставте наголос у словах.

Вправа «Крісло автора»

— Що цікавого ви можете розповісти про хмаринки?

- Вправа «Хвилинка спілкування» (с. 142). Робота в парах.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Пазли». Робота в групах

Учні класу об'єднуються в дві групи за кольоровими цеглинками LEGO.

Ілюстрації розрізані у вигляді пазлів.

1-ша група — скласти картинку, назвати, хто зображений на них.

2-га група — прочитати про птахів текст або вірш.

ЖАЙВОРОНОК

Живуть переважно в полях, там мостять гніздо просто на землі. Починаючи співати, жайворонки швидким летом підіймається вгору, описуючи велику спіраль. Згори летить спочатку повільно, а потім раптово складає крильця і «каменем» падає додолу.

ОДУД

Хто це тут, за осокою?

Одуд з дудкою лункою.

— Оду-ду, оду-ду,

Сам я граю на дуду.

Варвара Гринько

СОЛОВЕЙ

В мене є великий хист,

Я співаю, як артист.

Спів мій радісний усюди

Люблять слухати всі люди.

СТРИЖІ

На яких птахів схожі стрижі?

Так, стрижі схожі на ластівок. Але відрізнити їх можна за більш вузькими крилами. Стрижі — «діти повітря». Вони тільки літають — ані ходити, ані плавати не можуть. У польоті стрижі ловлять комах, збирають будматеріали, п'ють і купаються.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінимо наш урок цеглинками LEGO.

Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання

Записати розповідь про улюблених птахів.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

УРОК 111. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО. ЗВУКИ І БУКВИ

Мета: закріпити знання учнів про звуки і букви, склад, наголос; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення учнів; виховувати охайність, бажання дотримувати правил особистої гігієни; прищеплювати любов до природи.

Обладнання: презентація «Жителі казкового лісу», малюнок пеньочка, картки зі словами.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Мозковий штурм»

Лунає пісенька Колобка (*аудіозапис*).

- Який казковий персонаж співає цю пісеньку?
- Пригадайте! Кого він зустрічав на своєму шляху?
- Що трапилося з цим героєм?
- Існує продовження цієї казки. Сьогодні в нас є чудова нагода дізнатися.

Розповідь учителя

— Дід із Бабою одержали пенсію, купили борошна і спекли нового Колобка. Як же вони зрадили, коли Колобок заговорив! Старенькі вирішили, що це справжній дарунок долі — гарнесенький, кругленький онучок! Вони любили його, доглядали. Навіть на заощаджені гроші купили велосипед. Потім Колобку-онучку захотілося телефона-смартфона. Він мріяв, що буде спілкуватися з друзями не лише по телефону, але й через Інтернет, буде фотографувати краєвиди природи і не лише... Ось сьогодні Колобок-онучок вирішив піти до лісу на фотополювання. Ідемо і ми з ним, але пам'ятаймо, що в лісі потрібно поводитися тихо, бути уважними, слухняними!

3. Актуалізація знань

1) Каліграфічна хвилинка.

Демонстрування слайда, на якому зображено зайця.

— Колобок побіг стежкою й опинився на галявині, на якій стрибав Зайчик. Цікаві сліди виходили на снігу. «Які гарні візерунки!» — подумав Колобок-онучок і вирішив їх сфотографувати. А ми простежимо за слідами і складемо літери в слова. Доки Колобок-онучок дякує Зайчикові за цікаві сліди, пропишемо його улюблені літери.

ЗЗЗ ззз Зз ЗзЗз

за ай йч ча ат тк ко зайчатко

Завдання за вибором:

- Запишіть слова, зображені на малюнках під ялинкою. (*Білочка, лисичка, вовчик, ведмідь, лось*.) Підкресліть літери, що позначають приголосні звуки.
- Запишіть слова, що знаходяться на ялинці. (*Кульки, цукерки, бурулька, шишки, горішки, зірка*.) Підкресліть літери, що позначають приголосні звуки.

2) Завдання від Зайчика. Гра «Найрозумніший».

- Скільки звуків у слові *зайчик*?
- Скільки букв?
- Назвіть голосні звуки.
- Назвіть приголосні.

- Скільки складів у цьому слові?
- Поділіть слово для переносу.
- Який склад наголошений?
- Назвіть дзвінки приголосні звуки.
- Назвіть глухі.
- Назвіть тверді приголосні звуки.
- Назвіть м'які приголосні звуки.
- Який звук завжди м'який?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) Завдання від Вовчика.

Демонстрування слайда, на якому зображено вовка.

— Побіг Колобок далі й зустрів у лісі Вовчика. Хотів його сфотографувати. Перелякався Сірий страшенно й почав благати Колобка не фотографувати його. Він розповів Колобку про себе.

Вийшов вовчик погуляти,
 Вовчєняткам щось придбати,
 До кошари підбирався,
 До ягнятка підкрадався.
 А собаки носом взнали,
 На злодюгу гавкать стали...
 Зібрались люди: «Дай ломаку!
 Та бий його, розбишаку!
 Кусі його!» — й геть прогнали,
 Ягняточко врятували.

- Охарактеризуйте вовка. Який він?
- Тепер я вже не краду худоби в людей, — похвалився Вовк. — Молодий був, нерозумний. Тепер у мене своя вівцеферма. Я бізнесмен. А у вільну хвилинку я граю у конструктор. Спробуйте і ви.

Гра «Конструктор»

— Із розсипаних складів утворіть і запишіть слова.

дже

та

ре

м'я

ва

йок

Га

га

ло

— Усі впоралися. Дуже добре! Подорожуймо далі.

2) Завдання від Ведмедика.

Демонстрування слайда, на якому зображено ведмедя.

— Котиться Колобок далі й раптом... Що ж він бачить?

Не спить ведмідь, а сидить,
 Робить вулики ведмідь.
 Ласуватиме деньком
 Солодесеньким медком.

- Що робив ведмідь?
- Чим він ласуватиме?
- Де візьме мед?
- Чому ведмідь не спить?
- Ведмідь відмовився фотографуватися. Зробив нам екскурсію на пасіку.

Робота в групах

— Нумо пригадаємо правила роботи в групі.

1. Перед початком оберіть лідера.
2. Уважно прочитайте завдання.
3. Говоріть по черзі, вислуховуйте думку кожного.
4. Презентуйте виконану роботу.

Завдання 1-го вулика

Випишіть тільки ті слова, у яких є м'які приголосні. Підкресліть букви, що позначають м'які приголосні.

Яблунька, береза, димок, земля, дзьоб, сонце, сойка, сосна, дятел, чайка.

Завдання 2-го вулика

Запишіть. Поясніть написання слів. Поставте наголос.

Життя, знання, колосся, гілля, читання, взуття, узлісся.

Завдання 3-го вулика

Запишіть слова, поділяючи їх для переносу.

Кам'яний, м'яч, любов'ю, полум'я, прислів'я, п'ять, здоров'я, м'ята.

Завдання 4-го вулика

Випишіть слова, у яких є дзвінки приголосні у кінці слова чи складу.

Дідусь розповідає казку. Біля школи учні грають у сніжки. Хліб — усьому голова. Ведмідь усю зиму спить. У мене є тепленька шубка.

— Бачить Ведмідь, що всі групи впоралися із завданнями швидко і правильно. Пригостив нас і Колобка медком.

Фізкультхвилинка

У країні казочок
Жив веселий Колобок.
Разом з ним усі звірята
Шикувались на зарядку.
Похитали головою,
Ще й притупнули ногою,
Руки вгору піднесли,
Трошки ними потрясли.
Нахилились вліво — вправо,
Та цього іще замало:
Руки вгору, руки вниз,
На сусіда подивись!
Головами похитали
Працювати всі помчали.

3) Завдання від Лисичок.

Демонстрування слайда, на якому зображено дві лисички.

— А Колобок подався далі лісовою стежкою. Ішов-ішов і вийшов на берег лісової річки. А там...

А дві лисички біля річки
Умивали свої личка.
Ці лисички-чепурушки
Мили лапки, мили вушка,
Потім хвостики помили
І на сонечку сушили.

Т. Іщенко

— Як назвали лисичок у вірші? (*Лисички-чепурушки.*)

— Що це означає?

— Як лисички ставляться до особистої гігієни? (*Мили лапки, мили вушка, потім хвостики помили і на сонечку сушили.*)

— Чи потрібно брати приклад з них?

— Чому?

— Звісно, Колобок запропонував Лисичкам сфотографуватися, вони з радістю погодилися, адже давно мріяли стати фотомоделями. Руді попросили Колобка зробити їм декілька фотопортретів.

Лисички дуже хитрі, не хотіли відпускати нас і запропонували своє завдання.

Гра «Коло на воді». Робота в групах

Учні отримують картку зі словом *ліс*, аркуші, маркери. Записують слово на аркуші у стовпчик. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш.

Наприклад:

Л — лисиця — бігла лісом лисичка, роздивлялася на всі сторони, щоб м'ясом поживитися.

І — іволга — побачила лисичку іволга і повідомила зайчикові про небезпеку.

С — сорока — почувши спів іволги, сорока мерщій розповіла всім зайцям. Дякували зайчики птахам про попередження.

— Отже, ви склали казочку.

2. Узагальнення вивченого матеріалу

— Колобок зробив гарні знімки й вирішив, що час повернутися додому. Повертаємося і ми. Дорога засніжена: щоб не спіткнутися об пеньочок, виконаймо цікаве завдання.

Гра «Пеньочок». Робота в парах. Взаємоперевірка

— У кожному рядку слів є зайве слово — пеньочок. Перепишіть усі слова, а зайве підкресліть, щоб не перечепитись через нього і продовжити свою мандрівку далі. Поясніть, чому підкреслили саме це слово.

Фея, фонтан, фартух, хвилина, фазан.

Щиглик, щука, шуба, дощ, борщ.

Свято, їжачок, Люда, синє, бабуся.

Узлісся, змагання, дозвілля, неділя.

(Фея, фонтан, фартух, хвилина, фазан.

Щиглик, щука, шуба, дощ, борщ.

Свято, їжачок, Люда, синє, бабуся.

Узлісся, змагання, дозвілля, неділя.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

— Наша подорож завершилась.

— Чи сподобалась вам прогулянка з Колобком?

— А нова казка про нього?

— Які завдання ви виконували із задоволенням?

— Щоб ви побажали Колобку?

— А я щиро бажаю вам знайти свою улюблену справу, як це вдалося нашому героєві.

2. Домашнє завдання

— Що б бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Картка 1

- Записати слова з апострофом, поділяючи їх для переносу.

Пір'їна, Мар'яна, дятел, дев'ять, бур'ян, зозуля, полум'я, в'юн, хом'як, буря.

Картка 2

- Виписати тільки ті слова, у яких є м'які приголосні. Підкреслити букви, що позначають м'які приголосні.

Журавель, дрізд, індик, деркач, зозуля, горлиця, жайворонок, іволга, снігур, папуга, соловей.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 113. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО. СЛОВО

Мета: вчити використовувати здобуті мовні знання і мовленнєві вміння у процесі виконання навчальних завдань; розвивати уважність, спостережливість; виховувати любов до української мови.

Обладнання: відеоролик лісу із щебетом пташок, аудіозапис співу пташок у лісі, зображення лісу, комп'ютер, презентація, картки, зображення потяга (*вагончики зроблені у формі конвертів*).

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності. Гра «Одне одному, разом!»

(Демонстрування відеоролика лісу з щебетом пташок або слайду із зображенням лісу, аудіозапис щебетання пташок у лісі.)

Учитель

Ліс — це царство ніжного світанку,
Сяйво сосен дивних і беріз.

1-й учень

Не роби деревам й квітам ранки,
Не ламай гілок, як входиш в ліс.
Руйнувати гнізд пташок не варто,
Особливо, як вони малі.

2-й учень

Загаси багаття, не рви трави,
Забери з собою все сміття.
І ліси чарівно й золотаво
Випірнуть з людського забуття.
Оля Стасюк

— Так, але зараз урок української мови. Отже, ми побуваємо не в звичайному лісі, а в мовному. Уявіть, що замість дерев у ньому живуть слова.

— А навіщо нам потрібні слова?

— Цікаво, яких же правил потрібно дотримувати у мовному лісі?

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Чудово! В ліс ми нарешті потрапили.

Але що це? Камінь? Дивно... та ще й з надписами:

Підете праворуч — потрапите в країну слів, які називають предмети.

Підете прямо — потрапите в країну слів, що називають ознаки предмета.

Підете ліворуч — потрапите в країну слів, що називають дії предметів.

Повернетесь до каменю — зустрінетеся зі службовими словами.

— Дивний ліс. Дивні країни. Куди ж проляже наша дорога?

3. Повторення знань про іменник

1) Загадка про іменник.

— У яку країну помандруємо? *(Діти пропонують різні варіанти.)*

— Діти, дивіться: записка. Мабуть, на ній підказка. Прочитаймо.

З вами будемо знайомі.
Є у мене новина —

Я така частина мови,
Що об'єднує слова.

Ось, наприклад, стіл, завдання,
Кінь, бабуся, Львів, метро...
Ставити до них питання
Лиш потрібно «Що?» та «Хто?».

Безліч можна слів дібрати:
Лялька, сантиметр, вареник...
Час прийшов мене назвати —
Здогадались? Я — ... (іменник).

Юлія Градусова

— Куди ж ми потрапимо?
(Слайд презентації.)

Слова — назви предметів

2) **Гра «Слова склади — картку переверни!».** Завдання за вибором.

(На картках з однієї сторони написано перекручені слова. На звороті записано каліграфічним почерком ті самі слова.)

Розплутування слів

— Подивіться на дерева. На них «сидять» предмети. А біля них видніються слова — назви предметів. Прочитайте їх.

Картка 1

телдя росока дірасть піхус
(Дятел, сорока, радість, успіх.)

Картка 2

ломисердя ецьза мідьвед ділокпоне
(Милосердя, заєць, ведмідь, понеділок.)

Картка 3

тидина ливуця чуттяспів лимки ндаркале ротадоб
(Дитина, вулиця, співчуття, килим, календар, доброта.)

Каліграфічна хвилинка

— Перегорніть картку. Каліграфічно спишіть слова.

— А що ще ми можемо побачити в країні слів — назв предметів? (Діти називають іменники.)

3) **Завдання від слів, які називають предмети (іменники).** Завдання за вибором.

Завдання на картках

- Напишіть слова — назви предметів, які називають почуття.
- Напишіть слова, що позначають осіб, які працюють у школі.
- Випишіть слова, подібні за значенням.
Дорога, будинок, шлях, квітка, стежка.
- Змініть слова за числами (один — багато).
Дитина — ..., рюкзак — ..., чернетка — ..., вулиця —

Робота за комп'ютером

(<https://learning-ukr-mova75.jimdo.com/іменник/2-клас/>)

4. Повторення знань про прикметник

Діти підводяться з-за парт, повертаються, кружляють, сідають за парти.

Раз, два, три, озирнись,
Тепер тричі покрутись,
І до каменю вернись!

1) **Загадка про прикметник.**

— Діти, дивіться: знову записка.
— Як ви гадаєте, що у ній?
— Прочитаймо.

Я ознаки називаю:
Гарний, впевнена, швидкі...
Та завжди відповідаю
Я: Яка? Яке? Які?

Ти назви предмет швиденько,
Ну, наприклад, слово *кіт*,
Враз і я з'явлюсь близенько,
Лиш спитай-но: «Кіт який?».

Чорно-білий і пухнастий...
Завжди там я, де іменник.

Зв'язуюсь із ним я часто
А зовуть мене... (прикметник).
Юлія Градусова

— То куди ж ми потрапимо? (В країну слів, що називають ознаки предмета.)
(Слайд презентації.)

Слова — назви ознак предметів

2) Завдання від слів, що називають ознаки предмета (прикметників). Завдання за вибором. Парна диференційована робота.

Робота за картками

Картка 1

Підкресліть слова, що називають ознаки предметів та відповідають на питання який? яка? яке? які? (прикметники).

У лісі ми побачили маленького колючого їжачка. Він заховався під зеленим квітучим кущем.

Картка 2

Урок (який?) — ...

Завдання (яке?) — ...

Картка 3

Поставте питання до слів, які називають ознаки предмета (прикметників).

Духмяний, зелена, маленьке, радісні.

Робота за комп'ютером (<http://www.yrok.net.ua/load/0-0-0-311-20>)

5. Повторення знань про дієслово

Діти підводяться з-за парт, повертаються, кружляють, сідають за парти.

Раз, два, три, озирнись,
Тепер тричі покрутись,
І до каменю вернись!

1) Загадка про дієслово.

— Діти, дивіться: знову записка.

— Як ви гадаєте, що у ній?

— Прочитаймо.

Зовсім спокою не маю —
То сиджу я, то кричу,
Їм, лечу, наздоганяю,
То співаю, то мовчу.
Безліч дій я називаю:
Прочитав, змалює, спить...
Кожен з вас мене питає —
«Що зробила? Що робить?»

«Що він робить?» — поливає,
«Роблять що?» — співають нам,
«Що робила?» — напувала —
Завжди відповідь я дам.
Як я звусь? Хто, друзі, скаже?
Дуже діяти люблю,
Слово це вам і підкаже,
Назву як писать мою. (Дієслово.)

Юлія Градусова

— То куди ж ми потрапимо? (В країну слів, що називають дії предмета.)
(Слайд презентації.)

Слова — назви дій предметів

2) Завдання від слів, що називають дії предметів (дієслів). Парна диференційована робота.

Картка 1

Підкресліть слова — назви дій.

Петрик уранці прийшов у сад і побачив конвалію. Він простяг руку, щоб зірвати квітку, та враз явив: що ж станеться із садом без конвалії? Подумав Петрик і не зірвав квітку.

За Василем Сухомлинським

Картка 2

Поставте питання до слів, що називають дії предмета.
Усміхається, зрадів, подружила, повеселіло.

Картка 3

Виписіть слова — назви дій, що мають протилежне значення.
Згода дім будує, а незгода руйнує.
Вогонь палить, а вода сушить.
Ластівка день починає, а соловей кінчає.

Картка 4

Спишіть, вставляючи потрібні за змістом слова — назви дій.
Радісно (*засвітить, зігріє, засяє*) весняне сонечко. (*Набубнявлють, збільшаться*) на деревах бруньки. З теплих країв (*прилетять, прилинуть, повернуться*) птахи.

6. Повторення знань про слова, які називають числа (числівники)

1) Робота за віршем.

— Діти, дивіться: знову записка.
— Як ви гадаєте, що у ній?
— Прочитаймо.

Число числівник нам назве,
У світ лічби нас поведе,

Ми навчимося рахувати,
Додавати, віднімати.

— То куди ж ми потрапимо? (*В країну слів, що називають числа.*)
(Слайд презентації.)

Слова — назви чисел

2) Завдання від слів, що називають числа (числівників). Парна диференційована робота.

Картка 1

Записати словами назви чисел.
8, 11, 14, 17, 19, 20, 60.

Картка 2

Записати результат обчислень

$$30 + 20 = \quad 6 + 6 = \quad 7 + 8 =$$

Картка 3

Записати назви чисел, які пропущено.
10, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30.

Картка 4

Скласти речення зі словом *дев'ятнадцять*.

7. Повторення знань про службові слова

Діти підводяться з-за парт, повертаються, кружляють, сідають за парти.

Раз, два, три, озирнись,
Тепер тричі покрутись,
І до каменю вернись!

1) Загадка про службові слова.

— Ось ми і біля каменю.

Я нікого і ніколи
В реченні вам не назву.
Бо така частина мови —
Для зв'язку лиш слів служу
«Біля саду», «з ним», «у крані» —
Я коло інших слів стою

Та на жодне запитання
Відповіді не даю.
Всі слова мої короткі:
У, на, біля, під, з-за, до...
Речення без них миттєво
Зміст утратить все одно.

За Юлією Градусовою

- Що ж тут видніється? (*Службові слова.*)
- Отже, настав час зустрітися зі службовими словами. (*Слайд презентації.*)

Службові слова

2) Завдання від службових слів. Завдання за вибором. Парна диференційована робота.

Картка 1

Підкресліть службові слова.

На, в, дерева, із, по, до, у, жовтий, над, під, а, але, і, бігає, чи, тому що.

Картка 2

Вставте потрібні службові слова.

.. лісі тиша. .. деревах тихо шелестить листя. .. деревом скакає зайчик.

Слова для довідки: у, на, під.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

- Діти, що корисного ви дізналися на сьогоднішньому уроці?
- Яке завдання ви робили з найбільшим задоволенням?
- Над яким завданням вам довелося поміркувати?
- Як ви оцінюєте свою роботу на уроці?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Вірш — один для всіх. Діти вибирають завдання до нього.

Довкола стільки є краси:
Краплинки ранньої роси,
Метеликів веселі танці,
Татуся посмішка уранці,
Злотиста зачіска колосся,
Вербі над річкою волосся,
Пташині неба передзвони,
Вечірніх хмар вбрання червоне,

Веселка в сонячній намисті
І квітів рушники барвисті,
Натруджені матусі руки
І колискових тихі звуки.
О, скільки в світі є краси!
Ти серденьком її проси,
Йй наповной душу аж до краю
Краплинами земного раю!

Катерина Дишкант

Картка 1

Виписати 5 слів, що називають предмети (*іменники*).

Картка 2

Виписати 4 слова, що називають ознаки предмета (*прикметники*).

Картка 3

Виписати слова, що називають дії предметів (*дієслова*).

Картка 4

Виписати службові слова.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 114. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО. СЛОВА ВВІЧЛИВОСТІ

Мета: вчити свідомо вживати у своєму мовленні та спілкуванні слова ввічливості; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес, культуру мовлення.

Обладнання: слайди презентації або записи на дошці, картки, капелюшки де Боно.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Щедро усміхається
Сонце золоте.
З усіма вітається:
— Здра-стуй-те!

Усміхайся весело
Друзям ти,
Зич усім здоров'ячка,
До-бро-ти.

Людмила Савчук

2. Каліграфічна хвилинка

1) *Гра «Закресли букву, яка повторюється».*

уудуоубууруоутауу

2) *Письмо з'єднань.*

До до бр ро от та доброта

3) *Завдання за вибором.*

Картка 1

Серед слів випишіть слова, близькі за значенням до слова «доброта».

Доброта — ...

Слова для довідки: ласка, злоба, доброзичливість, теплота.

Картка 2

Придумайте речення зі словом *доброта*.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань. Зорово-слуховий диктант

Якось Петрик та Богданчик їхали в автобусі. На зупинці зайшла бабуся. Петрик швидко повернувся до вікна. Богданчик підвівся з місця і запросив бабусяю сісти.

— У чому проявилася доброта Богданчика?

2. Мотивація навчальної діяльності

— А як увічливість і доброта проявляються у мовленні?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні наш урок присвячений культурі спілкування, а саме словам увічливості.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

1) *Виконання завдань на картках. Парна диференційована робота.*

Картка

- Прочитайте.

— Доброго ранку! — мовлю за звичаєм.

Доброго ранку кожному зичу я.

— Доброго дня вам! — людям бажаю.

— Вечора доброго! — стрічних вітаю.

І посміхаються в відповідь люди:

Добрі слова ж бо для кожного любі.

Б. Бірюков

- Спишіть вірш.
- Підкресліть слова, що ми використовуємо під час прощання.

2) Введення сполучення «на добраніч».

- Робота за віршем.

Ось день скінчивсь.
Закрию книжку,
Бо скрізь вже тінь
І лялька спить.

Наталя Забіла

- Які слова ми скажемо ляльці? (На добраніч.)
- Що ми бажаємо ляльці, коли кажемо такі слова?

- Правопис сполучення «на добраніч».
(Учитель звертає увагу на правильне написання.)
- Завдання на вибір.
— Діти, зверніть увагу, що сполука *на добраніч* на письмі виділяється комою.
- Складання речення, у якому сполука *на добраніч* знаходиться на початку речення.
- Складання речення, у якому сполука *на добраніч* знаходиться в середині речення.
- Складання речення, у якому сполука *на добраніч* знаходиться у кінці речення.

Фізкультхвилинка

Ніч — всі сплять.
Ось сонце сходить
І з-за обрію виходить.
Настрій дуже добрий маєм,
Ніжки — ручки розминаєм.
Вийшли в сад і дружно всі
Пострибали по росі,
До гіллячки дотягнулись —

Тричі швидко підтягнулись.
Руки в боки і ось так.
Гляньте — в полі квітне мак.
Озиралися довкола:
Річка плине, сяє поле.
І побігли, як качатка,
На зарядку, на зарядку!

Юлія Градусова

3) Читання й обговорення слів.

Вибач, не ображайся, перепрошую, пробач, не гнівайтесь.

- Коли вживають слова вибачення?
- Як потрібно казати слова вибачення?

4) Складання діалогів за малюнками. Завдання за вибором учнів.

<i>Картка 1</i> Діти граються на майданчику	<i>Картка 2</i> Діти у бібліотеці
--	--------------------------------------

5) Гра «Вибери слово».

(Слайд презентації або вроздріб написані слова: «горлань», «вживай», «крутись», «дивись», «приємно».)

Коли говориш — не... (горлань).
Слів поганих не... (вживай).
На всі боки не... (крутись).
У вічі співрозмовнику... (дивись).
Говори спокійно, чемно,
Спілкуватись тоді буде дуже... (приємно).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Шість капелюхів де Боно»

- А тепер попрацюймо з нашими чарівними шапочками.
Білий — колір чистоти.
- Що мені відомо про культуру мовлення?

— Що мені відомо про культуру спілкування?

— Звідки про це я знаю?

Червоний — колір життя, відчуттів.

— Що відчував на уроці?

Жовтий — колір сонця.

— Що гарного, на вашу думку сталося на уроці?

Чорний — колір землі, здорового глузду.

— Навіщо нам потрібні знання про культуру мовлення та спілкування?

— Які слова ввічливості ти знаєш?

Зелений — колір досліджень.

— Що б ви порадили собі?

— Що б ви порадили однокласникам?

Синій — колір знань.

— Де ми знаходимося в процесі обговорення?

— Які висновки можна зробити після сьогоднішнього уроку?

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, вам просто необхідно виконати домашнє завдання за вибором.

Картка 1

- Прочитайте.

Сію дитині
В серденько ласку,
Сійся-родися,
Ніжне «будь ласка»,
Вдячне «спасибі»,
«Вибач» тремтливе,
Слово у серці,
Як зернятко в ниві,

«Доброго ранку!»,
«Світлої днини» —
Щедро даруй ти
Людам, дитино!
Мова барвіста,
Мова багата,
Рідна і тепла,
Як батьківська хата.

Варвара Гринько

- Випишіть слова ввічливості.

Картка 2

- Прочитайте.

У лісі всміхається кожна сосна:
Нарешті відлига, нарешті весна!
Нам сонечко світить і лагідно гріє.
Ніхто, крім весни, так радіти не вміє,
І проліски сині дзвенять під ногами:
«Співайте, будь ласка, весняночку з нами!».

Юля Турчина

- Спишіть речення, у якому є слова ввічливості.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 116. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО. РЕЧЕННЯ

Мета: закріпити знання, уміння і навички за темою «Речення»; розвивати увагу, мислення, інтонаційну виразність; учити застосовувати набуті знання у нестандартних ситуаціях; розвивати прийоми аналізу та синтезу, швидкість мислення, кмітливість, увагу; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати почуття відповідальності кожного за збереження багатства і краси природи, бережливе ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: ілюстрації персонажів, індивідуальні завдання на картках, клубок з нитками.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Форма проведення: гра «Що? Де? Коли?».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Знову зустрічаємось в дружнім колі ми. Увага! Увага! Другокласники грають у гру «Що? Де? Коли?».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— З нами сьогодні грають люди різних професій, які підготували для вас завдання за темою «Речення».

2. Актуалізація опорних знань

— Перш ніж розпочати гру, проведемо розминку — каліграфічну хвилинку.

Що де ко ли хт то

Що? Де? Коли?

Завдання за вибором:

- Побудувати речення, яке розпочинається словом *Де?*
- Побудувати речення, яке розпочинається словом *Що?*
- Побудувати речення, яке розпочинається словом *Коли?*

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Завдання сектора 1 від лісника.

— Крутиться рулетка. Випадає сектор 1. Із нами грає лісник.
Демонстрування ілюстрації лісника.

В таємниці лісові проник
Здавна мій сусіда. Він — лісник.
Лісникове діло — не просте, —

Знає він, як дерево росте,
Як садити клена чи сосну,
І яку потрібно глибину...

Олекса Ющенко

— Він хоче, щоб ми прочитали речення, яке заблукало на смужечках.

1.Буду	3.природі	5.другом!	4.вірним	2.я
--------	-----------	-----------	----------	-----

— Запишіть речення до зошита. (*Буду я природі вірним другом!*)

— Доведіть, що ви записали речення. (*Речення виражає закінчену думку. Слова в реченні пов'язані між собою.*)

— Із чого складаються речення? (*Речення складаються зі слів.*)

— З якої літери починається писати перше слово в реченні? (*З великої літери.*)

— Які розділові знаки ставляться наприкінці речення? (*Крапка, знаки питання та оклику.*)

— Із першим завданням ви впоралися добре, я задоволена вами і гадаю, що лісник також. Молодці! Це завдання виявилось вам під силу! Рахунок 1:0 на користь знавців.

2) Завдання сектора 2 від агронома.

— Сектор 2 нам випадає. Хто це на черзі нам надіслав листа?

Вийде Микола Хомич, агроном,
Грудочку візьме, погляне кругом,

Скаже: «Не падає дощик і край,
Дощику треба, щоб був урожай».

Ігор Муратов

Демонстрування ілюстрації агронома.

— Так, нам пише агроном Микола Хомич. Він дуже хоче перемогти, тому завдання намагався ді-
брати складні.

— З'єднайте прислів'я та запишіть до зошита.

Праця людину годує,	а соловей кінчає.
Ластівка день починає,	а лінь марнує.
Як працюєш —	роботи.
Без охоти нема	так і маєш.

*(Праця людину годує, а лінь марнує.
Ластівка день починає, а соловей кінчає.
Як працюєш — так і маєш.
Без охоти нема роботи.)*

— Поясніть значення кожного прислів'я.

— До чого закликає нас агроном? *(Бути працюючими.)*

— Діти, ви просто молодці! Миколі Хомичу не вдалося вас заплутати. Рахунок 2:0 на користь зна-
вців.

3) Завдання сектора 3 від кухаря.

— Граймо далі. Випадає сектор 3. З нами хоче пограти кухар.

Демонстрування ілюстрації кухаря.

Смачний у кухаря пиріг,
Чудова каша манна.

Він дбає про здоров'я всіх,—
Йому подяка й шана.

Марія Познанська

— Увага! Завдання.

Прочитайте речення. Доберіть до кожного речення розділовий знак.

Бережіть хліб

Які вітаміни містить морква

Мати рано уставала, на сніданок готувала із вишнями вареники

(Бережіть хліб!

Які вітаміни містить морква?

Мати рано уставала, на сніданок готувала із вишнями вареники.)

— Зі скількох слів складається перше речення?

— Побудуйте схему першого речення.

— Зі скількох слів складається друге речення?

— Зі скількох слів складається третє речення?

— Яке речення називається спонукальним?

— Які розділові знаки ставляться в кінці спонукального речення?

— Прочитайте серед поданих речень спонукальні.

— Яке речення називається розповідним?

— Які знаки пишемо у кінці розповідного речення?

— Прочитайте серед поданих речень розповідне.

— За змістом спонукального речення побудуйте розповідне.

— Яке речення називається питальним?

— Який знак пишемо у кінці питального речення?

— Прочитайте серед поданих речень питальне.

— Змініть питальне речення на спонукальне.

— Молодці! Виконали і це завдання. Рахунок 3:0 на користь знавців.

— Ви заслуговуєте на музичну паузу.

Музична пауза

4) Завдання сектора 4 від лікаря.

— Гра триває. Випадає сектор 4. І з нами грає...

У шапочці біленькій, у білім халаті.

Він здоров'я повертає дорослим і малятам. (Лікар.)

Демонстрування ілюстрації лікаря.

— З нами грає лікар. Запитання в нього хитрі. Бережіться!

Доповніть речення словами та поставте відповідний розділовий знак у кінці кожного речення. Нагадую! Це завдання від лікаря.

Кожного ранку діти роблять... (зарядку).

Чи вмієте ви правильно чистити... (зуби)?

Будьте всі... (здорові)!

— Змініть розповідне речення на спонукальне.

(Щоранку робіть зарядку!

Діти, щоранку робіть зарядку!)

— Команда знавців добре впоралася з усіма завданнями, тому рахунок 4:0 на користь знавців.

5) Завдання сектора 5 від художника.

— Гра триває. Випадає сектор 5. І з нами грає...

Біга пензлик по тканині,

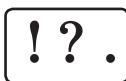
Підкоряючись людині,

А людина творить свій.

Неповторний світ живий. (Художник.)

Демонстрування ілюстрації художника.

— Завдання від художника найцікавіше. Чи готові ви до виконання завдання. Увага!

З поданими розділовими знаками скласти та записати речення.

— Молодці! Виконали і це завдання. Рахунок 5:0 на користь знавців!

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мережа вражень»

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмотуючи нитку. Діти діляться своїми враженнями від уроку.

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Кожному з дітей пропонується диференційоване завдання на картці.

Картка 1

- Доповнити речення словами та поставити відповідний розділовий знак у кінці кожного речення.

У нашій школі є комп'ютерний...

До комп'ютерного класу не заходь без дозволу...!

Яка відстань повинна бути між монітором та...?

Довідка: клас, вчителя, очима.

Картка 2

- За змістом розповідного речення побудувати кілька питальних. Розквітла у небі різнокольорова веселка.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 117. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО. ТЕКСТ

Мета: закріпити знання, уміння і навички за темою «Текст»; розвивати увагу, мислення, інтонаційну виразність; вчити застосовувати набуті знання у нестандартних ситуаціях; розвивати прийоми аналізу та синтезу, швидкість мислення, кмітливість, увагу; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати почуття відповідальності кожного за збереження багатства і краси природи, бережливе ставлення до свого здоров'я.

Обладнання: ілюстрації тварин, птахів, риб, індивідуальні картки, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок узагальнення і систематизації знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Учитель

Добрий день! В добрий час!
Рада, діти, бачить вас!
Ви почули всі дзвінок?

Діти

Так. Він покликав на урок!
Кожен з нас приготувався,
На перерві постарався.

Учитель

Зараз сядуть всі дівчата,
А за ними і хлоп'ята.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Сьогодні ми повторимо все те, що знаємо про текст.

2. Актуалізація опорних знань учнів

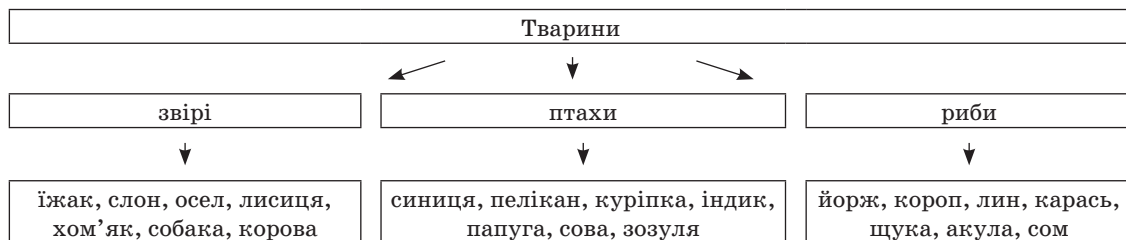
1) Робота зі словом «тварини».

Інтерактивна вправа «Кластер»

Завдання: складіть «Кластер» до слова *тварини*.

— Доберімо ключові слова до слова *тварини*.

— Зазначмо поняття, що глибше розкривають зміст.

Висновок: отже, слово *тварини* охоплює велику кількість інших слів.

Демонстрування зображення або короткого відеоролика про тварин.

2) Робота над загадками.

- Дуже товсті ноги маю,
Ледве їх переставляю,
Сам високий я на зріст,
Замість носа в мене хвіст. (Слон.)

- Прийшла кума із довгим віником
На бесіду із нашим півником,
Схопила півня на обід
Та й замела мітлою слід. (*Лисиця*.)
- Що то за птах, що в чужі гнізда свої яйця кладе? (*Зозуля*.)

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Слон — свійська або дика тварина сірого кольору, яка проживає в Африці та Азії. Має довгий хобот та великі вуха.

Лисиця — хижий звір із цінним рудим хутром і довгим пухнастим хвостом.

Зозуля — перелітний птах із бурувато-сірим оперенням, який сам пташенят не висиджує, а кладе яйця в чужі гнізда.

4) Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань

сл ло он слон

ли ис си иц ця лисиця

зо оз зу ул ля зозуля

— Зверніть увагу на правильність написання слів *лисиця*, *зозуля*.

5) Гра «Яке слово заховалося?».

Зозуля — Оля, Зоя, ля, Уля, ...

6) Народні приказки про тварин (запис на дошці або моніторі).

Хитрий, як лисиця.

Неповороткий, як слон.

Мовчазний, як риба.

Співає, як соловейко.

Хлопець, як орел.

Дужий, як ведмідь.

— Як ви розумієте подані вислови?

— Запишіть одну народну приказку за вибором.

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Завдання 1. Колективна робота.

— Прочитайте дві групи речень. Поміркуйте, яку з них можна назвати текстом.

- Слон — найбільша тварина на землі. У теплих країнах ростуть пальми. По землі бігають ящірки.
- Слон — найбільша тварина на землі. Живе він у теплих країнах. Його витягнутий ніс називається хоботом. З обох баків величезної голови розташовані широкі вуха.

Демонстрування ілюстрації слона.

— У якому тексті речення пов'язані між собою, а в якому — ні? (*У другому тексті речення пов'язані між собою.*)

— Як розташовані речення у тексті? (*У тексті речення розміщені у певній послідовності.*)

— Що можна дібрати до тексту? (*До тексту можна дібрати заголовки.*)

— Спишіть та доберіть до другого тексту заголовки.

Вправа «Квест-цікавинка»

Жителі Індії та Африки утримують слонів як свійських тварин. Вони здатні з'їсти за день 250 кг трави і випити 200 літрів води. Зуби слонів змінюються протягом життя 6 разів, а ікла ростуть постійно. Живуть 70–80 років.

2) Завдання 2. Робота в парах.

— Прочитайте текст.

Зійшло сонечко. Його промені щедро падають на рясні роси. Вони сяють веселковими барвами. Сонечко п'є росу з трав. А зозуля кує й кує свою пісеньку для сонечка.

Демонстрування ілюстрації природи із сонечком.

- Про що йдеться в тексті?
- У тексті йдеться про зозулю.
- У тексті йдеться про сонечко.
- Зробіть звуковий аналіз слова *щедро* та поділіть його на склади для переносу.

3) Завдання 3. Колективна робота.

- З яких частин складається текст?
- Що розкривається в основній частині?
- А в кінцівці?
- Зачині?
- Прочитайте текст.
- У якому порядку слід поставити подані частини, щоб утворився текст?

Побігла вона до річки. Устромила голову в воду. Наповнився глечик і потягнув за собою лисицю.

Були собі дід та баба. Пішли вони в поле жати та й взяли глечик молока. Баба поставила глечик під кущем.

Підбігла лисичка до глечика. Випила з нього молока, а голови не витягне. Розсердилася лисиця на глечик. Вирішила його втопити в річці.

Демонстрування ілюстрації до казки.

- Пригадайте, яку назву має ця казка? («Лисичка і глечик».)
- Чого вона нас навчає?
- А від чого застерігає?

Виконання завдань за вибором учнів

- Виписати з тексту речення, у якому лисичка виявила незадоволення.
- Виписати з тексту речення, у якому лисичку завдала збитку людям.
- Виписати з тексту речення, у якому лисичка хоче помститися глечику.

Фізкультхвилинка

Хмарка сонечко закрила,
Слізки срібнії зронила.
Ми ті слізки пошукаємо,
У травичці позбираємо.
Пострибаєм, як зайчата,
Політаєм, як пташата,
Потанцюємо ще трішки,
Щоб спочили ручки й ніжки.
Всі веселі? От чудово!
А тепер до праці знову.

4) Завдання 4. Робота в парах.

- Прочитайте текст. Поділіть його на речення.

(Ю, ю)рко та (Є, є)вген люблять тварин у хлопчиків є пес (П, п)амір та папуга (Г, г)оша а недавно (А, а)ндрій подарував братам хом'яка (Х, х)омку.

- Як пишуться клички тварин?
- Як пишуться імена?
- Запишіть відредагований текст.

Юрко та Євген люблять тварин. У хлопчиків є пес Памір та папуга Гоша. А нещодавно Андрій подарував братам хом'яка Хомку.

5) Завдання 5. Робота в групах.

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записані завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору

- Придумати зачин і кінцівку. Записати складений текст.

...

Це побачив Василько. Він узяв пташку додому. Доглядав її та годував. Незабаром крило зажило.

...

Картка жовтого кольору

- Відредагувати текст. Записати утворений текст.

Михайлик і Микола — брати. Вони школярі. Влітку вони їздять до бабусі. Вони часто ловлять рибу. У бабусі є корова Лиска. Вони допомагають пасти корову.

Картка зеленого кольору

- Розмістити і записати речення так, щоб утворився текст.

Все тіло їжака вкрите голками. Тато подарував Юркові їжака. Котик хотів погратися з їжаком. Мурчик поколов свої лапки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Ромашка»

На парті в кожного учня лежать квіточки.

— Оберіть квіточку відповідно до вашої активності, старанності та уважності на уроці.

- Сподобався урок.
- Не сподобався урок.
- Сказати важко.

2. Домашнє завдання

— Щоб бути успішними у вивченні української мови, виконайте завдання за вибором.

Кожному з дітей пропонують диференційоване завдання.

Картка 1

- Поділити текст на речення.

З неба посміхнулося сонечко прокинулись і заспівали пташки пробудились звірі, комашки усе наповнилось веселим гомоном.

Картка 2

- Поділити текст на речення.

Граки — великі гарні птахи гнізда будують на деревах поживу шукають на землі й на деревах ці птахи дуже корисні вони знищують шкідливих комах.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 119. ПІДСУМКОВИЙ УРОК ЗА РІК

Мета: узагальнити і систематизувати знання учнів з української мови за 2-й клас; учити застосовувати набуті знання у нестандартних ситуаціях; розвивати прийоми аналізу та синтезу, швидкість мислення, кмітливість, увагу; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати пізнавальний інтерес до рідної мови, почуття співпереживання та взаємодопомоги.

Обладнання: картки зі словами *лікар, футболіст, кавун, груша, стрибати, їхати, пахучий, сонний*, цеглинки LEGO, кольоровий папір.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Форма проведення: конкурс знавців української мови.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Подивилися на мене,
Усміхнулися усі:
Всі готові до роботи.
Всі бадьорі. Молодці!

— Доброго дня всім присутнім у цьому класі! Сьогодні незвичайний день. Ми проведемо конкурс знавців української мови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Кожен учень буде виборювати найпочесніше звання «Розумник 2-го класу».

— Запам'ятайте! Ви будете радіти, коли перемагатимете. Не сумуйте, коли програватимете. Переживайте одне за одного. Будьте впевнені у своїх знаннях.

Учні класу об'єднуються у дві команди.

Завдання командам: дібрати назву, обрати капітанів.

2. Застосування знань, умінь та навичок

1) Розминка. Завдання «Які слова заховалися?».

— Запишіть якомога більше слів, складених із букв слова *скоромовка*.

Виставити на стіл таблички кожної команди.

Перевіряються слова, складені членами команд (1 слово — 1 бал).

2) Конкурс капітанів «Аукціон знань».

— Скільки в українському алфавіті букв? (33.)

— До слова *алфавіт* дібрати слова, близькі за значенням. (*Абетка, азбука*.)

— Яка буква позначає завжди м'який приголосний звук? (*Буква Й*.)

— Яка буква позначає два приголосних різних звуків? (*Буква Щ*.)

— Скільки звуків у слові *бджола*? (*5 звуків*.)

— Скільки звуків у слові *яхта*? (*5 звуків*.)

За одну правильну відповідь виставляється 2 бали.

3) Конкурс «Бліцпитання».

Відповідати можна хором, швидко, не замислюючись. Якщо прозвучала навіть одна правильна відповідь серед неправильних, вона зараховується. Команда отримує по 1 балу за кожну правильну відповідь.

Запитання для 1-ї команди

1. Яка частина мови означає ознаку предмета і відповідає на питання *який?, яка?, яке?, які?*. (*Прикметник*.)

2. Дайте кличку собачці. (*Жучка, Амур, Рекс, Багіра.*)
3. Назвіть протилежне слово до слова *ніч*. (*День.*)
4. Скільки літер у слові *кінь*? (*Чотири.*)
5. Чим закінчується літо і починається осінь? (*Літерою «о».*)
6. Скільки складів у слові *Євгенко*? (*Три.*)
7. Який перший звук у слові *яблунька*? (*Звук [й].*)
8. Речення, в якому про щось запитується, називається... (*питальним.*)
9. Назвіть увічливі слова. (*Доброго дня, дякую, вибачте.*)
10. Речення виражає закінчену... (*думку.*)
11. Закінчіть речення.
З цукру виготовляють... (*цукерки.*)
12. Назвіть одним словом.
Стіл, диван, шафа — це... (*меблі.*)
13. Скільки звуків позначають буквосполучення *дж, дз*? (*Один звук.*)
14. Поставте питання до слова *м'яч*. (*Що?*)

Запитання для 2-ї команди

1. Яка частина мови означає дію предмета і відповідає на питання *що робити?, що зробити?*. (*Дієслово.*)
2. Дайте кличку котикові. (*Мурчик, Пушок, Рижик.*)
3. Назвіть протилежне слово до слова *гіркий*. (*Солодкий.*)
4. Скільки звуків у слові *Яна*? (*Чотири.*)
5. Про що мріє учень на останньому уроці? (*Будь-яка відповідь вважається правильною.*)
6. Скільки складів у слові *пролісок*? (*Три склади.*)
7. Яка буква позначає два звуки у слові *маяк*? (*Буква «я».*)
8. Речення, у якому про щось йдеться, називається... (*розповідним.*)
9. Назвіть слова вітання. (*Доброго ранку, привіт, здрастуйте, доброго вечора, доброго дня.*)
10. Слова в реченні пов'язані між... (*собою.*)
11. Закінчіть речення.
Київ — головне місто... (*України.*)
12. Назвіть одним словом.
Щука, карась, сом — це... (*риби.*)
13. Скільки звуків позначає літера «ща»? (*Два звуки [шч].*)
14. Поставте питання до слова *ведмідь*. (*Хто?*)

Фізкультхвилинка

Крильця пташки розправляють,	(<i>Розводять руки в сторони.</i>)
Їх до сонця підіймають.	(<i>Руки вгору, потягуються.</i>)
Потім можна політати	(<i>Крутяться, виконуючи рухи руками вгору та вниз.</i>)
І комашок поганяти.	
На галявину злетілись,	(<i>Присідають.</i>)
Там зернят вони наїлись.	(<i>Рухи руками вгору та вниз.</i>)
Потім знову полетіли,	(<i>Сідають на місця.</i>)
У гніздечку хутко сіли.	

4) Конкурс на кмітливість та ерудованість «Заваліть товариша».

Команди ставлять по 2 запитання, які дібрали для цього заздалегідь. За кожен правильну відповідь — 1 бал.

5) Гра «Живі слова».

Учасник команди показує пантомімою слова своїй команді. Слова написані на смужках і лежать у кошику. Дитина витягає, читає і за допомогою міміки, жестів показує те, що означає подане слово. Якщо члени команди відгадують, то отримують 1 бал.

Слова: лікар, футболіст, кавун, груша, стрибати, їхати, пахучий, сонний.

6) Конкурс «Поетичний».

— Придумайте віршовану кінцівку речення.

КРИШТАЛЕВА ЗИМОНЬКА У СРІБНІМ КОЖУШКУ (продовження)

УРОК 57. ВЕСЕЛИЙ ТАНОЧОК ТАНЦЮЄ СНІГОПАД. «ДИВОВИЖНИЙ СНІГОПАД» (за Анною Рибалкою)

Мета: актуалізувати знання учнів про зимові явища, зокрема снігопад; навчати виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість; прищеплювати любов до природи, бажання милуватися її красою.

Обладнання: набори малюнків із зображеннями снігопаду, чарівна торбинка із загадками, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Зимова руханка

ЗИМОВІ СЛОВА

Зимове слово — сніг,
 Зимове слово — білий
 З'єднались — і навкруг (Діти утворюють коло.)
 Сніжинки полетіли. (Дівчатка кружляють.)
 Зимове слово — лід,
 І ковзанка, і шуба,
 Ялинка, дід Мороз.
 Пальто, кожух і груба.
 І лижі, й ковзани,
 І теплі рукавички.
 Зимові є пташки —
 Це снігурі й синички.
 А в нашій класі є
 Зимові дві Ок-сани,
 Бо в їхніх іменах
 Від нас сховались... сани.

Надія Кур'ян

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Весела СМС»

Учні утворюють коло. Дівчинка-СМСка пробігає по колу, роздаючи кожній дитині папірець, на якому записано назву однієї із зимових розваг (гра в сніжки, катання на ковзанах, ліплення снігової баби, катання на санчатах з гірки, перегони на лижах).

Учні об'єднуються в групи.

Завдання: показати зимову розвагу жестами. Решта груп відгадують.

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Що зайве?»

Учитель називає слова. Учні знаходять зайве, «не зимове» слово та вилучають його.

Сніг, іній, ожеледиця, спека, замети.

Бурульки, сніжинки, райдуга, лід, хуртовина.

Кучугури, мороз, крига, метелики, ожеледь.

3. Повідомлення теми та мети уроку

- Сподіваюсь, що ви здогадалися, якою буде тема нашого уроку? (*Міркування учнів.*)
- Так, сьогодні ми милуватимемося красою зими.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником. Опрацювання казки «Дивовижний снігопад» за Анною Рибалкою (с. 70–71).

- Робота зі словами. Стіна слів.
 - Діти, прочитайте слова пошепки.
 - А тепер — одне одному.
 - Які слова вам незрозумілі?

Дивовижний — який не має рівних, подібних собі; надзвичайний; дуже гарний; чудовий, чарівний.

Байдикують — нічого не роблять, нічим не займаються.

Зиркнувши — подивитися.

Ужахнулися — відчували переляк, жах, дуже злякалися.

- Вправа «Передбачення» (*за заголовком*).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, чому казка має таку назву?

- Проблемне запитання.
 - Читаючи казку, знайдіть відповідь на запитання, чому вона так називається.
- Читання казки вчителем.
- Читання учнями.

Читають за частинами. Після першої частини діти фантазують, що було далі.

Фізкультхвилинка

2) Перевірка первинного сприймання.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалися події?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, найстарший у родині вітрів — Північний Вітер?

Пояснювальне. Чому авторка назвала свій твір «Дивовижний снігопад»?

Творче. Якими ви уявляєте близнят Вітерців?

Оцінювальне. Яку корисну справу робив Північний Вітер?

Практичне. Що можна поради́ти маленьким Вітерцям?

- Вправа «Квест-цікавинка».

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО СНІГ

Сніг, сніжок, сніжинки, снігопад, — як же все це красиво, вселяє надію на все краще і світле... Снігопад — явище природи, яке прикрашає наші сірі вулиці в холодну пору року. Ось тільки ми з ним мало знайомі, точніше — з усіма його «тонкощами» і походженням. Презентуємо цікаві факти про сніг.

1. Ви знаєте, чому сніг білий? Він складається з повітря, а світло, що падає на «маленькі пластівці» — сніжинки, розсіюється навсібіч. Ці ж «пластівці» падають до нас із неба з малою швидкістю — менше 1 км/год.
2. На земній кулі не існує двох однакових сніжинок. Але кожна з них має по 6 промінців.
3. Ви знаєте, чому сніг скрипить узимку, особливо в лютий мороз? Сніжинки ламаються і труться між собою. Ось таким дивовижним способом і досягається ефект «скрипу».
4. Пустеля Сахара, для багатьох це буде великим здивуванням, «бачила» сніг «навіч». 1979 року там випав сніг, уперше й востаннє.
5. А хтось узагалі не зміг споглядати «біле диво природи» хоч раз за життя. Таких людей близько 50 % на земній кулі. Та й пізнати «снігове ліплення» їм не доводилося.

Вправа «Біном фантазій»

— Яким ти уявляєш своє подвір'я після снігопаду?

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
<p>Так, багато снігу, можна ліпити снігову бабу.</p> <p>Так, сніг укриває рослини від морозу.</p> <p>Так, дерева мають можливість відпочити.</p> <p>Так, можна кататися на санчатах, лижах, ковзанах</p>	<p>Чи потрібний сніг узимку?</p>	<p>Ні, сніг засипле все: і тварини, і птахи залишаться без їжі.</p> <p>Ні, слизько можна впасти.</p> <p>Ні, якщо багато снігу і ніхто його не розчистив, то люди не зможуть дібратися на роботу</p>
<p>ВИСНОВОК</p>		

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Чарівна торбинка». Робота над загадками.

Учні по черзі виймають із торбинки загадки та відгадують їх.

- Він малює на вікні
Гарні квіти крижані,
На дитячих щічках — маки,
З ним узимку дружить всякий. (*Мороз.*)
- На подвір'ї — біло-біло,
Ні стежиночки нема.
Завихрило, завістило —
Знов прийшла до нас... (*зима.*)
- Під вікном моїм калюжа
Уночі замерзла дуже,
Узялася склом твердим,
Добре ковзатись на ній. (*Лід.*)
- Взимку вкрили все навкруг:
Ліс, дорогу, поле й луг,
А як сонце припече,
Ми струмочком потечем. (*Сніжинки.*)
- Між берегів текла, текла,
Мороз зміцнів — під скло лягла. (*Річка.*)
- Кручу, гуркочу, знати нікого не хочу.
(*Хурделиця.*)
- В огні не горить, у воді не тоне. (*Крига.*)
- Біла морква взимку росте. (*Бурулька.*)
Я — істота нежива,
Я — істота снігова.
З кульок я складаюсь,
Діток потішаю. (*Сніговик.*)
- Скрізь зима,
Та що це, сон?
— Сад цвіте! — гука Антон.
— Білий цвіт он на калині!..
Та ми знаєм, що це... (*іній.*)

6. Робота з конструктором LEGO

Завдання за вибором:

- Учні з цеглинок викладають сніжинки різної форми.
- Учні з цеглинок будують дивовижний снігопад.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли ви були активними на уроці?
- А коли ви сумували? Чому?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки (с. 70–71).
- Виразне читання казки. Створити малюнок «Мое подвір'я після снігопаду».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 58. ВЕСЕЛИЙ ТАНОЧОК ТАНЦЮЄ СНІГОПАД. «ДИВОВИЖНИЙ СНІГОПАД» (за Анною Рибалкою) (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, інтонування речень, аналізу прочитаного; вчити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість; прищеплювати любов до природи.

Обладнання: кольорові долоньки, набори малюнків із зображеннями снігопаду, рамка з картини, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Кольорові долоні»

Учні хаотично пересуваються класом. Учитель тримає три «долоні» (синю, червону, жовту), вирізані з кольорового картону. За сигналом педагог піднімає «долоню» певного кольору вгору. Кожен повин привітатися з якомога більшою кількістю однокласників.

Варіанти сигналів:

Червона долоня — потиснути руку.

Синя долоня — погладити партнера по плечу.

Жовта долоня — привітатися спинками.

Під час виконання цієї вправи діє заборона на розмови.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання тексту «Дивовижний снігопад» учнями «ланцюжком».
 - Вправа «Крісло автора».
- Учні на стільчику коментують свій малюнок «Мое подвір'я після снігопаду».

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Так чи ні?»

Учні сигналізують цеглинками події, що відбуваються взимку. Якщо «так», то діти піднімають зелену цеглинку, а якщо «ні» — жовту цеглинку.

- Узимку з дерев опадає листя.
- Часто бувають хурделиці, заметілі.
- Ластівки висиджують пташенят.
- Снігурі споживають горобину.
- Зайці обгризають кору дерев.
- Діти катаються на санчатах.
- Щічки пощипує сильний мороз.
- Сонечко високо піднімається над горизонтом.
- Кружляють у повітрі сніжинки.

3. Мотивація навчальної діяльності

ВЕСЕЛИЙ СНІГ

Вийшов з татом я гуляти,
Вів мене за руку тато.
Враз такий веселий сніг
Нам дорогу перебіг!

Він за комір залітав,
Щоки наші лоскотав,

Хихотів під ліхтарями,
Реготався під ногами.
Ладен був усе робити —
Тільки б нас розвеселити!

Ми й не відмагалися —
Разом з ним сміялися.

Галина Малик

4. Повідомлення теми та мети уроку

5. Поглиблене опрацювання тексту «Дивовижний снігопад» за Анною Рибалкою (с. 70–71)

1) Вибіркове читання.

- Де живе велика родина вітрів? Знайдіть у казці речення, у яких про це йдеться.
- Хто найстарший у родині Вітрів? Прочитайте опис його зовнішнього вигляду.
- Прочитайте про склад сім'ї дідуся.
- Що кожної зими робить Північний Вітер?
- Яка пригода трапилася із близнятами Вітерцями?
- Із чого все почалося?
- Чим закінчилося?

2) Вправа «Біном фантазій».

- Уявіть близнят Вітерців, які не пустують, а виконують корисну роботу.

Фізкультхвилинка. Руханка «По сніжку»

Діти йдуть по колу одне за одним, пересуваючись у різний спосіб.

1. Кроки-дріботіння.

Учні пересуваються маленькими кроками, намагаючись не відривати ступні від підлоги (*зображують, як протоптують стежку по снігу*).

Ми потупаємо ніжками по сніжку,
І протопчемо доріжку ми ось таку.
Чобітки школярів стараються — туп, туп, туп!
Буде гарною стежиночка тут, тут, тут!

2. Ходьба з поворотами рук і тулуба в сторони.

Рухами рук діти імітують користування мітлою.

Потім мітли узяли і я, і ти,
На подвір'ї ми почали сніжок мести.
Наші мітли працюють так — шик, шик, шик.
І в роботі, немов танцюють всі — шик, шик, шик!

3. Ходьба з високим підніманням колін. Кроки широкі, важкі — діти імітують ходу по глибокому снігу.

А у лісі сніжок глибокий вже лежить
І звірятам важко по сніжку ходить.
Та звірята весь час в хатиночках не сидять,
По сніжечку, хоч і глибокому, тупотять!

3) Тестування.

1. Казка має назву:

- а) «Зимовий снігопад».
- б) «Дивовижна зима».
- в) «Дивовижний снігопад».

2. Найстаршим у родині Вітрів був:

- а) Південний Вітер;
- б) Північний Вітер;
- в) Дядько Вітер.

3. У дідусевій родині були ще:

- а) декілька дорослих синів та доньок та двоє онуків;
- б) декілька дорослих синів та доньок;
- в) двоє онуків.

4. Коли настає зима, то вітер щоранку приносить у подвір'я:

- а) мішки з цукерками;
- б) летючих коней;
- в) мішки снігу.

5. Онuki Вітерці захотіли пограти:

- а) у сніжки;

- б) зліпити сніговика;
в) зліпити фортецю.
6. Замість снігу в мішку були:
- а) ляльки, м'ячі, конструктори, машинки;
б) цукерки, печиво, родзинки, солодоці, яблука;
в) морозиво, соки, газувана вода.

4) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені художника.

Зразок

Роль — синоптик. Аудиторія — люди. Формат — оголошення. Тема — снігопад.

ОГОЛОШЕННЯ!

Сьогодні вранці розпочнеться великий снігопад. Будьте всі обережними на тротуарах та дорогах. Взувайтесь зручно для пересування по снігу.

Ваш синоптик

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Чарівна картина».

— У мене в руках рамочка для картини. Але вона не проста, а трішки чарівна. Варто кожному з вас проявити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові картини — справжні витвори мистецтва! Ось я бачу на цій картині зимовий гірський пейзаж. Гори високі, їхні верхівки вкриті снігом. На схилах гір ростуть зелені ялини, сосни, смереки, буки. Річки притрушені снігом. Вони здалеку здаються тоненькими стрічками. Як гарно!

— А зараз я передаю свою картину Оленочці.

— Оленко, подивись: здається, у тебе вже ліс. Що ти бачиш на картині?

(Під час гри діти за підказаною темою складають невеликі описи і передають рамочку далі.)

Наприклад:

...Це — густий, старий ліс. Тут високі, кремезні дерева: сосни, дуби, ялини. На одному дереві сидить білочка. А під ялиночкою сидить зайчик.

...Це — місто. Тут багато високих будинків. Всі вони вкриті снігом. Ось працює снігоприбиральна машина. Незабаром дороги будуть прочищені.

...Це — наше подвір'я. Діти катаються на лижах. Вони змагаються, хто перший подолає дистанцію.

Гра триває, поки рамочка не обійде все коло.

2) Робота з цеглинками LEGO.

Завдання за вибором:

- Учні з цеглинок викладають снігове місто.
- Учні з цеглинок будують щедрі подарунки.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Ялинка»

(У кожної дитини — 2 стікери коричневого та жовтого кольорів.)

Діти підходять до зображення ялинки. Спочатку згадують завдання, що їм сподобалося, і чіпляють коричневий стікер (*шишку*) на гілку дерева. Потім згадують завдання, яке їм не сподобалося, здалося складним, і чіпляють жовтий стікер на корінчики дерева.

2. Домашнє завдання

Виразне читання казки (с. 70–71); відповіді на запитання в кінці тексту (с. 72).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 59. ХОДИТЬ МОРОЗ НАДВОРІ У ЧОБОТАХ ПУХОВИХ. ЛЕСЯ ВОЗНЮК «ЙШОВ МОРОЗ». АНАТОЛІЙ КАЧАН «ЗУСТРІЧ»

Мета: ознайомити учнів із поняттями «поет», «поетеса», «рима»; навчати виразно читати вірші, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, прищеплювати любов до природи.

Обладнання: м'яч, ілюстрації представників різних професій.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Професія — предмети»

Учитель кидає м'яч і називає професію. Той учень, який упіймав м'яч, повинен назвати три предмети, що стосуються цієї професії.

Наприклад:

Художник — картина, фарби, пензлик.

Льотчик — штурвал, літак, крило.

Кравець — голка, тканина, нитка.

Лікар — рецепт, шприц, тонометр.

Учитель — дошка, зошит, книжка.

Водій — машина, педаль, кермо.

Кухар — каструля, борщ, ополоник.

Репортер — фотоапарат, блокнот, ручка.

Комбайнер — поле, пшениця, комбайн.

Будівельник — цегла, пісок, цемент.

Пожежник — вода, вогонь, машина.

Артист — театр, роль, вистава.

2. Мотивація навчальної діяльності

— А які слова можна дібрати до слів *поет* та *поетеса*?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми з'ясуємо зміст цих понять та навчимося римувати, описуючи красу зими-чарівниці.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота за підручником. Робота зі словами. Стіна слів.*

— Автора віршів називають словом *поет*, а авторку — *поетеса*.

— Сьогодні ми прочитаємо вірш поетеси Лесі Вознюк.

2) *Вправа «Передбачення» (за заголовком).*

— Розгляньте малюнки на с. 72.

— Як ви гадаєте, про що може йтися у вірші?

3) *Читання вірша Лесі Вознюк «Йшов мороз» учителем (с. 72).*

4) *Читання вірша учнями.*

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, мороз добрий?

Пояснювальне. Чому діти ховалися від морозу?

Творче. Якою ви уявляєте зиму?

Оцінювальне. Яку корисну справу робив мороз?

Практичне. Що можна порадити дітям?

5) Гра «Трибуна думок». Робота в парах.

— Прочитайте парами виділені у вірші слова. Що ви помітили?

6) Ознайомлення з поняттям «рима».

— У віршах слова добирають так, щоб кінцівки рядків звучали однаково або подібно. Це — рими. Вони створюють особливу красу звучання поетичних творів.

Рима — це співзвучне закінчення слів у віршованих рядках.

7) «Щоденні 5». «Читання для друга».

— Прочитайте вірш одне одному напівголосно.

8) Вибіркове читання.

— Знайдіть у вірші слова, якими описано дії морозу. Яким ви його уявляєте?

— Відшукайте рядки, які потрібно прочитати із проханням. Зачитайте їх.

— Якими словами з вірша можна підписати цей малюнок?

9) Вправа «Диктор на телебаченні».

— Прочитайте вірш, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.

Фізкультхвилинка. Енерджайзер «Що робити?»

Учитель ставить запитання. Учні імітують рухи, промовляючи: «Ось так! Ось так!».

— Як ти граєш у хокей?

— Ось так! Ось так!

— Як ти граєш у сніжки?

— Ось так! Ось так!

— Як ти катаєшся на ковзанах?

— Ось так! Ось так!

— Як ти ліпиш сніговика?

— Ось так! Ось так!

— Як ти катаєшся на лижах?

— Ось так! Ось так!

— Як ти вітаєшся з друзями?

— Ось так! Ось так!

10) Вправа «Передбачення» (за ілюстрацією).

— Розгляньте ілюстрацію до вірша.

— Поміркуйте, про що у ньому йтиметься?

11) Читання вірша Анатолія Качана «Зустріч» учителем (с. 73).

12) Читання учнями.

13) Робота над усвідомленням змісту.

— Про що розповідає поет?

— Чому він називає зиму чаклункою?

— Знайдіть у вірші рими.

— Поміркуйте, чому цю гарну квітку, яка цвіте тільки раз на рік, назвали різдвяником.

Вправа «Квест-цікавинка»

Кімнатні рослини не тільки прикрашають будинки, але й очищають повітря від токсинів, завжди наявних у повітрі житлової зони. Вони захищають нас від бактерій і вірусів, ба більше, заспокоюють нерви і поліпшують настрій.

Кімнатну рослину називають різдвяником, бо вона починає квітнути на зимове свято Різдво Христове. Вона очищає повітря від шкідливих речовин, які виділяються з меблів, ламінату, газової плити. За добу рослина поглинає до 80 % шкідливих мікроорганізмів.

14) Гра «Трибуна думок». Робота в парах.

— Чи доводилося вам спостерігати зимові картини природи, що здавалися казковими? Розкажіть про це, використовуючи порівняння.

— Придумайте загадки про зимові явища. Якими словами ви в них описали б сніг? Мороз? Хуртовину?

15) Робота над загадками про зимові явища.

- Рано-вранці увесь світ
Вбрався в білий оксамит.
А як вітер нападе,
Оксамит цей пропаде. (Іній.)

- Я приходжу лише взимку,
Розмальовую картинку,

Припадаю на вікно
І маюю чисте скло.
Я боюся промінців,
Сонця теплих олівців,
Бо вони мене щипають
А малюночки зникають. (Мороз.)

Юлія Хандожинська

5. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Добери риму»

— Діти, а чи любите ви вірші про зиму?

— Зараз ми перетворимось на поетів та поетес. У віршиках є рими. Ми із усіх слів, записаних збоку, доберемо рими до слова, записаного посередині.

- Снігу (*смiху, втiху, з розбiгу*).
- Сніжечку (*в мiшечку, дружечку, гречку, пирiжечку*).
- Сніговію (*мрiю, завiю, буревiю, накрiю*).
- Завірюхо (*вухо, сухо, глухо*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про риму?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати, як називають автора чи авторку віршів?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть поетесу — авторку вірша «Йшов мороз». Назвіть поета — автора вірша «Зустріч».
- *Зелений* — колір досліджень.
Що робити, якщо склад складається з однієї букви?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо потрібні знання, здобуті сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання за вибором

- Виразне читання віршів (с. 72–73).
- Виразне читання вірша за вибором.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 60. ХТО УМІЄ ЗБЕРІГАТИ — УМІЄ Й ГОСПОДАРЮВАТИ. МАРІЯ ЧУМАРНА «ЯК ЗАЙЧИКИ ЗИМУВАЛИ»

Мета: ознайомити учнів із поняттям «головна думка твору»; навчати учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати дружелюбність, прищеплювати любов до природи.

Обладнання: ілюстрації зайців та інших тварин до гри «Хто де зимує».

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Діти повторюють кожний рядочок привітання, виконуючи дії.

Вітаю поля, що під снігом дримають,	(Присідають.)
Вітаю ліси, які в холоди спочивають.	(Обіймають.)
«Привіт» скажу річці, що кригою вкрита,	(Махають рукою.)
Птахам і звірятам махаю привіт.	
І кожного в класі я радо вітаю,	(Тиснуть одне одному руки, обіймаються.)
Веселого, гарного дня всім бажаю.	

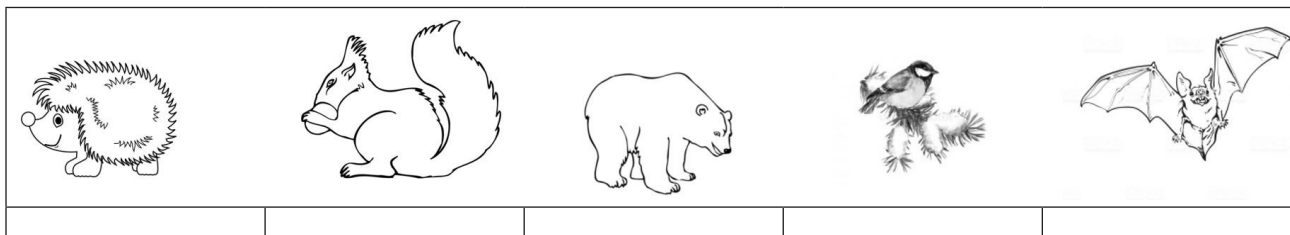
Вправа «Настрій»

— З яким настроєм ви прийшли сьогодні до школи? Чому?
Діти обирають колір настрою серед цеглинок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Хто де зимує?»

- Де любить зимувати їжачок? (Він спить під копицею сіна, купою листя.)
- Де зимує білочка? (У дуплах дерев.)
- Де зимує ведмідь? (Ведмідь зимує у барлозі.)
- Де зимує синичка? (Вона прилітає до осель, аби відшукати годівничку.)
- Де зимує кажан? (Кажани зимують у підвальних приміщеннях, погребях, сараях.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	ц	є	ь
2	з	ї	а

Код. 2а, 2в, 1б, 1а, 1в.
Відповідь. Заєць.

— А як зимують зайчики?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми дізнаємось, як зимують зайчики та як економія допомагає їм пережити зиму.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 74). Робота зі словами. Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Зекономимо, сперечатися, пострибав, повнісінький, господарювати, запропонував.

— Значення яких слів ви не можете зрозуміти?

Зекономити — економно витрачаючи, зберегти, заощадити що-небудь.

Сперечатися — відстоювати свою думку.

Господарювати — вести домашнє господарство, виконувати різні домашні роботи.

2) Вправа «Передбачення» (за заголовком).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, про що може йтися у казці?

3) Читання казки Марії Чумарної «Як зайчики зимували» вчителем (с. 74–75).

4) Читання казки учнями.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, один зайчик не розумів слова *економити*?

Пояснювальне. Чому один зайчик занедужав?

Творче. Якою ви уявляєте зиму в творі?

Оцінювальне. Яке повчання запам'ятав лінивий зайчик?

Практичне. Що можна порадити всім?

5) Робота над скоромовкою.

Ти вухатий, я вухатий.
В мене хата, ти без хати.
Ми обое куцохвості,
Ти приходь до мене в гості.
Будем знову моркву гризти!
Хто ще хоче попоїсти?

Л. Куліш-Зіньків

Фізкультхвилинка

Забавлялись зайченята,	(Підводяться, руки піднімають угору.)
Виглядаючи маму і тата.	(Руки на поясі, повертаються праворуч — ліворуч.)
Ось так лапку до лапки.	(Плескають у долоні.)
Ось так шапку до шапки.	(Руки піднімають до голови.)
Ось так — вусом потрусили.	(Хитають головою.)
Так-так-так!	(Стрибають на місці.)

6) Читання частини твору за особами.

— Назвіть дійові особи.

— Прочитайте текст, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.

7) Вибіркове читання.

— Чому наступного дня не можна було з нірки носа висунути?

— Як зайчики перебули негоду?

— Як бережливий зайчик допоміг своєму другові?

— Як у казці пояснюється значення слова *економити*?

8) Гра «Трибуна думок». Робота в парах.

— Що головне хотіла сказати авторка у своєму творі?

— У якій частині казки висловлено її головну думку: у зачині чи кінцівці?

9) Ознайомлення з поняттям «головна думка твору».

— Що таке головна думка твору?

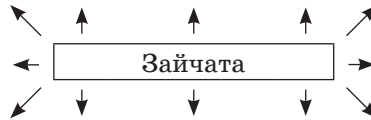
Головна думка твору — це те головне, найважливіше, що хотів (хотіла) сказати автор (авторка) у своєму творі.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдань за вибором.

I група — вправа «Асоціативний кущ».

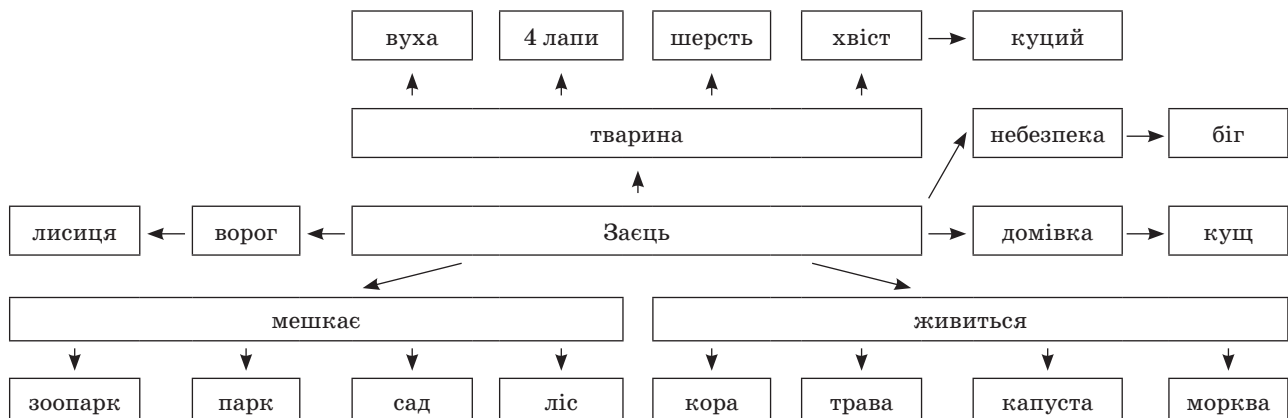
(Морква, капуста, кора, буряк, кукурудза, мороз, завірюха ...)

II група — вправа «Сенкан».

1. Іменник. Заєць.
2. Прикметники. Косоокий, прудкий.
3. Дієслова. Біжить, гризе, спить.
4. Враження від предмета. Заєць спить з розплющеними очима.
5. Висновок. Заєць — це дика тваринка.

III група — вправа «Кластер».

2) Опрацювання прислів'їв та приказок, прикмет та фразеологізмів про зайців.

Прислів'я та приказки

- Зайця ноги носять, вовка зуби годують.
- Боязливий, як заєць, блудливий, як кішка.
- Видно зайця по вухах.
- Далеко куцою до зайця.
- За двома зайцями не ганяйся.
- Заєць від куща, а жаба від зайця тікає.
- Заєць поле любить.
- Заєць спить, та очей не жмурить.
- Зайця язиком не доженеш.
- Зайко лапки лиже, коли втече.
- Зайця ноги носять, вовка зуби годують.
- І в зайця зимою щастя, бо не кожен шубу має.
- І заєць тоді смілий, коли лев у клітці.
- І по заячому сліду інколи знаходять ведмедя.
- Лаяв заєць вовка, тільки вовк того не чув.
- Не було в зайця хвоста і не буде.
- Не давай зайцеві моркву берегти, а лисиці — курей стерегти.

- Полохливий заєць і пенька боїться.
- Хоч і коня загнав, зате зайця піймав.
- У зайця стільки стежок, як у клубку ниток.

Прикмети

- Заєць дорогу перебіг — не поведеться.
- Коли заєць довго линяє, а ластівка ліпить гніздо на сонячному боці — буде холодне літо.

Фразеологізми

- Ганятися за двома зайцями — намагатися одночасно здобути успіх у двох і більше справах; братися за кілька справ одночасно.
- Далеко кущому до зайця — велика різниця між ким-небудь.
- Зайці в голові стрибають (*у кого*) — хто-небудь легковажний, безтурботний або дурний, недоумкуватий.
- Як солоного зайця гонити — без перепочинку, весь час.
- Сипати зайцям солі на хвіст — марно погрожувати, обіцяти заподіяти кому-небудь щось неприємне.

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Чи багато ви знаєте про зайців? «Полохливий заєць і пенька боїться» — стверджує прислів'я. Але насправді така характеристика не зовсім виправдана: наприклад, задніми ногами довговухий може відбитися від орла або лисиці. Досить часто зайчихи відважно захищають своїх дитинчат від ворон. Відомий також факт, коли зайчиха зуміла налякати невеликого собачку. А старі зайці, які знають почім ківш лиха, на очах у величезного гавкаючого пса на ціпку спокійнісінько поїдають те, що росте в саду або городі. Однак мовчазне опудало зазвичай вселяє в косооких вегетаріанців стільки поваги, що вони довго не можуть зважитися почати трапезу в його присутності.

Усі зайці, навіть літні, полюбляють пустувати. За гарного настрою вони влаштовують веселу метушню, підстрибують угору, катаються по землі. Іноді, просто заради забави, перестрибують всіяні цвяхами двометрові паркани, навіть у річці плавають, якщо вода тепла. Не раз бачили, як зайці-русакі перепливали Рейн у тому місці, де його ширина сягала добрих пів кілометра. А якийсь русак, якого прозвали «водяним», вирушаючи на годівлю, регулярно долав сорокаметрову водну перешкоду.

У Німеччині, в місті Кааль, споруджено пам'ятник зайцям, а зображення цієї тварини є на гербі міста, оскільки саме зайці підказали колись переселенцям місце їхнього майбутнього поселення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюс, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки (с. 74–75).
- Виразне читання казки. Поділити казку на зачин, основну частину та кінцівку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 61. ВЕСЕЛА ЗИМА. ПЛАТОН ВОРОНЬКО «ГРА У СНІЖКИ»

Мета: удосконалювати навички виразного читання вірша, інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість; прищеплювати любов до природи.

Обладнання: кольорові долоньки, набори малюнків із зображеннями снігопаду, рамка з картини, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Кому і за що...»

Діти стоять у колі та по черзі передають сніжку чи сніжинку і говорять, кому і за що її дарують. Наприклад: «Я хочу подарувати цю сніжку Данилкові просто так». «А я хочу подарувати цю сніжку Маринці за те, що вона допомогла мені скласти книжки»; «Я хочу подарувати Максимові цю сніжку за те, що він мій товариш».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання казки М. Чумарної «Як зайчики зимували» учнями «ланцюжком».*

2) *Вправа «Продовж речення».*

1. Узимку на город забрели ... (*двоє зайчиків*).
2. Снігу було небагато — вони потрудилися лапками і вигребли з-під землі ... (*морквинок*).
3. Другий зайчик запропонував з'їсти стільки моркви, щоб не бути голодним, а решту ... (*зеконювати*).
4. У своє нірку другий зайчик поніс... (*дві моркви*).
5. Наступного дня город і ліс замело... (*снігом*).
6. Перший зайчик з голоду... (*занедужав*).
7. Товариш допоміг: збігав на город та притягнув примерзлу... (*капустину*).
8. Перший зайчик добре запам'ятав слово «зеконювати»: він зрозумів, що необхідно... (*навчитися зберігати їжу*).
9. А хто вмів зберігати — той... (*умів й господарювати*).

2. Актуалізація опорних знань

Логічна гра «Плутанина»

1. Узимку діти катаються на велосипедах.
2. Улітку кружляють сріблясті сніжинки.
3. Хлопчики та дівчатка на скованій морозом річці, катаються на ковзанах.
4. Їжачок восени збирає горішки та шишки на зиму.
5. Узимку ведмідь бігає лісами і полями, шукаючи собі здобич.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Крісло автора»

— Діти, розкажіть нам, у які зимові ігри ви любите розважатися.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні наш урок присвячено найулюбленішій розвазі дітлахів узимку — грі у сніжки.

5. Вивчення нового матеріалу

Робота над віршем Платона Воронька «Гра у сніжки» (с. 76)

- Робота зі світлинами.
 - Діти, розгляньте уважно світлини.
 - Хто на них зображений?
 - Що роблять діти?
 - Чи люблять діти зиму? З чого це видно?
- Вправа «Передбачення» (за світлинами).
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами. Стіна слів.
Влучно — точно в ціль, точно влучати у ціль.
Сувій — що-небудь згорнуте, скручене в трубку або сніговий замет.
 - Як ви розумієте вислів «закрутився у сувій»?
- Читання вірша учнями. «Щоденні 5». Читання для друга.
 - Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш одне одному.
 - Подумайте, яке почуття слід передати під час читання вірша.
 - Де необхідно пришвидшити, а де — уповільнити темп читання?

Фізкультхвилинка. Руханка «Зимонька»

Зимонька до нас прийшла,
Сніг пухкий нам принесла.
І летять, летять сніжинки
На дерева, на стежинки.
По сніжку, як по перині,
Покачаємось на спині.
У заметах сніг лежить,
Під ногами він скрипить.
Щоб сніжну гірку збудувати,
Треба спинку прогинати.
А тепер всі на санчатах
В ліс поїдем до зайчаток.
Зайченята дружно грають,
Під ялинкою стрибають.
А лисичка виглядає,
Зараз зайчика впіймає.
Доки звірі наші грали,
Руки в нас позамерзали. —
Погріємо?
А тепер на лижі стали
І додому всі помчали.

- Вправа «Біном фантазій».
 - Уявіть, ви ввійшли у світлину. Що б ви робили?
 - Як ви вважаєте, чи подобається дітям грати у сніжки?
 - Які слова з тексту про це говорять?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені художника.

Зразок

Роль — директор. Аудиторія — діти. Формат — оголошення. Тема — зимові розваги.

ОГОЛОШЕННЯ!

У неділю о 10:00 годині запрошую всіх охочих весело відпочити. Тут ви покатаєтеся на санчатах, у які запряжені коні, пограєте у сніжки, зліпите сніговика, відвідаєте виставку снігових фігур, почастуєте гарячими пиріжками та чаєм.

Адміністрація

2) Гра «Буду — не буду».

— Діти, послушайте речення. Їх потрібно завершити словами «буду» або «не буду».

- Смітити у своєму місті (*селі*) я... (*не буду*).
- Малювати синім олівцем сонечко я... (*не буду*).
- Влучати сніжкою у дорослих людей... (*не буду*).
- Відвідувати міські театри, парки, виставки я... (*буду*).
- Кататися на санчатах.. (*буду*).
- Ліпити із снігу снігову бабу... (*буду*).
- Гратися поблизу шосейної дороги... (*не буду*).
- Вітатися чемно з учителем / учителькою та однокласниками я... (*буду*).
- У годівничку сипати зерно, насіння, крихти... (*буду*).
- Ходити до школи, щоб здобути знання я... (*буду*).
- Переходити вулицю на червоний сигнал світлофора я... (*не буду*).
- Радіти досягненням і успіхам однокласників я... (*буду*).
- Бруднити одяг... (*не буду*).
- Допомогати однокласнику/однокласниці у підготовці до свята я... (*буду*).

3) Робота з цеглинками LEGO.

Завдання за вибором:

- Учні з цеглинок викладають снігову фігуру.
- Учні з цеглинок будують снігову фортецю.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Дерево»

(У кожної дитини — 2 стікери коричневого та жовтого кольорів.)

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, що їм сподобалося, і чіпляють коричневий стікер (*шишку*) на гілку дерева. Потім згадують завдання, що їм не сподобалося, здалося складним, і чіпляють жовтий стікер на корінчики дерева.

2. Домашнє завдання

Виразне читання вірша (с. 76); відповіді на запитання в кінці тексту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

МОЯ РОДИНА — ЦЕ НАША СЛАВНА УКРАЇНА

УРОК 62. Я ЛЮБЛЮ СВОЮ РОДИНУ.

САШКО ДЕРМАНСЬКИЙ «ВІРШИК ДЛЯ МАМИ». ОЛЕГ ПОПОВ «ХТО ЦЕ?»

Мета: розширити знання учнів про родину; розвивати спостережливість, допитливість, творчу уяву, мислення, зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас; прищеплювати любов до членів сім'ї.

Обладнання: альбом, кольорові олівці, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Діти утворюють коло, прикладають долоньки до сусідів.

— Що ви відчули?

— Привітайтеся і передайте це тепло одне одному. Нехай у кожному серденьку воно довго палає.

— А де ще ми можемо його відчути? (*У сім'ї.*)

Розкажу вам, друзі, я, що таке моя сім'я.
Разом дружно проживаєм і пісні про це співаєм.
Люба матінко моя, — як пишаюсь нею я!
В неї руки золотії, серцем кожного зігріє.
Тато сильний і завзятий — він господар у нашій хаті.
Все майструє, все ладнає, бо до всього хист він має.
Дід і бабця у пошані — вони праці ветерани.
Всіх онуків міцно люблять і, як пташенят, голублять.
Є у мене ще й брати — кращих в світі не знайти.
Ось і вийшло: всіх сім «я», знайте, це і є сім'я.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Розгадування ребуса.*

Р І А

(*Родина.*)

2) *Вправа «Ланцюжок слів».*

— А зараз заплющте очі та уявіть кожну буквочку слова *родина* членом вашої сім'ї. Про що вони вам розкажуть?

Р — рідна, радісна, романтична, розумна.

О — обережна, охайна, оптимістична, ощадлива.

Д — добра, дружна.

И — смайлик.

Н — ніжна, найкраща, найдорожча, неперевершена.

А — акуратна, активна, артистична.

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота з цеглинками LEGO

— Ваша родина як великий будинок складається з багатьох цеглинок. Спробуйте скласти власний будинок великої рідні.

— Отже, будинок має містити стільки цеглинок, скільки у родині членів.

Після завершення учні звітують, зі скількох цеглинок споруджено їхній будинок.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Отже, ви, мабуть, здогадалися, що сьогодні ми говоритимемо про родину.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 77). Робота зі словами.

— Діти, прочитайте слова пошепки.

— А тепер — одне одному.

— Які слова вам незрозумілі?

— Прочитайте слова швидко.

— У кожному рядку знайдіть слово, що повторюється двічі.

2) Вправа «Передбачення» (за світлинами).

— Розгляньте світлини.

— Як ви гадаєте, про кого віршик?

3) Читання вірша Сашка Дерманського «Віршик для мам» вчителем (с. 77).

4) Читання вірша учнями.

5) Робота над усвідомленням змісту.

— З яким почуттям поет розповідає про свою маму?

— Які слова їх найбільше передають?

— Прочитайте вірш з ніжністю і любов'ю.

— Який іще заголовок може мати цей вірш?

6) Вправа «Трибуна думок».

— За що я люблю та поважаю свою маму?

Фізкультхвилинка

7) Вправа «Передбачення» (за світлинами).

— Розгляньте світлини у підручнику.

— Як ви гадаєте, про кого віршик?

8) Читання вірша Олега Попова «Хто це?» вчителем (с. 78).

9) Читання вірша учнями.

10) Робота над усвідомленням змісту.

— Про кого цей вірш?

— З яким почуттям поет розповідає про нього?

— Що автор розповідає про свого тата?

— Дізнайтеся про значення виділених слів. Розкажіть, як ви це робитимете.

— Пригадайте, якими пестливими словами називають вас ваші рідні.

— А як лагідно ви звертаєтесь до них?

11) Слухання пісні та перегляд музичного кліпу.

— Прослухайте пісню та перегляньте музичний кліп. Про кого ця пісня?

— Про кого відеофрагмент, який супроводжував пісню?

— Як ви вважаєте, з якою метою поет і композитор створили цей твір?

12) Вправа «Трибуна думок».

— За що я люблю та поважаю свого татка?

13) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

Другої неділі травня відзначають одне з головних родинних свят — День матері. Дізнайтеся, коли в нашій країні святкують День батька. (В Україні День батька відзначають третьої неділі червня.)

14) Вправа «Квест-цікавинка».

ЛЕГЕНДА ПРО ТАТА

Давно колись до молодої матері навідувалась лісова царівна Леля, бо полюбився їй їхній синочок на ім'я Тато. Гарненький хлопчик привітно усміхався до лісової красуні, та подарувала йому пісеньку

«Татонько, татонько!». Виріс хлопчик у гарного парубка. З'явилися у нього свої діти, і їх Леля навчила кликати свого батька «Тато».

Чи справді було так, чи ні, але всі українські діти з давніх-давен кличуть свого батька татком, таточком, татусем.

— Чому тата татом називають?

— А як ви називаєте свого татуся?

15) Робота зі словом.

Скрізь в Україні знають слово *тато*. Закарпатці називають тата «няньом». У деяких випадках užívають слово *батько*. У багатьох місцевостях побутує ще слово *отець*. Тепер це слово вважають застарілим, а колись часто промовляли: «Шануй отця й матір своїх».

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Так чи ні?».

Щоб твоя сім'я жила весело і щасливо, потрібно:

- вітати одне одного зі святами;
- допомагати одне одному;
- часто сваритися;
- піклуватися одне про одного;
- разом мандрувати;
- готувати приємні сюрпризи;
- приховувати свої неприємності;
- радіти успіхам своїх рідних.

2) Вправа «Кіно».

— Намалюйте кадр з фільму про свою сім'ю.

3) Задачі на кмітливість.

- У двох рідних братів — Антона та Павла — народилися сини. Кожен з братів назвав свого сина на честь брата. Назвіть повне ім'я сина Павла. (*Антон Павлович*.)
- Чоловік каже: «Мого тата звали Михайло Григорович, мого сина звать Олег Степанович». Як звати цього чоловіка? (*Степан Михайлович*.)
- У сім'ї Марії та Семена Пилипенків народилися син Сашко і дочка Поліна. Назвіть прізвище, ім'я, по батькові дітей. (*Пилипенко Олександр Семенович та Пилипенко Поліна Семенівна*.)
- У сім'ї кілька дітей. Одна дитина каже, що у неї є брат і сестра, а інші — що у неї немає сестри. Скільки в сім'ї братів і скільки сестер? (*Двоє братів та одна сестра*.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Розкажіть про свої враження від уроку.
- Висловіть побажання однокласникам.
- Коли ви були активні на уроці?
- А коли ви сумували? Чому?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання віршів (с. 77–78).
- Виразне читання одного вірша за вибором.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 64. Я ЛЮБЛЮ СВОЮ РОДИНУ. ГРИЦЬ ГАЙОВИЙ «БУДИЛЬНИК». КАТЕРИНА ПЕРЕЛІСНА «МАМИ Й ДОНІ». «ДІДУСІВ МАРШРУТ» (за Аркадієм Музичуком)

Мета: розширити знання учнів про родину; розвивати спостережливість, допитливість, творчу уяву, мислення, зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас; прищеплювати любов до членів сім'ї.

Обладнання: альбом, кольорові олівці, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Робота над загадками

- Це слово кожен знає,
Ні на що не промінє!
До цифри «сім» додам «я» —
Що вийде? (*Сім'я*.)
 - Хто миліше всіх на світі?
Кого дуже люблять діти?
На питання відповім прямо:
— Наймиліше наша... (*мама*).
 - Хто усіх нас захищає,
Матінці допомагає?
З ним нічого не боюся,
Здогадались? Це... (*татусь*)
 - Ще голубонька рідненька —
Добра, мила і старенька.
- Я ніколи не журюся,
Бо у мене є... (*бабуся*).
 - Сивий, мудрий і поважний.
Заклопотаний, відважний.
Всього я в житті навчусь,
Бо зі мною мій... (*дідусь*)
 - Ще рідня у мене є!
Всім питання задає,
І вертлява, й невеличка,
Моя люба це... (*сестричка*).
 - З ним ніколи не сварюся,
Іграшками поділюся.
Буду з ним дружити грати.
Познайомтесь, це мій... (*братик*).

— Скільки осіб налічує ваша родина?

— Назвіть членів сім'ї та їхні імена.

— Уявіть, що у вас є два квитки у цирк. Кого ви візьмете із собою з-поміж членів вашої родини?

— Кого із сім'ї посадите поруч на день народження?

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Інтерв'ю»

— Діти, уважно послухайте початок речення, що вам потрібно закінчити.

- У моїй сім'ї найбільше люблю...
- У моєї сім'ї є...
- У моїй сім'ї найчастіше...
- У моїй сім'ї ніколи...
- У моїй сім'ї завжди...
- У моїй сім'ї я відчуваюся...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо розмову про сім'ю та прочитаємо нові цікаві твори, присвячені родині.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота за підручником (с. 79). Робота зі словами.*

— Діти, упізнайте кожну літеру і прочитайте слова. (*БРАТИК, СЕСТРИЧКА*.)

- А тепер прочитайте слова правильно.
- Які слова вам незрозумілі?
- Прочитайте слова, дотримуючи наголосу.

2) Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).

- Прочитайте заголовок вірша.
- Розгляньте ілюстрації.
- Як ви гадаєте, про кого чи про що цей вірш?

3) Читання вірша Гриця Гайового «Будильник» учителем (с. 79).

4) Читання вірша учнями.

5) Робота над усвідомленням змісту.

- Чи правильно було ваше передбачення щодо змісту вірша?
- Як ви вважаєте, чи любить сестричка братика?
- Якими ласкавими словами вона його називає?

6) «Щоденні 5». Читання для друга.

- Навчіться читати вірш із ніжністю та любов'ю.

7) Вправа «Трибуна думок».

- За що я люблю свого або свою братика або сестричку?

Фізкультхвилинка

8) Вправа «Передбачення» (за заголовком).

- Прочитайте заголовок вірша.
- Як ви гадаєте, про кого віршик?

9) Читання вірша Катерини Перелісної «Мами й доні» вчителем (с. 80).

10) Читання вірша учнями.

11) Проблемне запитання.

- Як ви відповісте на запитання з вірша?

12) Слухання пісні та перегляд відео до неї.

- Прослухайте пісню та перегляньте відео до неї. Про кого ця пісня?
- З яким почуттям її виконують?
- Якими ніжними словами називають бабусю в пісні?
- Як онуки проводять свій час з бабусею?

13) Вправа «Трибуна думок».

- За що я люблю та поважаю свою бабусю?

14) Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).

- Прочитайте заголовок вірша.
- Розгляньте ілюстрації.
- Як ви гадаєте, про кого чи про що цей вірш?

15) Читання вірша «Дідусів маршрут» за Аркадієм Музичуком учителем (с. 80).

16) Читання вірша учнями.

17) Робота над усвідомленням змісту.

- Про кого розповідається у вірші? Як його звати?
- Що ви дізналися про дідуса?
- Коли дідусь розпочинає свій робочий день? Відповідайте словами вірша.
- Як довго дідусь працює водієм? Прочитайте, як про це сказано у вірші.

18) «Щоденні 5». Читання для друга.

- Навчіться читати вірш із повагою та любов'ю.

19) **Вправа «Трибуна думок».**

— За що я люблю свого дідуся?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Вправа «Додай словечко».**

Донька моєї мами то моя — ... (*сестра*).

Найбільше в нашій хаті свято, коли приходять із роботи... (*тато*).

Своїх онуків розуму навчає... (*дідусь*).

Найбільше пестить та голубить своїх дітей... (*мама*).

Твою матусю донечкою кличе... (*бабуся*).

2) **Гра «Ланцюжок ніжних слів».**

— Як вас удома називають ваші рідні?

— А чи можете ви ніжно їх назвати?

Тато... (*татко, татусь, татунь, татусик*).

Мама... (*матуся, мамочка, матінка, мамуля, матусенька*).

Баба... (*бабуся, бабуля, бабуня, бабусенька*).

Дід... (*дідусь, дідик, дідуня*).

Сестра... (*сестричка, сестриця, сестронька*).

Брат... (*братик, братичок, братусь*).

3) **Вправа «Долонька».**

— Обведіть свою долоньку. Вона завжди приносить радість батькам. Напишіть, що ви побажали б кожному із членів вашої родини.

4) **Гра «Так чи ні?».**

Дружно ми говорим нині про обов'язки в родині.
Тож скажіть, друзі, мені, роблять діти правильно чи ні.
Мама запліта косички, бо дочка ще невеличка,
А синок допомагає, собі бантики чіпляє.
Петрик вдома на травичці гусочок в дворі пасе,
А Дружок — його собачка — в кошику грушки несе?
Ось Марійка у кімнаті ліжко застеляє,
А Дениско у коробку іграшки складає.
Мамі ми допомагали борщик готувати,

У каструлю все кидали: фрукти, овочі і м'яту.
Я на кухні посуд мила: чашки, ложки з черпачком,
Тарілки дала кицюні — хай оближе язичком.
Прибирали ми в кімнаті, квіти поливали,
На подвір'ї ми трудилися, в саду загірбали.
А Андрійко нам на кухні вирішив компот зварити,
У каструлю кинув фрукти, а води забув налити.
Молодці, мої малята, ви обізнані, завзяті,
Вдома ви — помічники, будьте завжди ви такі!

Світлана Салій

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Розкажіть про свої враження від уроку.

— Висловіть побажання однокласникам.

— Коли ви були активні на уроці?

— А коли ви сумували? Чому?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Виразне читання віршів (с. 79–80).

Виразне читання одного вірша за вибором.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 65. УКРАЇНА — ЦЕ ТИ! НАТАЛЯ РИБАЛЬСЬКА «ДОБРИЙ ДЕНЬ, МАТУСЮ УКРАЇНО!»

Мета: удосконалювати навички виразного читання віршованих творів, інтонувати речення, аналізувати прочитане; розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість; прищеплювати любов до своєї Батьківщини.

Обладнання: кольорові стрічки, набори малюнків із зображеннями краєвидів нашої держави.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

Діти утворюють два кола обличчям одне до одного.

- Здрастуй, друже! *(Потискають руки.)*
- Як ти тут? *(Поплескують по правому плечу.)*
- Де ти був? *(Розводять руки в сторони.)*
- Я чекав! *(Складають руки на грудях.)*
- Ти прийшов! *(Показують «клас».)*
- Я радий! *(Обіймаються.)*

Діти у внутрішньому колі роблять крок праворуч, і гра триває.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання віршів за вибором.

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Сонечко»

Діти утворюють коло, в центрі якого вчитель розміщує сонце з промінцями. Промінців стільки, скільки учнів у класі.

— Діти, уявіть, що ви — промінець сонечка. Що ви побачили б на землі, коли ви були б промінцями?

Діти стають на стрічку-промінчик і називають побачене. *(Степи, поля, ліси, озера, річки, моря, гори, звірі, птахи, дерева, квіти, будинки, школа, дороги, автобуси, потяги, люди...)*

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Крісло автора»

— Діти, розкажіть, як ви розумієте слово «Україна».

Україна — наша земля. Ми називаємо Україну нашою Батьківщиною. Батьківщина — це земля не лише ваших батьків, але й дідів і прадідів. Батьківщина — це край, де здавна дзвенить наша рідна мова і материнська пісня. Україна — це безкраї лани пшениці, квітучі поля, вишневі сади. Це гори Карпати і гори Криму. Це широкий Дніпро — Славутич. Україна — це і той край, де ви живете і зростаєте. Україна славиться хлібом, пшеницею. В Україні є Чорне й Азовське моря, багато річок. Україна — мирна країна і хоче жити в злагоді з усіма.

4. Повідомлення теми та мети уроку

5. Вивчення нового матеріалу

Робота над віршем Наталі Рибальської «Добрий день, матусю Україно!» (с. 81)

- Робота зі світлиною.
 - Діти, розгляньте уважно світлину.
 - Хто на ній зображений?

— Як одягнена дівчинка? (*В український національний одяг.*)

— Як її можна назвати? (*Українкою.*)

- Вправа «Передбачення» (*за світлинами*).
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами.

Стіна слів: сходить, яблуневі, смерекові, підросту, крапелька, серденька.

— Прочитайте правильно слова.

- Читання вірша учнями. «Щоденні 5». Читання для друга.

— Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш.

— Подумайте, із якою інтонацією слід читати цей вірш, аби передати почуття любові до рідної країни.

— Якими словами авторка передає свої почуття, свою любов до України, до її природи?

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися,
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Встали — сіли, встали сіли,
От уже й розвеселили.
Нумо всі, нумо всі
Потанцюймо по росі!

- Перегляд відео і слухання музики.

— До вірша Наталі Рибальської композитор Микола Ведмедеря написав музику. Перегляньте відео і послухайте музику.

— Підготуйтеся і проспівуйте вірш під музику. Передайте у співі свою любов до рідного краю.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Діти складають невеличкі висловлювання від імені учнів.

Зразок

Роль — учениця. Аудиторія — друг. Формат — лист. Тема — яку користь я зробив/зробила для держави.

ДОБРОГО ДНЯ, ОЛЕКСІЮ!

З найкращими вітаннями пише до тебе листа Наталочка. Учора мама в магазині купила насіння квітів: чорнобривців, айстр, майорів. А сьогодні ми з братиком посадили їх біля свого будинку. Так красиво буде біля нашого будинку. А ти любиш свою Батьківщину? Що ти зробив би, щоб вона була ще кращою? З нетерпінням чекаю на листа.

Твоя подруга Наталочка

2) Гра «Незакінчене речення».

Україна — це... (*Батьківщина, Вітчизна, держава, країна, батьківська земля*).

Україна (*яка?*)... (*найдорожча, наймиліша, найчарівніша, найсвітліша, найрідніша*).

Наша держава (*яка?*)... (*суверенна, демократична, незалежна, правова, соборна, вільна, європейська*).

У рідному краї дорогі для мене (*хто? що?*)... (*батьки, брати, сестри, друзі, стежка, батьківська хата, школа, українська мова*).

3) Гра «Думаємо про Батьківщину».

Діти утворюють коло. Учитель по черзі кидає м'яч кожній дитині та запитує, у яких ситуаціях людина любить свою Батьківщину, а в яких — ні.

- Людина повернулася із лісу з оберемком квітів.
- Садить дерева та квіти біля будинку.

УРОК 66. ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ. НАТАЛКА ПОКЛАД «ПРАПОР»

Мета: удосконалювати навички виразного читання віршованих творів; учити інтонувати речення, аналізувати прочитане, розповідати про враження зі свого досвіду; продовжувати вивчення державних символів України, культурної спадщини рідного краю; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати почуття патріотизму, національної гідності; виховувати повагу до державної символіки України, почуття любові до своєї землі

Обладнання: кольорові стрічки, символи держави.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Зроби так, щоб я посміхнувся»

Діти утворюють два кола. Починає гру вчитель. За годинниковою стрілкою потрібно нахилитися до сусіда і прошепотіти на вушко приємне слово, цікаве привітання або побажання, але таке, щоб після нього учасник посміхнувся. Наступний учень робить те саме по колу.

— Що ви відчули, коли вам говорили на вушко?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання вірша Н. Рибальської «Добрий день, матусю Україно!».

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Що віддаси Землі рідній»

Діти утворюють пари, беруться за руки, шикуються ланцюжком одне за одним. Один учень — ведучий. Перша пара звертається до нього зі словами: «Якщо хочеш бути зі мною, що віддаси землі рідній?».

Ведучий повинен сказати, що він зробить для Батьківщини, коли виросте. *Наприклад:* посадить сад, збудує гарний будинок, винайде ліки від хвороби серця, буде пекти смачний хліб, намалює багато чудових картин... Після його відповіді всі піднімають руки. Ведучий проходить під піднятими руками. Дорогою він вибирає кого-небудь із будь-якої пари і веде його за собою. У кінці ланцюжка вони утворюють нову пару. Той, хто залишився без пари, стає ведучим і гра триває.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вікторина «Моя Україна»

- Яке місто є столицею нашої держави? (*Київ.*)
- Який кущ вважається народним символом України? (*Калина.*)
- Яка мова в Україні є державною? (*Українська мова.*)
- Яка найбільша річка в Україні? (*Річка Дніпро.*)
- Найвищі гори в Україні — це... (*Карпати.*)
- Кого в родині називають берегинею? (*Матусю.*)
- Назвіть державні символи України. (*Прапор, герб, гімн.*)
- Якого кольору прапор України? (*Синьо-жовтого.*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Наш урок сьогодні присвячений одному з державних символів України — прапору.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над віршем Наталки Поклад «Прапор» (с. 82).*

- Гра «Які слова заховалися?».
- Які слова — назви чисел «заховалися» у прочитаних словах?

РОДИНА ВІДВАГА ТРИЗУБ МІСТО

- Робота зі світлиною.
 - Діти, розгляньте уважно світлину.
 - Що на ній зображено?
 - Який колір має прапор та простори України?
- Вправа «Передбачення» (за світлинами).
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами. *Стіна слів*: державний символ.
 - Прочитайте правильно слова.
- Читання вірша учнями. «Читання для друга».
 - Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш.
 - Подумайте, із якою інтонацією слід читати цей вірш, аби передати почуття гордості за нашу країну.

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
 Заирнуло у віконце.
 Ми до нього потяглися,
 За промінчики взялися,
 Будем дружно присідати,
 Сонечко розвеселяти.
 Встали-сіли, встали-сіли,
 От уже й розвеселили.
 Нумо всі, нумо всі
 Потанцюймо по росі!

2) *Перевірка первинного сприйняття.*

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про що розповідається у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, прапор — державний символ, святиня народу?

Пояснювальне. Чому авторка назвала свій твір «Прапор»?

Творче. Що, на вашу думку, символізує синій колір? А жовтий?

Оцінювальне. Як ви розумієте останній стовпчик вірша?

Практичне. Що ви можете розповісти про прапор своїм рідним? А де у нашій школі ми можемо побачити прапор?

Вправа «Квест-цікавинка»

— 23 серпня в Україні відзначають День Державного Прапора.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Ознайомлення з легендою про герб, тризуб і прапор.*

Жила собі жінка. І мала вона трьох синів. Сини зростали чесними, сміливими, дуже любили свою неньку і готові були віддати за неї своє життя. Виросли сини і розійшлися по світах, прославляючи свою матір. Найстаршому матір подарувала на згадку про себе золоту корону з трьома промінцями. Корона зігрівала людей, вела вперед, показувала шлях до кращого життя. За цю трипроменеву корону люди дали першому синові ім'я Тризуб. Середньому сину мати дала в дорогу блакитно-жовтий одяг. Сміливий та сильний був середній син, і прославив він свою матір добрими героїчними вчинками. Люди запам'ятали його і прозвали Прапором. А найменший син отримав у дарунок від матері соловейків голос. І де б він не був, усюди лунала його дзвінка урочиста пісня. За цей голос і величний спів люди дали йому ім'я Гімн.

Так і донині по всьому світу золотий тризуб, синьо-жовтий прапор і урочистий гімн прославляють рідну неньку — Україну. Вони стали державними символами України.

2) *Стратегія «Сенкан».*

І група

1-й рядок — тема (іменник, який є темою сенкану). Прапор.

УРОК 67. БЕЗ ВЕРБИ І КАЛИНИ НЕМА УКРАЇНИ. «ЯК ОКСАНА ВЕРБОЮ СТАЛА» (народна оповідь)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту; вчити інтонувати речення, аналізувати прочитане, розповідати про враження зі свого досвіду; продовжувати вивчення народних символів України, культурної спадщини рідного краю; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати почуття патріотизму, національної гідності; виховувати повагу до державної символіки України, почуття любові до своєї землі.

Обладнання: народні символи України.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Лелека і калина»

Гравці розраховуються на «Лелек» та «Калин», розходяться класом. «Калини» стоять на місці, а «Лелекам» потрібно із заплющеними очима рухатися класом так, щоб не зачепити «Калину». Для зручності «Калини» імітують шум листочків, а «Лелеки» — крик птаха.

- Що відчували лелеки, рухаючись класом?
- А калина?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання вірша Н. Поклад «Прапор».*

2) *Вправа «Закінчи речення».*

- Наша Батьківщина — ... (*Україна*).
- Державними символами України є... (*Гімн, Прапор, Герб*).
- Прапор України двоколірний... (*синій, жовтий*).
- Гімн України розпочинається словами... (*«Ще не вмерла України...»*).
- Герб нашої Батьківщини — ... (*тризуб*).

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Хвилинка поезії»

Моя Батьківщина — найкраща у... (*світі*)
Ось небо блакитне і сонце в зеніті!
Моя Батьківщина — найкраща у світі!
Моя Батьківщина — це ліс і озерця,
Безмежні степи і чарівні... (*джерельця*).
Красиві пейзажі і гори високі,
Маленькі струмочки і ріки глибокі.
Великі міста, у садочках всі села,
Моя Україна — це пісня... весела.
Її обереди — верба і калина,

Найкраща у світі — моя Україна!
Моя Україна — козацька... (*слава*)!
Така волелюбна і мирна держава.
Вона дорога нам, і рідна, і мила,
Бо світ перед нами, як мати відкрила.
Усім найрідніша Вітчизна і... (*мати*),
То як же нам, дітям, її не кохати!
Вітчизно свята, дорога Україно,
Для кожного з нас ти у світі — ... (*єдина*)!
Надія Красоткіна

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Відгадайте символи»

- За хатою у садочку,
У зеленому віночку
Та в червоних намистах
Стала пава молода.
І збігаються всі діти,
Щоб на неї поглядіти:

За намисто кожен — смик,
Та й укине на язик. (*Калина*.)

- Я — дерево-символ.
Зі мною в руках
Великдень стрічають
У наших краях. (*Верба*.)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Минулого уроку ми ознайомилися з державними символами України, а сьогодні поговоримо про народні символи.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над прислів'ям.

— Роз'єднайте слова і прочитайте прислів'я.

— Як ви розумієте це прислів'я?

2) Робота зі словами. Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

— Які слова вам незрозумілі?

Вбратися — одягатися гарно, наряджатися.

Плахта — жіночий одяг типу спідниці, зроблений із двох зшитих до половини полотниць переважно вовняної картої тканини.

3) Робота над текстом «Як Оксана вербою стала» (с. 83–85).

- Проблемне запитання.

— А чи знаєте ви, чому верба завжди біля води росте?

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають зміст тексту за заголовком.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

Фізкультхвилинка. Руханка «Сонечко»

Встало вранці ясне сонце,
Зазираю у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти:

Встали — сіли, встали — сіли.
Бачте, як розвеселили!
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо разом, нумо всі
Потанцюймо по росі.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Оксанка дуже любила милуватися своєю вродою?

Пояснювальне. Чому текст має таку назву «Як Оксана вербою стала»?

Творче. Чому дівчина багато часу проводила біля річки?

Оцінювальне. Чи добре весь час милуватися своєю вродою?

Практичне. Чи може бути немилою рідна домівка?

- Вправа «Квест-цікавинка».

Євангельська оповідь говорить, що, коли Ісус Христос воскресив Лазаря з мертвих, багато людей повірили, що він дійсно Син Божий. На вході в Єрусалим Ісуса зустрічало багато людей. Вони вставляли дорогу пальмовим гіллям і своїм одягом, ушановуючи Його. Ось чому на згадку про цю подію навіть через багато сотень років люди несуть до церкви зелені гілочки. А оскільки в нашому природному середовищі в цей час розпускається лише верба, вкриваючись маленькими листочками, то саме вона обрана для освячення.

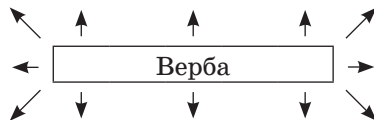
Відбувається це за тиждень до Великодня. І зветься він Вербною неділею. Така увага до цієї рослини пояснюється ще й тим, що вона вважається символом весни, родючості, здоров'я, радості та життя. Ба більше, рослина має магічні й лікарські властивості. У народі кажуть, що вона може зцілювати: знімати головний біль, заліковувати рани, забирати негативну енергію.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Виконання завдання за вибором

I група — вправа «Асоціативний кущ».

(Дерево, річка, ставок, дівчина, листочки, гілочка, Вербна неділя ...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Верба.

Прикметники. Плакуча, зелена.

Дієслова. Росте, милується, стоїть.

Враження від предмета. Верба — дерево, яке милується своєю вродою у воді.

Висновок. Символ.

III група — вправа «Кластер».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюсики, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізналися під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання

Виразне читання тексту (с. 83–85); відповіді на запитання в кінці тексту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 68. БЕЗ ВЕРБИ І КАЛИНИ НЕМА УКРАЇНИ. «ЯК ОКСАНА ВЕРБОЮ СТАЛА» (народна оповідь) (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту; вчити інтонувати речення, аналізувати прочитане, розповідати про враження зі свого досвіду; продовжувати вивчення народних символів України, культурної спадщини рідного краю; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати почуття патріотизму, національної гідності; виховувати повагу до символіки України, почуття любові до своєї землі.

Обладнання: народні символи України.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання тексту «Як Оксана вербою стала» учнями «ланцюжком».

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Верба — один із народних символів України. Наш народ вірив, що сонце п'є воду з вербових листочків. Саме тому вони так схожі на сонячні промінці.

— На що вам здаються схожими верба, її листя, гілочки, пухнасті котики?

3. Повідомлення теми та мети уроку

4. Удосконалення знань, умінь і навичок

1) *Продовження роботи над текстом «Як Оксана вербою стала» (с. 83–85).*

- Вибіркове читання.
 - Знайдіть і прочитайте, у що полюбляла вбиратися Оксана.
 - Прочитайте уривок твору, до якого вміщено малюнок.
 - Як Оксана ставилася до своєї мами?
 - А до подружок?
 - Намалюйте усно свою картину до твору.
- Тестування.
 1. Як звати дівчинку з твору?
 - а) Оксана;
 - б) Олена;
 - в) Ольга.
 2. Дівчинка полюбляла вбиратися у:
 - а) пальто, черевики, хустинку, рукавички;
 - б) вишивану сорочку, плахту, червоні чоботи, намисто;
 - в) плаття, віночок, сандалі, намисто.
 3. Дівчинка ходила до річки:
 - а) купатися;
 - б) рибалити;
 - в) милуватися вродою.
 4. Мати просила доньку допомогти:
 - а) води принести, на городі попоратися;
 - б) гусей пасти;
 - в) пироги пекти.

5. У водоймі жив(жила):

- а) Русалка;
- б) Водяник;
- в) Нептун.

6. Водяник перетворив дівчинку на:

- а) красуню-калину;
- б) красуню-вербу;
- в) красуню-тополю.

Фізкультхвилинка

2) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені Водяника.

Зразок:

Роль — Водяник. Аудиторія — дівчата та хлопці. Формат — оголошення. Тема — Івана Купала. Оголошення!

У неділю о 18 годині відбудеться свято Івана Купала. На вас чекають конкурси, призи, розваги, пісні, танці. Ви зустрінетеся із Водяником, Русалкою, Нептуном.

Радий буду на зустріч.

Ваш Водяник

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Гра «Подумай і скажи».

— Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слова.

о **В** к ч **В** к е т р я щ **М** н
а е у н с р х а
е щ і а **Б** р х т
б я р ш **Р** м о г ш е у м

(Верба, річка, берег, матуся.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання

Виразне читання тексту (с. 83–85); відповіді на запитання в кінці тексту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 69. МИ — УКРАЇНЦІ, МИ — ЄВРОПЕЙЦІ. АНАТОЛІЙ ГРИГОРУК «ДИВОВИЖНІ ІМЕНА». ВОЛОДИМИР ВЕРХОВЕНЬ «УКРАЇНСЬКА МОВА». ЩО ТАКЕ ОПОВІДАННЯ?

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про свої враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати почуття патріотизму, національної гідності; виховувати повагу до своєї землі, до рідної мови.

Обладнання: карта України.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Усі беруться за руки й утворюють коло вітання.

— Нумо скажемо: «Доброго ранку!» тому:

- хто ходить до школи;
- хто любить цукерки;
- хто любить гратися;
- хто любить мріяти;
- хто вміє дружити;
- Іринкам, Максимкам...

Учитель сам демонструє поведінку під час привітання. Вітатися можна руками, носиками, щічками, спинками.

Вправа «Передай настрій»

Діти складають долоньки «човником», уявляють, що там побажання гарного дня, доброго здоров'я, веселощів, радостей. Починаючи з учителя, по черзі, по колу передають одне одному чужий настрій. Після цього вчитель запитує: «З ким ви ще хотіли б привітатися?».

— Доброго ранку, село (*місто*)!

— Доброго ранку, Україно!

— Доброго ранку, Земле!

— Доброго ранку, Всесвіте!

— Доброго ранку, Європо!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо ми українці і живемо в Україні. Так, бо Україна розташована в Європі.	Чи можна вас назвати європейцями?	Ні, бо ми живемо в місті (<i>селі</i>) ...
ВИСНОВОК		

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Спробуємо сформулювати тему уроку. (*Міркування учнів.*)

3. Вивчення нового матеріалу

1) *Ознайомлення з поняттям «оповідання» (підручник, с. 85).*

Оповідання — це невеликий твір.

В оповіданні автор (*авторка*) розповідає (*оповідає*) про різні події в житті людей чи тварин, про їхні вчинки. Речення в оповіданні не римуються.

Автора оповідання, літературної казки називають письменником, а авторку — письменницею.

2) Робота над текстом Анатолія Григорука «Дивовижні імена» (с. 86–87).

- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають зміст твору за заголовком.
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.
Проведемо вправу зі «Щоденних 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.
Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, аби учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)
- Робота над усвідомленням змісту тексту.
 - Від чийого імені ведеться розповідь у творі?
 - Скільки дійових осіб в оповіданні? Назвіть їх.
 - Де відбувалися події, описані в оповіданні?
 - Що робив хлопчик у парку?
 - З ким він там був?
 - Що робив дідусь?
 - У що він був убраний?
 - Про що Петрик дізнався від дідуся?
- Вправа «Журналіст».
— Розкажіть про себе: хто ви? Використайте слова дідуся, які він сказав Петрикові Козаченку.
- Вправа «Крісло автора» (*обговорення змісту прочитаного*).
Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Інші діти формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

Фізкультхвилинка

Хто ж там, хто вже так втомився,
І наліво нахилився?
Треба дружно всім нам встати, (Виходять із-за парт.)
Фізкультпаузу почати.
Сонце спить, небо спить, (Очі заплющують.)
Навіть вітер не шумить. (Присідають.)
Рано-вранці сонце встало (Розплющують очі, підводяться, піднімають голови, стають на носки,
Всіх промінням привітало. руки підводять угору, розводять у сторони, підводяться вгору, махають
Хмарка сонечко закрила, руками.)
Слізки срібні зронила. (Затуляють обличчя руками.)
Ми ті слізки пошукаємо,
У травичці позбираємо. (Присідання.)

3) Робота над віршем Володимира Верховеня «Українська мова» (с. 87).

- Робота зі світлинами.
 - Діти, розгляньте уважно світлини.
 - Хто на них зображений?
 - Чи люблять діти Україну? З чого це видно?
- Вправа «Передбачення» (*за світлинами*).
- Читання вірша вчителем.
- Робота зі словами. Стіна слів.
Плекати — шанувати, поважати, дбати про щось, зберігати.
- Читання вірша учнями. «Щоденні 5». Читання для друга.
 - Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш.

- Подумайте, яке почуття слід передати під час читання вірша.
- Де необхідно пришвидшити, а де — уповільнити темп читання?
- Робота над усвідомленням прочитаного.
 - Чи любить автор рідну мову?
 - Чому ти так вважаєш?
 - Які особливі слова-ознаки добирає поет, аби передати своє ставлення до рідної мови?
 - Із чим він її порівнює?
- Вправа «Обговорення». Робота в парах.
Завдання за вибором:
 - Що означає любити свою мову?
 - Що означає берегти рідну мову?
- Конкурс на кращих читців вірша.

4. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Подумай і скажи»

— Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, прочитайте слова.

а ш **у** н к р в о н д е д **г**
 н т р у п **г** и н и
 н л в а о р о і
 ш і м а ш **є** м б к м к

(Україна, Європа, герб, гімн.)

— Які ще слова можна додати до цього ланцюжка?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про Україну?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати, де ти живеш?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Назвіть слова, якими можна охарактеризувати українську мову.
- *Зелений* — колір досліджень.
Про що ви дізналися на сьогоднішньому уроці?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо потрібні мені знання, здобуті на уроці?

2. Домашнє завдання

Виразне читання тексту (с. 83–85); відповіді на запитання в кінці тексту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 71. СЛОВО — НЕ ГОРОБЕЦЬ, ВИЛЕТИТЬ — НЕ ПІЙМАЄШ. «МУДРА МОВА» (за Анатолієм Григоруком)

Мета: навчати учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість.

Обладнання: ілюстрації горобця та гарбуза, бінокля.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Моя мрія про подарунок»

— Діти, у кожного з вас є своя мрія. Який би ви хотіли отримати подарунок? Складіть долоньки разом, піднесіть їх до ротика і пошепки промовте свою мрію: «Я мрію про ...». Заховайте свою мрію в кулачок, притуліть до серця і відпустіть, дмухнувши на неї. Нехай ваші мрії летять і обов'язково здійснюються. Бажаних та приємних вам подарунків!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Я поділюсь секретом»

— Діти, звісно, у вас з'явилася улюблена іграшка або чудовий транспорт, поділіться з нами своєю новиною.

Наприклад: «Мені купили новенький велосипед. Він має голосистий дзвоник з неймовірним звуком».

2. Мотивація навчальної діяльності

ГОРОБЕЦЬ ХВАЛЬКО

Вихвалявся горобець,
Що у всьому молодець:
— Я умію так і сяк,
І у всьому я мастак.
Вмію шити, вишивати,
І співати, й танцювати,
Малювати, й майструвати,
Все чинити і ладнати.

Ось почула це сорока,
Розтріщала на всі боки.
Звірі ж швидко до умільця,
Кожен із якимось дільцем.
А як дійшло усе до діла,
Деся і вміння всі поділись.
— Я хвалько, а не мастак,
І не буду більше так.

Антоніна Чернишенко

ХВАЛЬКО

Як ще був малий гарбуз,
Не боявся висоти:
Виліз з грядки на горішок,
І зостався там рости.
Ріс та ріс...
Та ще хвалився:
«Як я високо вродився!».
Тільки листя гарбузове
Поправляло кожне слово:
«Не вродився, а вмостився!»
Але що йому слова?
Прощуміли — і нема.

А з горіха добре видко
І город, й грядки сусідки.
На горісі просто рай:
Сухо, зручно, хоч співай!
А під осінь...
Буде сміху гарбузам:
Із високого горіха
Він не зможе злізти сам.
Під горіхом бігли діти,
І спитали: «Хто це там?».
Як зняли його ізвідти,
Похвалився: «Скочив сам!».

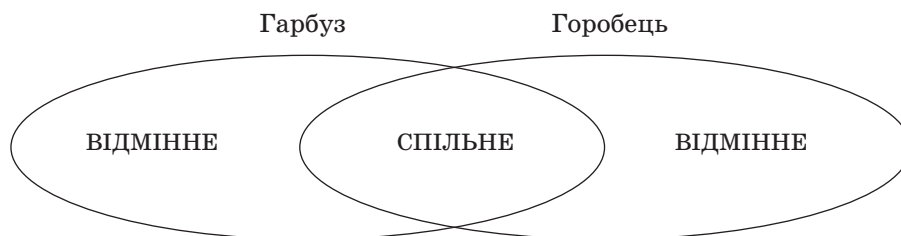
Ганна Чубач

— Чому автор назвав горобця хвальком?

— А чому гарбуз був хвальком?

— Чим це закінчилося?

Кола Ейлера-Венна

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Отже, сьогодні ми ознайомимося із творами про хвальків та, сподіваюсь, дійдемо правильних висновків.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 88). Робота зі словами. Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Усвідомлюючи, опустивши, верховодою, бінокль, розсудливих, хвалькуватість.

— Значення яких слів ви не можете зрозуміти?

Верховода — впливова людина, що відіграє керівну роль у певному середовищі, у своєму оточенні.

2) Вправа «Передбачення» (за заголовком).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, про що може йтися в оповіданні?

3) Читання оповідання «Мудра мова» (с. 88–90) вчителем.

4) Читання оповідання учнями.

5) Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться в оповіданні?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Тарасик був хвальком?

Пояснювальне. Чому Тарасик вирішив поговорити з бабусею?

Творче. Що ви порадили б хлопчику?

Оцінювальне. Яке повчання запам'ятав Тарасик?

Практичне. Що можна порадити всім?

Фізкультхвилинка

6) Читання за особами.

— Назвіть дійових осіб оповідання.

— Прочитайте текст, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.

— Хто головний персонаж оповідання?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Добери потрібні слова».

— Прочитайте прислів'я, у яких бракує слова. Знайдіть у тексті ці прислів'я та відновіть їх.

- Слово не ..., вилетить — не піймаєш.
 - Довгим ... тільки полумиски лизати.
 - Слово не ..., язик не помело.
 - Хто мовчить, той двох ...
 - Гостре словечко коле ...
 - Шабля ранить ..., а слово — ...
 - Брехнею світ ..., та назад не вернешся.
- Поясніть, як ви їх розумієте.

— Перевірмо!

- Слово не горобець, вилетить — не піймаєш.
- Довгим язиком тільки полумиски лизати.
- Слово не полова, язик не помело.
- Хто мовчить, той двох навчить.
- Гостре словечко коле сердечко.
- Шабля раниць голову, а слово — душу.
- Брехнею світ пройдеши, та назад не вернешся.

2) Вправа «Встановить послідовність». Робота в групах.

Групи отримують конверти, у яких — розрізані смужки з текстом. Учням потрібно встановити послідовність подій в оповіданні.

Тарасик, сам не усвідомлюючи, як це сталося, похвалився:

— А в мене справжній морський бінокль є.

Тарасик не знав, що відповісти, бо ніякого бінокля в нього не було. Тому, опутивши очі, тихо промовив:

— Та... не знаю...

Тарасикові забракло духу зізнатися, що це вигадав. Тому твердо сказав:

— Гарзд, обіцяю.

Прийшов Тарасик додому засмучений і питає в бабусі:

— А що це означає: «Слово — не горобець»?

І означає це, що перш ніж щось сказати, ретельно обміркуй, бо потім можеш ой як пожалкувати.

Тарасик уважно слухав, та неспокій не полишав його, а коли бабуся замовкла, він спитав:

— А що я хлопцям скажу? Ну, про бінокль?

— Я вважаю, що мужня, чесна людина мусить зізнатися, що через свою хвалькуватість сказала неправду. І, звісно, перепросити у товаришів. Це, хлопче, буде тобі наука, бо, як кажуть, брехнею весь світ перейдеши, та назад не вернешся.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюс, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання оповідання (с. 88–90).
- Виразне читання оповідання. Поділити оповідання на зачин, основну частину та кінцівку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

— Де ж ви були, коли я всіх кликав? — запитує.

Боже, вони від бусурманів світ захищали.

— Залишив я трохи землі для себе, — каже Господь. — Дарую цю землю вам, козаки.

І подарував нашим предкам Україну.

А мову? Не будуть козаки щасливі німими.

— Подарую їм свою мову, нехай розмовляють. А я буду завжди літати поруч і щебетати.

Кажуть, саме з того часу українську мову і стали називати солов'їною.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Мабуть, ви здогадалися, що сьогодні ми поговоримо і почитаємо про наш скарб — рідну мову.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота за підручником (с. 90). Робота зі словами. Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Стурбовано, забідкалась, витьохкують.

На-при-зво-ля-ще — напризволяще.

Го-роб-це-по-діб-них — горобцеподібних.

— Значення яких слів ви не можете зрозуміти?

2) Вправа «Передбачення» (за заголовком).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, про що йтиметься в оповіданні?

3) Читання казки Всеволода Нестайка «Тьохіванко, Тьохандарійко і Цвірінько» вчителем (с. 90–92).

4) Читання казки учнями (подумки).

— Читаючи подумки, скажіть, яке висловлення правильне.

Читаючи, подумки дай відповідь на запитання: «Чи скоро закінчиться урок?».

Читаючи, подумки дай відповідь на запитання: «Чи зрозуміло мені все те, про що я читаю?».

Читаючи, подумки дай відповідь на запитання: «Чи не швидко я читаю?».

5) Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого розповідається в оповіданні?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, сім'я солов'їв висиділа одне чуже яйце?

Пояснювальне. Чому в сім'ї солов'їв з'явилося три синочки?

Творче. До яких думок і почуттів тебе спонукає прочитане?

Оцінювальне. Яке повчання запам'ятали пташенята?

Практичне. Що можна порадити всім?

Фізкультхвилинка

6) Гра «Встанови відповідність».

Солов'ї

Горобці

Ворони

Зозуля

Качки

цвірінькають

тьохкають

крякають

каркають

кує

7) Вибіркове читання.

— Прочитайте ту частину тексту, у якій ідеться про появу Цвірінька в родині Соловейчиків.

— У яких рядках твору висловлено його думку?

8) Читання за особами.

— Назвіть усіх дійових осіб одним словом.

- Прочитайте текст, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.
- Хто головний персонаж казки?
- Поміркуйте! Чим казка відрізняється від оповідання?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Проблемне питання.

— Навіщо люди вивчають мови інших народів?

2) Вправа «Якою мовою розмовляють слов'янські народи».

Українці — ... (українською).

Румуни — ... (румунською).

Білоруси — ... (білоруською).

Чехи — ... (чеською).

Молдовани — ... (молдовською).

Словаки — ... (словацькою).

Поляки — ... (польською).

Болгари — ... (болгарською).

3) Вправа «Перегони». Робота в групах.

Групи отримують тест.

1. Яку пору року описано у казці?
 - а) Весна;
 - б) літо;
 - в) осінь.
2. Скільки синів було в родині?
 - а) 1;
 - б) 2;
 - в) 3.
3. Якою мовою вони говорили?
 - а) Солов'їною;
 - б) горобиною;
 - в) солов'їною, горобиною.
4. Із якого роду солов'ї та горобці?
 - а) Солов'їних;
 - б) пташиних;
 - в) горобцеподібних.
5. Яку повчальну приказку сказала мама-солов'їха?
 - а) Шабля ранив голову, а слово — душу.
 - б) Хто іншу мову зневажає, той і свою не поважає.
 - в) Слово не полова, язик не помело.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно»

- *Білий* — колір чистоти.
Що мені відомо про мову?
- *Червоний* — колір життя, відчуттів.
Навіщо потрібно знати, якими мовами розмовляють народи?
- *Чорний* — колір землі, здорового глузду.
Які мови слов'янських народів ви запам'ятали?
- *Зелений* — колір досліджень.
Чи може склад містити одну букву?
- *Синій* — колір знань.
Навіщо люди вивчають мови інших народів?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки (с. 90–92).
- Виразне читання казки. Поділити текст на зачин, основну частину та кінцівку. Назвати основну думку твору.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

4. Наша держава розташована..
 К) Австралії; У) Америці; А) Європі.
 5. В Україні День Державного Прапора відзначають:
 Ї) 23 серпня; У) 14 жовтня; Г) 8 березня.
 6. Третьої неділі червня відзначають одне з головних родинних свят:
 К) День захисту дітей; Н) День батька; А) День рослин.
 7. Тато мого тата — це:
 А) дідусь; У) брат; О) дядько.

Відповідь: Україна.

Тест 2

1. Країна, у якій ми живемо, — це:
 К) Київ; Р) Україна; Х) Карпати.
 2. Державні символи України — це:
 О) Герб, Прапор, Гімн; У) верба та калина; А) тато, мама і я.
 3. Прапор України має два кольори:
 К) синій, білий; У) білий, жовтий; Д) синій, жовтий.
 4. Другої неділі травня відзначають одне з головних родинних свят:
 К) Герб, Прапор, Гімн; И) День матері; А) тато, мама і я.
 5. Мама моєї мами — це:
 Н) бабуся; У) сестра; А) тітка.
 6. Сильний, мужній, майстровитий — це..
 А) тато, дідусь, брат;
 С) вовк, ведмідь, кабан;
 З) кран, комбайн, екскаватор.

Відповідь: родина.

2) Робота за підручником (с. 92).

- Робота зі словами. Стіна слів.
 — Прочитайте правильно слова.
 Алича, ренклод — сорти слив.
 — Значення яких ще слів ви не можете зрозуміти?
- Вправа «Передбачення» (за заголовком).
 — Прочитайте заголовок.
 — Як ви гадаєте, про що може йтися у вірші?
- Читання вірша «Україна» (за Лідією Повх) учителем.
- Читання вірша учнями.
 — Про які назви сіл ви прочитали у вірші?
 — Чому їх так названо?

Фізкультхвилинка

3) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

- Звідки походить назва вашого населеного пункту? Чи змінювалася вона із плином часу?
- Які цікаві історії пов'язані із твоїм рідним краєм?

4. Виконання практичних завдань на повторення і закріплення основних умінь і навичок

1) Вправа «Поетична».

— Допоможіть Незнайкові скласти речення, щоб утворити віршик. Над кожним словом поставте його порядковий номер.

Хлопчику, хто, ти, маленький (4)?

України-неньки, син (1), я.

(Хто ти, хлопчику маленький? Син я України-неньки!)

2) Вправа «З якого твору ці рядки?».

- Мамо, добре, що ти є, —
 Ніжне сонечко моє!

Від твоєї теплоти
Так і хочеться рости... («Віршик для мами».)

- Новий будильник є у нас,
Назвали ми його — Тарас. («Будильник».)
- Синьо-жовтий прапор маєм:
Синє — небо, жовте — жито;
Прапор свій оберігаєм,
Він — святиня, знають діти. («Прапор».)

- Дідусь з пекарні в магазин нам свіжий хліб привозить. («Дідусів маршрут».)
- Гнучкий дівочий стан став тонким вербовим стовбуром, руки перетворилися на гілля, а довге кучеряве волосся — на тоненькі гілочки, що схилилися до самої води, торкаючись свого відображення в ній. («Як Оксана вербою стала».)
- Баб більше, ти — українець, бо народився в Україні й належиш до українського роду. А ще ти — європеєць. Адже наша країна розташована не в Африці, не в Америці, не в Австралії, а в Європі. І нарешті, ти землянин, бо живеш на планеті Земля. («Дивовижні імена».)
- Слово не горобець, вилетить — не спіймаєш. («Мудра мова».)
- Хто іншу мову зневажає, той і свою не поважає! Кожна мова пречудова, бо для когось вона — рідна мова. («Тьохіванко, Тьохандрійко і Цвірінько».)
 - І вертають здалеку,
з моря журавлі,
бо немає кращої
на Землі землі! («Україна».)

3) Гра «Розмови з паличкою» (розповідь «Яку корисну справу приносить моя родина нашій державі?»).

По черзі говорять усі учасники групи. Перший, тримаючи паличку, описує подію зі свого життя протягом 30 с. Потім паличка переходить до наступного учасника, який має підсумувати попередню розповідь, а потім розповісти свою історію. Стежте, щоб підсумовування містило всі основні пункти розповіді.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1) Рефлексія. Вправа «Крісло автора».

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Знайка сьогоднішнього уроку (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом розділу «Моя родина — це наша славна Україна», а Знайко має відповісти на всі запитання.

2) Домашнє завдання (за вибором).

- Виразне читання будь-якого твору із розділу «Моя родина — це наша славна Україна».
- Виразне читання вірша «Україна» (с. 92).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ЗУСТРІЧАЙМО ВЕСНОНЬКУ!

УРОК 74. РАННЯ ВЕСНА. «ВЕСНА СВІТЛА» (за Алевтиною Волковою)

Мета: розширити знання учнів про природу рідного краю навесні; розвивати спостережливість, допитливість, творчу уяву, мислення, зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ребус до слова «весна», кошики, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

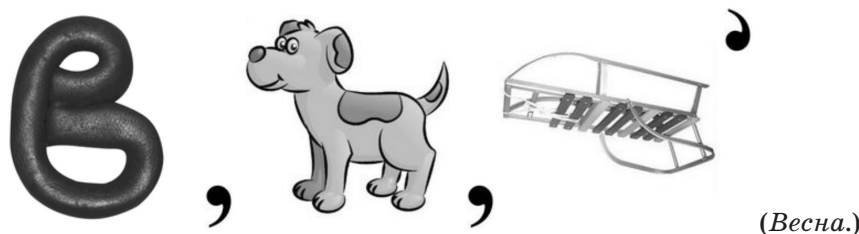
Організація класу

Учні вітаються одне до одного, плескають долонькою об долоньку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Розгадування ребуса.*

2) *Вправа «Ланцюжок слів».*

— А зараз заплющте очі та уявіть кожну буквочку слова пов'язаною певною ознакою з весною.

Про що вони вам розкажуть?

В — весела.

Е — емоційна.

С — світла, сонячна.

Н — ніжна.

А — активна.

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота з цеглинками LEGO. Робота у малих групах

Тріщить на річці сивий лід,
Гуркоче і ламається,

А сонце шле землі привіт
І лагідно всміхається.

— Коли це буває? (*Навесні.*)

— З настанням весни відбуваються дива. Візьміть великий кошик і покладіть туди цеглинки, називаючи ознаки весни.

Примітка! Пам'ятайте, якого кольору цеглинка відповідає якій ознаці весни.

Після завершення учні звітують, скільки цеглинок учні поклали у кошик. Діти називають кожну ознаку.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми починаємо роботу над новим розділом, присвяченим красуні-весні.

4. Вивчення нового матеріалу

1) **Робота за підручником (с. 93). Робота зі словами.**

- Діти, прочитайте слова пошепки.
- А тепер одне одному.
- Які слова вам незрозумілі?
- Прочитайте швидко слова.

Проталини — місце, де протанув сніг і видно землю.

Пожвавлення — бадьорість, веселість.

2) **Вправа «Передбачення» (за світлиною).**

- Розгляньте світлину.
- Як ви гадаєте, про що йтиметься у тексті?

3) **Читання оповідання за Алевтиною Волковою «Весна світла» вчителем (с. 93–94).**

4) **Читання тексту учнями.**

- Чи є в тексті слова, значення яких вам незрозуміле?
- Обговоріть, що вони означають.
- Якщо виникнуть труднощі, зверніться до словника.

5) **Робота над усвідомленням змісту.**

- Який період весни описує авторка?
- Про які зміни у природі вона розповідає?
- Що вказує на те, що це рання весна?

6) **Вправа «Трибуна думок».**

- Де раніше тане сніг? Чому?

Фізкультхвилинка

На підлозі розкласти овали з паперу (*чи намалювати*). *Завдання для дітей:* під динамічну музику перестрибнути через усі калюжі — спочатку через невеликі, потім — через найбільші. Той, хто перестрибне через найбільшу калюжу, стане переможцем.

7) **Вибіркове читання. Робота в парах.**

- У скількох реченнях ужито слово *сніг*? Прочитайте їх.
- Знайдіть і прочитайте речення, у яких є такі слова: *сонце, повітря, сонячне проміння, небо, поля, ліс, струмочки.*

8) **Перегляд відео за посиланням.**

- Перегляньте відео. Складіть за ним розповідь про весну, її прикмети, красу. Придумайте назву до свого твору.

9) **Слухання твору за посиланням.**

- Прослухайте і пригадайте, як називають такі віршики чи пісеньки.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) **Гра «Відшукай зайве слово».**

- Відшукайте зайве слово, що не зустрічалося у тексті «Весна світла». Чому ви так вважаєте?
Сонце, небо, місяць.
Поле, ліс, місто.
Сніг, струмочки, озеро.
Сонячне проміння, повітря, іній.

2) **Вправа «Кіно».**

- Намалюйте кадр з фільму про настання ранньої весни.

3) **Вправа «Квест-цікавинка»**

20 березня — день весняного рівнодення. Цього дня на Землі настає астрономічна весна.

Весняне рівнодення (*день Весняного Рівнодення*) — одне з найунікальніших явищ природи. Цього дня день і ніч розділяються порівну. У день весняного рівнодення на всій поверхні планети (*крім полюсів*) день дорівнює ночі, а Сонце сходить точно на сході та заходить точно на заході. Весняне

рівнодення вважається астрономічним початком весни та завжди відбувається 20 березня. У давні часи, коли не було календарів, весну визначали за сонцем. Уважалося, що саме з цього дня починаються оновлення в природі: перший весняний грім, бубнявіння бруньок на деревах, буйне проростання зелені.

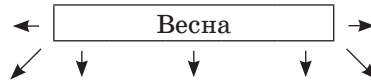
4) Гра «Що буває весною?».

На столі лежать упереміш картинки із зображенням різних сезонних явищ (*сніжить сніг, квітучий луг, осінній ліс, люди в плащах і з парасолькою і т. ін.*). Діти по черзі вибирають картинки, де зображено тільки весняні явища та називають їх, обґрунтовуючи свою думку.

5) Виконання завдання за вибором.

I група — вправа «Асоціативний куц».

(Підсніжники, ряс, проліски, повітря, спів пташок, струмочки, бруньки ...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Весна.

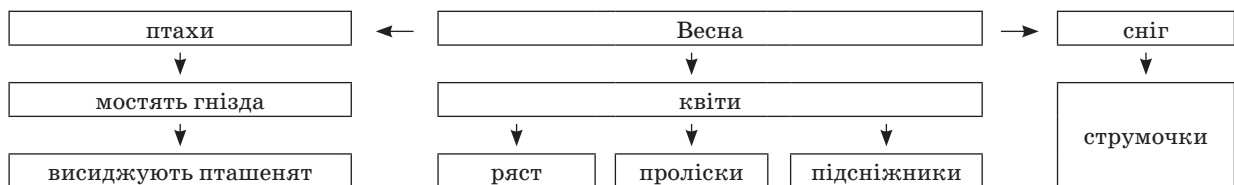
Прикметники. Світла, весела.

Дієслова. Приходить, настає, дарує.

Враження від предмета. Весна настає з таненням снігу.

Висновок. Пора року.

III група — вправа «Кластер».

б) Вправа «Виконай дослід».

У рослин навесні спрацьовує особливий годинник.

Якщо зрізати гілку з дерева у березні та принести її додому, поставити у воду і добре освітлювати, гілочка дасть паростки. Якщо зробити те саме з гілкою дерева в листопаді — нічого не станеться, листя і бруньки не з'являться, навіть якщо світло і тепло будуть такими самими. Річ у тому, що у дерев є свій особливий годинник, який вимірює довжину світлового дня і ночі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання тексту (с. 93–94).
- Виразне читання тексту. Повідомлення про ознаки ранньої весни.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 75. ПІСНІ СТРУМКА. ЛЕСЯ ВОЗНЮК «ВЕСНЯНИЙ СТРУМОК». ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПОНЯТТЯМ «ДІАЛОГ». КАТЕРИНА ПЕРЕЛІСНА «ВЕСНА»

Мета: ознайомити учнів з творами, у яких описується краса весняної природи; розширювати читацький світогляд учнів; ознайомити з поняттям «діалог» та навчати правильно інтонувати речення; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси; розвивати уяву, вміння передавати під час читання настроїв твору; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: капелюх, ілюстрації проліска, жайворонка, цеглинки LEGO .

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Чарівний капелюх»

Діти пишуть свої імена та прізвища на окремих клаптиках паперу. Ці клаптики кладуть у капелюх або коробку, перемішують. Кожен по черзі витягує по одному клаптику. Учні, чие ім'я витягнули і назвали, озвучує своє очікування від уроку. І так — аж до останнього клаптика в капелюсі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання тексту «Весна світла» учнями «ланцюжком».*

2) *Вправа «Вірю — не вірю» за текстом «Весна світла».*

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- У тексті йдеться про ранню весну.
- Сніг під ногами вже м'який.
- Уночі ще мороз, а вдень сліпуче світить сонце.
- Щодня сонечко дедалі нижче опускається над землею.
- Потемнішало небо, стало воно тепер ситнішим та сірішим.
- На полях з'явилися вже не тільки проталини, але й суцільні чорні смуги землі.
- У лісі повністю розтав уже сніг.
- Ще кілька днів — і загомонять веселі струмочки.

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Біном фантазій»

— Яким ти уявляєш своє подвір'я після танення снігу?

3. Мотивація навчальної діяльності

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, коли багато снігу, то після його танення з'являються струмочки.	Чи завжди ранньої весни з'являються струмочки?	Ні, бо буває дуже мало снігу і він просякає ґрунт.
ВИСНОВОК		

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо роботу над творами про весну.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над віршем Лесі Вознюк «Весняний струмок» (с. 94–95).*

- Робота зі словами.
- Прочитайте правильно слова.

- Струмок, весняночку, прокидайтесь, повертайтеся
 — Які слова вам незрозумілі?
 — Прочитайте слова, дотримуючи наголосу.
- Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).
 — Прочитайте заголовок вірша.
 — Розгляньте ілюстрації.
 — Як ви гадаєте, про що цей вірш?
 - Читання вірша вчителем.
 - Читання вірша учнями.
 — З яким почуттям необхідно читати цей вірш?
 - Робота над усвідомленням змісту.
 — Чи схожий вірш на закличку?
 — Звідки біг струмочок?
 — Для кого він співав веснянку?
 — Дайте відповідь словами вірша. До кого струмок звертався у веснянці?
 — Що просив?
 - «Щоденні 5». Читання для друга.
 — Навчіться читати вірш із ніжністю та любов'ю.
 - Вправа «Трибуна думок». Робота в малих групах.
 — Придумайте власну закличку до пташок.

Фізкультхвилинка

2) Робота над віршем Катерини Перелісної «Весна» (с. 96).

- Гра «Запитую — відповідаю».
 — Один учень читатиме запитання, інший — відповідь. З більшою силою голосу читайте виділені слова.
 — **До нас** завітала весна?
 — **До нас** завітала весна.
 — До нас завітала **весна**?
 — До нас завітала **весна**.
 — До нас **завітала** весна?
 — До нас **завітала** весна.
- Діалог* — це розмова двох або кількох осіб.
 — Вірш, який ви зараз прочитаете, написаний у формі діалогу: один із персонажів твору запитує, а інший — відповідає.
- Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).
 — Прочитайте заголовок вірша.
 — Розгляньте ілюстрації.
 — Як ви гадаєте, про кого або про що цей вірш?
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями (*подумки*).
 — Навчіться читати кожне речення.
 — Із більшою силою голосу читайте виділені слова.
- Робота над усвідомленням змісту.
 — Про що хоче дізнатися дитина?
 — Чи можна сказати, що вона допитлива?
 — Хто їй відповідає?
 — Скільки у вірші речень?
 — Які вони за метою висловлювання?
- Читання за особами.
 — Підготуйтеся і прочитайте вірш за особами.
 — Чиї слова потрібно читати із питальною інтонацією?
 — А чиї — спокійно, як пояснення?
- Вправа «Трибуна думок». Робота в малих групах.
 — Придумайте кілька запитань, якими можна продовжити цей вірш.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Проліски є справжньою окрасою весняного лісу. Їх ніжно-голубі квіти встеляють землю голубим килимом. У народі ці квіти ще називають «очі неба» за їх чистий синьо-блакитний колір. І звісно, в кожному краї, де ростуть ці квіти, є свої оповіді та легенди про те, звідки з'явилися проліски.

ПОЛЬСЬКА ЛЕГЕНДА ПРО ПОХОДЖЕННЯ ПРОЛІСКА

Надворі стояла сувора зима.

У хатинці, що стояла в горах, жила сім'я. Батько сімейства пішов по світу в пошуках роботи, а дружина і двоє дітей залишилися його чекати. Наприкінці січня раптом занедужав хлопчик. Знахарка визначила хворобу, але для її лікування потрібні були свіжі квіти і листя.

Тоді його сестра вирушила у пошуках рослин і побачила, що все навкруги скуто льодом і покрито снігом. Кинулася вона на землю і почала гірко плакати. Ці гарячі та сердечні сльози дівчини пробрили сніговий покрив, дісталися до землі та розбудили ніжні квіти — проліски.

Вони почали пробивати собі дорогу крізь товстий шар снігу і, нарешті, виповзли на поверхню. І усюди, де плакала дівчинка, піднімалися із землі ці квіти. Юна красуня нарвала їх, принесла додому, і братик був урятований.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Гра «Подумай і скажи».

— Узявши за початок літеру іншого кольору й «перестрибуючи» через одну, назвіть слова.

у С н т а о т л у ю а Т ю
к п р і н в у р
н р н й ж В а і
о л П с с в е а
ш м т у н и о к т п е в е

(Струмок, проліски, весна, трава.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Рюкзак»

Кожен учень має змогу відповісти на запитання: «Які зі здобутих на уроці знань і вмінь він візьме із собою для використання на інших уроках. Про що цікаве розповість удома?». Відповіді «складають» у рюкзак (уявний чи справжній).

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання двох віршів (с. 95–96).
- Виразне читання одного з віршів.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 76. ВІРШІ-ДІАЛОГИ. ВАРВАРА ГРИНЬКО «СТРУМОК». АНДРІЙ М'ЯСТКІВСЬКИЙ «ПРОЛІСОК»

Мета: ознайомити учнів з творами, у яких описується краса весняної природи; розширювати читацький світогляд учнів; удосконалювати навички читання за особами; учити правильно інтонувати речення, розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси; розвивати уяву, вміння передавати під час читання настрої твору; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: ілюстрації весняних квітів, 7 кольорів веселки, рамка з картини.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра-руханка «Подарунок»

Діти утворюють коло. Кожен з них придумує, який подарунок він хотів би подарувати сусіду ліворуч. По черзі за допомогою міміки і жестів пояснює тому, кому дарує. Допускається підказка, але така, у якій не міститься назва цього предмета, а є тільки його опис.

— А що нам дарує ВЕСНА?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

1) *Виразне читання віршів (Леся Вознюк «Весняний струмок»; Катерина Перелісна «Весна»).*

2) *Вправа «Диктор» до вірша Катерини Перелісної «Весна».*

Учитель читає запитання, а учні хором читають відповідь. Педагог звертає увагу учнів на правильне інтонування речень.

- Що з весною настає?
- Сніг у полі розтає.
- А чому то так буває?
- Сонце його пригріває.
- Що ж синіє на землі?
- Ніжні проліски малі.
- А що пнеться з-під листа?
- То травичка вироста.
- А над полем що бринить?
- Любий жайворон дзвенить.

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Чарівна картина»

— У мене в руках рамочка для картини. Але вона не проста, а трішки чарівна. Варто кожному з вас проявити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові картини — справжні витвори мистецтва! Ось я бачу на цій картині підсніжник. Він гордо красується біля купки снігу. Його голівка білосніжного кольору, яка тримається на тоненькому стебельці. Так хочеться, щоб його ніхто не зірвав, адже багато людей також хочуть побачити цю квітку.

— А зараз я передаю свою картину Оленочці.

— Оленко, подивись: здається, у тебе птахи прилетіли. Що бачиш ти на картині?

(Під час гри діти за підказаною темою складають невеликі описи і передають рамочку далі.)

Наприклад:

... Це — лелека. Він має довгі ноги та дзьоб. На дереві лелека збирається мостити гніздо. Він збирає гілочки з дерев.

Гра триває, поки рамочка не обійде все коло.

3. Мотивація навчальної діяльності

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, коли сніг починає танути, тоді з'являються проліски.	Чи завжди ранньої весни з'являються проліски?	Ні, бо я їх не бачив.
ВИСНОВОК		

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Весняна природа дивує щодня! Отже, продовжуємо милуватися подарунками весни!

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над віршем Варвари Гринько «Струмок» (с. 97).

- Робота зі словами.
 - Прочитайте правильно слова.
Десна, Дніпро, Чорне море.
 - Що означають ці слова?
 - Прочитайте слова, дотримуючи наголосу.
- Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).
 - Прочитайте заголовок вірша.
 - Розгляньте ілюстрацію.
 - Як ви гадаєте, про що цей вірш?
- Читання вірша вчителем.
 - Діти, зверніть на горизонтальні лінії.
Пряма лінія біля слова: I — коротка пауза, II — середня пауза.
Кома, тире — ледь помітна пауза. (I значок)
Крапка, знак питання, знак оклику — помітна пауза. (II значок)
- Читання вірша учнями.
 - З яким почуттям слід читати цей вірш?
- Робота над усвідомленням змісту.
 - Хто міг розмовляти зі струмком?
 - Скільки у вірші речень?
 - Які вони за метою висловлювання?
 - З якою інтонацією потрібно читати ці речення?
 - Що просив?
- «Щоденні 5». Читання для друга.
 - Підготуйтеся і прочитайте вірш-діалог, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.
- Вправа «Асоціативний куц». Робота в малих групах.

Завдання за вибором

I група

(Ріки, Дніпро, Дунай, вода, сніг ...)

II група

(Струмки, річечки, річки, вода, сніг, весна ...)

III група

(Сніг, весна, вода, потічки ...)

Фізкультхвилинка

2) Робота над віршем Андрія М'ястківського «Пролісок» (с. 97).

- Вправа «Передбачення» (за заголовком та ілюстрацією).
 - Прочитайте заголовок вірша.
 - Розгляньте ілюстрації.
 - Як ви гадаєте, про кого або про що цей вірш?
- Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, потрібно принести з лісу квітку своїм рідним.	Чи потрібно рвати проліски?	Ні, бо їх залишилося у лісах обмаль.
ВИСНОВОК		

- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями (*подумки*).
 - Навчіться читати кожне речення, дотримуючи пауз.
- Робота над усвідомленням змісту.
 - Хто міг розмовляти із проліском?
 - Скільки у вірші речень?
 - Які вони за метою висловлювання?
 - Яких речень більше?
- Читання за особами.
 - Підготуйтеся і прочитайте вірш за особами.
 - Чиї слова потрібно читати із питальною інтонацією? А чиї — спокійно, як пояснення?
- Вправа «Трибуна думок». Робота в малих групах.
 - Доберіть до слова *проліски* слова — назви ознак (*прикметники*), за допомогою яких можна розповісти про ці чудові квіти.
 - У кого найдовший ланцюжок таких слів?
 - Із чим можна порівняти пролісок?
 - Чи можна ці квіти назвати ніжними, тендітними, стрункими?
 - А сміливими?
- Вправа «Квест-цікавинка».

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КАЗКА

Був собі малесенький пролісок. Узимку він спав у мерзлій землі. Йому було холодно. Снилось проліскові весна.

Одного разу припекло сонечко. Земля відтанула. Пролісок відчув тепло і поліз крізь товщу торішнього листя, крізь сніг і льодову кору. Потім він потягнувся, розправив зелені ручки і подумав: «Це вже мабуть, весна прийшла!».

Він зовсім виліз на поверхню і розплющив свої блакитні очі. Усміхнувся і сказав:

— Добридень, Веснонько!

Йому відповів легенький вітерець:

— Привіт, привіт, Проліску!

Злегка гойднув квіточку і полетів далі. На ніжну голівку з кущика злетіла крапля прохолодної свіжої води.

— Ой, що це? — скрикнув пролісок і радісно засміявся. Ніби у відповідь залунала дзвінка, весела пісенька синички Зіньки, яка сиділа над ним на кущику.

— То весна, проліску, весна!

УРОК 78. ЛЕСЯ УКРАЇНКА — ПОЕТИЧНА КВІТКА УКРАЇНИ. ЛЕСЯ УКРАЇНКА «ПІСЕНЬКА ВЕСНЯНОЇ ВОДИ»

Мета: ознайомити учнів із життєвим і творчим шляхом видатної поетеси Лесі Українки; учити правильно, виразно читати поетичні твори, зв'язно висловлювати свої думки; збагачувати словниковий запас учнів, виховувати спостережливість, розвивати творчу уяву, пам'ять; виховувати естетичний смак, любов до природи рідного краю.

Обладнання: портрет Лесі Українки та її родини, орфографічний словник, виставка книг.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Мікрофон»

(Учитель ставить запитання, учні, передаючи уявний мікрофон, висловлюють свою думку щодо поставленого запитання.)

— Яким має бути наш урок? *(Цікавим, повчальним, трохи казковим, продуктивним, веселим, світлим, загадковим...)*

— А ви на уроці якими повинні бути? *(Дисциплінованими, уважними, зібраними, вправними, наполегливими...)*

— Отже, якщо ви будете такими, то ми разом створимо цікавий, творчий, продуктивний урок. А він у нас сьогодні дійсно незвичайний. А чи буде він цікавим? Усе залежить від вашої активності, уважності, творчості.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Встав потрібні літери»

Ой в_ш_ньк_ — ч_р_ш_ньк_,
Ч_ер_о_її, сп_л_,
Ч_г_ж бо ви так в_с_к_
В_р_о_л_ на г_л_і?

2. Мотивація навчальної діяльності учнів

— Хто автор цих рядків?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося із життєвим і творчим шляхом видатної української поетеси — Лесі Українки.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення із творчим та життєвим шляхом Лесі Українки.

— Отже, поговоримо про знайому кожному з ранніх літ і все ж до кінця не пізнану Лесю Українку — Ларису Петрівну Косач-Квітку.

Народилася Лариса Косач 25 лютого 1971 р. на Волині у місті Звягин *(Новгород-Волинський)*. Мати — відома письменниця Олена Пчілка, батько — юрист.

З-поміж шістьох дітей Косачів Леся найбільше вдалася в батька, Петра Антоновича, і вродою, й характером, і звичками. Обидва вони були однаково лагідні, добрі, стримані, терплячі. Лише в тому була несхожість, що батько мав великий хист до математики, а донька легко засвоювала іноземні мови. Мати Лесі Українки формувала і розвивала в дітей художній смак, відчуття прекрасного, прищеплювала любов до рідної літератури та народної пісні. Вона прагнула, аби діти знали звичаї, традиції, усну народну творчість свого народу, тому возила їх у села, на природу, заохочувала спілкуватися із сільськими дітьми.

У дитинстві Леся любила співати, грати на фортепіано. Вона із захопленням доглядала квіти в своєму маленькому квітничку. Захоплювалась шиттям і вишиванням. Дівчина на все життя запам'ятала сльози в татових очах, коли маленькою подарувала йому власноруч вишиту сорочку.

Лесина доля була незвичайна. Щедро обдарована талантом, наділена ніжним чутливим серцем, сповненим палкою любов'ю до людей, поетеса зазнала великого горя.

У 10 років з дівчинкою трапилася біда: в Луцьку Леся пішла на річку Стер подивитися, як святять воду на Водохреща. Граючись із дівчорою біля старої фортеці, провалилася у холодну воду, застудилася й отримала страшну, на той час невиліковну хворобу — сухоти. Підступний туберкульоз перекинувся згодом на легені, нирки... Операція на лівій руці перекреслила надії стати піаністкою.

За станом здоров'я дівчинці не довелося навчатися ані в школі, ані в гімназії, але вона наполегливо займалася самоосвітою. Джерелом знань для неї були книжки. В 4 роки вона вже вміла читати, а в 5 років — навчилася писати, складала музичні п'єси для фортепіано.

З малих років Леся товаришувала з простими сільськими дітьми, для яких українська мова була рідною. Маленька Леся також любила і шанувала українську мову рідного краю, адже в її родині українська мова була в пошані, зараз за допомогою живої картинки ми перенесемося в ті часи.

У 9 років Леся почала писати власні вірші, а в 12 років створила підручник з історії стародавнього світу для своїх молодших сестричок. Коли дівчинці виповнилося 13 років, з'явився перший друкований вірш «Конвалія» у львівському журналі «Зоря». Уперше дівчина підписалася своїм псевдонімом — Леся Українка. А список вивчених Лесею іноземних мов захоплює та заслуговує на повагу. Вона знала 9 мов.

Виставка книг

Може, всупереч недузі, а, може, завдяки любові до життя Леся виросла різносторонньою та творчою натурою. І ніхто ніколи не чув від неї нарікань, ніхто не бачив її сліз, вона навіть знаходила в собі сили втішати інших. З дитинства дівчинка засвоїла правило: «Щоб не плакати, треба сміятись». Боротьба і праця! Такий був зміст усього життя поетеси, гідного подиву та захоплення.

Прожила Леся Українка всього лише 42 роки і 33 з них плідно працювала на літературній ниві. Останні роки свого життя прожила у Грузії. Похована вона на Байковому кладовищі в Києві.

2) Опрацювання біографії Лесі Українки за текстом підручника (с. 98).

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденних 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Що нового дізнався?*).

3) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Лесі Українки (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом біографії, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

Фізкультхвилинка

4) Робота над віршем Лесі Українки «Пісенька весняної води» (с. 98).

- Робота зі словами. Стіна слів.
Рину, гребелька, гатки, запруды.
— Діти, прочитайте слова пошепки.
— А тепер — одне одному.
— Які слова вам незрозумілі?
— Звернімося до орфографічного словничка.
- Вправа «Передбачення» (за заголовком).
— Прочитайте заголовок.
— Як ви гадаєте, чому вірш має таку назву?
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.
— Поміркуйте, у якому темпі, з якою інтонацією і силою голосу потрібно прочитати вірш.
— Які слова варто виділити голосом під час читання?
- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалися події?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, описано весняну воду?

Пояснювальне. Якими словами поетеса змалює весняну воду?

Творче. Якими ви уявляєте картину до вірша?

Оцінювальне. Кому подобається цей вірш?

Практичне. Спробуйте і ви вдома написати декілька рядків вірша?

5. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Дізнайтеся, які ще твори для дітей написала Леся Українка. Знайдіть твори поетеси в бібліотеці. Підготуйте і прочитайте у класі один з її віршів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Наш урок добігає завершення. В Україні немає, напевно, людини, яка б не знала і не любила твори великої дочки української народу. Адже Леся Українка — це гордість і слава нашого народу. Її твори — неперевершені шедеври, які пробуджують серця, не залишають байдужими нікого.

- Після цього уроку я зрозумів...
- Найбільше мене вразило на уроці...
- Я хочу більше дізнатися...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Лесі Українки, взятого з бібліотеки.
- Виразне читання вірша (с. 98), створення малюнка до нього.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 79. ДИВОВИЖНИЙ ДАРУНОК. НАДІЯ КИР'ЯН «КОТИКИ»

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: весняні квіти, вербові гілочки, зображення котиків.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Запах весни»

— Перенесіться подумки на весняну галявину, вдихніть запах квітів, відчуйте їхній аромат, дотик свіжого вітерцю.

— Які весняні квіти ви побачили на галявині?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання віршів Лесі Українки.

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Диктор телебачення». Робота в парах

(Об'єднатися в пари, прочитати новини якомога веселіше. Кожна пара одержує картку із текстом, що потрібно озвучити.)

- Проліски — красиві й ніжні весняні квіти. Французи називають їх сніговими дзвіночками, англійці нарекли їх сніжними краплями.
- Ще один першоцвіт, крокус, який квітне разом з проліском чи трохи пізніше, давні греки вважали квіткою Аврори, богині ранкової зорі.
- У мати-й-мачухи великі та широкі листи із верхньою, абсолютно гладкою й теплою стороною, що символізує лагідність матері, і холодною, що уособлює суворість мачухи. Але першими, ніж листки, з'являються жовтенькі квіточки мати-й-мачухи.
- Для древніх греків фіалка була неодмінним атрибутом свят, а також прикрасою власних жител і статуй богів.
- Ще можливі віхоли, нічні заморозки, холоднеча, але квітка сон-трави цього не боїться, вона завбачливо «утеплилась» щільним шаром м'якеньких срібних волосків, наче закуталась у хутрянку шубку. Назву свою — сон-трава — рослина дістала через те, що її квітки в негоду і холод затулені, наче сплять.
- Підсніжник — символ надії. Згідно з однією старовинною легендою, коли перші люди були вигнані з раю, на землі йшов сніг і було холодно. Єва дуже змерзла. Щоб її утішити, надати надії на кращі часи, декілька сніжинок перетворилися на ніжні квіти підсніжника — провісника весни.

3. Мотивація навчальної діяльності

КОТИКИ

На вербі з'явився котик —
Сірі очі, жовтий ротик.
Під вербою Мурчик грівся
І на котика дивився:

Ти ж такий, як я, м'якенький,
І пухнастий, і гладенький...
То чому ж не любиш сала
І не кажеш мені: «Ма — ло!»?

Лідія Новикова

— Поясніть значення слова «котик».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Саме про котиків ітиметься сьогодні на уроці. Про яких саме — дізнаєтесь!

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 99). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Струнка, плямочками, справжня, позаздрила, наспівуючи, пухнастеньке, симпатичне.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над текстом Надії Кир'ян «Котики» (с. 99–101).

- Проблемне запитання.
— А чи знаєте ви, чому вербові гілочки називають котиками?
- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають зміст твору за заголовком.
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.
— Проведемо вправу зі «Щоденних 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Що вас здивувало?*).

Фізкультхвилинка

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що йдеться у тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Котик шукав весняну квітку?

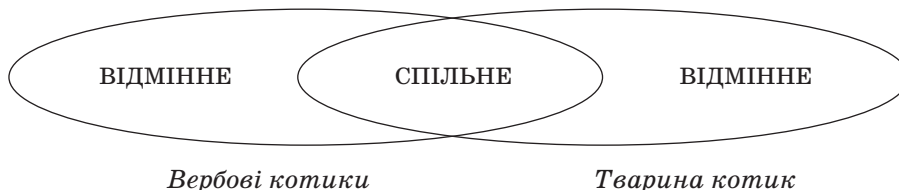
Пояснювальне. Чому текст має таку назву «Котики»?

Творче. Чому котикові тільки верба подарувала квіти?

Оцінювальне. Чи сподобалися квіти киці?

Практичне. Кому ви подарували би букет квітів?

- Робота з ілюстрацією.
— Що зображено на ілюстрації?
— Відшукайте у тексті слова, що відповідають малюнку.
- Кола Ейлера-Венна.

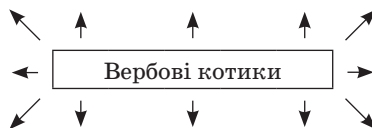
Слова для довідок: тварина, рослина, сіреньке, м'якеньке, мурлике, розпускається,...

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Виконання завдання за вибором.

І група — вправа «Асоціативний куц».

(Дерево, річка, весна, гілочка, букет ...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Котик (тварина).

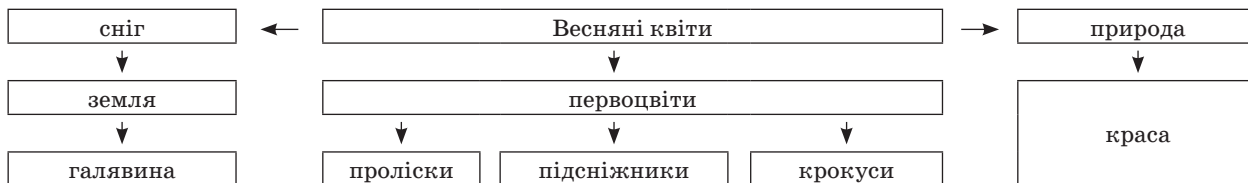
Прикметники. Сіренький, спритний.

Дієслова. Стрибає, мурличе, спить.

Враження від предмета. Котик Мурчик — це наш хатній улюбленець.

Висновок. Хатня тварина.

III група — вправа «Кластер».

2) Робота над загадками.

- Лист зелений не пропав,
А під снігом задрімав,
Щоб у синю сукенчину
Одягнуть весняну днину. (Барвінок.)
- Я найперша зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо мене не стане влітку. (Пролісок.)
- Фіолетові фіранки
У світлиці та на ганку.
Фіолетові малята весну
Люблять зустрічати. (Фіалки.)
- Із перлин разочок,
Зелений листочок.
Аромат духмянний
Тішить ліс весняний. (Конвалія.)
- Перша квіточка весняна
Тихо під сніжком куняла.
Дмухнув вітерець тепленький,
І з'явився цвіт біленький. (Підсніжник.)

3) Вправа «Назви зайве».

Конвалія, пролісок, фіалка, шпак.

Верба, ялина, дуб, котик.

Шипшина, ліщина, малина, верба.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів».

Учитель протягує руку долонею вверх, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Рефлексійна вправа «Попс-формула»

Твердження. Потрібно мати справжніх друзів.

П (позиція) — Я вважаю, що...

О (обґрунтування) — Тому що...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі...

С (судження) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання

Виразне читання та переказування тексту Надії Кир'ян «Котики» (с. 99–101).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 80. ДИВОВИЖНИЙ ДАРУНОК. НАДІЯ КИР'ЯН «КОТИКИ» (продовження)

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту; вчити інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ребуси, альбом, олівці, весняні квіти, вербові гілочки, котик, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Тихо лунає музика, яка повідомляє дітям, що час утворювати коло.

Я до себе всіх скликаю
І урок розпочинаю.
Будем вправно працювати
Швидко й чітко відповідати.

Учні об'єднуються в пари. Після виконання кожного нового завдання учасники змінюють партнерів. Дітям пропонується привітатися одне з одним.

- Якби ви були вербою, як би ви привіталися? (*Діти рухами демонструють привітання.*)
- Якби ви були хмаринками, як би ви привіталися?
- Якби ви були шпаком, як би ви привіталися?
- Якби ви були грибочком, як би ви привіталися?
- Якби ви були рибкою, як би ви привіталися?
- Якби ви були сонечком, як би ви привіталися?
- Якби ви були струмочком, як би ви привіталися?
- Якби ви були жучком, як би ви привіталися?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання «ланцюжком» тексту Н. Кир'ян «Котики».

2. Актуалізація опорних знань

Розгадування ребусів

(Котики.)

(Верба.)

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Верба — один із народних символів України. Наш народ вірив, що сонце п'є воду з вербових листочків, і саме тому вони такі схожі на сонячні промінці.

- На що вам здаються схожими верба, її листя, гілочки, пухнасті котики?

4. Повідомлення теми та мети уроку

5. Вивчення нового матеріалу

1) Поглиблене опрацювання тексту Надії Кур'ян «Котики».

- Вибіркове читання.
 - Знайдіть і прочитайте опис кицьки.
 - Коли котик зустрів кицьку? Знайдіть і прочитайте речення, у якому про це йдеться.
 - Як котик хотів привітати кицьку?
 - Які труднощі в нього виникли?
 - У кого котик просив квітів?
 - Які пісеньки він наспівував? Прочитайте або проспівайте їх.
 - Якими словами починається зачин казки?
 - А кінцівка?
- Вправа «Біном фантазій».
 - Пофантазуйте, що було далі? Чи сподобалися киці квіти?
- Тестування.
 1. У кого закохався котик?
 - а) У сусідську кицю.
 - б) В однокласницю кицю.
 - в) У подружку кицю.
 2. Яким був котик?
 - а) Ученим, читав багато книжок.
 - б) Бідним.
 - в) Задавакою.
 3. Що вмів робити котик?
 - а) Грати на гітарі.
 - б) Співати пісні.
 - в) Грати на гітарі та співати пісні.
 4. У який місяць року котик зустрів кицю?
 - а) Травень.
 - б) Квітень.
 - в) Березень.
 5. Що вирішив котик подарувати киці?
 - а) Торт.
 - б) Квіти.
 - в) Цукерки.
 6. До яких дерев звертався котик за допомогою?
 - а) Дуб, ялина, верба.
 - б) Клен, ялина, верба.
 - в) Дуб, сосна, верба.
 7. До чого звертався котик:

«Дай квіточку маленьку,
Таку, як я, сіреньку.
Пухку, як паляниця,
Щоб привітати кицю?»

 - а) Дуб.
 - б) Ялина.
 - в) Верба.

Фізкультхвилинка. Руханка «Прогулянка в лісі»

Діти лісом гуляли,
За природою спостерігали.
Вгору — на сонце —
подивились, промінчиками зігрілись.
Метелики літали,
Крильцями махали.

(Діти ходять кімнатою.)

(Дивляться на сонце, рух «ліхтарики».)

(Імітують метелика.)

Дружно плеснімо: раз,
два, три, чотири, п'ять.
Треба нам букет зібрати.
Раз присіли, два присіли,
В руках дзвоника задзвонили.
Вправо дзвін:
Дінь-дінь!
Вліво дзвін:
Дінь-дінь!
На ніс сіла бджола.

(Плещуть у долоні.)

(Присідають, імітують букет у руках.)

(Нахилили тулуба ліворуч — праворуч (з «букетом»).)

(Показують пальцями і стежать поглядом, як бджола летить і сідає на ніс.)

- Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах. Завдання за вибором.
Учні складають невеличкі висловлювання від імені котика.

Зразок

Роль — котик. Аудиторія — киця. Формат — вітання. Тема — Свято весни 8 березня.

Дорога кицю!

Вітаю тебе зі святом весни. Бажаю тобі веселих та сонячних днів. Завжди бути красивою, які ці котики.

Твій котик

Учні складають невеличкі висловлювання від імені киці.

Зразок:

Роль — киця. Аудиторія — котик. Формат — лист. Тема — слова вдячності.

Дорогий котику!

Я щиро вдячна тобі за квіти. Вони мені дуже подобаються, бо нагадують тебе. Такі м'якенькі та сіренькі.

Твоя киця

2) Вправа «Художники».

— Намалюйте ілюстрацію до казки.

Завдання за вибором:

- вербові котики;
- котика;
- портрет кицьки.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулює запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця».

— Коли люди щороку дарують одне одному вербові гілочки?

— Навіщо вони так роблять?

3) Використання технології «Сторетіллінг».

— Уявіть, що ви — відома людина (артист, співак, хокеїст, художник), і вас «журналіст» запитує: «Чи завжди найкращий подарунок — це квіти?».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю»

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- Сьогодні ми прочитали казку Надії Кир'ян «Котики».
- У казці йдеться про те, як котик хотів привітати кицю.

- Киця була рудою.
- Котик був учений, читав багато книжок.
- Котик гарно грав на гітарі.
- Котик шукав квіти в лиски у квітнику.
- Котик заліз на вербу і заспівав її пісню.
- Киці квіти не сподобалися, бо вони не були справжніми.
- Котик зовсім не вмів співати.
- Люди також дарують одне одному вербові гілочки.

2. Домашнє завдання

Виразне читання тексту Надії Кир'ян «Котики» (с. 99–101); відповіді на запитання в кінці тексту.

ДОДАТОК

Вірші про вербові котики

КОТИКИ

Котики вербові,
Котики малі
Посідали знову
Тихо на гіллі.
Нявка котенятко:
— Сміхота сама,
А чого в них, татку,
Хвостика нема?

Л. Куліш-Зіньків

БІЛІ КОТИКИ

На вербі, на пагіллі,
білі-білі котики.
Доторкнуться лагідно
лоскотливим дотиком,
доторкнуться котики,
білі, невеличкі,
до руки, до ротика,
до моєї щічки.
Відламаю гілочку,
гілочку-вербичку,
та поставлю в пляшечку,

в пляшечку, в водичку,
щоб листочки-стрілочки
стали розвиватися
на вербовій гілочці
у моєї кімнатці.

Н. Забіла

ВЕРБОВІ КОТИКИ

У долині, біля річки,
Прямо в зарослях порічки
І красиве й непросте
Дивне дерево росте.

Доторкаюся до гілки,
А на ній — пухнасті бджілки.
Та вони не ранять зовсім,
Лиш проміння сонця просять.

Ніжні котики вербові —
Із весни і із любові.
поспішають розцвітати
На чудове мами свято.

Н. Гуржій

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 81. ТАРАС ШЕВЧЕНКО — НАРОДНИЙ ПОЕТ ТА ХУДОЖНИК. Т. Г. ШЕВЧЕНКО «ВСТАЛА ВЕСНА...»

Мета: розширити знання учнів про життєвий та творчий шлях Т. Г. Шевченка; розвивати пам'ять, мислення, увагу, вміння робити самостійні висновки; виховувати почуття любові та поваги до світлого образу поета-мислителя Т. Г. Шевченка; виховувати естетичний смак, любов до природи рідного краю.

Обладнання: портрет Т. Г. Шевченка, збірки його творів.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Акрівірш

Ти мусиш нам співця назвати,
Адже умів лише він один
Рабів німих так захищати,
А хто так оспівав, як він,
Садок вишневий коло хати?

2. Мотивація навчальної діяльності

— З ім'ям Тарас буде пов'язаний наш урок. А як ви гадаєте, чому?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми продовжимо роботу над творами про весну. А справжнім співцем рідної природи був Тарас Шевченко.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Ознайомлення із творчим та життєвим шляхом Тараса Шевченка.

— Сьогодні ми дізнаємося про життя і творчість Т. Шевченка.

Учнів класу ми об'єднали у три команди:

1-ша команда — «ПОШУКОВЦІ»;

2-га команда — «ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІ»;

3-тя команда — «МИСТЕЦТВОЗНАВЦІ».

Кожна команда працювала над своїм завданням.

Але, перш ніж ми розпочнемо слухати виступи команд, я хочу поставити проблемне завдання. Ви будете уважно слухати, про що розповідатимуть усі команди, маєте запам'ятати важливі події з життя і творчості Шевченка.

— 1-ша команда «ПОШУКОВЦІ» ознайомила з дитячими роками Т. Шевченка. Шукали відповіді на питання, чи було дитинство Тараса щасливим і безтурботним?

1-й у ч е н ь. Якими були дитячі роки Т. Г. Шевченка? Ось деякі цікаві факти.

Я хочу розповісти про маленького Тарасика. Народився 9 березня 1814 року в селі Моринці у сім'ї кріпаків. Кріпак — це людина, закріплена за паном, яка працює на нього. Пан міг кріпака продати, купити, виміняти як річ.

Батько та мати на панщині, тому доглядала за малим Тарасом старша сестра Катерина, яка й сама ще була дитиною. Ще хотілося з подружками гуляти. Тому посадить малого Тараса у ямці на вигоні, накаже не вилазити. Сама побіжить до дітей гратися, згадає про малого тільки ввечері. Побіжить до хлопчика Катря, а він побачить, плаче і простягає до неї свої рученята і свариться, що залишила його самого. Бере його за руку Катря і йдуть селом зустрічати батька та матір, які повертаються з панщини.

2-й у ч е н ь. Я дізнався, як розпочиналося навчання малого Шевченка.

Змалку підростаючи у співочому куточку України, Тарас чув, як співав батько про старого чумака, що занедужав у дорозі. Тарас і сам навчився співати. Якось ці пісні почув дяк. Та й став питати: хто так виспіває? Батько похвалив сина і почав просити, щоб узяв хлопця до школи. Дяк погодився. Так розпочалося школярське життя. Ох, і тяжка була наука у школі! Але малий Шевченко охоче брався до навчання.

3-й у ч е н ь. Я розкажу про дитячу мрію Тараса. Одного разу прибираючи дякову кімнату, Шевченко знайшов свиток паперу. І почав розглядати написані дяком псалми, вірші та щедрівки. Тарасові дуже захотілося самому зробити таку книжечку, обмалювати малюнками та написати свої вірші та пісні. Хлопцеві навіть снилася така книжечка. Ось таким було безрадіним і тяжким дитинство Т. Г. Шевченка.

— 2-га команда «ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІ» розкаже про творчу спадщину Кобзаря.

4-й у ч е н ь. А ми дізнавалися, якою була творча спадщина Т. Г. Шевченка. Використовували різні джерела інформації. Я дізналася про те, хто такі кобзарі. І про це вам розкажу. Вірші Шевченко почав писати, коли ще був кріпаком. 18 квітня 1840 року з'являється перша збірка поезій «Кобзар». Кобзарями називали у народі співців, які зазвичай були сліпими. Їх ввели білим світом хлопчики-поводирі. Вони, мандруючи країною, оспівували жалі та радощі людей, граючи собі на бандурі.

Шевченко не грав на кобзі, не співав пісень на дорогах України. Але коли читаєш його твори, то ніби чуєш ніжну, сумну пісню про тяжке життя народу.

5-й у ч е н ь. Я не уявляла, скільки творів написав Т. Г. Шевченко! До нас дійшло 835 його творів. В Україні вони видавалися понад 100 разів. Збірка «Кобзар» перекладена понад 100 мовами народів світу. Художня спадщина — 1000 творів. Понад 120 композиторів створили на його слова біля 500 музичних творів. Створено цілу науку — Шевченкознавство. Коли я дізналася, що багато віршів Т. Шевченка було покладено на музику, мені захотілося почути ці пісні. Вони такі прекрасні! Я хочу, аби ви теж послухали уривок із пісні «Вітре буйний». (*Слухання пісні «Вітре буйний».*)

Таким чином, наша команда зробила висновок, що Т. Г. Шевченко — дійсно великий український поет.

Фізкультхвилинка

— 3-тя команда «МИСТЕЦТВОЗНАВЦІ» досліджувала внесок Шевченка-художника.

6-й у ч е н ь. Ми дізналися про творчість Шевченка-художника. Хочемо розповісти деякі цікаві факти. Я дуже вражений тим, що Шевченко такий талановитий художник. Обдарований від природи хлопчина з дитинства мав бажання малювати. Обмальовував стіни, піч, лавки і призьбу. Хлопець любив зображувати звірів птахів, природу і навіть людей. Талант художника у Шевченка проявився значно раніше, ніж талант поета.

7-й у ч е н ь. Найбільш ранній малюнок, що зберігся до нашого часу, має назву «Жіноча голівка». Саме з цього твору і розпочалася художня творчість Шевченка. А чи знаєте ви, скільки картин залишив нам у спадщину Т. Шевченко? Він намалював понад 150 портретів людей, з якими спілкувався. Особливу увагу Шевченко приділяв автопортретам. Нині відомо понад 50 автопортретів. Картини зберігаються у національному музеї Т. Г. Шевченка. Ми дізналися, що Шевченко був геніальним художником.

Ілюстраторами був увесь клас. Ви вивчали вірші, слухали пісні, малювали малюнки. Отже, вірші Шевченка можна не лише читати, співати, але й створювати власні ілюстрації до творів Шевченка.

2) Опрацювання біографії Тараса Шевченка за текстом підручника (с. 102).

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу зі «Щоденних 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст та ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Що нового дізнався?*)

3) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Тараса Шевченка (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Інші діти формулюють запитання за змістом біографії, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

4) Робота над віршем Т. Г. Шевченка «Встала весна...» (с. 102).

- Робота зі словами. Стіна слів.
Уквітчала, убрану
— Діти, прочитайте слова пошепки.
— А тепер одне одному.
— Які слова вам незрозумілі?
— Звернімося до орфографічного словничка.
- Вправа «Передбачення» (за ілюстрацією).
— Розгляньте малюнок.
— Як ви гадаєте, чому вірш має таку назву?
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.
— У якому темпі, з яким почуттям краще прочитати вірш?
— Підготуйтеся і прочитайте виразно вірш. Пам'ятайте про паузи.
- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалися події?

Уточнювальне. Які слова з вірша допомагають уявити весну як живу істоту?

Пояснювальне. Які картини природи описані у вірші?

Творче. Якими ви уявляєте картину до вірша?

Оцінювальне. Кому подобається цей вірш? Чому?

Практичне. Спробуйте і ви вдома написати декілька рядків свого власного вірша.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця»

— Знайдіть у бібліотеці твори поета і підготуйтеся прочитати у класі вірш, що найбільше сподобався.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

- Після цього уроку я зрозумів(ла)...
- Найбільше мене вразило на уроці...
- Я хочу більше дізнатися...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Тараса Шевченка з додаткових джерел.
- Вивчити напам'ять вірш «Встала весна...» (с. 102).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 82. ВЕЛИКОДНЕ СВЯТО. НІНА КУФКО «СВЯТО ПАСХИ НЕДАЛЕЧКО»

Мета: ознайомити учнів зі звичаями та обрядами святкування Великодня; удосконалювати навички виразного читання вірша; вчити інтонувати речення, аналізувати прочитане, розповідати про свої враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість, повагу до народних і родинних традицій святкування.

Обладнання: кошик із пасхальними картинками, писанки та крашанки, вітальна листівка.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання»

— Діти, нумо щиро та сердечно привітаємо одне одного такими словами.

Я всміхаюсь сонечку.

У ч н і. Здрастуй, золоте!

Я всміхаюсь квіточці!

У ч н і. Хай вона росте!

Я всміхаюсь дощику.

У ч н і. Лийся, мов з відра!

Друзям усміхаюся...

У ч н і. Зичу їм добра.

— Тож поверніться і подаруйте посмішку своєму товаришеві.

— Аби наш урок був гарним, цікавим, змістовним, якими ви бажаєте бути на уроці? (*Активними, уважними, розумними, допитливими...*)

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання віршів Т. Шевченка за вибором.
- Декламування вірша напам'ять.

2. Актуалізація опорних знань

— Яка зараз пора року? (*Весна.*)

— А які весняні свята вже відзначили у березні? (*8 Березня.*)

— Яке релігійне свято ми будемо відзначати незабаром? (*Великдень.*)

3. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, весна прийшла до нас з гарним і дуже цінним подарунком. А от з яким, відгадайте.

- Як уродилась, то була я біла,
Тепер подивіться — рябенька я стала.
Мені змалювала Оксаночка бочки
У жовті, червоні і білі квіточки.
Лежу на столі біля круглої паски,
Моргаю до сиру, сміюсь до ковбаски,
До хрону, до масла, до баби сміюся,
А ну, відгадай лишень, як я звуся! (*Писанка.*)

— Незабаром настане одне з найбільших свят. Воно завжди припадає на таку прекрасну пору року, як весна. Чому?

— Кажуть, що навесні, в це свято все пробуджується від сну. І цю весну відображували в писанках.

— А ще пекли паски — це обрядовий здобний великодній хліб, поширений в Україні.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Саме про це велике свято ми й поговоримо сьогодні на уроці.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Слухання легенди про писанки та крашанки.

— Існує легенда. Коли Ісуса розіп'яли на хресті, з його ран поточилася кров. З кожної краплинки виникла червона крашанка. А сльози Матері Божої, яка стояла під хрестом, молилась і гірко плакала, капали на ті червоні крашанки. І кожна крашанка перетворювалася на писанку.

Зібравши всі писанки та крашанки в хустину, Богородиця пішла до Пілата просити дозволу, щоб поховати свого Сина дорогого. Дорогою вона дарувала писанки дітям і наказувала їм жити в злагоді та мирі. З того часу бабусі, мами та сестри розписують до цього дня писанки та фарбують крашанки.

2) Розглядання картини Юрія Маценка «Світле свято» (с. 103).

— Що хотів відобразити художник у картині? (Святкування Великодня.)

— Що на картині символізує свято Пасхи?

— Який настрій картини?

— У чому він відчувається?

3) Робота над віршем Ніни Куфко «Свято Пасхи недалечко» (с. 103).

- Робота зі словами.

— Діти, прочитайте слова.

— Визначте, скількома буквами різняться слова.

- Вправа «Передбачення» (за заголовком).

- Читання вірша вчителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: Пасха, зичити.

— Прочитайте правильно слова та їхні значення.

- Читання вірша учнями. «Щоденні 5». Читання для друга.

— Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш.

— Подумайте, із якою інтонацією слід читати цей вірш.

Фізкультхвилинка. Руханка «Потяг»

Діти шикуються одне за одним, тримаючись за плечі. «Потяг везе» дітей за покупками до магазину, долаючи з вагончиками різні перешкоди. Купити потрібно все до свята Великодня.

- Слухання казки.

— Послухайте казку. Розкажіть, як з'явилася писанка.

— Кому її подарували курчатка?

- Вправа «Квест-цікавинка».

ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ СВЯТКУВАННЯ ВЕЛИКОДНЯ

У Великодню ніч не лягали спати і не роздягалися: Бог роздає щастя тільки тим, хто не спить. У церкві відбувається урочистий ритуал — святкова служба, святять паску, крашанки, ковбасу, сир, крейду, хрін, масло, сало, шинку. Не святять лише смажену курку. Легенда розповідає, як народився Ісус, то саме курка вигрїбала немовля з ясел.

Повернувшись додому зі свяченою паскою, тричі промовляють: «Свята паска у хату, вся нечисть із хати».

Їли все свячене, починаючи сніданок із крашанки чи писанки, розрізаної на стільки частин, скільки було членів сім'ї. Із залишками святкової їжі поводитись обережно. Бо існує повір'я: «якщо миша з'їсть освяченої паски, то в неї виростуть крила і вона перетвориться на кажана».

- Вправа «Трибуна думок».

— З яким почуттям у це свято люди ходять у гості?

— Що бажають одне одному?

- Гра «Традиції». Робота в малих групах.

— Що роблять у вашій сім'ї на Великдень?

Наприклад такі ілюстрації: відпочинок на природі; ідемо до церкви; печемо паски; готуємо салати; ходимо в гості; готуємо шашлик; розфарбовуємо писанки; фарбуємо крашанки; печемо пироги; смажимо ковбасу; їздимо до дідуся й бабусі; граємо в ігри.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Діти складають невеличкі висловлювання від імені учнів.

Зразок

Роль — учениця. Аудиторія — однокласники. Формат — СМС. Тема — вітання зі святом Пасхи.

ОЛЕКСІЮ!

Христос Воскрес! Вітаю зі святом Пасхи. Щастя та миру у ваш дім.

Твоя подруга Наталочка

2) Робота над прислів'ями та прикметами.

Не дівка, а писанка.

Коли на Великдень ясно світить сонце, то через три дні піде дощ.

Коли на Великдень дощ або хмари, буде врожай.

Коли на Великдень спить господар, то виляже пшениця, а якщо господиня — льон.

3) Ігри з писанками (крашанками).

— Після сніданку та й під час його діти гралися в ігри.

«В блудька» — один з гравців кладе крашанку на землю і робить п'ять кроків. Іншому гравцеві зав'язували очі, тричі обертали навколо себе і змушували зробити 5 кроків. Потім розв'язували очі. Він намагався дотягнутися до крашанки рукою. Якщо дотягнеться, то забирає собі.

«Знахідка» — кладуть кілька шапок, під одну — крашанку. Хто вгадав, той і виграв.

4) Гра «Збери кошик».

— Нумо пригадаємо, що ваші рідні складають у святковий пасхальний кошик. (*Відповіді дітей.*)

Учні поміж картинок вибирають правильні та складають у кошик.

Наприклад: піріжки, чоботи, котик, їжак, хом'як, писанка, паска, парасолька, ковбаса, сало, свічка, сир, крашанки, ручка, зошит, котлети, салат, морозиво.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Гра «Пошук великодніх яєць»

Учитель заздалегідь ховає в різних місцях яйця із сюрпризами (як «Кіндер-сюрприз»). Можна об'єднати дітей у дві команди, кожна з яких прагнучиме виграти якомога більше яєць у відведений для цього час. Умова: кожна дитина знаходить одне яйце і як приз забирає додому.

2. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Синквейн»

Перший крок — назва теми (*одне слово*). (*Пасха.*)

Другий — опис теми в двох словах. (*Красива, щаслива.*)

Третій — рядочок опису дій у рамках певної теми (*три слова*). (*Бережуть, пробуджується, процвітає.*)

Четвертий крок — фраза з чотирьох слів, що виявляє ставлення до цієї теми. (*Великдень (Пасха) — найдавніше християнське свято.*)

Останній крок — синонім, що виявляє суть теми. (*На уроці вдосконалили свої знання про Пасху.*)

3. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша (с. 103).
- Виразне читання вірша (с. 103); створення писанки (розмальовка).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

МОГО ДИТИНСТВА СОНЯЧНА КРАЇНА

УРОК 83. ДРУЖБА ТА БРАТСТВО — НАЙБІЛЬШЕ БАГАТСТВО. ЄВГЕН ГУЦАЛО «ПІД ВЕСЕЛКОЮ»

Мета: ознайомити учнів із поняттями «дружба», «друг» / «подруга»; удосконалювати навички виразного читання тексту; вчити інтонувати речення, аналізувати прочитане, розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість, дружелюбність.

Обладнання: ілюстрація веселки, кольорові смужки для рефлексії.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Вправа «Інтрига».*

— Чудеса бувають у казках.

А чи бувають чудеса у природі?

Відгадування загадки

- Дощ пройшов, через ставок
Перекинувся місток.
Кольорів у ньому сім,
Він подобається всім! (*Веселка.*)

— Звідки на небі береться веселка?

2) *Слухання казки.*

У сонечка-мами, як м'ячик,
Синочок був — Сонячний Зайчик.
У синьої мами-Хмаринки
Була собі доня-Краплинка.
Зустрілися під небесами
Краплинка і Зайчика мама.
Допоки вони розмовляли,
Їх дітки про дощик співали.
Співали, співали...
В таночку кружляли.
А потім втомились,
У диво перетворились.

— Здогадалися, що це за диво-дивне?

— Так це веселка. Вона утворюється тоді, коли сонячне проміння заломлюється у краплинках води, які залишаються у повітрі після дощу.

2. Мотивація навчальної діяльності

Руханка «Веселка»

За допомогою лічилки обирають «Веселку», що повертається обличчям до всіх, піднімає руки в сторони. Протягом усієї руханки «Веселка» залишається на своєму місці. Веселка називає певний колір. Учні знаходять цей колір у себе на одязі або в кого-небудь із сусідів (*можна триматися за одяг*

інших) і, торкаючись цього кольору, спокійно проходять під веселкою (*під руками «Веселки»*). Якщо в когось немає потрібного кольору, він повинен швидко пробігти під «Веселкою». Якщо «Веселка» спіймала такого учня, то він стає новою «Веселкою».

— Чи дружно ви гралися у цю гру?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Чи здогадалися ви, про яке явище природи ми сьогодні говоритимемо?

4. Вивчення нового матеріалу

1) Розглядання ілюстрації.

— Яке явище природи зображено на малюнку? (*Відповіді дітей.*)

— Що робить хлопчик?

2) Робота над оповіданням Євгена Гуцала «Під веселкою» (с. 104–105).

- Робота зі словами (с. 103).

— Діти, прочитайте слова.

— Які слова вам незрозумілі?

Надвечірній — який буває перед вечором.

Гайнув — швидко пішов.

- Вправа «Передбачення» (*за заголовком*).

- Читання тексту Євгена Гуцала «Під веселкою» вчителем.

- Робота зі словами.

Стіна слів: надвечірній, гайнув.

— Прочитайте правильно слова та їхні значення.

- Читання учнями. «Щоденні 5». Читання для друга.

— Підготуйтеся і виразно прочитайте текст. Особливу увагу зверніть на діалог.

— Подумайте, із якою інтонацією його слід читати.

Фізкультхвилинка. Руханка «Веселка»

Усі діти утворюють коло, вчитель називає кольори веселки, учні виконують різні дії.

Червоний — піднімати ручки.

Блакитний — пострибати.

Помаранчевий — стати на носочки.

Синій — помахати голівками.

Жовтий — присісти.

Фіолетовий — посміхнутись.

Зелений — розставити ручки.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Коли відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, головний герой твору Василько?

Пояснювальне. Куди поспішав Василько? Чому він повернувся в село?

Творче. Яку рису характеру ви цінуєте найбільше у свого друга?

Оцінювальне. Які дії підтверджують, що діти були дружніми?

Практичне. Що можна порадити дітям, у яких нема друзів?

- Читання тексту учнями «Щоденні 5». Читання для себе.

- Стислий переказ тексту учнями.

- Вправа «Трибуна думок».

— Яким я уявляю справжнього друга, справжню подругу?

- Робота над прислів'ям (с. 105).

Дружба та братство — найбільше багатство.

- Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця» (с. 105).

— Знайдіть у різних джерелах прислів'я про друзів, дружбу.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над прислів'ями та приказками. Робота в групах.

Використовуючи кольорові олівці, слід з'єднати кінці стрічок, щоб утворилися прислів'я. Діти працюють на індивідуальних картках у групах. Після завершення роботи зачитують прислів'я і пояснюють їхні значення.

Не той друг, хто медом маже,
Річ краще нова,
Що тобі не мило,
Не варто з другом сваритися,
Скарб — не друг,
Дружба та братство —
Скажи мені, хто твій друг,

друзові не зич.
а той, хто правду каже.
а дружба — стара.
і я скажу тобі, хто ти.
бо доведеться миритися.
а друг — скарб.
найбільше багатство.

2) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені подруги.

Зразок

Роль — подруга. Аудиторія — друг. Формат — СМС. Тема — дружба.

ВАДИМЕ!

Дякую тобі за чудову книгу. Ти — справжній друг.

Твоя подруга Наталочка

3) Робота над прикметами.

- Особливе щастя побачити відразу дві веселки, в різних місцях неба. Це рідкість — багатьом людям за все життя так і не вдається побачити подвійне чудо.
- Рідко кому доводиться побачити райдужне півколо взимку. Якщо вам пощастило, знайте: вас буде супроводжувати величезна удача, можна сміливо ризикувати, задумувати і реалізовувати великі плани і не боятися труднощів.
- Якщо на небі з'явилася дуга з великою кількістю червоного кольору, то наступний день буде вітряним.
- Уранці веселка на небі свідчить про негоду, а ввечері — про ясну погоду.
- Найбільш добрим знаком є проїхати під дугою.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа «Веселка»

На дошці прикріплено веселку, на парті в кожного учня — 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку відповідно до того, як він (*вона*) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів/хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив/робила з допомогою.

Зелена — я це робив /робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив/зробила, але не відразу.

Синя — я це робив /зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Прочитати та переказати оповідання Євгена Гуцало «Під веселкою» (с. 104–105).
- Прочитати та переказати оповідання Євгена Гуцало «Під веселкою» (с. 104–105); відшукати прислів'я про дружбу в різних джерелах.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 85. НАЙДОРОЖЧЕ — ЧЕСНІСТЬ. АЛІНА ТУЗ «ПРО МИХАСЯ ТА ЛЮКА СКАЙВОКЕРА»

Мета: навчати учнів виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість.

Обладнання: крісло, колоски.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Вправа «Я з тобою дружу, бо ти...»

Учні утворюють коло. Кожна дитина у колі говорить сусідові хорошу рису про нього як про друга або подругу.

- Кому було важко похвалити сусіда?
- Кому було приємно почути думку товариша?
- Діти, а чи можуть друзі посваритися?
- А що можна зробити, щоб швидко помиритися?

2. Вивчення мирилки

Битися — не билися,
Трохи посварилися,

Потім посміялися,
Друзьями zostалися.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання «ланцюжком» оповідання Євгена Гуцала «Під веселкою» (с. 104–105).
- Зачитування прислів'їв про дружбу, дібраних із різних джерел.

2. Актуалізація опорних знань

1) Вправа «Секрет дружби».

СЕКРЕТ

Що зробити,
щоб удвічі
видавався
торт смачнішим?
Що зробити,
щоб удвічі
кожен день
для вас побільшав?

Щоб і радості,
і щастя
вам було —
аж ніде діти?
А немає тут
секрету:
треба з другом
поділитись!

Анатолій Костецький

- Що буде, якщо матимеш багато друзів?
- Як легше перемагати перешкоди: з друзями чи самому?
- До чого закликає віршик?

2) Технологія «Криголам».

Д — добрий, дотепний, дбайливий.

Р — розумний, радісний.

У — уважний, урівноважений.

Ж — життєрадісний, жвавий.

Б — бадьорий, балакучий.

А — акуратний, активний.

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Вчимося довіряти»

Учасники сидять на стільчиках півколом, ведуча пропонує вибрати собі пару — товариша, якому вони могли б довіритися. У кожній парі дорослий зав'язує комусь одному очі хустинкою. Діти проходять перешкоди, заздалегідь підготовлені педагогом. Дитина, у якої не зав'язані очі, попереджає свого товариша про перешкоди, шепочучи на вушко: «Підними ногу, опусти, переступи, йдемо праворуч, ліворуч, пройдемо навприсідки тощо». Потім учитель зав'язує хустинкою очі іншій дитині з пари та змінює перешкоди.

— Чи довіряєте ви своєму другові? подрузі?

Вправа «Крісло автора»

— Хто хоче зайняти крісло автора і розказати нам про свого друга?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» — про ваших однолітків. З цієї історії ми зробимо висновок, як слід поводитися в певній ситуації. Допоможемо головному героєві зробити правильний вибір.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над оповіданням Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (с. 106–107).*

- Робота зі словами (с. 106).

— Прочитайте правильно слова.

Шкодували, незчулися, несподівано, розбіглися, насупившись, почервонівши.

— Значення яких слів ви не можете зрозуміти?

Шкодували — нарікати на що-небудь, жалкувати, уболівати за ким-, чим-небудь.

Несподівано — якого не чекали; якого не можна було передбачити; непередбачений.

- Вправа «Передбачення» (за заголовком).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, про що може йтися в оповіданні?

- Читання оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» вчителем.

- Робота зі словами. Стіна слів:

Люк Скайвокер, Дарт Вейдер — герої кінофільму «Зоряні війни».

Джедаї — герої, які наділені особливими здібностями та борються із силами зла.

Світловий меч — надпотужна зброя джедаїв.

— Діти, зачитайте пояснення слів у підручнику.

- Читання оповідання учнями.

Фізкультхвилинка. Руханка

— Уявіть, що ви — роботомобілі. Вишикуйтеся, будь ласка, одне за одним у своїх трійках й покладіть руки на пояс попередньому учневі. Той, хто стоїть першим у трійці, — це «двигун». Він буде промовляти, як двигун: «Тр-тр-тр». Це означає, що двигун працює.

Другий учень у трійці буде «кермом», а останній — «робот». Йому підпорядковуються і «кермо», і «двигун». Якщо потрібно їхати вперед — «робот» каже: «Вперед». Двигун заводиться і промовляє: «Тр-тр-тр». Вся трійка учнів рухається вперед. Якщо роботомобіль рухається назад, то робот каже: «Назад». Машина рухається назад. (*Аналогічно виконуються рухи «ліворуч», «праворуч».*)

— Чи всі роботомобілі готові вирушити в дорогу? Тоді їдьмо. Будьте обережні, щоб запобігти аварії. Адже поряд із вами інші машини.

Через деякий час рух припиняється. Діти міняються ролями. Гра триває. Рух відновлюється.

2) *Продовження роботи над оповіданням.*

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться в оповіданні?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Дмитрик був щедрим другом?

Пояснювальне. Як хлопчики проводили час на перерві?

Творче. Що ви порадили б Михасеві?

Оцінювальне. Чому Михася більше не тішила фігурка Люка Скайвокера?

Практичне. Як потрібно було вчинити Михасеві, щоб не обманювати друга і водночас мати можливість погратися іграшкою довше? Що можна порадити всім?

- Вибіркове читання.
 - Назвіть дійових осіб твору.
 - Які імена мали хлопчики?
 - Як проводили друзі час на перерві?
 - Яку гру подарували Дмитрикові на день народження?
 - Коли Михась виявив, що він захопив Люка Скайвокера?
 - Що вирішив Михась?
 - Чи зізнався Михась, що він узяв іграшку?
 - З яких речень зрозуміло, що Дмитрик розсердився на Михася?
- Вправа «Трибуна думок».
 - Як ви вважаєте, чи поверне Михась іграшку Дмитрикові?
- Вправа «Картина».
 - До якої частини тексту малюнок?
 - Якими зобразив художник Михася і Дмитрика?
 - Якими ти їх уявляв (*уявляла*)?

6. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Сніп дружби»

У кожного учня — колоски.

— Діти, нумо складемо до купи наші колосочки і зв'яжемо сніп дружби. Але зробимо ми це у такий спосіб: кожен мені принесе колосок і скаже, якими ми повинні бути та що повинні робити, щоб наш клас був дружнім.

Діти приносять колоски і озвучують свою думку.

— Дивіться, який прекрасний у нас сніп! Хай цей «сніп дружби» буде символом нашого класу. Хай завжди він нам нагадує, що тільки тоді коли ми будемо всі разом нас ніхто і ніщо не зламає, не скривдить, не переможе.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Продовж речення»

Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася...
- я запам'ятав / запам'ятала...
- я навчився / навчилася...
- я повторив / повторила...
- мені ще важко...
- мене здивувало...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (с. 106–107). Придумати кінцівку.
- Виразне читання оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (с. 106–107). Придумати кінцівку. Поділити оповідання на зачин, основну частину та кінцівку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 86. НАЙДОРОЖЧЕ — ЧЕСНІСТЬ. АЛІНА ТУЗ «ПРО МИХАСЯ ТА ЛЮКА СКАЙВОКЕРА» (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість, дружелюбність.

Обладнання: колоски, цеглинки LEGO, картки для встановлення послідовності, кубик.

Тип уроку: урок формування вмінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Коло друзів»

- Утворіть коло. Заплющте очі. Нехай кожен візьме за руку свого сусіда і потримає її у своїй.
- Що можна сказати про руки, які вони? (*Теплі, ніжні, лагідні, добрі, гладенькі ...*)
- Невже можна образити людину, якщо в неї такі добрі руки?
- Тож, якщо хочеться образити кого-небудь із товаришів, згадайте про їхні добрі руки. Нехай руки допоможуть нам потоваришувати та здружитися ще більше.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Гарячий стілець»

Мета: швидко знайти вихід із ситуації.

- Уявіть, що ви сидите на гарячому стільці, тому потрібно швидко знайти вихід із ситуації, щоб стілець «відпустив».
- Як ти поведешся, коли?..
- Приятель двічі підвів тебе.
- Друг робить тобі зауваження.
- Товариш просить сказати комусь неправду.
- Товариш просить допомогти, а ти зайнятий.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Займи позицію»

- Плесніть у долоні, якщо ви згодні з висловленням.
- Друг — це той, з ким мені добре.
- Мій друг дружить тільки зі мною.
- Мій друг не може гратися з іншими, бо ображусь.
- Мій друг має бути сміливим і захищати мене.
- Друг завжди робить те, що я хочу.
- Друзі ніколи не сваряться.
- Друг завжди поруч зі мною.
- Друг завжди допомагає в біді.
- Я не дружу з тим, хто негарний.
- Я не дружу з тим, в кого мало іграшок.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжуватимемо працювати над оповіданням Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера», ширше розкриємо поняття «дружби».

4. Перевірка домашнього завдання

- 1) Читання оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» учнями «ланцюжком» (с. 106–107).
- 2) Розповіді складених кінцівок оповідання.

5. Практичне застосування нових знань

1) Проведення вправи «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, аби у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Вправа «Встановіть послідовність». Робота в групах.

Групи отримують конверти, у яких розрізані смужки з текстом. Учням потрібно встановити послідовність подій в оповіданні. На одній чистій смужці паперу вони записують пропущений епізод з оповідання.

Михась і Дмитрик дружили з першого класу. На кожній перерві вони разом гралися.

Одного дня Дмитрик приніс до школи нових LEGO-чоловічків — йому подарували набір «Зоряні війни» на день народження. Там був і Люк Скайвокер і Дар Вейгер.

Дзвінок на урок пролунав зовсім несподівано, тож Дмитрик і Михась швидко повкидали чоловічків до рюкзаків і розбіглися.

Вдома Михась виявив, що випадково захопив Дмитрикового Люка Скайвокера.

І він вирішив, що пограється з фігуркою Люка кілька днів, а потім обов'язково поверне другові.

Почервонівши, Дмитрик мовчки відійшов від Михася. Більше того дня вони не розмовляли. Удома Михась взявся за LEGO. Але дивна річ — фігурка Люка його більше не тішила.

Фізкультхвилинка. Руханка

Хлопчики й дівчатка!
Колони підрівняйте
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два нагнутися додолу.
Три, чотири — прямо стати.
Будем знову починати.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.

Вище руки підніміть
І голівки потрясіть.
Нахил вліво — раз, два, три
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте,
Два присядьте
І за парти тихо сядьте.

3) Вибіркове читання за ключовими словами.

— Відшукайте у тексті речення, у яких є такі слова або словосполучення: «дружили», «лего-фігурки», «нових LEGO-чоловічків», «рятували галактику», «випадково», «пограється з фігуркою Люка», «соромно», «почервонівши», «не тішила».

6. Закріплення здобутих знань, умінь і навичок

1) Вправа «Трибуна думок».

— Як ви вважаєте, чи помиряться Михась із Дмитриком?

2) Вправа «Бінго».

Аркуш паперу складають навпіл вертикально у спосіб відривання роблять фігурку. «Бінго» — це силует людини. Пропонують написати на різних частинах фігурки риси, які учасники хочуть бачити у другові. Створюють коло справжніх товаришів.

3) Вправа «Так чи ні?».

Коли вам краще жити,
Коли сміються діти? (Так.)

А чи тоді, як всі кричать
І їм не можна ради дати? (Ні.)

Бабусі допоміг хлопчина
Він, діти, добра є дитина? (Так.)
Тепер скажіть усі мені,
У сварці добре жити? (Ні.)
А як немає забіяк,
Тоді усім прекрасно? (Так.)
А як серця у всіх ясні,

То вам погано, діти? (Ні.)
Співає хлопчик гарно так!
А вам подобається? (Так.)
А як обличчя всі пісні,
Похмурі, злі, вам добре? (Ні.)
Тоді іще скажіть мені,
Як діти б'ються, добре? (Ні.)

4) «Асоціативний куц» «Дім дружби». Робота з цеглинками LEGO.

— Як ви вважаєте, якою є дружба?

(Діти називають ознаку дружби і кладуть цеглинку. Так одне за одним будують дім. Дах у цьому будинку варто прикрасити завчасно заготовленими засобами.)

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ — НЕ ДРУЖИТИ...

Що це значить — не дружити,
Жити так — одинаком?
Не дружити — це ходити
Не дверима, а вікном.
Це без друга, без подружки
На перерві у кутку
Розправляти самотужки
З апельсином нашвидку.

Це дивитись, наче в книжку,
Набік з видом кам'яним,
А насправді тишком-нишком
Роздавати штурхани.
В школі вчитись й не дружити —
Це, повірте, все одно,
Що, заплющившись, сидіти
І дивитися кіно.

Оксана Сенатович

5) Гра «Хто з ким дружить?».

Крокодил Гена та... (Чебурашка).

Срібляста рибка та... (Жабка).

Дюймовочка та... (Ластівка).

Котик та... (Півник).

Карлсон та... (Малюк).

Вінні-Пух та... (П'ятачок).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб із гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумеровані. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Незвичайний — чарівний.

Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Як називається оповідання, з яким ви працювали на уроці?
- Покажіть, як правильно сидіти за партою.
- Що таке дружба?
- Яким повинен бути друг? подруга?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним та друзям?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (с. 106–107).
- Виразне читання оповідання. Створення малюнку до оповідання Аліни Туз «Про Михася та Люка Скайвокера» (с. 106–107).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 87. ДОБРЕ ІМ'Я КРАЩЕ БАГАТСТВА. ЗІРКА МЕНЗАТЮК «ЗОЛОТЕ СЕРЦЕ». ПРЯМЕ ТА ПЕРЕНЕСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛІВ

Мета: ознайомити учнів із поняттям «пряме та переносне значення слів»; навчати виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати доброту, дружелюбність; прищеплювати любов до людей, які потребують допомоги.

Обладнання: Квітка Доброти, завдання на картках, дерево, яблука та груші.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— У світі завжди є добро і зло, як біле й чорне, тепле і холодне. І це необхідно розуміти та відчувати щастя від добра і загрозу від зла. Головне — щоб кожна людина збагнула розумом і серцем, що у світ необхідно нести доброту, тепло, світло, щоб більше у ньому стало щастя і радості, і не можна нікому ніколи робити зла, щоб менше стало сліз, біди і горя.

НЕСІТЬ ДОБРО У СВІТ

Добрим будьте без причини,
Будьте добрим просто так,
Щоб на серці у людини
Зацвітав чарівний мак.
І любіть усіх душею,
Просто так, бо в серці є.
Грійте ласкою своєю
І несіть тепло своє.

Бо чим більше віддаєте,
Більше і до вас прийде.
Раз у світі ви живете,
І таких, як ви — ніде!
А добро — воно нетлінне!
І любов — це сонця цвіт!
Добре серденько — безцінне,
Тож несіть добро у світ!

Надія Красоткіна

2. Вправа «Очікування»

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Хто у казці був добрим?»

Завдання за вибором

1. Назвати, у чому проявляється доброта персонажів казок.

— Чому Колобка ми називаємо добрим? (Він співав усім звірятам пісеньку.)

— У чому проявилася доброта Дюймовочки? (Вона врятувала ластівку.)

— Як ви гадаєте, Малюк був добрим? (Так. У нього була собака.)

2. Написати, як звали добрих персонажів казок. Намалювати героя або героїню казки, який був (була) добрим (доброю). (Наприклад: «Попелюшка», «Дванадцять місяців».)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми попрацюємо над казкою Зірки Мензатюк «Золоте серце». Дізнаємося, чи справді воно може бути золотим. Попрацюємо над словами, які вживаються у прямому та переносному значенні.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над казкою Зірки Мензатюк «Золоте серце» (с. 108–109).

- Робота зі словами (с. 108). Стіна слів.

— Роз'єднайте слова і прочитайте словосполучення.

Золоті руки, золота осінь, золоте волосся, золотий перстень.

— З української мови ми вже знаємо, що слова можуть уживатися у прямому і переносному значеннях. У якому значенні вжито ці слова? Поясніть.

— Прочитайте правильно слова.

Золотодар, мерщій, найстарша, коштовні, придбали, роздивляється, пригорнула.

— Значення яких слів ви не можете зрозуміти?

Золотодар — ім'я царя.

Мерщій — якомога швидше, скоріше.

- Вправа «Передбачення» (за заголовком).

— Прочитайте заголовок.

— Як ви гадаєте, про що може йтися у казці?

- Читання казки Зірки Мензатюк «Золоте серце» вчителем.
- Читання казки учнями.
- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого розповідається у казці?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, третя дочка мала золоте серце?

Пояснювальне. Чому найменша царівна роздала свої монети?

Творче. Чому цар послав слугу стежити за царівнами?

Оцінювальне. Яке повчання ви запам'ятали?

Практичне. Що можна порадити всім?

Фізкультхвилинка

Релаксаційна вправа «Квітка доброти»

Звучить спокійна класична музика.

— А зараз заплющте очі та уявіть, що у вас у руках чарівна квітка — Квітка Доброти. Ваші руки відчують незвичайне тепло, квітка зігріває вас, ваше тіло, вашу душу. Ви протягнете руку і розглядаєте Квітку Доброти. Уявіть, якого вона кольору. Можливо, вона має запах. А можливо, ви чуєте приємну музику, яка лине від Квітки. Подумки зберіть усю доброту від Квітки Доброти й помістіть у своєму серці. Ви відчуєте, як доброта входить у вас, як зігріває вашу душу, несе радість. Я хочу, щоб сьогодні та надалі ви відчували допомогу Квітки Доброти. І коли у вас трапляються неприємності, або погано на душі, можна собі допомогти — тим, що ми робимо зараз: уявити в руках Квітку Доброти і подумки помістити її в своєму серці.

2) Продовження роботи над текстом казки.

- Робота над фразеологізмом «золоте серце».
- Читання за особами.
 - Назвіть дійові особи.
 - Прочитайте текст, дотримуючи пауз і потрібної інтонації.
- Вибіркове читання.
 - Які речі придбала старша царівна?
 - Що купила середня царівна?
 - На що потратила монети молодша царівна?
 - Який висновок про покупки сказав цареві слуга?
- Гра «Трибуна думок». Робота в парах.
 - Що головне хотіла сказати авторка у своєму творі?
 - У якій частині казки висловлено її головну думку: у зачині чи кінцівці?

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота в групах.

Завдання за вибором:

I група — прочитати речення, у яких слово «золотий» ужито у прямому значенні.

II група — прочитати речення, у яких слово «золотий» ужито у переносному значенні.

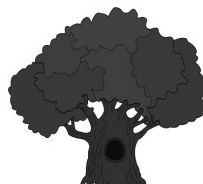
2) Використання технології «Сторітеллінг».

— Уявіть, що ви — відома людина (*актор, співак, хокеїст, художник...*) і вас «журналіст» запитує: «Як ви розумієте вислів *робити людям добро?*». Обміркуйте свою відповідь.

3) Вправа «Дерево добра». Робота в групах.

— За народним повір'ям, дерево — це символ життя, а яке життя без добра? Наше дерево ви прикрасите плодами, на яких запишете якості доброї людини.

(*З кольорового паперу вирізати плоди, — на яких діти записують якості доброї людини. Цими плодами прикрасити макет дерева.*)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Заключне слово вчителя

— Дайте відповідь на запитання «Чи завжди ви творите добро?».

— А чи готові ви розлучитися із вашим поняттям добра?

Ви сьогодні гарно працювали, тому добро повертається до вас.

Кожна людина може бути чарівником, і для цього не потрібна чарівна паличка, достатньо сказати добре слово або зробити добре діло.

— Я всім бажаю добра.

Поверніться одне до одного, візьміться за руки і побажайте чогось доброго.

— Чи справдились ваші очікування від уроку?

— Мої сподівання також здійснились.

— Тож творіть добро, тоді воно повернеться до вас!

2. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Продовж речення»

— Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася...
- я запам'ятав / запам'ятала...
- я навчився / навчилася...
- я повторив / повторила...
- мені ще важко...
- що мене здивувало...

3. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки Зірки Мензатюк «Золоте серце» (с. 108–109).
- Виразне читання казки Зірки Мензатюк «Золоте серце» (с. 108–109). Поділити казку на зачин, основну частину та кінцівку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 88. МРІЯ ПРО КОСМОС. КАТЕРИНА ВАСИЛЕНКО «НЛО»

Мета: удосконалювати знання про космос; навчати виразно читати текст, інтонувати речення, аналізувати прочитане, читати діалог; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати допитливість.

Обладнання: зірочки, маски з назвами планет, ракета, гудзики, літаюча тарілка, планети Сонячної системи, конструктор LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Привітання»

— Діти, сьогодні ми вирушимо в далеку незвичайну подорож на ракеті. Космос зберігає багато таємниць. Ви дізнаєтеся про Всесвіт, про зорі, а, головне — про нашу чудову планету, яка зветься Землею. А щоб Усесвіт поділився з нами своїми таємницями, пропоную промовити космічне привітання:

Раз, два, три, чотири, п'ять —
Почнемо космос вивчати.
В небі Сонце і планети,
Ясні зорі і комети.
Ми вітання всім шлемо —
Дружно в космос летимо!

- Що ви знаєте про космос?
- А чи можна в космосі дихати?
- На чому люди літають у космос?
- Які планети Сонячної системи ви знаєте?

Вправа «Уяви себе зорею»

— На небі дуже багато зір. Усі вони різні: яскраві або тьмяні. Зірки виблискують, грають, літають. Уявіть, що ви — зірочка, і зобразіть на ній свій настрій на початку подорожі.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) *Читання вірша «Потяг майбутнього» Джанні Родарі в перекладі Миколи Лукаша.*

ПОТЯГ МАЙБУТНЬОГО

Гей, кому треба, у вагон піднімайтесь!
Подано потяг кур'єрський на Марс.

О восьмій годині, на час вечері,
Будем за графіком ми на Венері.

Далі зупинка у нас на Сатурні,
Там будуть танці, розваги культурні.

Можемо Сонце об'їхати кругом,
Потім шугнути Чумацьким Шляхом,

І незабаром — не встигнеш вгледіться —
Вже перед нами Велика Ведмедиця.

Рушив у путь міжпланетний експрес,
Лиш смуга біліє в блакиті небес.

Аж ось на вокзал якась жінка прибігла.
Яка досада! Знову не встигла!

Синьйоро, не треба так хвилюватися:
Наступний потяг — хвилини за двадцять.

Мені недалечко, тільки до Місяця,
Поїду тролейбусом номер-тисяча.

— Ось ми дісталися Всесвіту. Що ми зустріли?

2) Вправа «Комплімент».

Завдання за вибором:

- Сказати комплімент Сонечку.
- Сказати комплімент зорі.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Ми встигли потрапити на парад планет.

1) Гра-руханка «Парад планет».

За командою вчителя всі учні шикуються в ряд. Кожен виконує роль планети, імітує колові рухи. Учні надягають маски з назвами планет.

Всі команди стали в ряд,
Йде святковий в нас парад!
Раз — Меркурій-мандрівник,
Два — Венера, ясний лик.
Три — Земля вітає нас,
А чотири — красень Марс,
П'ять — Юпітер, шість — Сатурн,
Сім — Уран, за ним — Нептун.
Вісім сонячних планет
Поспішають на бенкет.
Був Плутон завжди дев'ятим,
Не беруть його на свято!
Він найменшим уродився
І до карликів прибився.

2) Вправа з гудзиками «Літаюча тарілка».

— А ось і невідомий літаючий об'єкт.

Дітям видають гудзики, різні за формою та кольором.

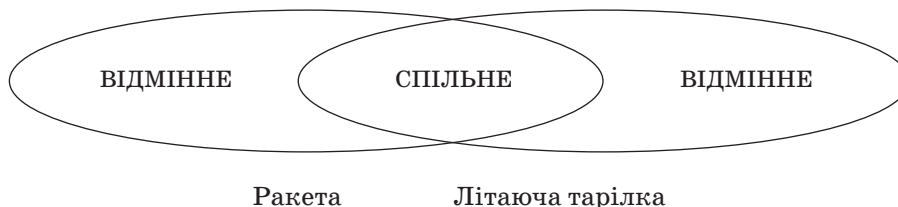
Завдання: побудувати літаючу тарілку.

— Скільки віконечок на літаючій тарілці?

— Зі скількох гудзиків ви побудували літаючу тарілку?

— Придумайте їй назву.

3) Кола Ейлера-Венна.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Ось ви й уявили космічний простір! А як уявляв НЛО головний герой твору, ви дізнаєтеся, прочитавши оповідання Катерини Василенко «НЛО».

4. Вивчення нового матеріалу

— Ми зустрілися з інопланетянами. Вони попросили, щоб ми їм показали, як ми навчаємося в школі.

1) *Робота над оповіданням Катерини Василенко «НЛО» (с. 109–110).*

- Робота зі словами. Стіна слів (с. 109).
 - Прочитайте правильно слова.
 - Несподівано, здивувалася, приземлилося, схвильовано, познайомитись, інопланетянами.
 - Значення яких слів ви не можете зрозуміти?
 - НЛО* — невизначений (*невпізнаний*) літальний об'єкт.
- Вправа «Передбачення» (*за заголовком*).
 - Прочитайте заголовок.
 - Як ви гадаєте, про що може йтися в оповіданні?
- Читання оповідання Катерини Василенко «НЛО» вчителем (с. 110).
- Читання тексту учнями.
- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про яку подію йдеться в оповіданні? Де вона відбувалася?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, НЛО прилетіло на Землю?

Пояснювальне. Чому Тарасик вирішив, що це НЛО?

Творче. Що, на вашу думку, відчули Тарасик і Катруся, коли побачили миску, яка рухається?

Оцінювальне. Чому засмутився Тарасик?

Практичне. Чи можете ви вдома виготовити літаючу тарілку?

Фізкультхвилинка. Руханка «Космічна подорож»

Учитель разом з дітьми влаштовується на килимку й починає «подорож»: «Ми прилетіли на космодром. Швидше сідайте в космічні шатли. Пристебніться. Починаємо політ».

— Під час зльоту відчуваємо незначне струшування (*діти підстрибують*).

— Шатли почали хитати (*нахили тулуба*).

— Тепер ми відчуваємо невагомість (*обертання тулубом без відриву нижньої частини від підлоги*).

— Атака астероїдів (*уникаємо їх, нахилиючись назад, уперед, праворуч, ліворуч*).

— Небезпека знизу (*підняття стегон*).

— Космічні щупальці неземної істоти намагаються обплутати то праву, то ліву ногу (*почергове піднімання ніг*).

— Втеча від погоні (*робота обох рук*).

2) *Продовження роботи над оповіданням.*

- Читання за особами.
 - Назвіть персонажів оповідання.
 - Яким ви уявляєте Тарасика? А Катруся?
 - Прочитайте текст дотримуючись пауз і потрібної інтонації.
 - Хто головний персонаж оповідання?

- Вправа «Біном фантазій».

Завдання за вибором:

— Чи хотіли б ви жити на іншій планеті?

— Розкажіть цікаві історії, які траплялися з вами.

5. Закріплення вивченого матеріалу

— Час повертатися на Землю!

1) *Робота з конструктором LEGO.*

— Діти, нумо складемо таку машину, яка б побувала на Марсі! І пропоную її назвати *марсохід*.

2) *Вправа «Квест-цікавинка».*

ЦІКАВЕ ПРО КОСМОНАВТІВ

- Ви добре знаєте, хто першим полетів у космос, але ми все ж нагадаємо: перший політ здійснив радянський астронавт Юрій Гагарін. 12 квітня 1961 року він пробув на орбіті 108 хвилин. З невеликим запізненням після нього в космос полетів американець Алан Шепард.

- Перша жінка в космосі — Валентина Терешкова. Її політ тривав понад майже три доби. Щоправда, Терешкова дуже погано почувалася та отримала серйозні проблеми зі здоров'ям. Це стало однією з причин, чому наступний політ жінки в космос відбувся тільки через 19 років.
- Коли Ніл Армстронг ступив на Місяць, він сказав свої знамениті слова: «Це один маленький крок для людини, але гігантський стрибок для всього людства». До речі, досі люди побували на поверхні супутника Землі тільки раз — 20 липня 1969 року.
- З Місяця космонавти привезли в цілому 380 кг місячної породи. Натомість там вони залишили платівку з історичним записом і власними автографами.
- Повна вартість скафандра для астронавтів становить близько 11 млн доларів, але 70 % — це рюкзак і модуль управління.
- Американський бізнесмен Денніс Тіто став першим туристом, який відвідав космос. Він заплатив за подорож у квітні 2001 року 20 мільйонів доларів.
- До слова, у космосі плакати не варто, адже сльози в умовах невагомості не стікають по щоках, а залишаються на поверхні ока у вигляді кульок, що спричиняє неприємні болючі відчуття.
- Загалом, у невагомості дуже легко пересуватися — космонавти просто літають усередині космічної станції. Але є й недоліки: м'язи втрачають силу, а кістки стають крихкими. Найбільше страждають ноги. Щоб не розучитися ходити, космонавти приймають вітаміни і щодня займаються фізкультурою. Також у невагомості збільшується відстань між хребцями, тому люди трішки виростають.
- Прийнято вважати, що людина вибухає в космосі без скафандра. Мовляв, тиск, з яким космос буде впливати на людський організм, призведе до того, що тіло просто розірве на частини. Насправді ж космонавт без скафандра почуватиметься у відкритому космосі не гірше, ніж у звичайній воді. Шкіра тривалий час підтримуватиме нормальну температуру, а серце качатиме кров, як завжди. Єдина небезпека — відсутність кисню.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Знаю — Хочу знати — Дізнався

З	Х	Д

У стовпчик «З» — поставити плюстик, учні промовляють те, про що вже знали з цієї теми.

У стовпчик «Х» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Д» — що дізнались під час вивчення теми.

2. Вправа «Зірочка-смайлик»

— Позначте, який настрій у вас після подорожі.

3. Домашнє завдання (за вибором)

Виразне читання оповідання Катерини Василенко «НЛО» (с. 110).

Виразне читання оповідання Катерини Василенко «НЛО» (с. 110). Поділити текст на зачин, основну частину та кінцівку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 89. КОЛИ БУВАЄ СОРОМНО? ЛЕОНІД НЕЧАЄВ «ПРО ЖОВТІ ГРУШКИ ТА ЧЕРВОНІ ВУШКА»

Мета: закріпити розуміння учнями понять «дружба», «друг» / «подруга»; удосконалювати навички виразного читання тексту, інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати толерантність, вихованість, увічливість, дружелюбність.

Обладнання: цукерки, м'ячик зі стрічками, чарівні окуляри, різнокольорові смужки для рефлексії.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Солодкий комплімент»

Заготовлені цукерки з іменами кожної дитини.

— Підійдіть по черзі до вази і візьміть цукерку... Прочитайте ім'я однокласника/однокласниці. Зробіть комплімент.

Гра триває доти, поки у вазі не залишиться цукерок.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання оповідання Катерини Василенко «НЛО» учнями «ланцюжком» (с. 110).
- Поділ тексту на зачин, основну частину та кінцівку.

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Чарівні окуляри»

— Я принесла вам чарівні окуляри. Крізь них можна побачити тільки хороше. Назвімо дві хороші риси свого друга. (*Надягає окуляри.*)

— Мій друг надійний, добрий. А твій? (*Дає окуляри дитині праворуч.*)

Діти по черзі надягають окуляри і називають дві хороші риси свого друга.

3. Мотивація навчальної діяльності

Робота над загадками

- Вона нам дуже дорога,
В житті усім допомага,
Коли вона у тебе є
І радісним життя стає.
Разом можна все зробити
Нам без неї не прожити. (*Дружба.*)
- Самотнє дерево і вітерець зламає,
А разом з ним у тебе сила є.
Без нього не прожити — кожен знає.
Без нього сіре все життя твоє. (*Друг.*)

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми поговоримо про дружбу та дізнаємося, хто такі друзі.

А для цього маємо прочитати оповідання Леоніда Нечаєва «Про жовті грушки та червоні вушка».

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над оповіданням Леоніда Нечаєва «Про жовті грушки та червоні вушка» (с. 111–112).*

- Робота зі словами (с. 111).
— Діти, прочитайте слова.

Відпочивали, здивувалась, враховується, усміхаючись, простягнула.

— Які слова вам незрозумілі?

- Вправа «Передбачення» (за заголовком).

- Робота зі словами.

Стіна слів: палко, жадібна, алергія.

— Прочитайте правильно слова та їхні значення.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведімо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне од-
ному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Як це впливає на наше життя?*)

Фізкультхвилинка

2) Продовження роботи над оповіданням.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася описана у творі подія? З якої частини вам це стало відомо?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, головний герой твору — Оксанка?

Пояснювальне. У яку ситуацію потрапила Оксанка?

Творче. Які думки виникли у вас як читачів?

Оцінювальне. Як можуть розгорнутися події далі?

Практичне. Що можна порадити дітям, у яких нема друзів?

- Читання тексту за особами.

— Назвіть дійові особи.

— Зверніть увагу на розділові знаки в кінці речень і виділені слова.

- Стислий переказ тексту учнями.

- Вправа «Трибуна думок».

— Розкажіть про свої пригоди.

- Робота над прислів'ям.

Уміти дружити — велике мистецтво.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над прислів'ями та приказками. Робота в групах.

Використовуючи кольорові олівці, слід з'єднати кінці стрічок, щоб утворилися прислів'я. Діти працюють на індивідуальних картках у групах. Після завершення роботи зачитують прислів'я і пояснюють їхні значення.

Доброму скрізь

Добре діло

Не одяг красить людину,

Добре слово квітка,

Роби добро –

Доброго тримайся,

а поганого цурайся.

добре.

роби сміло.

а добрі справи.

а зле колючка.

воно дорожче золота.

Відповіді

- Доброму скрізь добре.

- Добре діло роби сміло.

- Не одяг красить людину, а добрі справи.

УРОК 90. НАПОЛЕГЛИВА ПРАЦЯ — ЗАПОРУКА УСПІХУ. «ПЛАСТИЛІНОВИЙ ПЕСИК» (за Оксаною Кротюк)

Мета: ознайомити учнів із поняттям «запорука успіху»; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати дружельюбність, бажання бути наполегливим, аби досягти успіху.

Обладнання: паперові стрічки, капелюхи різних кольорів: червоного, чорного, жовтого, зеленого.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Усмішка»

— Коли ви зранку йшли до школи, вам лагідно всміхалося сонечко, а бешкетник-вітерець прошепотів: «Вдалого вам дня!». Нехай ці добрі почуття наповнять ваші душі, розквітнуть на обличчях усмішками. Хай вам буде легко і приємно працювати на уроці.

— Які ваші очікування від уроку?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання та переказ оповідання Леоніда Нечаєва «Про жовті грушки та червоні вушка» (с. 111–112).
- Зачитування прислів'я про дружбу з різних джерел.

2. Актуалізація опорних знань

Проблемне питання

— Чи траплялося вам не доводити справу до кінця?

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Доріжка наполегливості»

— Зараз ми утворимо доріжку наполегливості.

— Напишіть на стрічках паперу справу, яку ви не завершили. (*Діти записують, будують доріжку, проходять нею*)

— Ми створили доріжку наполегливості, щоб у вас всі розпочаті справи доводилися до кінця.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Щоб дізнатися, над яким твором будемо працювати, прочитайте слова, «перестрибуючи» через одну літеру.

ПІЛУАСЮТРИГЛАШНДОЩВЖИЗЙ ПРЕТСУИВКІ

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над оповіданням «Пластиліновий песик» (за Оксаною Кротюк) (с. 113–114).*

- Робота зі словами (с. 113).
 - Прочитайте слова, написані великими і малими буквами.
 - Чи можна зрозуміти слова?
 - Що тут не так?
 - Діти, навчіться читати правильно слова.
- Пластиліновий, слухняним, вередливим, припасовано, приплюснула, зачудувався.
- Які слова вам незрозумілі?

- Вправа «Передбачення». Робота в групах.
— Об'єднайтеся у групи та відповідно поданих завдань висловіть своє передбачення щодо змісту оповідання.

I група — передбачають за заголовком.

II група — передбачають за прислів'ям «Наполеглива праця — запорука успіху»

III група — передбачають за ключовими словами.

Олесі тато подарував пластилін.

Зліпити песика

Ніяк не виходило

Братик насміхався

Івиліпила-таки

- Робота зі словами.

Стіна слів: глузує.

— Прочитайте правильно слова та їхні значення.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає учитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

Фізкультхвилинка

Станьте в коло, любі друзі,
Потанцюймо ми по крузі.
А тепер всі разом з вами
Так потупаєм ногами.
З вами я, сини та доньки
Ще поплескаю в долоньки.
Я люблю вас звеселяти,
Тож прошу ще й пострибати.

2) Продовження роботи над оповіданням.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Хто головний герой твору?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Оленці пластилін подарував дідусь?

Пояснювальне. Які почуття переживала дівчинка, ліплячи песика?

Творче. Як довго працювала Олеся, щоб здійснити задум?

Оцінювальне. Які риси характеру виявила Олеся, аби досягти бажаного результату?

Практичне. Що можна порадити дітям, яким не притаманна наполегливість?

- Читання частини тексту за особами.

— Назвіть дійових осіб.

— Зверніть увагу на розділові знаки в кінці речень і виділені слова.

- Стислий переказ тексту учнями.

— Прочитайте мовчки виділені речення.

— Перекажіть за ними прочитане оповідання.

- Вправа «Гронування». Робота в групах.

— Які риси характеру допомагають людям досягти успіху?

- Вправа «Трибуна думок».

— Пригадайте ситуації, коли наполегливість допомогла вам подолати труднощі?

- Робота над прислів'ям (с. 114). Робота в парах.

Наполеглива праця — запорука успіху.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Експерти». Робота в групах.

Кожній із чотирьох груп дають капелюхи різних кольорів: червоного, чорного, жовтого, зеленого.

1-ша група (жовтий капелюх)

Завдання. Жовтий колір — оптимістичний.

— З якими поняттями асоціюєте поняття «наполегливий»?

— Намалюйте, з чим асоціюєте поняття «наполегливий».

2-га група (чорний капелюх)

Завдання. Чорний колір — критичний.

— Що сподобалося в оповіданні?

— Що вразило?

— Виберіть твердження, що вважаєте правильними.

- Наполегливість — себе перемогти.
- Велика перемога — запорука успіху!
- Була б охота, заладиться всяка робота.

— Яке прислів'я виражає головну думку оповідання?

3-тя група (червоний капелюх)

Завдання. Червоний колір — колір емоцій.

— До яких емоцій та почуттів спонукало вас оповідання «Пластиліновий песик»?

Складіть струмочок почуттів з допомогою ламаної лінії. Відповідь обґрунтуйте.

4-та група (зелений капелюх)

Завдання. Зелений колір — креативний.

— Як ви вважаєте, чи правильно вчинила дівчинка?

— Чи могла вона вчинити інакше?

— Дайте характеристику головному герою?

2) *Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.*

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, якщо ти хочеш гарно навчатися, то потрібно бути наполегливим.	Чи варто бути наполегливим?	Ні, бо можна братися до іншої справи.
ВИСНОВОК		

3) *Використання технології «Сторітеллінг».*

— Уявіть, що ви відома людина (*артист, співак, хокеїст, художник*). У вас «журналіст» запитує: «Що потрібно зробити, аби досягти великого успіху?».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставлять позначку і розповідають усе, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Прочитати та переказати оповідання за Оксаною Кротюк «Пластиліновий песик» (с. 113–114).
- Прочитати та переказати оповідання за Оксаною Кротюк «Пластиліновий песик» (с. 113–114). Виготовити пластилінового песика.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 92. МАЛЕНЬКИМИ КРОКАМИ ДО ВЕЛИКИХ ПЕРЕМОГ. «Я ВСЕ ЗМОЖУ!» (за Дженніфер Мур-Маллінос)

Мета: поглибити розуміння учнями поняття «щасливий»; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати дружлюбність, прищеплювати бажання бути наполегливим, досягати успіху.

Обладнання: предметні малюнки до загадок та до гри.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання та переказ оповідання за Оксаною Кротюк «Пластиліновий песик» (с. 113–114).
- Презентація пластилінових песиків.

2. Актуалізація опорних знань

1) Робота над загадками.

- Сіла купа дітвори
І поїхала з гори...
Люблять їх усі малята.
Звуть візочок цей... (санчата).
- З нетерпінням зиму ждуть,
Лід малюють — іскри йдуть!
Гострі та стрімкі вони.
Мають назву... (ковзани).
- Покатають нас вони,
Але це не ковзани!
Білі, чорні, сині, рижі...
Дощечки ці зветься... (лижі).
- Хоч буваю часто битий,
Але зовсім не сердитий.
Я стрибаю веселюся.
Відгадайте, як я звуся? (М'яч.)

2) Складання асоціативних ланцюжків.

— До слів-відгадок доберіть асоціативні ланцюжки.

М'яч — кошик — баскетболіст — баскетбол...

Лижі — палиці — сніг — перегони...

Санки — гірка — сніг — змагання...

Ковзани — лід — танець — перемога — нагорода...

3. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Об'єднай предмети»

— Які риси характеру розвиває спорт? (Працьовитість, уміння окреслювати мету та йти до неї, вміння боротися, чесно перемагати, із гідністю програвати.)

- Що дає футбол? Які здібності потрібно розвивати футболістам?
- Що дає гімнастика? Які здібності потрібно розвивати гімнастам?
- Що дає баскетбол? Які здібності потрібно розвивати баскетболістам?
- Які риси характеру повинні мати тенісисти?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми розкриємо тему «Хочеш бути щасливим — не будь лінивим» за твором Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!». Разом з головним героєм навчимося бути наполегливим і в результаті — щасливим.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над оповіданням за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117).

- Робота зі словами (с. 115).
 - Прочитайте речення. З більшою силою голосу читайте виділені слова. Поясніть, як змінюється зміст речення.
 - Діти, прочитайте слова.
- Пересуваються, майданчику, запрошують, пандусом, наблизяться, постраждаю, користуватися, продовжував.
- Які слова вам незрозумілі?
- Пандус* — пологий в'їзд, що замінює сходи.
- Вправа «Передбачення. Робота в групах.
- Об'єднайтеся у групи та відповідно поданих завдань висловіть своє передбачення щодо змісту оповідання.

I група — передбачають за заголовком.

II група — передбачають за прислів'ям «Хочеш бути щасливим — не будь лінивим».

III група — за малюнком.

- Комбіноване читання оповідання.

Спочатку текст читає учитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
 На носочки піднялись.
 Підніми голівку вгору —
 Їй на долоньки подивись.
 Присідати ми почнемо,
 Добре ноги розімнемо.

Раз — присіли, руки прямо.
 Встали — знову все так само.
 Повертаємося вправо,
 Все виконуємо гарно.
 Вліво-вправо повернулись
 І сусіду усміхнулись.

2) Продовження роботи над оповіданням.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.
- Орієнтовні запитання*
- Просте.* Хто головний герой твору?
- Уточнювальне.* Я можу помилитися, але, здається, хлопчик був наполегливим?
- Пояснювальне.* Чому хлопчикові було складно дружити з дітьми?
- Творче.* До яких почуттів вас спонукало прочитане оповідання?
- Оцінювальне.* Які риси характеру виявилися у хлопчика?
- Практичне.* Що можна порадити дітям, яким не притаманна наполегливість?
- Вправа «Трибуна думок».
- Яку важливу думку хотіла донести читачам авторка оповідання?
- Робота над прислів'ям. Робота в парах.
- Хочеш бути щасливим — не будь лінивим.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота в групах.

Учні об'єднуються у три групи.

1-ша група. Скласти «асоціативний куц» до слова «життя».

— Запишіть ознаки того, яким може бути життя.

(Веселе, відповідальне, цікаве, бурхливе, чесне, яскраве, справедливе, складне, прекрасне, загадкове, особливе, таємниче, радісне, змістовне...)

2-га група. Скласти «асоціативний куц» до слова «щасливий».

— Що можна робити в житті, аби бути щасливим?

(Творити, піклуватися, боротися, шанувати, дякувати, переконувати, обіргати, думати, прощати, берегти, поважати, мріяти, любити, пізнавати, радіти, допомагати...)

3-тя група. Скласти сенкан до слова «щастя».

Іменник. Щастя.

Прикметники. Довгоочікуване, сьогоднішнє.

Дієслова. Приходить, з'являється, наступає.

Враження від предмета. Щастя — це почуття людини.

Висновок. Успіх.

2) Гра «Фахівці». Робота в групах.

Група «Журналісти»

— Поставте кілька запитань до хлопчика.

Група «Спортсмени»

— Складіть і розіграйте діалог «Розмова двох спортсменів».

3) Вправа «Розкажи про себе». Робота в парах.

Діти у парах обмінюються інформацією, яким видом спорту вони займаються. Якщо жодним, то розповідають, що вони більше всього любляють у спорті.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») — ставлять позначку і розповідають усе, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Прочитати та переказати оповідання за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117).

Прочитати та переказати оповідання за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117). Намалювати вид спорту, яким займаєшся або хочеш займатися.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 93. МАЛЕНЬКИМИ КРОКАМИ ДО ВЕЛИКИХ ПЕРЕМОГ. «Я ВСЕ ЗМОЖУ!» (за Дженніфер Мур-Маллінос) (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати дружелюбність; прищеплювати бажання, бути наполегливим, досягати успіху.

Обладнання: м'яч, предметні малюнки до загадок та до гри, ілюстрації до сучасних видів спорту.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Діти, у нас сьогодні спортивне вітання. А помічником нам буде...

- Він лежати зовсім не хоче,
Якщо кинуть, він підскочить,
Ледве вдарить, відразу навскач.
Ну, звичайно, це... (м'яч).

— Я кидаю м'яч і кажу: «Доброго ранку, Кирилку». Кирилко кидає іншій дитині та вітається з нею. І поки не привітаються всі діти. І скажемо всі разом: «Добрий ранок усім-всім-всім».

— І обов'язково посміхнемося тим, хто ліворуч, а тепер — тим, хто праворуч.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання та переказ оповідання за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117).
- Презентація малюнків.

2. Актуалізація опорних знань

Енерджайзер «Що робиш?»

Учитель або хтось із дітей ставить запитання. Учні імітують рухи, промовляючи: «Ось так!».

- Як ти граєш у футбол?
- Як ти катаєшся на лижах?
- Як ти граєш у волейбол?
- Як ти граєш у баскетбол?
- Як ти катаєшся на ковзанах?
- Як ти граєш у теніс?
- Як ти займаєшся боксом?
- Як ти граєш у хокей?
- Як ти граєш у боулінг?
- Що розвиває спорт?

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Спортивний дайджест»

Бокс, хокей, бобслей, футбол,
Сноуборд і волейбол...
Стадіон, басейни, корт
Об'єднало слово (*спорт*)

— Чи відомі вам інші види спорту?

<p>Скейтбордінг Скейтбордінг виник наприкінці 60-х років минулого століття у штаті Каліфорнія, який і донині вважається центром скейтборд-руху. Каліфорнійські скейфери винайшли скейтборд, як сухопутний аналог серфа. Об'їзд перешкод, швидкісний спуск — та сфера, що освоювали й удосконалювали перші скейтери</p>	
<p>Футбольний фрістайл Це мистецтво виконання футбольним м'ячем різноманітних трюків, за допомогою ноги, коліна, грудей, плечей та голови</p>	
<p>Сокс Ця гра за своєю суттю є вуличним видом спорту. Гравці утворюють коло, чеканять м'яч ногами (<i>на носок, п'яту або коліно</i>) і передають його іншому. За правилами, можна приймати м'ячик і на груди, але в жодному разі не можна торкатися до нього руками! Навіть коли м'ячик упав на асфальт, необхідно піднімати його за допомогою ніг</p>	
<p>Паркур Паркур був заснований у Франції. Означає «смуга перешкод на кінських перегонах», або «вільний біг», що вміщує суміш атлетики, акробатики, скелелазіння, бойові мистецтва</p>	

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми закріпимо тему «Хочеш бути щасливим — не будь лінивим» за твором Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!». Проаналізуємо прочитаний твір та дізнаємося, в чому щастя хлопчика.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Продовження роботи над оповіданням за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117).*

- Вибіркове читання.
 - Знайдіть і прочитайте запитання, які хлопчик ставив перед собою, розв'язуючи проблему «Чому діти не хочуть з ним гратися?».
 - Прочитайте уривок твору, до якого вміщено малюнок.
 - Яка ідея виникла у хлопчика?
 - Як хлопчик учився кермувати візком?
 - А грати в м'яча?
 - Що зробило хлопчика щасливим?
- Тестування.
 1. Яка назва твору?
 - а) «Я все можу!»
 - б) «Я все знаю!»
 - в) «Я все досягну!»
 2. Чому йому було складно дружити з дітьми?
 - а) Він пересувався на візку.
 - б) Він навчався вдома.

- в) Він перебував на лікуванні.
3. До яких почуттів спонукало тебе прочитане оповідання?
- а) Щедрість.
б) Злість.
в) Співпереживання.
4. Що робив хлопчик, аби бути таким, як усі?
- а) Читав.
б) Тренувався.
в) Боявся.
5. Де грає хлопчик?
- а) У шкільній команді з тенісу.
б) У шкільній команді із шахів.
в) У шкільній баскетбольній команді.
6. Що зробило хлопчика щасливим?
- а) Можливість грати з друзями.
б) Можливість мати багато книг.
в) Любов батьків.

Фізкультхвилинка

Ось скакалки ми візьмемо
І стрибати розпочнемо.
Всі стрибаємо тихенько,
Навшпиньках, ще й легенько.
Ледь торкаємось підлоги —
Не стомити наші ноги.
Діти на майданчику гуляють,
Спритно бігають, високо стрибають.
Ми всі трохи погуляли
І на місце посідали.
Один, два, три, чотири, п'ять!
Будемо весело стрибать!
Сстій!

Або: Танці зігранці (<https://youtu.be/5zntRD-9Z0U>).

2) Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені капітана команди.

Зразок

Роль — капітан команди. Аудиторія — хлопчик. Формат — СМС. Тема — змагання.

Нагадую! У неділю о 10 годині у шкільній спортивній залі відбудеться змагання з баскетболу. Не запізнуйтеся!

Капітан команди

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Скринька запитань».

Діти по черзі у колі відкривають скриньку і беруть звідти аркуш паперу, на ньому написаний вид спорту або щось, пов'язане зі спортом. Діти кажуть, що вони знають про те, що там написано. *Наприклад:* м'яч, бокс, Андрій Шевченко, Олександр Усик, гімнастика, штанга, стрибки, обруч, ковзани...

2) Вправа «Крісло автора».

Дитина, яка займається спортом, розповідає про те, де вона займається, яким видом спорту, які нагороди отримала.

3) Вправа «Назвіть одним словом».

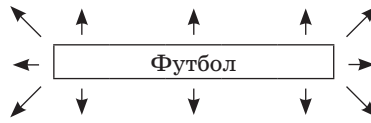
- Гумовий диск чорного кольору. (*Шайба.*)
- одинадцять гравців, які бігають за одним м'ячем. (*Футбол.*)
- Дві рукавички, але не для захисту від морозу. (*Для боксу.*)

- Дівчина, яка може виконувати складні акробатичні вправи зі стрічкою, м'ячем, обручем. (Гімнастка.)

4) Робота в групах. Завдання за вибором.

I група — вправа «Асоціативний кущ».

(Футболісти, воротар, м'яч, ворота, суддя, поле, тренер, команда...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. Хокей.

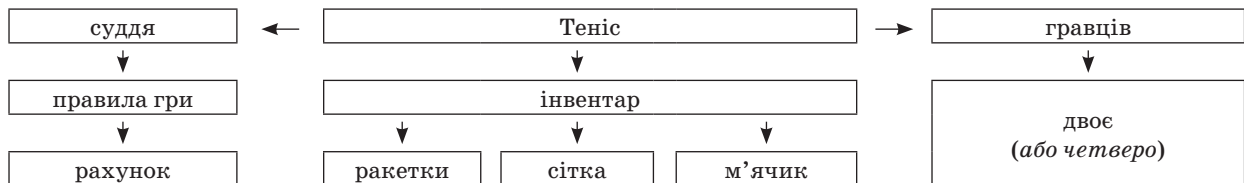
Прикметники. Сильовий, активний.

Дієслова. Грають, тренуються, відпочивають.

Враження від предмета. Хокей — це активний вид спорту.

Висновок. Спорт.

III група — вправа «Кластер».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа. Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари»

Ця стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного.

Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться». Потім педагог просить їх зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви, що потрібно людині, аби вона була щасливою? Допоможіть відповісти на це запитання». Учитель дає команду й учні починають рухатися класом. Педагог дає команду «Завміть!», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

2. Домашнє завдання

- Переказати оповідання за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117).
- Переказати оповідання за Дженніфер Мур-Маллінос «Я все зможу!» (с. 115–117). Розповісти про сучасні види спорту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 94. ЧИ ВАРТО РИЗИКУВАТИ? «ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ» (за Оксаною Радушинською)

Мета: розширити знання учнів про святкування дня народження; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружельюбність, культуру спілкування.

Обладнання: цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Вправа «Комплімент сусідові»

Діти утворюють коло та із шести цеглинок LEGO вибирають цеглинку того кольору, що, на їхню думку, відповідає характеру сусіда праворуч, висловлюють комплімент на першу букву. Наприклад, якщо обрали цеглинку червоного кольору, можна сказати:

— Михайлику, ти завжди чесний.

— Лесю, ти чуттєва.

Червоний — чесний/чесна, чемний/чемна, чуттєвий/чуттєва, чуйний/чуйна...

Помаранчевий — правдивий/правдива, привітний/привітна, поміркований/поміркована, привабливий/приваблива...

Жовтий — життєрадісний/життєрадісна, життєлюбний/життєлюбна, жвавий/жвава, жалібний/жалібна...

Зелений — завзятий/завзята, захоплений/захоплена, зібраний/зібрана, задоволений/задоволена...

Блакитний — бережливий/бережлива, безкорисний/безкорисна, безвідмовний/безвідмовна, благородний/благородна...

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Зіпсований телефон».

Діти утворюють коло.

— Уявіть, що вас запросили на день народження до друга. Ви вирішили подарувати йому один спільний подарунок — намалювати власноруч картину.

Діти шикуються одне за одним. Дитина, яка стоїть останньою, малює на аркуші паперу малюнок і віддає вчителю. Потім такий самий малюнок «малює» цеглинкою на спині сусіда, який стоїть перед нею. Дитина, якій «намалювали» малюнок, «малює» його сусідові, який стоїть перед нею. Гра триває до тих пір, поки малюнок не «намалюють» дитині, яка стоїть першою. Ця дитина повинна відтворити малюнок на аркуші паперу, а потім порівняти обидва малюнки.

— Чи такий малюнок було задумано намалювати іменинникові?

— Чи любите ви отримувати подарунки?

— Хто може дарувати подарунки?

— А з якого приводу? Чому люди дарують подарунки?

— Як ви вважаєте, подарунок має бути дорогим?

— Який подарунок найкращий, на вашу думку?

— Який подарунок ви б хотіли отримати на день народження?

2) Вправа «Моя мрія про подарунок».

— Діти, у кожного з вас є своя мрія. Який би ви хотіли отримати подарунок? Складіть долоньки до купи, піднесіть їх до ротика і пошепки промовте свою мрію: «Я мрію про...». Заховайте свою мрію в кулачок, притуліть до серця і відпустіть, дмухнувши на неї. Нехай ваші мрії летять і обов'язково здійснюються. Бажаних та приємних вам подарунків!

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

Сьогодні день народження — найпопулярніше і найулюбленіше свято для дітей та дорослих.

Відзначати свято прийнято у всіх країнах світу, але в кожній з них є свої традиції, що відрізняються від звичних нам. Є й такі, які можуть нас дуже здивувати.

В Африці дитина витримує випробовування на силу, стійкість, витримку, потім перевіряються знання законів, вірувань, звичаїв і танців. Молодих африканців тішить те, що церемонія дня народження проводиться тільки раз у житті.

Усі в'єтнамські діти святкують день народження в один день — День нових років. На перше свято іменинник отримує від родичів червоний конверт зі щасливими грошима. Дивно, але в'єтнамці не вважають день, у який вони народилися, гідним запам'ятовування.

У Японії день народження не відзначають узагалі, але діти святкують так званий «Сіті-Го-Сан» — свято трьох, п'яти і семи років. Святкування не збігаються із самим днем народження дитини (*переносять на будь-який інший день*). Важливо, аби дитина була одягнена у все нове, за бажанням з нею можна сходити в храм.

В Ірландії у день народження прийнято перевертати дитину вниз головою і несильно бити головою об підлогу. По одному удару за кожен рік життя, плюс один — на щастя.

На Ямаїці іменинника посипають борошном на знак того, що він став старшим.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаве оповідання за Оксаною Радущинською «День народження». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, дізнаємося історію про святкування такого дня та пригоди, які трапляються з дітьми.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом за Оксаною Радущинською «День народження» (с. 117–118).

- Вправа «Крісло автора».
— А як ви святкуєте у родині свій день народження?
- Вправа «Сюрприз для тебе».
— Чи любите ви сюрпризи?
— Розкажіть, який сюрприз був у вашому житті.
— Чи були у вас приємні сюрпризи?
— А тепер за допомогою міміки і жестів зробіть приємний сюрприз своєму товаришеві, даруючи йому подарунок.
- Робота зі словами (с. 117).
- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають зміст твору за заголовком.
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:
— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?
Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
— А зараз об'єднайтеся в пари.
— Проведімо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*).

Фізкультхвилинка

2) Продовження роботи над оповіданням.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що йдеться в оповіданні?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, Дмитрик приніс цікавий сюрприз?

Пояснювальне. Як діти проводили час у гостях?
 Творче. Чому іменинниця почала хвилюватися?
 Оцінювальне. Чи схвалюєте ви вчинок хлопчика?
 Практичне. А що б ви порадили Дмитрику?

- Кола Ейлера-Венна.
 — Назвіть риси характеру хлопчиків.

- Читання за особами.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Робота в групах. Завдання за вибором

I група — вправа «Асоціативний куц».

(Цукерки, книги, машинки, ляльки, розмальовки, фломастери, м'яч, конструктор, букет...)

II група — вправа «Сенкан».

Іменник. День народження.

Прикметники. Веселий, радісний.

Дієслова. Дарують, танцюють, співають.

Враження від предмета. День народження — це купа подарунків та привітань.

Висновок. Свято.

III група — вправа «Кластер».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа «Попс-формула»

Твердження. Потрібно мати справжніх друзів.

П (позиція) — Я вважаю, що...

О (обґрунтування) — Тому що...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі...

С (судження) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання

Виразне читання та переказування тексту «День народження» за Оксаною Радушинською (с. 117–118).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 95. ЧИ ВАРТО РИЗИКУВАТИ? «ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ» (за Оксаною Радушинською) (продовження)

Мета: продовжити розширювати знання учнів про святкування дня народження; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, культуру спілкування.

Обладнання: м'яч, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Дарунок»

Діти дарують особливі дарунки — те, від чого людина стає радіснішою, щасливішою.

- Я хочу подарувати тобі щастя.
- Прийми від мене у подарунок гарний настрій.
- Мій подарунок для тебе — кольорова веселка у небі.
- Я хочу подарувати тобі натхнення.
- Усі весняні квіти — це мій подарунок для тебе.
- Я дарую тобі міцне здоров'я.
- Я хочу подарувати тобі красу.
- Прийми в подарунок від мене посмішку.
- Я дарую тобі щиру ласку.
- Прийми в подарунок від мене повагу.
- Я хочу подарувати тобі чарівну казку.
- Я дарую тобі велику радість.
- Прийми в подарунок від мене щедрість.
- Я дарую тобі чудеса.
- Мій подарунок для тебе — дружба, вірна й міцна.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Гра «Подарунки поруч».

Діти швидко ходять класом і шукають приховані сюрпризи — записки, приклеєні на різнокольорових цеглинках, де висловлено побажання для кожного учня. За командою вчителя стають парами та обмінюються побажаннями. Потім із цих цеглинок будують один великий подарунок для всіх.

2) Вправа «Чарівний м'ячик».

— У мене в руках чарівний м'ячик. Ми будемо його передавати по колу і розповідати, який подарунок для вас був найкращим і найприємнішим. (Діти передають м'ячик і коротко розповідають про свої подарунки.)

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

А чим пригощають на день народження в різних країнах світу?

У Китаї на день народження прийнято їсти довгу локшину, що символізує довголіття. Локшину необхідно жувати якомога довше.

Найголовніше частування на корейському дні народження — рисові пиріжки. Уважають: що чим більшої кількості людей роздадуть пиріжки, тим довше життя чекає дитину.

У Непалі на день народження дитині кладуть на чоло суміш рисового йогурту, яка знаменує удачу.

В Україні, починаючи з XVII століття, святкували іменини. Лише у XX столітті почали відзначати день народження. Цікаво, що святкування цієї події не можна переносити навіть на день раніше чи пізніше. Уважалось, що саме на день народження прилітають душі померлих родичів, які допомагають здійснюватися гарним побажанням, знешкоджуючи злі. Головним атрибутом є торт.

Сьогодні в нашій країні день народження — свято з подарунками та сюрпризами.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо працювати над оповіданням за Оксаною Радущинською «День народження». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, дізнаємося про святкування такого дня.

4. Перевірка домашнього завдання

Переказування оповідання за Оксаною Радущинською «День народження» учнями «ланцюжком».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Продовження роботи над текстом за Оксаною Радущинською «День народження» (с. 119–120).

- Робота зі словами (с. 119).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за опрацьованою минулого уроку частиною.

— Як, на вашу думку, будуть розгортатися події у творі?

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає учитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу зі «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*).

Фізкультхвилинка

Встало вранці ясне сонце,
Заирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.

Сіли, встали, встали, сіли,
Бачте, як розвеселили.
Стало сонце танцювати,
Нас до танцю припрошати.
Нумо, разом, нумо, всі
Потанцюймо по росі!

2) Робота над усвідомленням прочитаного.

- Вибіркове читання.

— Хто з дійових осіб сказав: «Нізащо не погоджуйся!.. ти ж добре знаєш, як це небезпечно!»?

— З якою метою герой твору сказав ці слова?

— Прочитайте, як гурт дітей поводитися після слів Славка.

— Який у них був настрій у цей момент?

— Чи змінився їхній настрій пізніше?

— Як? Що цьому сприяло?

— Хто з героїв твору вам сподобався? Чому?

— Що ви схвалюєте у поведінці персонажів твору?

— А що засуджуєте?

— Визначте головну думку твору.

Завдання за вибором:

— Дати характеристику Славкові.

— Дати характеристику Дмитрикові.

— Дати характеристику Маринці.

- Читання за особами.
- Вправа «Продовж речення».
Ти знаєш, що після такого «бабаху» рука може... залишитися без пальців.
Маринка від страху аж очі... плющила.
Уявляєш: ти не можеш тримати ні... ручки, ні ложки, ні шапки.
- Вправа «Біном фантазій».

Завдання за вибором:

- Коли ви найбільше переживали під час читання?
- Коли ви найбільше раділи під час читання?

6. Закріплення вивченого матеріалу

День народження у Нати.
Що б таке подарувати?
Дім яскравий цей ляльковий?
А чи посуд іграшковий?
Ляльку, потяг, коліщатко...
Може, скейт? Чи ведмежатко?
Кожна іграшка цікава,
Обирати — марна справа.
Але все! Здається, знаю —

Книгу справно загортаю.
Музика гучна лунає,
Іменинниця чекає:
«Не барися вже, вітай!
Й подаруночок давай!».
Вмить обгортка геть злетіла,
Та Натуся не зраділа.
Книгу, навіть, не гортає:
«Я одну таку вже маю».

Світлана Волкова

- Чому змінився настрій в іменинниці?
- А чи змінився настрій у того, хто дарував подарунок?
- Хто з нас не любить отримувати подарунки? А чи любите ви їх робити?
- А як ви вважаєте, чи нам потрібні правила, як дарувати подарунки?
- Що потрібно було дізнатися дарувальнику, ідучи на день народження?
- Яких правил дотримуете ви, коли отримуете подарунок?

Гра «Я дарую тобі...»

Учитель називає подарунок, який гість збирається подарувати своєму другові. Якщо його можна дарувати, то діти говорять: «Так», якщо подарунок не відповідає правилам, то говорять: «Ні».

Подарунки: букет квітів, книжка, альбом, музичний диск, крем для взуття, зубна щітка, футбольний м'яч, шахи, гра «Зоряні війни», шпилька, кнопки, бадмінтон,...

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Вправа «Скринька вражень»

- Коли ви відчували радість?
- Коли ви відчували сум?
- Яким успіхом ви хочете похвалитися?

Скринька радості

Скринька подиву

Скринька суму

2. Домашнє завдання

Виразне читання та переказування тексту «День народження» за Оксаною Радущинською (с. 119–120).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 96. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів аналізувати прочитане, робити власні висновки; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, вміння висловлювати свою думку; формувати інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість, дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Доброго дня, шановні науковці! Усі на місцях? Працювати готові? Настрій гарний? Дух бойовий? Отже, робочий день у науковому центрі «Мудрунчики» розпочинається.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— Шановні колеги! Ми провели велику дослідницьку роботу. Зараз необхідно узагальнити наші знання про те, які казки та оповідання ми опрацювали.

2. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте назву теми нашого уроку, вилучаючи всі літери У.

УМУОУГУОУ УДУИУТУИУНУСУТУВУАУ УСУОУНУЯУЧУНУАУ УКУРУАУЇНУАУ

(Мого дитинства сонячна країна.)

— Отже, на сьогоднішньому уроці ми підсумуємо наші знання та вміння.

3. Повторення основних понять теми

1) Робота у дослідницькій лабораторії.

— Цікавий світ дитинства. Це друзі, казки, ігри, день народження, школа. Отже, спробуємо дослідити, з якого твору ці рядки.

Вправа «З якого твору ці рядки?»

- «— Не журіться, діти, — сказала Василькова мама. — Завтра чи позавтра зведеться інша веселка, тоді й пробіжіться під нею» («Під веселкою».)
- «Зраділи царівни і мерщій побігли в місто. Найстарша царівна купила чудові перстні і натягла собі на пальці. Середульша царівна купила коштовні сукні, вишиті золотом. А найменша царівна не знала, що вибрати...» («Золоте серце».)
- «Та раптом миска рушила з місця і поволі стала сунутись прямисінько на них. Від здивування Катруся аж завмерла. Чудеса... Тарасик примружив очі:
— Ну все. Зараз лазерним променем перетворить на якесь чудовисько або із собою забере...» («НЛО».)
- «Я залюбки пригощуся, а от Оксанка — не знаю... Бабуся скося поглянула на свою онучку. — У неї, здається, алергія — бачиш, як вушка почервоніли...»
- Оксанчине обличчя запалало від сорому, вона крутнулася і вибігла з веранди.» («Про жовті грушки та червоні вушка».)
- «Прикро Олесі, що брат-другокласник насміхається з неї, та роботи вона не кидає. Пішла вона у двір, покликала Рекса. Погладила його, придивилась і знов до хати.» («Пластиліновий песик».)
- «Тепер я граю у шкільній баскетбольній команді. Немає значення, що я в інвалідному візку. Я знаю, що можу багато з того, чого не вміють інші діти. Це робить мене щасливим!» («Я все зможу!».)
- «Нізащо не погоджуйся!.. ти ж добре знаєш, як це небезпечно!» («День народження».)

2) Пошукова робота. Робота в парах.

— Шановні науковці! Настав час зайнятися пошуковою роботою. Для цього ви попрацюєте у парах. Потрібно скласти прислів'я та пояснити їхнє значення.

Завдання за вибором:

1 Дружба

2 та

4 найбільше

3 братство —

5 багатство.

(Дружба та братство — найбільше багатство.)

1 Наполеглива

3 записка

2 праця

4 успіху.

(Наполеглива праця — записка успіху.)

Звіт про виконану роботу.

3) Випробування об'єкта дослідів. Самостійна робота.

— Найважче завдання — це випробування об'єкта дослідів, що називається «Броунівський рух».

Вправа «Броунівський рух»

На кольорових картках записано диференційовані завдання. Учні їх виконують, після чого об'єднуються за кольором і спільно перевіряють правильність виконання.

Картка червоного кольору № 1

1. Яким ви уявляєте справжнього друга? справжню подругу?
2. Пригадайте прислів'я про друзів та дружбу.
3. Поясніть значення вислову «став як укопаний».
4. Назвіть оповідання про дружбу з теми «Мого дитинства сонячна країна».

Картка жовтого кольору № 2

1. Поясніть значення словосполучень «золоті руки», «золота осінь», «золотий перстень», «золоте серце».
2. Які з вищеподаних словосполучень є заголовком до казки за уривком «Жив собі цар Золотодар і мав він трьох дочок»?
3. Назвіть риси характеру найменшої царівни.
4. Назвіть головну думку твору.

Картка зеленого кольору № 3

1. Пригадайте правила поведінки на перерві.
2. Як поводитися на перерві Михась і Дмитрик з оповідання «Про Михася та Люка Скайвокера»?
3. Як потрібно було вчинити Михасеві, щоб не обманювати друга і водночас погратися іграшкою довше?

Картка синього кольору № 4

1. Пригадайте правила поведінки в гостях.
2. Як поводитися друзі в гостях з оповідання «День народження»?
3. Хто з дійових осіб сказав: «Нізащо не погоджуйся!... Ти ж добре знаєш, як це небезпечно!»? З якою метою герой твору сказав ці слова?

Звіт про результати дослідів.

— Після такої важкої праці необхідно відпочити. Оголошую перерву!

Фізкультхвилинка. Руханка «Друзі»

В цьому класі друзі всі:

Я і ти, і ми, і ви.

Добрий день, тому, хто зліва.

Добрий день, тому, хто справа.

Ми — одна сім'я.

(Три оплески.)

(Три оплески.)

(Поворот ліворуч.)

(Поворот праворуч.)

(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

В цьому класі друзі всі:

Я і ти, і ми, і ви.

Не лякайся, той, хто зліва.

(Три клацання пальцями.)

(Три клацання пальцями.)

(Торкаються плеча сусіда ліворуч.)

Не лякайся, той, хто справа.
Ми — одна сім'я.

(Торкаються плеча сусіда праворуч.)
(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

В цьому класі друзі всі:
Я і ти, і ми, і ви.
Пожалій того, хто зліва.
Пожалій того, хто справа.
Ми — одна сім'я.

(Три плескання по грудях.)
(Три плескання по грудях.)
(Погладжують по голові сусіда ліворуч.)
(Погладжують по голові сусіда праворуч.)
(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

В цьому класі друзі всі:
Я і ти, і ми, і ви.
Помирися з тим, хто зліва.
Помирися з тим, хто справа.
Ми — одна сім'я.

(Три плескання по колінах.)
(Три плескання по колінах.)
(Беруть за руку сусіда ліворуч.)
(Беруть за руку сусіда праворуч.)
(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

В цьому класі друзі всі:
Я і ти, і ми, і ви.
Посміхнись, тому, хто зліва.
Посміхнись, тому, хто справа.
Ми — одна сім'я.

(Три притопи ногами.)
(Три притопи ногами.)
(Посміхаються сусідові ліворуч.)
(Посміхаються сусідові праворуч.)
(Розводять руки в сторони, показують на всіх.)

4) Творча лабораторія. Робота з цеглинками LEGO.

— Найцікавіше — у творчій лабораторії. Тут можна творити все те, чого забажає душа.

Завдання за вибором:

- Складіть із цеглинок модель будинка «щастя»
- Складіть із цеглинок модель будинка «дружба».
- Складіть із цеглинок модель будинка «щедрість».

Звіт про результати дослідів.

4. Виконання практичних завдань на повторення і закріплення основних умінь і навичок

— Молодці, науковці! Добре попрацювали у науковому центрі «Мудрунчики». Час уже пограти і в ігри.

Гра «Подарунок»

Діти утворюють коло. Усі учасники висловлюються: «Що я хотів подарувати тому, хто поруч, аби він із задоволенням ходив до школи?». Діти називають те, що могло б по-справжньому потішити однокласників. Це може бути предмет, настрій, риса характеру, річ, виготовлена власноруч чи куплена в магазині.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Вправа «Крісло автора»

Одна дитина (*за бажанням*) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Знайка сьогоднішнього уроку (*бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей*). Решта формулюють запитання за змістом розділу «Мого дитинства сонячна країна», а Знайко має відповісти на всі запитання.

2. Домашнє завдання

Виразне читання будь-якого твору із розділу «Мого дитинства сонячна країна».

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

КОЖНА ПРИГОДА — ДО МУДРОСТІ ДОРОГА

УРОК 97. ЯК ДОСЯГНУТИ УСПІХУ? ОКСАНА ПАВЛОВА «ЯКБИ Я МАВ ТАКІ КРОСІВКИ...»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати фізичні навички у досягненні перемоги з певних видів спорту; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: чарівна торбинка, ілюстрації до казок, спортивний одяг (*кросівки, картуз, маєчка*).

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

Ось покликав нас дзвінок
На улюблений урок.
Всі ми любимо читати,
Світ великий пізнавати!

2. Вправа «Чарівна кулька»

Передати надуту кульку по колу та висловити прохання: «Я прошу, щоб Іринка сьогодні була активною на уроці», «Я прошу, щоб Максим не поспішав відповідати».

- Ви сьогодні прокинулися разом із сонечком.
- З яким настроєм ви прийшли до школи?
- Чи любите ви грати у спортивні ігри?
- Привітайтеся одне з одним, передаючи картуза і продовжуючи речення: «Доброго ранку, я найбільше люблю гратися у такі спортивні ігри...».
- Як ви вважаєте, чи мають щось спільне спорт і картуз?
- На це запитання ми дамо відповідь протягом уроку.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Чарівна торбинка»

— У мене є чарівна торбинка, яка містить цікаві завдання. Ця торбинка дасть змогу перевірити, чи любите ви читати казочки.

- До школи прямує хлопчак дерев'яний,
Чомусь потрапляє у цирк полотняний.
Як називається ця книжка?
А як зветься сам хлопчисько?
От підказка, друзі, вам:
Його дівчинка Мальвіна
Називала... (*Буратіно*).
- Втік із мультику дивак.
Як це трапилося, як?
Дуже просто, наче птах,
Полетів собі на дах. (*Карлсон*.)
- Народилась в горошині,
В шкаралупі я жила,
Та мене одної днини
З дому жаба понесла.

В старій миші була на гостинах,
І з кротом зустрічалася я.
І ластівка мене на крилах
В країну ельфів відвезла. (*Дюймовочка.*)

- Старенька бабуся у лісі жила,
Гостинці для неї онука несла.
Хто дівчинку ту по дорозі зустрів?
Як казка ця зветься? Хто б відповів? (*Червона Шапочка.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Що спільного?»

- Розгляньте предмети (*маленькі кросівки, майка, картуз*).
- Що їх може об'єднувати?
- Хто може носити ці речі?
- Хто носить кросівки?
- А кепку? майку?

3. Повідомлення теми та мети уроку

Завітала знов до нас
У прекрасний світлий клас
Казка мудра й чарівна.
Йй так рада дітвора.
Ми любимо читати захопливі казки!
У них пригод багато — читаєм залюбки!
Герої їх чудові подобаються нам,
І настроєм веселим завдячуєм казкам!

Любов Яковенко

— Сьогодні ми прочитаємо цікаву казку Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, вміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки.

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над текстом Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...» (с. 121–123).*

- Робота зі словами (с. 121).
 - Прочитайте правильно слова.
Замислились, найпрудкіший, вболівальники, відгукнулася, забезпечить, емблемою, засмутилася, фотоапаратом, поскаржилася, покрасуватися, похнюпились, фотокореспондент.
 - Які слова вам незрозумілі?
Фотокореспондент — фахівець-фотограф, працівник друкованого органу (*газети, журналу*), для якого він робить знімки.

Поскаржитися — висловити своє незадоволення ким-небудь; пожалітися кому-небудь на когось. Висловити жаль, невдоволення, стурбованість з приводу чого-небудь.

Похнюпитися — піддаватися сумному настроєві, втрачати бадьорість.

- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають за частиною тексту.
Тож коли пролунало: «На старт, увага, руш!» — бігли щодуху.
Ой, як вони бігли! Бігли, аж падали, проте заледве дісталися фінішу...
- Комбіноване читання.
Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:
 - Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?Продовження читання тексту дітьми.
- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.
 - А зараз об'єднайтеся в пари.
 - Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*)

Фізкультхвилинка

У країні казочок
Жив веселий колобок
Разом з ним усі звірятка
Вишикувались на зарядку.
Похитали головою,
Раз — притупнули ногою,
Руки вгору піднесли,
Трішки ними потрясли,
Нахилились вліво, вправо,
Та цього іще замало.
Руки вгору, руки вниз,
Раз — присіли, піднялись,
Головою похитали,
Й працювати знов почали!

2) Продовження роботи над текстом казки.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що розповідається в творі?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, головний персонаж казки — Зайчик?

Пояснювальне. Яка подія трапилася зі звірятами?

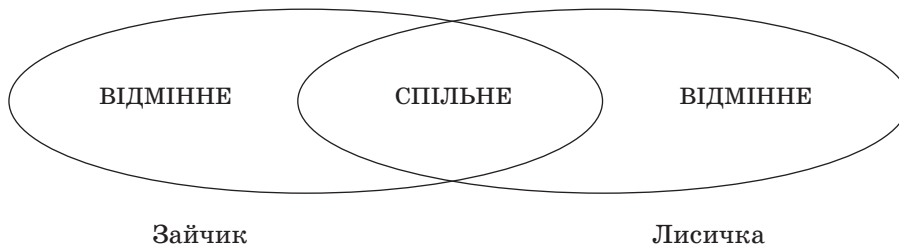
Творче. Яка причина поразки?

Оцінювальне. Чому звірята шукали собі виправдання?

Практичне. А ви що порадили би своїм одноліткам, які шукають собі виправдання?

- Кола Ейлера-Венна.

— Назвіть риси характеру звірят.

- Читання за особами.
 - Вправа «Біном фантазій».
- Поясніть вислів мудрої сови: «Щоб досягти успіхів у спорті, треба тренуватися».

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, мій організм стає загартованіший. Так, люди, які займаються спортом, сильні	Чи потрібно займатися спортом?	Ні, краще пограти у комп'ютерні ігри
ВИСНОВОК		

2) Завдання за вибором.

І група — вправа «Асоціативний кущ».

(*Спортивна зала, тренер, спортивний одяг, тренування, спорт, вправи...*)

УРОК 99. ЯК ДОСЯГНУТИ УСПІХУ? ОКСАНА ПАВЛОВА «ЯКБИ Я МАВ ТАКІ КРОСІВКИ...» (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати фізичні навички у досягненні перемоги з певних видів спорту; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: предметні малюнки, картки для встановлення послідовності тексту, чарівна скринька.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Ніхто не знає»

Перекидаючи м'яч по колу, учні продовжують фразу: «Ніхто з нас не знає, що я... (умію грати на музичному інструменті, вишивати бісером, в'язати крючком, танцювали вальс, співати...)».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Порелаксуйте під музику.

Пригадайте, які речі було згадано у казці.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Допоможіть хвалькові»

— Прочитайте прислів'я, яке найточніше передає основну думку казки «Якби я мав такі кросівки...». Обґрунтуйте свій вибір.

- Поки хвалько нахвалиться, будько набудеться.
- Хвальби повні торби, та вони порожні.
- Семеро одного не ждуть.

— Які ви ще прислів'я дібрали про хвальків та хвальковитість?

3. Перевірка домашнього завдання

Читання та переказ казки Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...».

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо працювати над казкою Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...». Удосконалимо навички читання речень з різною інтонацією, вміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки.

5. Удосконалення вмінь і навичок

Продовження роботи над текстом Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...» (с. 121–123)

- Виконання вправи на формування навичок уважного читання.

На майдані, де фонтан,
У футбол грав казан.

Був би класний футболіст —
Заважає пишний твіст.

Тамара Коломієць

— Прочитайте правильно виділені слова.

— Чому фазан не був класним футболістом?

- Використання стратегії «Порушена послідовність».

Вправа «Встановлення послідовності подій». Робота в групах

Якось звірі із Березового лісу запросили своїх сусідів із Соснового лісу взяти участь у змаганні з бігу.

— Я! Я буду змагатися! — охоче погодився зайчик. — Бо хто ж найпрудкіший у нашому лісі?
 — Ми теж побіжимо, — вирішили лисичка з вовчиком. — Хіба ми гірші за зайця!
 — Відгукнулася й сорока, місцевий кореспондент. Що-що, а гарні світлини для газети вона забезпечить.

Бігуни з Березового лісу мали справжній спортивний вигляд: у фірмових майках з емблемою, у кросівках, яскравих картузиках.

Тож коли пролунало: «На старт, увага, руш!» — бігли щодуху.
 Ой, як вони бігли! Бігли, аж падали, проте заледве дісталися фінішу, та ще й... останніми.

— Якби я мав такі кросівки — певно, прибіг би першим.
 — Якби мав такого картуза, краще б упорався. Бо сонце очі сліпило і голову напекло.
 — От мені таку модну маечку, не соромно було б і в газеті покрасуватися. Тоді б я не просто бігла — летіла б!

Щоб досягти успіхів у спорті, треба тренуватися.
 Похнюпилися хвальки. Адже сова правду каже.

Згодом у Сосновому лісі влаштували спортивну школу і запросили всіх охочих.
 Їжаки відкрили майстерню з пошиття спортивної форми, а ведмежата — крамницю із кросівок.

— Прочитайте утворений текст.

Фізкультхвилинка

- Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.
 Учні складають невеличкі висловлювання від імені сови.

Зразок

Роль — сова. Аудиторія — звірі. Формат — оголошення. Тема — спорт.

ОГОЛОШЕННЯ!

Сьогодні ___ розпочинає діяти спортивна школа у Сосновому лісі. Кожного дня о 18 годині відбудуватиметься тренування. Запрошую всіх охочих. Рада буду на зустріч.

Ваша Сова

- Вибіркове читання.
 - Хто з ким змагався?
 - Як бігли учасники змагання із Соснового лісу?
 - Як виправдовувався зайчик? вовчик? лисичка?
 - Знайдіть і прочитайте речення, у якому виражено головну думку твору.
 - Що влаштували у Сосновому лісі?
- Вправа «Біном фантазій».
 - Назвіть ознаку, яка доводить, що цей твір — казка.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) *Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.*

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібна спортивна школа?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

2) Слухання вірша «Здоровим бути модно».

Ви послухайте, малята,
Що вам хочу розказати!
Щоб здоровими вам бути
Й про хвороби всі забути,
Треба кожному зрання,
На зарядку йти щодня!
Потім швидко — не баритись,
Слід водичкою облитись!
За зубами доглядати,
дірочки в них пломбувати!
Повноцінно харчуватись,
Вітамінів набиратись!
Споживайте тільки те,
Що здоров'я вам несе!
Їжте м'ясо, рибу, яйця.
Пийте свіже молоко
І про каші не забудьте —
Не посилить вас ніхто!
Фрукти, овочі смакуйте,
Мало не щодня —
І тоді за вас радітиме
Вся ваша рідня!

А про чіпси й сухарі,
Ви, забудьте взагалі!
І солодка «Кока-кола»
Не потрібна тобі теж,
Бо здоров'я найдорожче
Й на землі немає меж!
Кожен день танцюй, змагайся.
Спортком вправно ти займайся
Загартовуй своє тіло,
Будь активним і сміливим,
Більше бігай і стрибай,
За комп'ютер менш сідай!
Правила ці — пам'ятай,
І серйозно їх сприймай!
Й проживеш ти до ста років,
Як послухаєш мене
І тоді хвороба всяка,
Твоє тіло омине!
Бо здоровим бути — модно,
Так диктує нам життя!
Ти, майбутнє України!
Пам'ятай про це, маля!

Л. Деменковець

3) Вправа «Чарівна скринька».

Діти в колі або на килимку передають одне одному красиво прикрашену коробку. У коробці знаходиться предмет, що стосується виготовлення модного одягу. Діти, не відкриваючи коробку, повинні відгадати, який предмет там знаходиться. Можна ставити навідні запитання. Гра триває до того часу, поки діти не вгадають назву предмета.

4) Гра «Чарівна картина».

— У мене в руках рамочка для картини. Але вона не проста, а трішки чарівна. Варто кожному з вас проявити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові картини.

Завдання за вибором:

- Спортивна школа у Сосновому лісі.
 - Майстерня з пошиття спортивного одягу.
- Гра триває, поки рамочка не обійде все коло.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик»

Рюкзачок — це потрібні для мене знання.

М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією.

Кошик — ці знання мені не потрібні.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Виразне читання та переказ казки Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...» (с. 121–123). Розповісти, яким видом спорту ти займаєшся або хочеш займатися.

Виразне читання та переказ казки Оксани Павлової «Якби я мав такі кросівки...» (с. 121–123). Створити малюнок до кінцівки казки.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 100. ЧИ ДОБРЕ БУТИ НАХАБНИМ? ВАСИЛЬ ЧУХЛІБ «ЗАЯЧИЙ ХОЛОДОК»

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: цеглинки LEGO, предметні картинки до гри «Хто чим харчується?».

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, здоров'язбережувальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Поведінка в природі»

— Уявімо, що ми — в лісі.

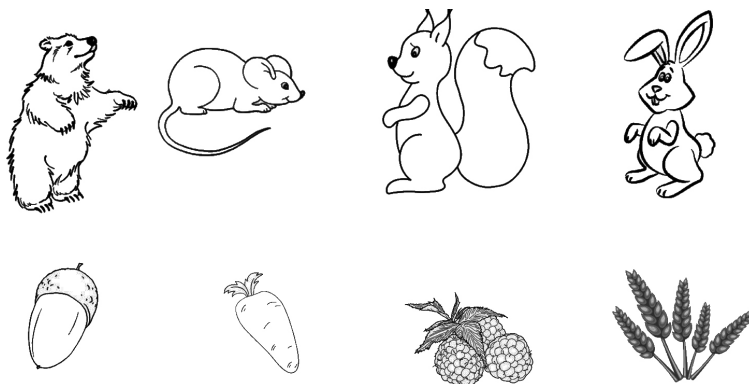
Пригадайте, як слід поводитися, чого не можна робити.

Будемо відповідати цеглинками LEGO: зелена — можна, а червона — не можна.

- Чи можна голосно вмикати колонку?
- Руйнувати гнізда птахів?
- Сміття в лісі після себе прибирати?
- Фотографувати тварин?
- Ламати гілля?
- Заглядати у гнізда птахів?
- Підгодовувати тварин?

2. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Хто чим харчується?»

— З ким мишка може поділитися своїм колоском? (Із зайчиком, він також любить зерно.)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо ще одну цікаву казку Василя Чухліба «Заячий холодок». Удосконалюємо навички читання речення з різною інтонацією, вміння відповідати на запитання, аналізувати текст, робити свої висновки. Навчимося дружити, ділитися з друзями і не бути нахабами.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом Василя Чухліба «Заячий холодок» (с. 123–125).

- Робота зі словами (с. 123).
— Прочитайте правильно слова.

Гамірливий, гіллястими, прибудився, скаржитися, поплентався, розсердився, поворухнеться, насурмонившись.

— Які слова вам незрозумілі?

Гамірливий — який зчиняє гамір; галасливий.

Скаржитися — висловлювати незадоволення чим-небудь; нарікати на неприємності.

Поплентався — піти повільно, ледве переступаючи або неохоче.

Насурмонившись — ставати похмурим, незадоволеним, надутим.

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають зміст казки за заголовком.

- Слухання аудіозапису казки.

— Чи справдилися ваші очікування щодо змісту казки?

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитує:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так уважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*).

Фізкультхвилинка

Забавлялись зайченята,

(Встають, руки піднімають вгору.)

Виглядаючи маму і тата.

(Руки на поясі, повертаються праворуч-ліворуч.)

Ось так — лапку до лапки.

(Плескають у долоні.)

Ось так — шапку до шапки.

(Руки піднімають до голови.)

Ось так — вусом потрусили.

(Хитають головою.)

Так-так-так!

(Стрибають на місці.)

2) Продовження роботи над казкою.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого або про що розповідається в творі?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, капловухий Заєць був нахабою?

Пояснювальне. Як провчив нахабу заєць-Дід?

Творче. Як ви ставитеся до нахаб?

Оцінювальне. Чи можна сказати, що капловухий Заєць зрозумів свою провину?

Практичне. А ви що порадили би своїм одноліткам, яким притаманна така риса, як нахабність?

- Читання за особами.

- Вправа «Біном фантазій».

— Дайте деякі поради капловухому Зайцю, щоб із ним більше не трапилася така біда і щоб він не залишився самотнім.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вправа «Квест-цікавинка».

Морква належить до найбільш корисних овочів. Спочатку моркву вирощували тільки для того, щоб збирати ароматні листя. Морква потрібна дітям, адже впливає на зростання їхнього організму. Вона покращує зір.

Морквяний сік сприяє зміцненню нервової системи і захисту організму від шкідливих факторів. Він також знімає стомлюваність, сприяє зміцненню волосся і нігтів, посилює опірність вірусним захворюванням і покращує апетит.

Морква — повноцінний овоч у кулінарії. Її додають у перші і другі страви, а також у холодні закуски, вона може виступати і самостійною стравою.

2) Гра «Що корисне для здоров'я?».

Діти утворюють коло, почувши слово або фразу, яка приносить користь здоров'ю, вони піднімають жовту цеглинку LEGO, а якщо шкодить здоров'ю — синю.

Наприклад: каша, чіпси, ранкова зарядка, сир, молоко, гра у футбол, морква, сухарики, гра на комп'ютері, кока-кола, чищення зубів, прогулянка парком...

3) Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи добре бути нахабою?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

4) Гра «Буду — не буду».

— Діти, послухайте речення. Їх потрібно завершити словами «буду» або «не буду».

- Сміятися з друга за його поразки я... (*не буду*).
- Смикати дівчаток за кіски я... (*не буду*).
- Грати в ігри з усіма учнями класу я... (*буду*).
- Відвідувати хворого товариша в лікарні я... (*буду*).
- Ділитися апельсином із другом я.. (*буду*).
- Малювати фарбами звіряток я... (*буду*).
- Хвалитися тим, чого не вмієш робити, я... (*не буду*).
- Вітатися чемно з учителем / учителькою та однокласниками я... (*буду*).
- Заглядати у шпаківні до маленьких пташок я... (*не буду*).
- Ходити до школи, щоб отримати знання, я... (*буду*).
- Переходити вулицю на червоний сигнал світлофору я... (*не буду*).
- Радіти досягненням і успіхам однокласників я... (*буду*).
- Приносити з парку їжака я... (*не буду*).
- Допомогати однокласнику/однокласниці у підготовці до свята я... (*буду*).

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Плюс — мінус — цікаво»

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») — ставлять позначку і розповідають усе, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — усе, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

Виразне читання та переказ казки Василя Чухліба «Заячий холодок» (с. 123–125).

Виразне читання та переказ казки Василя Чухліба «Заячий холодок» (с. 123–125). Намалювати капловухого Зайця.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 101. ЧИ ДОБРЕ БУТИ НАХАБНИМ? ВАСИЛЬ ЧУХЛІБ «ЗАЯЧИЙ ХОЛОДОК» (продовження)

Мета: удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про свої враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати доброту, дружелюбність, бажання зберегти людську гідність.

Обладнання: ребуси, пластилін, чарівний капелюх, дерево, листочки та квіти у кожного учня.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, технологічна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Читання та переказ казки Василя Чухліба «Заячий холодок» (с. 123–125).
- Виставка ілюстрацій до казки.

2. Актуалізація опорних знань

Робота над ребусами

— Які ще слова, вжиті у казці, можна назвати?

3. Мотивація навчальної діяльності

— Людяність, милосердя, добро. Такі знайомі нам слова. Все частіше ми говоримо про них, а чи кожна душа відкрита для добра? Чомусь сьогодні наше суспільство заражене вірусом егоїзму, нахабності, зла і жорстокості. З давніх-давен закономірним вважалося допомогти знедоленому, нещасному, поділитись шматком хліба, дати притулок бездомному, захистити старість і немічність, порятувавши хворого чи каліку, заступитися за беззахисного і скривдженого, розрадити самотніх. Хотілося б, щоб ви, діти, збагатили свої серця любов'ю до людей, своїх рідних, природи, щоб назавжди викоренили зі своїх душ зло, жорстокість, нахабність, ненависть, бо тільки у світі добра панує любов і повага, мир і спокій.

2) Робота над прислів'ями.

- Добру людину... (*бджола не жалить*).
- Життя дане на... (*добрі справи*).
- Не брудни криниці... (*бо схочеш водиці*).
- Добрі справи... (*прикрашають людину*).
- Злий не вірить,... (*що є добрі люди*).
- Що посієш,... (*те й пожнеш*).
- У доброї господині і... (*півень несесться*).
- Сварка до добра... (*не доводить*).
- Чужим добром не... (*забагатієш*).
- Так треба жити, щоб нікому... (*зла не чинити*).
- Добре ім'я — найкраще... (*багатство*).
- За добро... (*добром і платять*).

3) Гра «Чарівний капелюх».

Один капелюх оголошують «чарівним». У того, хто надягає цей капелюх, зникають усі негативні якості, залишаються лише позитивні. Учні мають назвати всі позитивні якості особи, яка надягла «чарівний» капелюх.

4) Гра «Дерево добра».

— Запишіть на листочках найяскравіші позитивні риси, які характеризують вашого друга. Прикресьте листочками наше деревце. Згодом ви матимете можливість прочитати відгуки своїх друзів про себе.

5) Вправа «Крісло автора».

Усі стільці в класі оголошують «кріслами відвертості». Всі, хто сидить на них, повинні говорити правду. Учитель промовляє речення, а учні мають його закінчити:

- Я пишаюсь собою тому, що...

— На нашому дереві добрих учинків не вистачає квіточок — саме добрих учинків. Тож нехай на ньому розквітнуть квіти добрих учинків, які ви зробили і ще зробите. (*Діти по черзі називають добрі вчинки і прикріплюють на дерево квітку.*)

— Яке гарне у нас деревце! Якщо постійно робити добрі вчинки, воно порадує вас щедрим урожаєм плодів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Стратегія «Перемішайтеся — Завміть — Об'єднайтеся у пари»

Ця стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному учневі висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного.

Учитель дає завдання, учні вільно ходять класом, коли чують команду вчителя: «Розійдіться». Потім вчитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви, що потрібно людині, щоб вона не була нахабливою? Допоможіть відповісти на це запитання». Учитель дає команду, й учні починають рухатися класом. Учитель дає команду «Завміть», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з цим учнем у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

2. Домашнє завдання

Відповідати на запитання та переказувати казку Василя Чухліба «Заячий холодок» (с. 123–125).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 102. ВЧИМОСЯ АНАЛІЗУВАТИ ІНФОРМАЦІЮ. «КРЕВЕТ ВАСЯ» (за Всеволодом Нестайком)

Мета: розширити знання учнів про рекламу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, манеру гарних учинків.

Обладнання: ілюстрації до відгадок.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Три бажання»

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило упіймати золоту рибку, яка може здійснити три бажання.

— Які бажання ви загадали б?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Хто де живе?»

Діти об'єднуються у три групи (*ліс, луки, водойма*). Займають місця біля зображень лісу, луки або водойми та малюнків різних тварин.

— «Розселіть» тварин у ті місця, де ви їх можете зустріти.

Для групи «Ліс»

- Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кошлатий:
Одягнувся в кожушину,
Мед шукає і ожину.
Літом любить полювати,
А зимою — в лігві спати.
Як зачує він весну —
Прокидається від сну. (*Ведмідь*)
- Я — руда, низького росту,
Хитра я і довгохвоста.
На курей я вельми ласа —
В них таке смачненьке м'ясо...
Вовку-брату я сестриця,
А зовуть мене... (*лисиця*.)
- Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий.
Вдень ховається. Вночі
Йде шукать собі харчі.
- Весь із тонких голочок.
Як він зветься?... (*Їжачок*.)
- Біла латка,
Чорна латка
По дереву скаче. (*Сорока*.)
- Не ходжу я, а скакаю,
Бо нерівні ноги маю.
Через поле навмання
Перегнав би я коня. (*Заєць*.)
- Він ікластий і сердитий,
Дуже любить землю рити.
Жолуді весь час шукає
Й малюків смугастих має. (*Кабан*.)
- Уночі гуляє,
А вдень спочиває,
Має круглі очі,
Бачить серед ночі. (*Сова*.)

Для групи «Луки»

- Тіло — як у черв'ячка,
Вуса — наче у жучка,
Крила гарні, кольорові,
Наче квіточки, казкові. (*Метелик*.)
- Хто літає над лужком,
Наче вертоліт,
За пальне поп'є нектар
Й знову у політ? (*Бабка*.)
- Хоч не олень — роги має,
І не птиця, а літає.
Чорний-чорний, а не крук,
Це малий, моторний... (*жук*.)
- По травичці він стрибає
І сюркоче, і співає,
Заливається, як дзвоник.
Називають його... (*коник*.)

- Ця комашка-розумашка
І працює дуже важко.
В земляну свою хатинку
Тягне довгу соломинку. (*Мурашка.*)

Для групи «Водойма»

- Швець — не швець,
Кравець — не кравець,
Тримає в роті щетину,
А в руках — ножиці. (*Рак.*)
- Пір'я є, та не літає,
Ніг немає, а не здоженеш. (*Риба.*)
- Що то воно: у воді водиться,
З хвостом родиться,
А як виростає,
Хвіст відпадає? (*Жаба.*)
- Куди не повзе —
За собою хату везе. (*Черпаха.*)

- Прилетів комарик
І приніс ліхтарик,
Щоб стежину відшукати,
Та у лісі не блукати. (*Світляк.*)

- Я ж не звір, а просто риба,
Хоч зубів у пащі тьма.
В мене є єдина хиба —
Друзів з малечку нема! (*Акула.*)
- Родич рака, живе в морі, ходить боком.
(*Краб.*)
- В морі плаваю на дні,
Там спокійніше мені,
Як желе, мої боки:
І прозорі, і м'які.
Якщо зловиш мене ти —
Можу руку обпекти! (*Медуза.*)

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Щодня ви та ваші батьки переглядають телепередачі. Під час будь-якої із них вам доводиться спостерігати за рекламою.

— Що рекламують із техніки? (*Мобільні телефони, холодильники, ноутбуки.*)

— А що з продуктів? (*Майонез, соки, кетчупи...*)

— А які морські продукти рекламують?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми прочитаємо цікаве оповідання «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком. Удосконалимо навички читання речення з різною інтонацією, дізнаємося історію, яка сталася з одним морським жителем. Ознайомимося з поняттям «реклама» та навчимося самостійно складати рекламу.

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота над текстом «Кревет Вася» (за Всеволодом Нестайком) (с. 126–128).

- Робота над скоромовкою (с. 125).
— Прочитайте швидко. Вимовляйте слова чітко.
Краб, креветка і кальмар поспішають на базар.
- Вправа «Базар».
— Чи любите ви ходити на базар?
— Розкажіть, що ви купували на базарі?
— Чи припрошували продавці вас щось придбати?
— Що ви їм відповідали? Чи погоджувалися купувати товар?
- Робота зі словами (с. 126).
- Кероване читання (*читання з передбаченням*).

Текст автором підручника вже поділений на частини таким чином, що існують варіанти розвитку подій.

Комбіноване читання першої частини

— Де відбувалися події?

— Кого там побачив герой?

— Чому Кревет Вася пішов на базар?

— Що цікавого він там почув?

— Поміркуйте! Чи купив Кревет Вася водорості замість морської капусти?

Комбіноване читання другої частини

— Чи здійснилися ваші передбачення?

— Що таке реклама? Прочитайте.

— Відшукайте у цій частинці тексту, як Медуза рекламувала свій товар.

Комбіноване читання третьої частини

- Чи здійснилися ваші передбачення відносно закінчення твору?
- Що є позитивним? Що є негативним?
- Як герой твору діятиме в майбутньому?

Фізкультхвилинка

На гачечок черв'ячок
Нанизав наш рибачок.
Вудочкою враз змахнув.
Ненароком сам пірнув.
По воді руками б'ється.
Риба з нього вся сміється.

2) Продовження роботи над текстом.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, головним героєм казки є Кревет Вася?

Пояснювальне. Чому Кревет Вася був на базарі?

Творче. Чому Медуза вихваляла водорості?

Оцінювальне. Чому Вася так швидко погодився купити водорості?

Практичне. Спробуйте свої сили у створенні реклами.

- Читання за особами.

5. Закріплення вивченого матеріалу

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені продавця.

Зразок

Роль — продавець. Аудиторія — люди. Формат — реклама. Тема — ярмарок.

Купуйте найкращі сорти яблук. Погляньте, які вони червонобокі та запашні. З них вийде смачне повидло, чудодійний сік. Ви не пошкодуєте у своєму виборі.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Рефлексійна вправа «Попс-формула»

Твердження. Не можна / можна довіряти рекламі.

П (позиція) — Я вважаю, що...

О (обґрунтування) — Тому що...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі...

С (судження) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання

Виразне читання та переказування тексту «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком (с. 126–128).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 103. ВЧИМОСЯ АНАЛІЗУВАТИ ІНФОРМАЦІЮ. «КРЕВЕТ ВАСЯ» (за Всеволодом Нестайком) (продовження)

Мета: розширити знання учнів про рекламу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане, давати характеристику головним героям; вчити розповідати про свої враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; виховувати дружелюбність, манеру гарних учинків.

Обладнання: смужки паперу з текстом, білі аркуші паперу, кубик.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Дарунок»

Доброго ранку! Хай сонячний промінчик загляне у віконце, теплом зігриває, бадьорить, надихає. Відмінного настрою на весь пройдешний день. Зарядіться позитивом, і удача вам гарантована!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Переказ оповідання «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком учнями «ланцюжком».

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Створи рекламу»

Завдання за вибором:

- Створити рекламу про користь томатного соку.
- Створити рекламу про книгу «Енциклопедія про тварин».

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Квест-цікавинка»

РЕКЛАМА У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

В Стародавньому світі професійними носіями рекламного слова були спеціальні оповісники. Окрім того на них покладалися інші функції: вони виконували дипломатичні доручення, були учасниками різних посольств, перебували на службі у міській адміністрації і повідомляли населенню новини політичного та економічного характеру. Оповісники нижчого рангу працювали на ринкових розпродажах, у театральних трупах, прислужували приватним особам.

У грецьких полісах оповісників обирали шляхом народного голосування або жеребкуванням. Основною вимогою до оповісників було оперативне інформування населення про суспільно важливі події, наприклад, чергову дату народних зборів, відвідування важливих посольств, тріумфи прославлених полководців, роздавання хліба бідному населенню чи заплановані гладіаторські бої.

Поява писемності призвела до появи рукописної реклами. Одне з найдавніших рекламних оголошень було знайдено під час розкопок давньоєгипетського міста Мемфіс: «Я, Ріно, з острова Крит, за волею богів тлумачу сни».

Часто рекламу розміщували на стінах міських будівель. Безладні графіті на вулицях римських міст псували зовнішній вигляд вулиць. Численні заборони не приносили жодного результату, тому влада вирішила створити спеціальні місця для розміщення рекламних оголошень. Це була вибілена частина стіни, розграфлена в клітинку, повідомлення на яких писали вугіллям. Пізніше ці місця отримали назву «альбумс». Під час розкопок давньоримських міст Помпеї, Геркулануми і Стабії виявили не лише настінні види реклами, але й вивіски, що були канонізовані і, на відміну від сучасних, не містили написів.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо працювати над казкою «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком. Удосконалимо навички читань речень з різною інтонацією, знов поговоримо про рекламу.

5. Удосконалення читацьких навичок

Читання казки «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком учнями «ланцюжком» (с. 126–128).

6. Практичне застосування отриманих знань

1) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Використання стратегії «Порушена послідовність».

Вправа «Встановіть послідовність». Робота в групах

Групи отримують конверти з розрізаними смужками з текстом. Вони мають установити послідовність подій в оповіданні. На одній чистій смужці паперу — пропущений епізод з оповідання.

У казковому Морі на казковому базарі, як на всіх базарах світу, була велика штовхітня. Риби, кальмари, каракатиці, восьминоги, морські коники, краби та інші жителі моря сновигали вперед-назад, вибираючи, прицінюючи, торгуючись і купуючи, що кому треба. Креветка-мама Морія Нептунівна послала кревет Васи купити морської капусти на флотський борщ.

— А кому чудодійні водорості «Морсон і Морсон»?! Від усіх морських хвороб — не хворіть ніколи щоб! Ось погляньте: це була невеличка камбала! Три пучечки проковтнула, і тепер вона акула! — Медуза широким жестом показувала на рекламу — здоровецьку акулу, яка плавала над її кіоском.

У Васі замакітрило в голові. Ну який хлопчик не хоче стати великим і могутнім?..

Отож треба слухати маму, а не ловитися на рекламу. І витратити гроші лише на товари перевірені, хороші.

Фізкультхвилинка

В казковому лісі розминка.
Настала фізична хвилинка.
Втому проженем руками —
Вгору їх піднімем з вами.
Потім присядемо дружно,
Ноги згинаємо пружно.
Руки, мов крила, розправим
І до плечей їх поставим.
Коло вперед покрутили,
Потім назад повторили.
Голову вниз опустили,
Потім назад нахилили,
Потім наліво поклали,
Потім направо. І стали.
Рівно і струнко.
Швидко скінчилась хвилинка.
Нас збадьорила розминка.

3) Вибіркове читання за ключовими словами.

— Відшукайте у тексті речення, у яких є такі слова або словосполучення: «сновигали вперед-назад», «морська капуста одразу вилетіла кревету Васі з голови», «не хворіть ніколи щоб», «стати

можеш ти омаром», «замакітрилося в голові», «маму захищатимеш», «порачкував додому», «чудо-дійних водоростей», «на товари перевірені».

7. Закріплення здобутих знань, умінь і навичок

1) Вправа «Трибуна думок».

- Як ви вважаєте, чи буде кривет Вася купувати неперевірені товари?
- Прочитайте висновок автора. Як він ставиться до реклами?

2) Вправа «Бінго».

Учні складають аркуш паперу навпіл вертикально і способом відривання виготовляють фігурку. «Бінго» — це силует криветки. Учитель пропонує написати на різних частинах фігурки риси, які діти бачать у кривета Васи.

3) Вправа «Реклама».

— Спробуйте свої сили у створенні реклами. Об'єднайтеся в кілька груп. Кожна група — рекламне агентство. Придумайте йому назву. Створіть рекламу своїх улюблених фруктів.

4) Використання технології «Сторітеллінг».

— Уявіть, що ви — відома людина (*артист, співак, хокеїст, художник*), і вас «журналіст» запитує: «Чи могли б ви створити власну казку?».

Завдання за вибором:

- Пофантазуйте і складіть продовження пригод героїв однієї з казок цього розділу.
- Придумайте власну казку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія

Вправа «Кубування»

Для проведення гри потрібен куб із гранями 20–25 см. Усі грані мають бути пронумеровані. Кожна цифра позначає окреме завдання.

Кубик, діти, не простий,
Незвичайний — чарівний.
Він знання перевіряє,
Працювать допомагає.

- Як називається оповідання, над яким ви працювали на уроці?
- Покажіть, як правильно сидіти за партою.
- Який висновок ви зробите для себе?
- Що ви розкажете про урок своїм рідним та друзям?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання казки «Кривет Вася» за Всеволодом Нестайком (с. 126–128).
- Виразне читання казки «Кривет Вася» за Всеволодом Нестайком (с. 126–128). Створити ілюстрацію до тексту твору.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ДОВКОЛА СТІЛЬКИ Є КРАСИ!

УРОК 104. РАНКОВИЙ ЛІС. ЛІДІЯ КОМПАНІЄЦЬ «У ЛІСОЧКУ»

Мета: розширити знання учнів про природу; розвивати спостережливість, допитливість, творчу уяву, мислення, зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: предметні картинки, торбинка, цеглинки LEGO, аркуш, маркери.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Привітання з представленням»

Зробити картки з іменами кожного учня. Кожна дитина вибирає картку і вітає того, чиє ім'я на ній написано.

Наприклад: «Вітаю тебе, Надійко. Ти добре вмієш співати».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Чарівна торбинка»

Діти утворюють коло. Із «Чарівної торбинки» дістають предметні картинки. Але роздати потрібно картинки так, щоб 3–4 дитини залишилися без них.

Наприклад: дзвіночки, кульбаба, ромашка, волошка, звіробій, лелека, ластівка, соловейко, шпак, зозуля, іволга, метелик, зелений коник, бабка, жук, бджола, мураха, комар, сонечко.

— Об'єднайтеся у групи «Квіти», «Комахи», «Птахи». (*Учитель розміщує емблеми на килимку.*)

— У якій групі дітей найменше?

— На скільки?

— У якій групі дітей найбільше?

— У нас трапилася біда: хтось із чарівної скриньки запозичив картинки, мабуть, художник.

Діти, які залишилися без картинок, називають такі слова, щоб приєднатися до певної групи (*за вибором*).

Все у нас уже на місці,
Залишилось тільки сісти!
Сядьте, діти, всі гарненько,
Руки покладіть рівненько.

Голову вище підніміть,
Плечі свої розведіть.
Всі на мене подивіться
І приємно посміхніться.

2. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Ланцюжок слів»

— А зараз заплющте очі та уявіть кожну буквочку слова *ліс*. Про що вони вам розкажуть?

Л — лисиця, ...

І — іволга, ...

С — сова, сич, сойка, ...

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми будемо милуватися ліською красою природи. А передала нам цю красу Лідія Компанієць у вірші «У лісочку».

4. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над віршем Лідії Компанієць «У лісочку» (с. 129).*

- Вправа «Передбачення» (*за ілюстрацією*).

— Розгляньте ілюстрацію.

— Як ви гадаєте, про що йтиметься у тексті?

- Читання вірша вчителем.

- Робота зі словами.
 - Діти, прочитайте слова пошепки.
 - Ранковому, жовтогруда, розтуливши.
 - А тепер одне одному.
 - Які слова вам незрозумілі?
 - Прочитайте швидко слова.
 - Жовтогрудка* — пташка вівсянка, маленька перелітна жовтогруда пташка роду горобиних.
- Читання вірша учнями.
 - Чи є в тексті слова, значення яких вам незрозуміле?
 - Обговоріть, що вони означають.
 - Якщо виникнуть труднощі, зверніться до словника.
- Робота над удосконаленням тексту вірша.
 - Який період весни описує авторка?
 - Про які зміни у природі вона розповідає?
 - Кого і що побачила поетеса у ранковому лісі?
 - Чи точно зобразив художник те, що побачила поетеса?
 - Чи потрібно оберігати таку красу? Навіщо?
- Вправа «Трибуна думок».

Завдання за вибором:

 - Яку картину ви уявляєте за прочитаним віршем?
 - Розказати про казкову красу, яку ви побачили відпочиваючи серед природи чи спостерігаючи за нею.

Фізкультхвилинка

На підлозі розкласти цеглинки-квіти. Завдання дітей: під динамічну музику перестрибнути через усі квіти — запилити їх, як це роблять бджілки Той, хто перестрибне через усі квіти, стане переможцем.

2) Формування читацьких навичок.

- Конкурсне читання.
 - Дотримуйте під час читання пауз. Звертайте увагу на розділові знаки.
- Вибіркове читання. Робота в парах.
 - Якими словами говорить поетеса про метелика?
 - Які слова дібрала для опису бджоли?
 - Що вона говорить про дзвіночки?
 - А про пташку?

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Гра «Відшукай зайве слово».

— Відшукайте слово, що зустрічалося у вірші «У лісочку». Поясніть, чому ви так вважаєте.

Гай, лісочок, лужок.

Бджола, джміль, оса.

Дятел, журавель, жовтогрудка.

Ромашка, дзвіночки, волошки.

До побачення, привіт, добрий день.

Сині, червоні, помаранчеві.

Борщ, вареники, мед.

2) Вправа «Кіно».

— Намалуйте кадр з фільму «Ранок у лісі».

3) Вправа «Квест-цікавинка».

Відомі 25 видів ромашок (*деякі види повністю знищені, наприклад, у Центральній Африці через забобони, що ромашки нібито викликають злих духів*). Ромашка є лікарською рослиною. Через це її вирощують на спеціальних плантаціях. Багато косметичних засобів (*особливо креми*) містять екстракт аптечної ромашки. Для надання волоссю золотистого відтінку його ополіскують настоєм ромашки. Відвар або настій ромашки в медицині використовують як антисептичний і протизапальний

засіб. Ромашку також використовують як потогінний засіб. Екстракт ромашки входить до складу багатьох ліків. Квітки ромашок застосовують у парфумерній промисловості (в шампунях і лосьйонах). Батьківщиною ромашок є Південна і Східна Європа.

(<https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-romashku>)

4) Гра «Коло на воді». Робота в групах.

Учні отримують картку зі словом *ліс*, аркуші, маркери. Записують слово на аркуші у стовпчик. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш.

Наприклад: Л — листок — дуже сумно листочкові, який залишився сам на дереві. І — Іринка — побачила це Іринка та заспокоїла його. С — сосна — ось подивись: сосна теж має свої листочки-голочки. Ти не сам.

— Отже, ви склали казочку.

5) Завдання за вибором.

1-ша група — вправа «Асоціативний куц».

(*Вулик, квіти, нектар, мед, бджоли-розвідники...*)

2-га група — вправа «Сенкан».

Іменник. Ромашка.

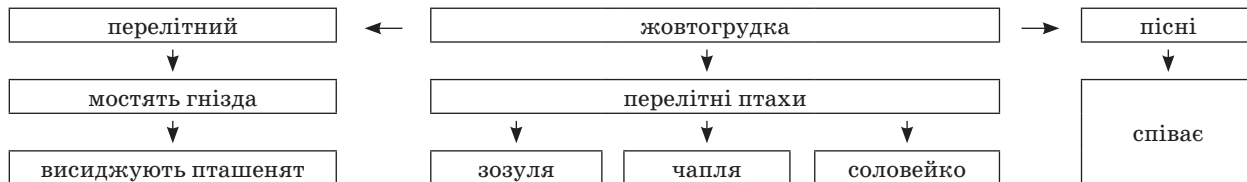
Прикметники. Біла, красива.

Дієслова. Росте, милується, квітне.

Враження від предмета. Ромашка — це красива біла квітка.

Висновок. Квітка.

3-тя група — вправа «Кластер».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво»

Ця вправа дає змогу вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалося, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Лідії Компанієць «У лісочку» (с. 129).
- Виразне читання вірша Лідії Компанієць «У лісочку» (с. 129). Назвати ознаки весни.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 106. Я НЕ ОБРАЗЖУ РІДНОЇ ЗЕМЛІ! НІНА ВЕРНИГОРА «ДИВО У ДОЛОНЬКАХ»

Мета: ознайомити учнів з творами, у яких описується краса весняної природи; розширювати читацький світогляд учнів; удосконалити читання в діалозі та правильне інтонування речень; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; розвивати уяву, вміння передавати під час читання настрої твору; виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: предметні картинки до гри «Знайди мешканців водойм».

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Хай-файв»

«Хай-файв» — вітання, коли одна людина плескає піднятою долонею по долонях іншої людини.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання вірша Лідії Компанієць «У лісочку».
- Вправа «Вірю — не вірю» до тексту «У лісочку».
«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.
 - У вірші йдеться про ранковий ліс.
 - Махає крилами бабка.
 - Росте біла ромашка.
 - На гілці прудко стрибає сорока і виспівує пісеньку.
 - Лісовий дзвіночок має рожеві очі.
 - Лісовий дзвіночок всім дзвенить: «Добрий ранок!».

2. Актуалізація опорних знань

Вправа «Біном фантазій»

— Яким ти уявляєш ранок біля річки?

3. Мотивація навчальної діяльності

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно берегти природу?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

4. Оголошення теми та мети уроку

— Утворіть «будиночок», склавши долоньки. Уявіть, що хтось у ньому помістився. А хто це може бути?

— Що ви зробите з цієї істотою?

— А що зробила дитина із оповідання «Диво у долоньках» Ніни Вернигори, ми дізнаємося, прочитавши оповідання.

5. Вивчення нового матеріалу

1) *Робота над оповіданням Ніни Вернигори «Диво у долоньках» (с. 129 – 130).*

- Робота зі словами (с. 130).
 - Прочитайте правильно слова.
Дослухається, спостерігати, недовіриливо, чемно, пригорщею, скаламучену, відчуваючи.
 - Які слова вам незрозумілі?

— Прочитайте слова, дотримуючи наголосу.

— За потреби зверніться до тлумачного словника.

- Вправа «Передбачення» (за опорними словами та словосполученнями).

— Прочитайте слова та словосполучення.

Сестри, озеро, велика шкода, маленький равлик, у долоньках диво, жива природа.

— Як ви гадаєте, про що це оповідання?

- Читання з позначками («система поміч»).

Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, але й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви ставитимете відповідні умовні позначки, що перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

Будь-який текст містить суттєву (30–40 %) і несуттєву (60–70 %) інформацію. Виділення ключових слів і словосполучень сприяє скороченню тексту, полегшує його засвоєння.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова побачили вперше?

- Читання тексту учнями «ланцюжком».
- З яким почуттям необхідно читати це оповідання?
- Робота над усвідомленням змісту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася описувана подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, дівчатка Тетянка і Марічка були сестрами?

Пояснювальне. Чому авторка назвала свій твір «Диво у долоньках»?

Творче. Якими ви уявляєте сестричок?

Оцінювальне. Яку корисну справу зробила Тетянка?

Практичне. Що можна порадити своїм одноліткам?

- Вибіркове читання.
- Прочитайте абзац, у якому сказано, яких тварин побачила Тетянка у своїх долоньках.
- Які рядки тексту ілюструє малюнок?
- Гра «Я — літературний герой».
- Учитель пропонує виконати завдання за вибором.
- Уявіть себе Тетянкою (Марічкою) і від її імені складіть розповідь.

Фізкультхвилинка. Руханка «Дім. Білка. Катастрофа»

Учні утворюють групи по троє. Двоє з них стають поруч і піднімають руки так, щоб утворився «дах». Вони — «дім». Між ними стає третя дитина — «білка».

Коли вчитель каже: «Білкі!», усі діти-«білки» шукають собі інший дім. Коли вчитель каже: «Дім!», учні, які утворювали «дах», швидко шукають собі нові пари, аби створити з ними нові «будинки». А коли вчитель каже: «Катастрофа!», то всі міняються ролями, тобто «білки» стають «домами», і навпаки.

2) Продовження роботи над текстом (творчі завдання).

- Вправа «Трибуна думок». Робота в малих групах.
- Придумайте іншу кінцівку до оповідання.
- Вправа «Квест-цікавинка».

Цікаві факти про равлика

Найповільніша тварина на Землі це — равлик (він переміщається зі швидкістю 24 мм/хв). Равлики поширені по всій Землі (багато видів мешкають у тропічних і субтропічних морях). У Єгипті та Вавилоні равлик був символом вічності й родючості. Раковина равликів росте протягом усього життя тварини. Равлики не мають зубів, замість них вони мають радул (апарат для зішкрібання

УРОК 107. ЗДІБНОСТІ І ТАЄМНИЦІ БРАТІВ НАШИХ МЕНШИХ. ВАЛЕНТИНА БОНДАРЕНКО «РОЗУМАХА»

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до тварин та бажання допомагати їм.

Обладнання: індивідуальні картки для груп до гри «Хто де мешкає?», кубик.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Привіт — привітання людини,
А як же говорять тварини:
Жабка, кошенятка,

Їжачки, лошатка?
Одне з одним вітайтеся,
Хто це — здогадайтеся!

- Вправа «Вітання мовою тварин».

— Уявіть, що ви тваринки. Привітайтеся одне з одним, подаючи їхні голоси.

Наприклад: «ку-ку», «тьох-тьох», «скрекеке», «ку-ку-рі-ку», «тук-тук», «пугу-пугу», «га-га», «кря-кря», «чив-чив», «гав-гав», «мав», «ме-е-е», «му-у-у», «іго-го»...

- Вправа «Знайомимось по-новому». Робота в парі.

Учитель роздає половинки картинок із зображенням тварин. Завдання кожного учня: знайти свою пару, зібрати картинку. Потім учні працюють у парі: розповідають про утворену тваринку.

— Я — тваринка і я вмію...

Діти називають тваринку і виконують її рухи.

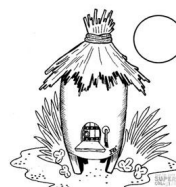
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання оповідання «Диво у долоньках» Ніни Вернигори.

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Хто де мешкає?». Робота в групах

1-ша група — з'єднати тваринки з їхніми оселями. Якій тваринці забракло будиночка — домалювати.

2-га група — дописати біля кожної тваринки, чим вона харчується.

Дітям пропонують аркуш паперу формату А4 із записаними назвами диких тварин.

Наприклад: ведмідь, сом, дятел, їжак, мураха, заєць, лисиця, чапля, жаба.

3-тя група — написати, яку користь приносить корівка та що виготовляють з молока.

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Крісло автора»

Тема «Мій хатній улюбленець».

Діти розповідають про свого хатнього улюбленця.

— Чи є у вас хатній улюбленець?

— Як за ним доглядаєте?

— Які пригоди траплялися з ним?

— Діти, вашим тваринкам пощастило, бо вони мають таких дбайливих господарів!

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Якщо відгадаєте загадку, дізнаєтеся, про кого ми сьогодні будемо читати на уроці.

- Залюбки я з ним гуляю,
Граюсь, вчу і доглядаю.
Кину палицю — і вмить

Він за нею побіжить.
Гризти кісточку щодня
Дуже любить... (цуценя).

— Ми удосконалимо свої навички читання та проаналізуємо твір «Розумаха» Валентини Бондаренко.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 131). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Розхлюпуючи, супроводжував, Пушчанському, розгалужується.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над текстом «Розумаха» Валентини Бондаренко (с. 131–132).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за частиною тексту.

Наближався трамвай, той дядечко підняв тремтячу білу грудку й сховав під куртку. Вдома випустив на кухні й налив молока у блюдечко. Голодний цуцик почав жадібно хлебтати.

- Комбіноване читання.

Спочатку текст читає вчитель. Після цього запитують:

— Чи справдилися ваші передбачення? Чому ви так вважаєте?

Продовження читання тексту дітьми.

- Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (*Що? Де? Коли?*), але й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (*Чому? Що буде далі? Що дає підстави так уважати? Що вас здивувало?*)

Фізкультхвилинка. Руханка «Риби, звірі, птахи»

Під музику діти в групах рухаються по колу. Щойно музика стихне, учитель називає рибу, звіра або птаха (*короп, вовк, чапля*). Якщо називає рибу, потрібно присісти, звіра — покласти руки на плечі одне одному, птаха — стати на носочки і вгорі плеснути в долоні.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Коли і де дядько Юрко знайшов песика?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, цуценятко полюбило цю родину?

Пояснювальне. Які здібності виявив песик?

Творче. Намалуйте песика Розумаху.

Оцінювальне. Чи можна сказати, що вони стали друзями? Що про це свідчить?

Практичне. Що ви зробили би, якби зустріли тваринку, якій потрібна допомога?

- Переказ оповідання за виділеними в тексті словами.

6. Закріплення вивченого матеріалу

1) Руханка «Потрібно — не можна».

Коли учитель говорить правильне твердження (*потрібно*) — учні крутяться довкола себе, а коли неправильне (*не можна*) — присідають.

Підгодовувати птахів.

Руйнувати мурашники.

Ловити метеликів.

Милуватися квітами.

Руйнувати житло птахів.

Голосно слухати музику в лісі.

Спостерігати за птахами.

Принести з лісу додому їжачка.

2) Гра «Хто допоможе малюкові?».

Правила гри. Ведучий вибирає картинку з однією із тварин і поселяє її у «чужі умови». Тварина хоче повернутися у своє середовище проживання, але на шляху зустрічає багато перешкод. Для порятунку мандрівника діти повинні дібрати іншу тварину, яка в цій ситуації може надати допомогу. Повторно називати одних і тих самих тварин не можна.

Виграє той, хто виявив більшу кількість помічників.

На гранях кубика написано слова: *море, пустеля, ліс, Північний полюс, тундра, гори Карпати.*

Наприклад: діти вибрали котика. Кубик випав у море. Хто допоміг бідному котику? Допоміг дельфін, краб, медуза. Знову кидаємо кубик. Випала пустеля. Хто допоможе? А допоможе котику верблюд, варан. Знову кидаємо кубик. На цей раз випав Північний полюс. Хто ж тут допоможе? На допомогу поспішає білий ведмідь, пінгвіни, моржі, полярна сова, гаги....

3) Вправа «Інтерв'ю»

Одна дитина бере інтерв'ю в іншої, запитуючи: «Про яку тваринку ти мрієш? Чи знаєш, як за нею доглядати?».

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Вправа «Піраміда позитивних почуттів»

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів»!

Учитель протягує руку долонею вгору, а учні підходять до вчителя і по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Рефлексійна вправа «Попс-формула»

Твердження. Потрібно допомогти тваринам.

П (позиція) — Я вважаю, що...

О (обґрунтування) — Тому що...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі...

С (судження) — Зважаючи на це, я роблю висновок про те, що...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказування тексту «Розумаха» Валентини Бондаренко (с. 131–132).
- Виразне читання та переказування тексту «Розумаха» Валентини Бондаренко (с. 131–132). Намалювати або зліпити з пластиліну хатнього улюбленця.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 108. НА НЕБІ ТАКОЖ Є КРАСА. «КАЗКА НЕБА» (за Ліною Біленькою)

Мета: розширити знання учнів про природу; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про свої враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрації хмар.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Усміхніться всім навколо:
Небу, сонцю, квітам, друзям.
І тоді обов'язково
День для вас цікавим буде.
Учитель тримає в руках чарівну квітку-семицвітку.
Сьогодні у нас незвичайна зустріч.
Казка у гості в наш клас прийде.
І багато чудес нам принесе.

Діти передають одне одному квітку і промовляють одне одному вітання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання та переказ оповідання Валентини Бондаренко «Розумаха».
- Виставка малюнків.

Діти озвучують те, що вони намалювали.

2. Актуалізація опорних знань

1) Вправа «Інтрига».

— Чудеса бувають у казках.

А чи бувають чудеса в природі?

2) Відгадування загадки про хмару.

- Без крил, а летить,
Без ніг, а біжить. (*Хмара.*)

3. Мотивація навчальної діяльності

— Чи спостерігали ви за небом?

— Якого кольору воно буває?

— А чи спостерігали ви за хмаринками?

— Якого кольору хмаринки?

4. Повідомлення теми та мети уроку

Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, планети можуть між собою розмовляти, ходити одне до одного в гості. Так, невідомі істоти літають на космічних кораблях.	Чи може бути на небі казка?	Ні, казкові герої ходять по землі.
ВИСНОВОК		

— А щоб дізнатися, чи є на небі казка, нумо прочитаємо вірш за Ліною Біленькою «Казка неба», удосконалимо свої навички читання та проаналізуємо твір.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 133). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Стрибає, з-за небокраю, розкрили, ведмеді-ліліпути, геркулеси-бджоли.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над віршем «Казка неба» за Ліною Біленькою (с. 133).

- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають за заголовком.
— Прочитайте заголовок.
— Що підказує вам слово *казка*?
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями. «Щоденні 5» — читання для друга.

Фізкультхвилинка. Руханка «Я люблю...»

Гру розпочинає вчитель, який стає в центрі кімнати, простягає дві руки в різні боки і каже: «З одного боку — я люблю яблука, а з другого боку — я люблю малювати». Той чи та, хто теж любить яблука, підходить і бере вчителя за руку та продовжує: «З одного боку — я люблю яблука, а з другого боку — я люблю сніг». Так продовжуємо грати, поки до цього ланцюжка не приєднаються всі діти.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувається подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, це так цікаво спостерігати за небом?

Пояснювальне. Які дива побачила поетеса на небі?

Творче. Чи бачили ви хмари, схожі на чудернацькі істоти?

Оцінювальне. Чи захоплювалися ви такою красою?

Практичне. Помилуйтеся хмаринками та складіть казку.

- Створення казки.
Діти складають казку за ілюстрацією у підручнику (с. 133).
- Вправа «Квест-цікавинка».

ЩО ТАКЕ ХМАРИ

Насправді, не так уже й просто дати пояснення, що таке хмари, адже вони складаються зі звичайних крапельок води, які з поверхні Землі підняло вгору тепле повітря. Найбільша кількість водяної пари утворюється над океанами (*за один рік вода тут випаровується не менше 400 тис. км³*), на суші — в чотири рази менше. Оскільки у верхніх шарах атмосфери значно холодніше, ніж унизу, повітря там досить швидко остигає, пар конденсується, утворюючи маленькі частинки з води і льоду, внаслідок чого з'являються білі хмари. Цілком можна стверджувати, що кожна хмара є своєрідним генератором вологи, крізь який проходить вода. Вода в хмарі знаходиться в газоподібному, рідкому і твердому стані. Вода в хмарі та наявність у них крижаних частинок впливають на зовнішній вигляд хмар, їхнє формування, а також на характер опадів. У зливових хмар спостерігається найбільша кількість води, а у шарувато-дощових цей показник утричі менше.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Гра «Чарівна картина»

— У мене в руках рамочка для картини, але не проста, а трішки чарівна. Варто кожному з вас провжити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові картини — справжні витвори мистецтва з хмаринок! Ось я бачу на цій картині гірський пейзаж. Гори високі, верхівки їхні вкриті снігом. На схилах гір ростуть зелені ялини, сосни, смереки, буки. На полонинах — гірських луках — пасуться отари кучерявих овечок. Вони здалеку здаються нам крихітними білими плямочками. Яка красива природа!

— А зараз я передаю свою картину Оленочці.

УРОК 109. КАЗКА — ВИГАДКА, ТА В НІЙ СПРАВЖНІ ФАКТИ РОЗУМІЙ. МИКОЛА ВОЗІЯНОВ «СОНЕЧКО»

Мета: розширити знання учнів про природу; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрації комах — сонечка та зорі — Сонця, предметні картинки до виконання завдань у групах.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Промінчик весняний заглянув у клас
І в коло велике зібрав, друзі, нас.

Нумо з'єднаймо долоньки свої
І радо всміхнемось: я — вам, ви — мені.

— Як приємно бачити, що ви посміхаєтесь одне одному і приносите до класу радість. Мабуть, у вас добре серце? Ну ж бо примножимо радість та доброту, привітавшись одне з одним словами-подарунками. *Наприклад:*

- Я хочу подарувати тобі щастя.
- Прийми від мене у подарунок гарний настрій.
- Мій подарунок для тебе — цікаві хмаринки у небі.
- Я дарую тобі міцне здоров'я.
- Я хочу подарувати тобі красу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

- Виразне читання вірша «Казка неба» за Ліною Біленькою (с. 133).
- Виставка малюнків та виробів з пластиліну.
Діти озвучують те, що вони намалювали або виліпили.

2. Актуалізація опорних знань

Робота в групах

1-ша група — написати якомога більше назв комах з літерою «ем». (*Наприклад: метелик, мураха, міль, муха, джміль, комар...*)

— Де їх можна зустріти?

2-га група — поміж предметних картинок відшукати зображення комах. (*Наприклад: коник, сонечко, комар, бабка, бджола, цвіркун, оса, равлик, рак, слимак, черепаха, ящірка, черв'як, п'явка, жаба, змія, вуж.*)

— Яку користь природі приносять комахи?

3-тя група — із пазлів скласти сюжетну ілюстрацію.

— Опишіть комаху, яка має найяскравіше забарвлення, 3–4 реченнями. (*Наприклад: сонечко. Сонечко — це невеличка комашка. Крильця у неї яскраво-червоні. А на них — чорненькі цяточки. Ця комаха любить літати над квітами.*)

(<https://ru.dreamstime.com/малые-животные-насекомого-в-парке-с-пустым-знаком-image106768888>)

— А чи спостерігали ви за сонечком?

3. Мотивація навчальної діяльності

Відгадування загадок

- Жовті, або червоненькі
Спинки в цяточки чорненькі.

До мене на віконечко
Сів жук, що зветься... (*сонечко*).

- Ніг багато вона має
І ніколи не літає,
Шкіра — «різнокольорова» —
Візерунки, «розмальовка».

Зима починається —
В лялечку згортається.
Солодко всю зиму спитьсья.
Замотаній... (*гусениці*).

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Ми сьогодні вдосконалимо свої навички читання та проаналізуємо твір «Сонечко» Миколи Возіянова.

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 134). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Забарвлення, непомітними, маскуватися, покружляла, попереджаю, комахоїдних.

— Які слова вам незрозумілі?

Ліліпути — маленькі.

Геркулеси — великі.

2) Робота над казкою Миколи Возіянова «Сонечко» (с. 134–135).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

— Прочитайте заголовок.

— Що підказує вам слово *сонечко*?

- Читання з позначками («система поміч»).

Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, але й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

- Читання за особами.

— З яким почуттям слід читати це оповідання?

- Робота над усвідомленням змісту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася описувана подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, персонажами цієї казки є сонечко та гусінь?

Пояснювальне. Чому автор назвав свій твір «Сонечко»?

Творче. Якими словами можна назвати сонечко?

Оцінювальне. Чому гусеницю так зацікавило сонечко?

Практичне. Що можна порадити своїм одноліткам?

Фізкультхвилинка. Руханка «Комахи на галявині...»

- Вибіркове читання.

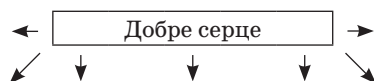
— Прочитайте абзац, у якому сказано, що сонечко добре.

— Які рядки тексту ілюструє малюнок?

- Вправа «Асоціативний кущ».

— Яка людина може мати добре серце?

(*Щира, турботлива, увічлива, щедра, ...*)

- Гра «Я — літературний герой».
— Уявіть себе СОНЕЧКОМ і від його імені складіть розповідь.
- Вправа «Квест-цікавинка».

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО КОМАХУ СОНЕЧКО

Чи знаєте ви щось цікаве про комаху сонечко?

Її називають ще божою корівкою. Вона здатна змахувати крилами до 85 разів на секунду. Як захист сонечко виділяє отруту у вигляді жовтої рідини, що відлякує її ворогів (*жаб, павуків і деяких комах*). Сонечка корисні тим, що вони поїдають попелиць і кліщів. За один день з'їдають до 50 попелиць!

Сонечка живуть від 1 до 2 років. У світі існує понад 4 тисячі видів сонечок. У західній культурі сонечко є одним із символів удачі. Комахи є активними з весни до осені. У зимовий період упадають у сплячку. Під час зимової сплячки утворюють групи з тисяч або навіть мільйонів комах. Літають зі швидкістю 24 км/год.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Кола Ейлера-Венна

Комаха сонечко

Зоря Сонце

Слова для довідок: жива істота, нежива істота, комаха, зоря, жовте, червона, назва, добре, яскраве, привітне.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Метод «Тонкі й товсті запитання»

Орієнтовний зміст тонких запитань:

- Що ми сьогодні вчилися робити на уроці?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося виконувати?
- Чи всі завдання, виконані вами, були правильними?

Орієнтовний зміст товстих запитань:

- Чому деякі завдання виконані дуже гарно?
- Як потрібно працювати на уроці, аби гарно виконувати всі завдання?
- Що трапилося б, якби сонечко не мало доброго серця?

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказ казки «Сонечко» Миколи Возіянова (с. 134–135).
- Виразне читання та переказ казки «Сонечко» Миколи Возіянова (с. 134–135). Намалювати або зліпити з пластиліну сонечко чи гусеницю.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 110. КАЗКА — ВИГАДКА, ТА В НІЙ СПРАВЖНІ ФАКТИ РОЗУМІЙ. АННА РИБАЛКА «ВОВЧИК І СОНЕЧКА»

Мета: розширити знання учнів про природу; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: картки для роботи в групах.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

Запропонувати дітям утворити коло у послідовності відповідно до їхніх днів народження. На початку кола доречно покласти картку з написом «січень», а у кінці — з написом «грудень».

- Вправа «Колір».

Діти по колу передають квітку-семицвітку й називають, який колір їм подобається.

Наприклад: Я люблю малиновий колір, бо він нагадує мені смак малини і запах бузку.

- Вправа «Пори року».

Утворюються групи за порами року.

Завдання:

«Весна» — пригадати скоромовки про квіти.

«Літо» — пригадати віршики про квіти.

«Осінь» — пригадати казки про квіти.

«Зима» — пофантазувати, де взимку можна побачити квіти.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

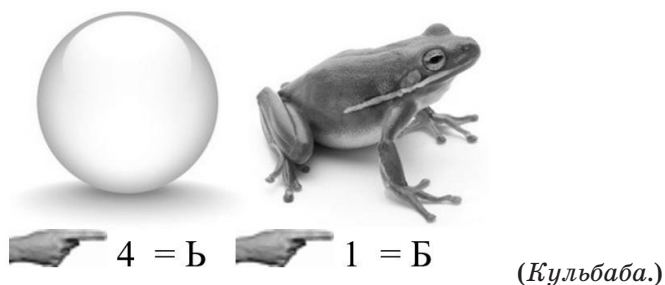
1. Перевірка домашнього завдання

Переказ казки «Сонечко» Миколи Возіянова.

Виставка малюнків та виробів з пластилину. Діти озвучують те, що вони виконали.

2. Актуалізація опорних знань

Робота над ребусами

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над лічилкою.

РАЗ — кульбабка край доріжки,
ДВА — кульбабка біля ніжки,
ТРИ — кульбабка без жука,
Ще ЧОТИРИ — з-під листка,
П'ЯТЬ — пушинки розлетілись.
Далі — пальчики скінчилися.

2) Читання вірша.

У кульбаб між пелюсток
Джміль вишукував медок
І носив його джмелісі,
Бо в хатинці на узліссі
На сніданок їсти звик
Кульбабовий медовик.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми попрацюємо над казкою Анни Рибалки «Вовчик і сонечка».

5. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 135). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Заклопотано, засвербіло, підхоплював, спурхнула.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над казкою Анни Рибалки «Вовчик і сонечка» (с. 135–136).

• Вправа «Передбачення».

Учні передбачають зміст твору за словами.

Вовчик

Галявина

Квіти

Сонечко

• Читання з позначками («система поміч»).

Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, але й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам траплялися вперше?

• Читання за особами.

— З яким почуттям потрібно читати це оповідання?

• Робота над усвідомленням змісту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Де відбувалася описувана подія?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, персонажами цієї казки є сонечка?

Пояснювальне. Чому авторка назвала свій твір «Вовчик і сонечка»?

Творче. Чому Вовчик здивувався, коли побачив пушинки?

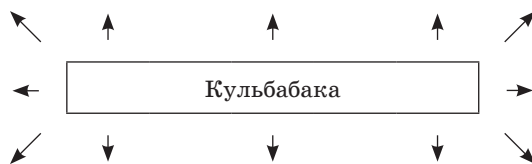
Оцінювальне. Чи варто запитувати дорослих, якщо ти щось не розумієш?

Практичне. Що можна порадити своїм одноліткам?

Фізкультхвилинка. Руханка «Сонечко»

Встало вранці ясне сонце,
(Потягування.)
Зазирнуло у віконце.
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
(Присідання.)
Сонечко розвеселяти.
Встали-сіли, встали-сіли.
Бачите, як звеселили.
Стало сонце танцювати,
(Танцювальні рухи.)
Нас до танцю закликати:
Нумо разом, нумо всі
Потанцюєм по росі.

- Вибіркове читання.
— Прочитайте абзац, у якому Вовчик дізнався, як кульбабка перетворюється на пушинку.
— Які рядки тексту ілюструє малюнок?
- Вправа «Асоціативний куц».
(Луг, галявина, квіти, метелики, бабки, коники, бджоли...)

6. Закріплення вивченого матеріалу

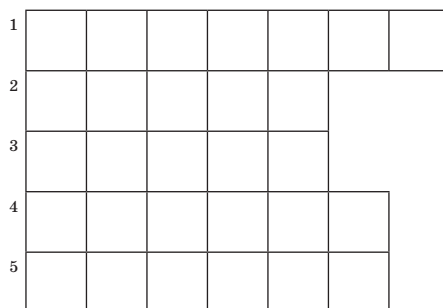
1) Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

2) Робота в групах.

1-ша група «Квіти»

Учні заповнюють кросворд, користуючись предметними картинками (мальва, ромашка, нарцис, бузок, лілія).

- Де ростуть ці квіти?
- Яку квітку ви бачили у природі?

2-га група «Тварини»

Є в далекому синім океані
Острів весь зелений,

УРОК 111. КАЗКА — ВИГАДКА, ТА В НІЙ СПРАВЖНІ ФАКТИ РОЗУМІЙ. АННА РИБАЛКА «ВОВЧИК І СОНЕЧКА» (продовження)

Мета: розширити знання учнів про природу; удосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; учити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрація вовків.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Мікрофон»

(Учитель ставить запитання, учні, передаючи уявний мікрофон, висловлюють свою думку щодо поставленого запитання.)

— Подумайте і скажіть, яким має бути наш урок. *(Цікавим, повчальним, трохи казковим, продуктивним, веселим, світлим, загадковим...)*

— А ви на уроці якими повинні бути? *(Дисциплінованими, уважними, зібраними, вправними, наполегливими...)*

— Отже, якщо ви будете такими, то ми разом створимо цікавий, творчий, продуктивний урок. А він у нас сьогодні дійсно не звичайний. А чи буде він цікавим? Усе залежить від вашої активності, уважності, творчості.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання

Переказ казки Анни Рибалки «Вовчик і сонечка».

2. Актуалізація опорних знань

Гра «Упіймай весняний подих»

— Я називатиму слова, а ви слухайте. Якщо зустрінуться слова на тему «Весна», плескайте в долоні.

Жовтий, холодний, м'яч, м'який, пухнастий, біла, заметіль, зелень, завірюха, теплий, травень, хуга, мороз, квіти, квітень, грудень, сніжинка, дощ, лютий.

— Молодці!

3. Мотивація навчальної діяльності

Вправа «Біном фантазій»

— За що ти любиш весну?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми продовжимо роботу над казкою Анни Рибалки «Вовчик і сонечка».

5. Удосконалення читацьких навичок

1) *Продовження роботи над казкою Анни Рибалки «Вовчик і сонечка» (с. 135–137).*

- Читання казки учнями «ланцюжком».
- Вибіркове читання.
 - Знайдіть і прочитайте слова, якими авторка характеризує, що росло на галявині.
 - З чим порівнюють в казці кульбабку? Прочитайте.
 - Що снилося Вовчикові?
- Тестування.

1. Де любив гратися з друзями Вовчик?

а) У лісі;

б) на галявині;

в) біля річки.

2. На що були схожі квіточки?
 а) На сонечко; б) на курчатко; в) на очі.
3. Хто літав над квітами?
 а) Метелики, мухи; б) бабка, бджоли; в) метелики, бджоли.
4. Що спурхнуло із білої квітки?
 а) Хмара пушинок; б) хмара комарів; в) хмара росинок.
5. Що виросте з насінини, яка упаде на землю?
 А) Барвінок; б) кульбабка; в) мак.
6. Яку назву має казка?
 а) «Вовчик і кульбабка»; б) «Вовчик і сонечка»; в) «Вовчик і пушинки».

2) *Зв'язок прочитаного з особистими переживаннями, почуттями.*
 Щоденник подвійних нотаток

Рядки з твору	Коментар
«У повітрі злітали пушинки, і їх підхоплював вітер. Так малий і гасав увесь день, доки мама не гукнула його вечеряти. — Де ти бавився сьогодні? — запитала вона. Вовчик розповів, що з їхньої галявини зникли квіти-сонечка».	Молодець Вовчик. Він сказав правду мамі. Але не міг зрозуміти, що сталося з квітами.
Що саме в цьому уривку вразило? На які думки спонукало? Які запитання викликав цей уривок?	Цей уривок нагадав мені... Я відчув/відчула, що... Я вважаю, що... Мені здається, що...

Фізкультхвилинка

3) *Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.*

Учні складають невеличкі висловлювання від імені сірого Вовчика.

Зразок

Роль — Вовчик. Аудиторія — лисичка. Формат — електронний лист. Тема — новина.

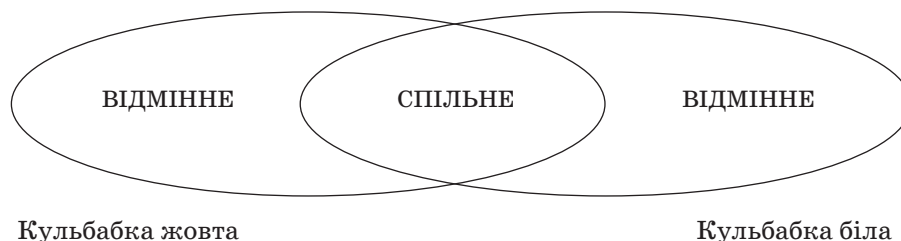
Привіт, Лисичко!

З найкращими побажаннями до тебе Вовчик. Сьогодні я зрозумів, що квіти кульбабки не завжди бувають жовті. Вони бувають пушинками. Пушинки розлітаються по галявині. Де вони упадуть на землю, там виростуть нові кульбабки. Ось що я дізнався!

Твій товариш Вовчик

6. **Закріплення вивченого матеріалу**

1) *Кола Ейлера-Венна.*

2) *Вправа «А ти знаєш?» (с. 137).*

Багато цікавих і точних відомостей про навколишній світ ти можеш прочитати в довідниках, дитячих енциклопедіях, словниках. На численні запитання — Що? Де? Коли? Як? Чому? — можна знайти відповіді також у дитячих журналах та Інтернеті. Будьте допитливими читачами! Читайте пізнавальну літературу!

3) *Вправа «Я — дослідник. Я — дослідниця» (с. 137).*

— Які енциклопедії для дітей є в бібліотеці? Як вони побудовані?

— Підготуйтеся розповісти пізнавальну інформацію, яку ви прочитали в одній зі статей енциклопедії. Чим саме вона вас зацікавила?

4) Вправа «Квест-цікавинка».

Вовки, мабуть, найбільш таємничі звірі з-поміж усіх, які живуть на планеті Земля. Справа в тому, що зовні вони нагадують наших хатніх улюбленців, собак, зате вдача вовків куди небезпечніша.

Вовк — найзагадковіша тварина із-поміж нині живих. Його спосіб життя і звички часто дивують людей. Що ж це за тварина? Лютий хижак чи відданий і вірний член своєї зграї? Хоча про вовка складено чимало легенд і казок, дізнатися, хто ж він насправді, можна тільки з досліджень науковців та їхніх наукових робіт.

Мозок у вовка на 30 % більший, ніж у собаки, це означає, що він здатний запам'ятовувати більше необхідної інформації, ніж його близький родич.

Ватажок зграї завжди йде попереду з високо піднятим хвостом.

Хутро вовків складається з двох шарів: підшерстка і верхнього жорсткого волосся. Підшерсток не пропускає вологу і добре зігріває тварину в мороз, а верхнє волосся надає забарвлення і виконує водо відштовхувальну функцію.

Забарвлення вовків часто відповідає тим місцям, у яких вони мешкають. Наприклад, у пустельних вовків забарвлення з рудим відтінком, у тундрових — з білим, а у лісових варіюється від світло-сірого, сіро-бурого до чорного.

Літній вовк у зграї не завжди ватажок, він може виконувати і роль омеги.

Усі вовченята при народженні мають блакитний колір очей, але після 2–4 місяців колір очей у цуценят змінюється і набуває золотисто-жовтого забарвлення. Тільки іноді у вовків залишаються блакитні очі на все життя.

У вовків існує своя система спілкування. Вони використовують для комунікації виття, завивання, скиглення, бурчання, гарчання, гавкіт і навіть різні рухи.

Вовк може бігти зі швидкістю 65 км/год і стрибати у висоту до 5 метрів.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексійна вправа «Веселка»

На дошці прикріплено веселку, на парті в кожного учня — 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку таку, відповідно як він (*вона*) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг/не могла, не хотів/не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів/хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив/робила з допомогою.

Зелена — я це робив /робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це зробив/зробила, але не відразу.

Синя — я це зробив/зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання

Виразне читання та переказ казки «Вовчик і сонечка» Анни Рибалки (с. 135–137).

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 113. Що? Де? Коли? Як? Чому? МИКОЛА ЛЕДЕНЦОВ «ГОЛКА-РИБА»

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: ілюстрації риби-голки, завдання для роботи в групах.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Гра «Створи водойму»

— Подивіться на мій стіл... На ньому розкидано різні рибки (*вирізані з паперу*), а на дошці прикріплено паперову водойму. Прошу підійти по одному до столу, взяти рибку і прикріпити її до водойми, сказавши, що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку. (*Очікування учнів.*)

— Сподіваюся, що сьогоднішній урок буде саме таким!

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Робота в групах

1-ша група — анаграма.

— Поставте на місце букви у назвах морських жителів.

ФІНДЕЛЬ КУЛАА ДУМЕЗА КАМЛАБА

— Де їх можна зустріти?

2-га група — гра «Яка тварина заблукала?».

— Назвіть тваринку, що є зайвою у кожному рядку. Поясніть свій вибір.

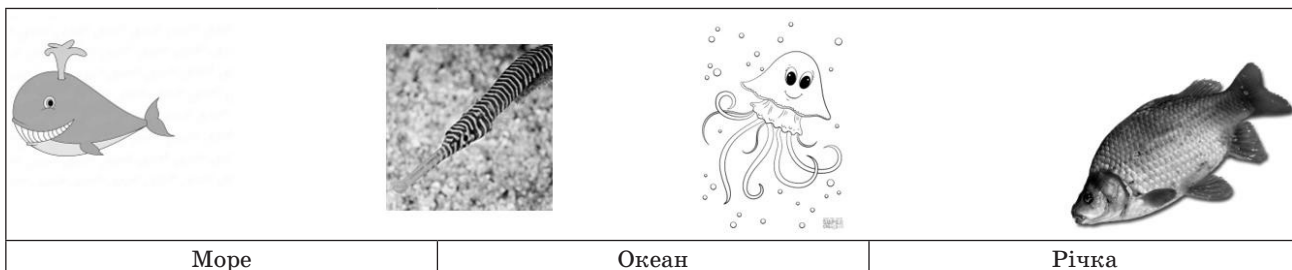
Комар, сонечко, павук, оса.

Камбала, жаба, осетрина, вобла.

Ведмідь, сорока, зяблик, гедзь.

— Яку користь природі приносять птахи?

3-тя група — гра «Хто де живе?».

— Які проблеми у вас виникли під час виконання цього завдання?

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Робота над загадками.

- У ставку живе рибина:
Гострі зуби, сіра спина.
Гей, карасики, тікайте,
Їй у рот не потрапляйте!
Полювати вийшла злюка —
Люта і підступна... (*щука*).

- Є в ставку рибина дужа,
Всі її бояться дуже,
Довгі вуса, черно-сіра —
Як важка камінна брила.
Тсс! Заснув солодким сном
У намулі дядько — ... (*сом*).

- Дітки! Що за дивина?
Вісім ніг і голова!
На ногах присоски має,
Ними їжу він шукає,
А тепер на дні заліг
Дивовижний... (*восьминіг*).
- Не потрапте ви нізащо
Цій хижачці в люту пащу!
В морі плаває глибоко,
Їсть — що попаде на око!
Про добро давно забула
Ця зубата, зла... (*акула*).
- Ця тварина добра дуже,
Познайомся з нею, друже!
В морі плаває, пірнає,
Із води людей спасає.
Виринає із глибин
Щирий помічник — ... (*дельфін*).
- Знають діточки малі:
Він — найбільший на Землі!
Дім його — це океани,
Зі спini летять фонтани.
Схожий на масивний щит
Добродушний синій... (*кит*).
- Він великий і плескатий,
Океаном йде гуляти,
В нього хвіст отруйний дуже,
Стережись його, мій друже —
Жалить струмом всіх підряд
Дивний електричний... (*скат*).
- В морі синьому живе
Це ясне, живе желе.
Не чіпайте, малюки —
Пальчик може обпекти!
Паляничка голопуза
Називається... (*медуза*).

2) «Мозковий штурм».

— Що б ви хотіли дізнатися про риб?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми відкриємо для себе ще одну сторінку-цікавинку про морських жителів, прочитавши текст Миколи Леденцова «Голка-риба».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 138). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Здогадаєшся, точнісінько, півметрової, надзвичайно, узбережжя, причаїться, непримітно.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над текстом Миколи Леденцова «Голка-риба» (с. 138).

- Вправа «Передбачення».

Учні передбачають зміст твору за заголовком.

— Прочитайте заголовок.

— Що підказує вам слово *голка*?

- Читання з позначками («система поміч»).

Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, але й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

- Робота над усвідомленням змісту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, голкою можна шити?

Пояснювальне. Чому риба має цікаву назву? Що ви дізналися з тексту про розміри й харчування риби-голки?

Творче. Яку назву цій рибиці придумали б ви?

Оцінювальне. Чи знали ви про існування такої рибки?

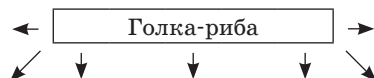
Практичне. Де можна дізнатися більше про риб?

— Текст, що ви прочитали, називається *науково-пізнавальним*.

У науково-пізнавальних творах ми можемо прочитати про різні відкриття і винаходи, про загадки космосу, таємниці природи, про цікаві факти з життя рослинного і тваринного світу.

Фізкультхвилинка

- Вибіркове читання.
 - Скільки у тексті абзаців?
 - Чому риба має таку назву? Прочитайте речення, що дає відповідь на запитання. У якому абзаці міститься це речення?
 - Чим живиться риба?
- Вправа «Асоціативний куц».
 - Які асоціації спадають вам на думку до слова *голка-риба*?
(*Море, вода, рачки, черв'ячки, водорості, акваріум...*)

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота над прислів'ями, приказками, прикметами.

Риба шукає, де глибше, а людина — де краще.

Без труда не витягнеш і рибку із ставка.

Як риба у воді.

Не вчи рибу плавати.

2) Робота з деформованим реченням.

Найщасливіша, рибка, на, волі.

3) Кола Ейлера-Венна.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Зворотний зв'язок

Рефлексія. Вправа «Продовж речення»

— Сьогодні на уроці:

- я дізнався / дізналася...
- я навчився / навчилася...
- мені ще важко...
- я запам'ятав / запам'ятала...
- я повторив / повторила...
- мене здивувало...

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказ тексту Миколи Леденцова «Голка-риба» (с. 138).
- Виразне читання та переказ тексту Миколи Леденцова «Голка-риба» (с. 138). Намалювати або зліпити з пластиліну морську тваринку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 114. ЩО? ДЕ? КОЛИ? ЯК? ЧОМУ? МИКОЛА ЛЕДЕНЦОВ «МОРСЬКИЙ КОНИК»

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: завдання для роботи в групах, цеглинки LEGO, акваріум, вудка з магнітами, клубочок.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

Супроводжується помахом руки, потиском рук, обіймами.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

1) Вправа «Мікрофон».

— Діти, а які морські риби вам відомі?

— Що вам відомо про очі риби? (*У багатьох риб дуже добрий зір, але їхні очі не мають повік. Навколишня вода зволожує та очищує очі.*)

— А навіщо риbam потрібні зябра? (*Риbam, як і людині, для дихання потрібен кисень, що вони отримують із води. Коли риба ковтає, вода проходить крізь зябра, вони відділяють кисень із води, а потім виштовхують воду назовні.*)

— Чим укрите тіло риби? (*Лускою.*)

— Навіщо риbam потрібні плавці та хвіст? (*Хвіст потрібен для поворотів під час руху, а плавці — для збереження рівноваги.*)

2) Робота в групах.

1-ша група

— Розгляньте малюнки та прочитайте цікаві факти про риб.

	Риба-їжак	Риби-їжаки полюють і вночі, оскільки мають дуже гострий зір. Шипи риби-їжака — це сильно видозмінені лусочки, здатні рухатися, вони утворюють щось схоже на захисну кольчугу
	Крилатка смугаста	Крилатка має довгі стрічки спинних і грудних плавців — у цих розкішних веероподібних плавцях приховані гострі отруйні голки. Укол колючками цієї риби дуже болючий. За різким болем настає погіршення стану, яке закінчується паралічем скелетної та дихальної мускулатури. Якщо потерпілого не витягти негайно на берег, він потоне

— Що ви цікавого дізналися про них?

2-га група — гра «Яка тварина заблукала?».

— Поміркуйте, чому так названі морські риби, зображені на малюнках.

Риба-молот

Морський коник

Риба-метелик

Риба-голка

3-тя група — гра «Де можуть жити риби?».

— Діти, візьміть аркуш паперу та намалюйте водойми, у яких можуть жити риби. (*Море, озеро, річка, ставок, акваріум...*)

— Розкажіть, які риби у них живуть.

2. Мотивація навчальної діяльності

Робота над ребусом

(*Коник.*)

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми додамо до своїх знань ще одну сторінку-цікавинку про морських жителів, прочитавши текст Миколи Леденцова «Морський коник».

4. Вивчення нового матеріалу

1) Робота зі словами (с. 139). Стіна слів.

— Прочитайте правильно слова.

Підведеться, якнайвище, видивляється, відштовхується.

— Які слова вам незрозумілі?

2) Робота над текстом Миколи Леденцова «Голка-риба» (с. 139–140).

• Вправа «Передбачення».

Учні передбачають за заголовком.

— Прочитайте заголовок.

— Що підказує вам слово *коник*?

• Читання з позначками («система поміч»).

Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, але й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам потрапили вперше?

• Робота над усвідомленням змісту.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться в тексті?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, на конику можна стрибати?

Пояснювальне. Де живе і чим харчується морський коник?

Творче. Яку назву цій риби придумали б ви?

Оцінювальне. Чи вміє морський коник рятуватися від небезпеки?

Практичне. Де можна дізнатися більше про риб?

Фізкультхвилинка

• Вибіркове читання.

— Скільки в тексті абзаців?

— Прочитайте опис зовнішності морського коника. У якому абзаці міститься це речення?

— Чим харчується морський коник?

— Як він рятується від небезпеки?

- Вправа «Крісло автора» (обговорення змісту прочитаного).

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Решта формулюють запитання за змістом почутого твору, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Робота з цеглинками LEGO.

— Чому люди мріють спіймати золоту рибку?

— Нумо спробуємо створити з цеглинок золоту рибку.

— А де може жити наша золотенька?

— Діти, заплющте очі, уявіть, що вам пощастило упіймати золоту рибку. Які три бажання ви загадали б?

2) Гра «Кім-риболов».

В акваріумі — рибка. Вудочкою з магнітами учні по черзі виловлюють рибку і повідомляють цікаві факти, які вони знають. (Риба-голка, морський коник, риба-їжак, щука, крилатка смугаста.)

3) Вправа «Квест-цікавинка».

РИБА-ПИЛА

Ця мешканка Світового океану відрізняється від решти тим, що на її голові є кістяний нарост зі щербинами, який насправді нагадує пилку. Причому нарост цей становить приблизно чверть від усієї довжини тіла цієї риби. Риба-пила належить до сімейства скатів, якщо бути точними, її біологічна назва — пилорам звичайний, латинське — *Pristidae*. На її спині розташовано два плавці, ще один — на хвості. Примітно, що у риби-пили немає шипа, який є у більшості інших скатів.

Трапляється, що риба-пила заходить у великі річки, які впадають в океан. Але деякі представники цього сімейства, наприклад, австралійський пилорам, настільки добре почувуються в прісній воді, що живуть в австралійських річках постійно. До їхнього раціону харчування найчастіше входять різні дрібні тварини, місцем проживання яких є мул і пісок на морському дні. Ось тут якраз риби допомагає їй пила, завдяки якій вона здобуває собі прожиток. За допомогою своєї пилки ці представники сімейства скатів розпушують донний ґрунт, викопуючи з нього тих, хто незабаром стане обідом.

3) Кола Ейлера-Венна.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Морська сітка вражень»

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмотуючи нитку. Діти діляться своїми враженнями від уроку.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання та переказ тексту Миколи Леденцова «Морський коник» (с. 139–140).
- Виразне читання та переказ тексту Миколи Леденцова «Морський коник» (с. 139–140). Намалювати або зліпити з пластиліну морську тваринку.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 115. ПРЕКРАСНИЙ СВІТ. ОЛЕНА ПОЛЯНСЬКА «ЩОБ ЗАВЖДИ БУВ СВІТ ПРЕКРАСНИМ»

Мета: розширити знання учнів про природу; вдосконалювати навички виразного читання тексту, вміння інтонувати речення, аналізувати прочитане; вчити розповідати про враження зі свого досвіду; формувати пізнавальні інтереси учнів; прищеплювати любов до краси природи.

Обладнання: рожеві окуляри, великий аркуш паперу, фломастери, цеглинки LEGO.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу. Вправа «Вітання»

Доброго ранку, сонце привітне!,
Доброго ранку, небо блакитне!
Доброго ранку, в небі пташки!
Доброго ранку, зелені дубки!
Доброго ранку, люди привітні!
Я всім бажаю, щоб посмішки квітли.

— Станьте, діти, рівненько, вільно, заплющте оченята, простягніть ліву долоньку і відкрийте її чашечкою і уявіть... що у цій чашечці поселилось щастя, а тепер і правою долонькою підтримайте його, бо воно беззахисне. На що воно схоже? На маленького, ніжного сонячного зайчика. Притуліть долоньки до серденька, поселімо нашого сонячного зайчика саме там. Там йому буде затишно, у вашому серденьку, бо ви його будете оберігати. Хто відчув це — подайте сигнал мені своєю посмішкою.

А зараз розплющте оченята, покажіть їх мені усміхнені. Я бачу, що вони світяться радістю. Адже у серденьку кожного із вас оселився сонячний зайчик, поселилось щастя, що оберігатиме вас від негарних слів і вчинків.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Чарівні окуляри»

Діти утворюють коло.

— Діти, що допомагає нам улітку захистити оченята від сонячних променів? (*Окуляри.*)

— Так, правильно! От і я пропоную вам сьогодні приміряти окуляри, але вони незвичайні, а чарівні.

— Як ви гадаєте, чому вони чарівні? (*Вони чарівні, бо допоможуть нам розгледіти прекрасний світ, який навколо нас.*)

— Оленко, ти сьогодні така весела, мабуть, тому, що квіти які квітнуть на нашій клумбі, мають яскравий колір.

Кожен учень має висловитися.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Набридло Бабі Язі бути злою і жорстокою. Сіла на кочергу ... і подалася світ за очі.

— До побачення, дітки! Більше до вас не повернуся, на землю не спускася. Не хочу вас лякати, — злою себе виставляти.

Як почули про це казки — за нею полетіли та Ягу зупинили.

— Що ти робиш? Куди ти розігналася? Дітки будуть за тобою скучати, казки припинять читати.

— Я не хочу бути страховиськом! Хочу бути доброю, щасливою, лагідною, чуйною і чемною.

Почули це казкарі та й вирішили:

— У старих казках уже її не змінюватимемо, а в нових вона буде іншою: добро робитиме, всім допомагатиме, з дітьми в піжмурки буде грати, веселитися, танцювати, на ніч малечі казки читати. І не

буде вона вже Бабою Ягою, а буде Бабусенькою Ягусенькою, бо тільки добро буде робити, а взамін нічого не просити.

Це велике щастя для того, хто так уміє у світі жити.

Дізналася Баба Яга про наміри казкарів та й повернулася на землю до маленьких діточок.

— Як ви гадаєте, чому Бабі Язі набридло бути злою і жорстокою?

— Що вирішили казкарі?

— Яке добро робитиме Баба Яга?

— Ви вже другокласники! Подумайте і скажіть, яке добро ви зможете зробити самі.

— А яке добро вам доводилося уже зробити самим?

— Кому ви бажали щастя?

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні ми зробимо так, щоб світ був прекрасним. Для цього прочитаємо вірш Олени Полянської «Щоб завжди був світ прекрасним».

4. Вивчення нового матеріалу

Робота над віршем Олени Полянської «Щоб завжди був світ прекрасним» (с. 140)

- Вправа «Передбачення».
Учні передбачають за заголовком та ілюстрацією.
 - Прочитайте заголовок.
 - Розгляньте ілюстрацію.
- Читання вірша вчителем.
- Читання вірша учнями.

Фізкультхвилинка

Один, два, три, чотири —
Ми у гай ходили,
Зайчика зустріли.
Зайчик прудко так стрибає,
Пташка весело літає,
Швидко лис десь пробіжить,
Їжачок в кущах сидить.
Раз, два, три — йшли качата до води,
На «чотири» — дружно сіли,
Лапками затріпотіли.
На «п'ять» — дружно встали,
І на зад по чеберяли.
Ми на ганку спозаранку,
Робимо зарядку.
Похитали головою,
«Раз» — притупнули ногою,
Руки вгору, руки вниз.
«Два» — присіли, піднялись.
Гарно всі ми відпочили,
Й до роботи приступили.
Піднесли всі руки-раз!
На носках стоїть весь клас.
Два! — присіли, знову встали.
Головою похитали.
Нахил вправо, нахил вліво,
Повторили знову вміло.
«Раз, два» — всі пірнають,
«Три, чотири» — виринають,
«П'ять, шість» — на воді,
Кріпнуть крильця молоді.
«Сім, вісім» — повторили,
І за парти тихо сіли.

- Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про кого йдеться у вірші?

Уточнювальне. Я можу помилитися, але, здається, щастя потрібне всім?

Пояснювальне. Що потрібно, щоб усі були щасливими?

Творче. Опишіть, яким ви уявляєте щастя?

Оцінювальне. Чим вам подобається малюнок?

Практичне. Надішліть СМС із побажанням щастя!

- Конкурсне читання.

5. Закріплення вивченого матеріалу

1) Вікторина «Угості до добра».

— Запрошую пройтися сторінками казок. Упізнайте казку та скажіть, яке добро зробили його персонажі.

1. «Посадив дід ріпку. Виросла ріпка велика-превелика...» (Казка «Ріпка»). Добро: дід — посадив ріпку, доглядав; баба, внучка, собачка, кицька, мишка — всі дружно її витягали, ніхто не залишив справу, а довели її до кінця.)

— Чого навчає ця казка? (Допомагати одне одному, дружно працювати. Робити лише добро.)

— Наведіть приклади, коли сім'я ваша дружно працювала.

2. «Коли це дід оглядівся — нема рукавички. Він тоді назад, шукати її, а собачка попереду бігла...» (Казка «Рукавичка»). Добро: собачка допоміг знайти дідові рукавичку.)

— Чого навчає ця казка? (Допомагати старшим, які потребують допомоги.)

— Хто з вас допомагав старшим і чим?

3. «А рак лізе та лізе, виліз на піч та:

А я — рак-неборак,
Як ущипну — буде знак!».

(Казка «Коза-дереза». Добро: рак допоміг зайчикові вигнати з хатки страшного звіра.)

— Чого навчає ця казка? (Приходити на допомогу товаришеві, який потрапив у біду.)

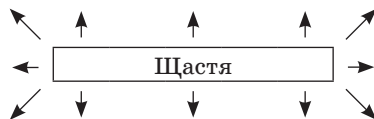
— Пригадайте, чи надавали особисто ви допомогу товаришеві, який потрапив у біду?

4. «— З'їж мого житнього пиріжка, тоді скажу, куди гуси-лебеді полетіли». (Казка «Гуси-Лебеді»). Добро: дівчинці допомагали всі, хто зустрічалися на її дорозі, бо вона була привітною та доброю.)

— Чого навчає ця казка? (За добро добром платять.)

— Чи траплялося таке з вами?

2) «Асоціативний куц» «Щастя».

(Радість, краса, світло, підтримка, добро, любов, співчуття, допомога, порада.)

3) Вправа «Інтерв'ю».

— Які риси характеру ваших друзів подобаються вам найбільше?

— Чи буває так, що друзі засмучують вас?

— Як навчити своїх однокласників мати хороші стосунки?

4) Сценка «Допоможемо Катрусі».

У ч е н и ц я (плаче)

— Чого це на мене так сердяться в школі?

— Та я ж не чіпаю нікого ніколи,

Ні з ким не сварюсь, сиджу собі тихо.

А з цього виходить одне тільки лихо.

Оце я сказала — така в мене звичка —

Що в Галі, як мишачий хвостик, косичка,

Що в Насті спідничка неначе з рогожі,
Та ще й черевики на човника схожі,
Що в Тані волосся нечесане досі,
Що очі в Мар'янки маленькі та косі.
Що в зошиті Лесі самі тільки плями,
Напевне бруднючими пише руками.
Я ж правду кажу їм... і що тут такого?
Та я не чіпаю нікого ніколи.
Сиджу собі тихо і в школі, і вдома,
І чом вони сердяться всі — невідомо.

- Чи можна назвати нашу однокласницю доброю та чуйною дівчинкою?
- Чи можна назвати її щасливою?
- Якою людиною вона стане в подальшому житті, якщо буде так поводитись з товаришами?
(Потрібно бачити в людях гарне, добре, і сам станеш добрішим.)
- Що ми повинні порадити дівчинці?

Люби інших, як сама себе,
І ворогу не мисли злого.
Чого не хочеш для себе,
Не побажай того другому.
Уся наука в цих словах
Святої правди тут скрижалі,
Другої правди не буває
Одну її я тільки знаю,
Не буде їй вівік кінця,
Вона не вмре і не загине,
Із під тернового вінця,
Вона колись до нас прилине!

5) Тренінг «Справжній друг».

— Діти, утворіть коло, візьміть м'яч. Передавайте одне одному його та називаючи ім'я свого товариша, скажіть теплі та чудові слова.

6) Робота в групах.

Учні класу об'єднуються в три групи за кольоровими фішками.

1-ша група — малюнок «Я уявляю щастя так...».

2-га група — малюнок «Чим я зможу допомогти хворому товаришеві?».

3-тя група — малюнок «Я буду природі добрим другом!».

Звучить мажорна музика.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Оцінімо наш урок цеглинками LEGO:

Хто на уроці працював із задоволенням — піднесіть угору червону цеглинку; кому на уроці було сумно — піднесіть зелену цеглинку; хто на уроці дізнався щось нове — піднесіть жовту цеглинку.

2. Домашнє завдання (за вибором)

- Виразне читання вірша Олени Полянської «Щоб завжди був світ прекрасним» (с. 140).
- Виразне читання вірша Олени Полянської «Щоб завжди був світ прекрасним» (с. 140). Розповісти, кого ви зробили щасливим.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 116. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів аналізувати прочитане, робити власні висновки; учити розповідати про свої враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість, дружелюбність, наполегливість; спонукати бажання милуватися красою природи.

Обладнання: картки із завданнями, вата, презентація про морських жителів, цеглинки LEGO.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Форма проведення: уявна подорож «У пошуках скарбу».

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна, природнича.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

— До нас у школу надійшов незвичайний лист із далекої країни. Це відеоліст від морського коника на ім'я Немо.

Демонстрування слайда, на якому зображено морського коника Немо і подано текст листа. Педагог читає лист.

«Дорогі учні 2-го класу! Випадково мною було знайдено карту, на якій позначено, де захований скарб. А лежить він на дні моря в затонулому кораблі “Пума”. Запрошую вас вирушити зі мною на пошуки скарбу. Чи погоджуєтесь?»

— То що, зацікавила вас пропозиція? Щоб допомогти Немо відшукати скарб, ми маємо виконати різні завдання. Лише впоравшись із ними, зможемо отримати заслужену винагороду — частину скарбу.

3. Актуалізація знань

1) Загадка.

Їду, їду ні коліс ні сліду. (Човен.)

— Яким транспортом найкраще здійснити подорож? (Катер, корабель, човен, яхта — вибір дітей.)

— Дорога у нас дуже далека, тому пропоную вирушати в подорож на кораблі.

2) Гра «Світлофор».

— Перед тим, як вирушити в дорогу, маємо перевірити, чи достатні наші знання, щоб упевнено виконати всі завдання, які постануть на нашому шляху. Зробімо розминку. Я називатиму твердження, а ви будете визначати, правильне воно чи ні. Якщо правильне, покажіть зелену цеглинку, якщо ні — червону.

- У лузі цвіте ромашка. (Так.)
 - До класу на урок скликає лісовий синій дзвінок. (Ні.)
 - Рибою-голкою можна зашити сорочку. (Ні.)
 - Морський коник живе у морі. (Так.)
 - В озері можна побачити малесенького равлика, ряску, черв'ячка. (Так.)
 - Морський коник може рохкати, як поросся. (Так.)
 - Будиночок — це істота. (Ні.)
 - Своїм забарвленням комаха сонечко попереджає птахів про небезпечне отруєння. (Так.)
- Молодці! Ви розумні й уважні учні.

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Прочитайте назву теми нашого уроку, вилучаючи всі літери Е.

— ЕДЕОЕВЕКЕОЕЛЕАЕ СЕТЕІЕЛЕЪЕКЕІЕ Є КЕРЕАЕСЕІЕ!

(Довкола стільки є краси!)

— Отже, на сьогоднішньому уроці ми підсумуємо наші знання та вміння за розділом.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Закріплення вивченого матеріалу

1) Хвилинка релаксації.

— Зараз ми перенесемося на берег моря. Заплющте очі, опустіть голови на парти. Уявіть, що вас пестить сонячне проміння, легенький вітерець котить хвилі, з води вискакує дельфін, який вітається з вами своєю мовою, біля берега плавають різнокольорові медузи.

Звучить шум моря (*аудіозапис*).

— Ось ми і на березі моря. Подивіться, хто нас зустрічає.

Демонстрування слайда, на якому зображено медузу.

2) Вправа «Квест-цікавинка».

— Медузи — мешканці морів. Вони бувають різного кольору: рожевого, блакитного, білого, салатого. Коли наближаються до берега — чекай великого шторму.

— Медуза дозволить нам пройти, якщо ми прочитаємо завдання.

1. З

2. малих

3. крапель

4. робиться

5. море.

— Молодці! Запишіть речення до зошита.

— Рухаймося далі.

3) Вправа «З якого твору ці рядки?». Робота в групах.

Завдання від тітоньки Черепахи.

Демонстрування слайда, на якому зображено черепаха.

— Нас зустрічає морська черепаха, якій уже 35 років.

4) Вправа «Квест-цікавинка».

— А взагалі черепахи живуть до 80 років. Вони не тільки чудово плавають, але й добре орієнтуються під водою.

— Тітонька Черепаха підготувала нам таке завдання.

1-ша група. «Бачиш, Тетянко, — дорікнула Марічка, — у твоїх долоньках справжнє диво — жива природа. І зараз через твою необачність вона може загинути.

Тетянка обережно присіла, опустила долоньки у воду й легенько розвела їх. Вона була добра дівчинка. І їй зовсім не хотілося руйнувати живу природу». («Диво у долоньках».)

— Що б ви хотіли дописати у цьому тексті?

2-га група. «А песик знов ліг поперек стежки. Потім ухопив дівчинку за штанці й потягнув праворуч. Уже за кілька хвилин донечку обіймала налякана матуся». («Розумаха».)

— Придумайте інший заголовок до тексту.

3-тя група. «Он кенгуру стрибає, он повзе черепаха, а ген, з-за небокраю, летять чарівні птахи». («Казка неба».)

— Створіть незвичайну хмаринку з вати.

— Усі впоралися! Дуже добре. Подорожуймо далі.

— Ось нас зустрічає восьминіг. Він допоможе відшукати місце, де схований скарб.

Демонстрування слайда, на якому зображено восьминога.

5) Вправа «Квест-цікавинка».

— Восьминоги вміють гарно маскуватися, а також лякають ворогів чорною рідиною, випускаючи її у разі небезпеки.

б) Робота в групах.

— Ми опустилися на самісіньке дно. Восьминіг приготував для вас завдання-пастку: потрібно виконати завдання і записати їх у зошит.

Щоб швидко впоратися, об'єднаймося в групи.

1-ша група «Юнга»

Використовуючи кольорові олівці, слід з'єднати кінці стрічок, щоб утворилися прислів'я.

Одне приємне слово
Від теплого слова
Рана загоїться,
Слова щирого вітання
Усе добре переймай,
Не одяг красить людину,
Хто людям добра бажає,

дорожчі за частування
а лихе слово — ні.
і лід розмерзає.
той сам його має.
краще за цукор і мед.
а добрі діла.
а злого уникай.

2-га група «Лоцман»

Використання технології «Сторітеллінг»

— Уявіть, що ви — відома людина (*актор, співак, хокеїст, художник...*) і вас «журналіст» запитує: «А яким ви уявляєте своє щастя?». Обміркуйте свою відповідь.

3-тя група «Мушля»

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах

Учні складають невеличкі висловлювання від імені художника.

Зразок

Роль — художник. Аудиторія — фарби. Формат — оголошення. Тема — пейзаж.

ОГОЛОШЕННЯ

Сьогодні я виходжу на природу, щоб намалювати весняний пейзаж із квітів. Запрошую ті фарби, які вважають, що вони мені необхідні. Радий буду на зустріч.

Ваш художник вірний пензлик

4-та група «Чайка»

Дискусійна сітка Елвермана, або «Павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно оберігати красу природи?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка

Риби плавають, пірнають,
Потім знову виринають.
А дельфін моргає сміло:
— Доженіть мене уміло.
Раз, два, три — вгору плавники веди,
Хвилі в морі розгорни.
Нагулялись, назмагались,
Покрутились, причесались.
Зняти втому ми зуміли,
Працювать за парти сіли.

2. Узагальнення вивченого матеріалу

1) Творче завдання.

— Ми вже маємо скарб. А от як його підняти з морського дна?
— Чи знаєте ви, які морські тварини можуть допомогти нам дістати скарб?
Демонстрування слайда, на якому зображено дельфінів.

Вправа «Квест-цікавинка»

На планеті налічується 50 видів дельфінів. Це грайливі та розумні істоти. Спілкуються вони між собою за допомогою різних звуків — щебетання, клацання та свисту. Дельфіни завжди приходять на допомогу людині.

— Дельфіни хочуть дізнатися, чи справді ви такі кмітливі та уважні, що змогли відшукати скарб. Вони пропонують вам виконати цікаве завдання.

УРОК 117. ГРА «ЩО? ДЕ? КОЛИ?»

Мета: закріпити та вдосконалити навички учнів аналізувати прочитане, робити власні висновки; вчити розповідати про враження від прослуханого твору; розвивати критичне мислення, уміння висловлювати свою думку; формувати в школярів інтерес до навчання; виховувати чесність, правдивість, дружелюбність, наполегливість.

Обладнання: картки із завданнями, зображення лісових мешканців, презентація.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

— Знову зустрічаємось в дружнім колі ми. Увага! Увага! Другокласники грають у гру «Що? Де? Коли?».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Мотивація навчальної діяльності

— З нами сьогодні грають лісові звірята, які підготували для вас завдання.

2. Актуалізація опорних знань

— Ось на барабані випадає сектор 1. Завдання — від спритної Білочки.

Із верхівки білочка
Скочила на гілочку...
Гілочка погнулася,
Білочка хитнулася.

З гілки обірвалася!
Впала? Де сховалася?
Ой, не вірте білочці —
Он вона на гілочці!

Катерина Перелісна

— Здогадайтеся, про яку головну професію йдеться у вірші Анатолія Костецького «Головна професія».

Спитай у тата і у мами,
Які професії у них.
Професій різних є чимало,
Сповна їх вистачить на всіх!
Та є одна поміж професій,
Якої вчать у житті.

Вона для кожного найперша,
Якої вчитимешся й ти!
Учитель, лікар та геолог,
Письменник, слюсар чи кресляр —
Всі називають головною
Одну професію — ... (*школяр*)!

— З першим завданням упорались добре, я задоволена і гадаю, що Білочка — також. Рахунок 1:0 на користь знавців.

3. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Завдання сектора 2 від Журавлика.

— Крутиться рулетка. Випадає сектор 2. Нам пише Журавлик.

Линуть в небі журавлі,
А курличуть до землі...

Линуть сірими ключами,
Відмикають білі брами.

Олександр Олесь

— Перші книжки зовсім не були схожі на ті, що ви читаєте сьогодні. Важливі думки люди записували на стінах печер, на кам'яних та глиняних дощечках, на березовій корі.

Пригадайте прислів'я про книги.

Вправа «Продовж речення»

Завдання за вибором

1-ша група (прислів'я вивчали протягом року, тому діти повинні записати продовження самостійно без підказки).

Хто багато читає, ... (той багато знає).

Книжка — твій порадник і друг, ... (частіше бери її до рук).

2-га група. Використовуючи кольорові олівці, слід з'єднати кінці стрічок, щоб утворилися прислів'я. Діти працюють на індивідуальних картках у групах. Після завершення роботи зачитують прислів'я і пояснюють їхнє значення.

Знання — сонце,
Золото добувають із землі,
З ручаїв — ріки,
З глибин моря дістають перлини,
З книгою подружишся,

розуму наберешся.
книга — вікно.
з книжок — знання.
а знання — з книжок.
а з глибин книг — знання.

(З глибин моря дістають перлини, а з глибин книг — знання.)

З книгою подружишся, розуму наберешся.

З ручаїв — ріки, з книжок — знання.

Знання — сонце, книга — вікно.

Золото добувають із землі, а знання — з книжок.)

— Що означає кожне прислів'я?

— Чого вони нас навчають?

— Які книги ви любите читати?

— Молодці! Це завдання виявилось вам під силу! Рахунок 2:0 на користь знавців.

2) Завдання сектора 3 від Лисички.

— Сектор 3 нам випадає. Хто це на черзі нам надіслав листа?

В темнім лісі проживає,
Довгий хвіст пухнастий має.

Йй на місці не сидиться,
А зовуть її... (*лисиця*).

— Так, нам пише Лисичка. Вона дуже хоче перемогти, тому завдання намагалася дібрати складні.

— Послухайте уривок і скажіть, як називається твір.

«А цареві цікаво, що його дочки придбали. Послав він слугу стежити.

— У найстаршої царівни — золоті персні, — сказали цареві слуги.

— У середульшої царівни — золоті сукні.

— А в найменшої царівни — золоте серце!»

— У якому значенні вжито слово «золотий»? (*У прямому та переносному значенні.*)

— Поясніть відповідно до кожного речення.

— Діти, ви просто молодці! Хитрій Лисичці не вдалося вас заплутати. Рахунок 3:0 на користь знавців.

3) Завдання сектора 4 від Кізоньки.

— Граємо далі. Випадає сектор 4. З нами хоче пограти Кізонька.

Бігла кізка по мосту,
Збила куряву густу.
Тут листочок, там листочок

Схопить, схопить і навскач.
Он яка рогата, бач!
Он яка, бач!

Андрій Малишко

— Читаю листа. «Доброго дня, гравці клубу “Що? Де? Коли?”». Мені дуже хочеться перемогти, всім довести, що я також сильна не тільки рогами, а і розумом.»

— Увага! Завдання.

Що вигукувала Медуза Горгонівна у тексті «Кревет Вася» за Всеволодом Нестайком? («— А кому чудодійні водорості «Морсон і Морсон»?! Від усіх морських хвороб — не хворіть ніколи щоб! Ось погляньте: це була невеличка камбала! Три пучечки проковтнула, і тепер вона акула!» (*Реклама*).)

— А що таке реклама? (*Реклама — поширення інформації про товари, видовища, послуги, щоб привернути увагу покупців, споживачів, глядачів.*)

— Чого навчає нас ця казка?

— Молодці! Виконали і це завдання. Ви заслуговуєте на музичну паузу.

Музична пауза

4) Завдання сектора 5 від Мудрої Сови.

— Гра триває. Випадає сектор 5. І з нами грає...

Що воно за дивна птиця?
Світла денного боїться,
Дзьоб гачком, великі очі,

І не спиться їй цюночі.
— Ху-ху-ху! — кричить, співа.
Відгадайте, хто? ... (Сова).

Григорій Храпач

— У віршах слова добирають так, щоб кінцівки рядків звучали однаково або подібно. Це, звісно, рими. Вони створюють особливу красу звучання поетичних творів. Уявіть, що ви поети і вам потрібно завершити вірш.

Завдання за вибором

ВЕСЕЛЕ ЛІТО

Сонце, море і пісок —
Все для ігор, для... (диток).
Зайчик сонячний стрибає,
Він з малятами... (пограє):
Можна в жмурки, в доганялки.
Раді Саші і... (Наталки)
А Сергій в пісочку грав,

Він фортецю... (збудував).
На мурашник схожа дуже.
Влітку весело нам, ... (друже)!
Море хвилями хлюпоче,
Дітлахів воно... (лоскоче).
Всі стрибають і радіють,
Про веселе літо... (мріють).

С. Швець (за матеріалами дитячого журналу «Жирафа Рафа»)

ДЕ ЛІТО ЖИВЕ

У павука хатинка —
Тоненька... (павутинка).
У коника веселого —
Між травами... (оселя).
У ластівки швидкої —

Під нашим... (підвіконням).
— А тепле й ніжне літо,
Волошками... (повите),
Посріблене дощами,—
Живе в очах у... (мами).

А. Костецький

— Прочитайте побажання Сови до лісових звірят.

теБудь ждизав ровіздо!

(Будьте завжди здорові!)

— Команда знавців добре впоралася з усіма завданнями, що запропонувала Мудра Сова, тому рахунок 5:0 на користь знавців.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
- Коли ви хвилювалися?
- А яке завдання було найцікавіше?

2. Домашнє завдання (за вибором)

Кожному з дітей пропонують диференційоване завдання за вибором.

Картка 1

Створити малюнок до твору Леоніда Нечаєва «Про жовті грушки та червоні вушка».

Придумати кінцівку твору.

Картка 2

Дібрати прислів'я до твору «Пластиліновий песик». Пояснити, чому саме це прислів'я відповідає його змісту.

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

УРОК 118. УРОК-ГРА «ЛІТЕРАТУРНА ВІКТОРИНА»

Мета: перевірити вміння дітей аналізувати твори, дійових осіб; розширити читацький кругозір; розвивати аналітико-синтетичні вміння, зв'язне мовлення, увагу; виховувати повагу до книги, спонукати більше читати, дізнатися про світ книжок.

Обладнання: картки із завданнями, презентація.

Тип уроку: урок закріплення знань, умінь і навичок.

Форма проведення: літературна вікторина.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організація класу

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Робота над загадками. Робота в групах

(Тексти загадок розрізані за рядками.)

— Діти, вам потрібно скласти загадку та відгадати її.

1-ша група

Бачить — не бачить,
Чути — не чує.
Мовчки говорить,
Дуже мудрує. *(Книга.)*

2-га група

Поле біле, неоране,
Засій на нім зерно чорне.
Хто вміє, той посіє,
А хто знає — відгадає. *(Книга.)*

3-тя група

Без язика, а говорить,
Без голови, а все розуміє,
Без ніг, а скрізь буває. *(Книга.)*

2. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, хто з вас не любить книжок? Книжок, у яких багато барвистих малюнків, гарних розповідей? Розгорнеш сторінку — опинишся у далекій казковій країні. А в тій країні живуть добрі та кумедні веселі маленькі чоловічки чи просто твої однолітки. Ростуть там велетенські ріпки, такі, що цілий гурт їх із землі не вирве. Відважні герої б'ються там за правду з лютим ворогом. І ось під час вікторини ми перевіримо, наскільки ви любите читати.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні у нас цікавий урок. Ми проведемо літературну вікторину по сторінках підручника.

4. Узагальнення і систематизація набутих знань

1) Ігем.

Робота над загадками. Гра «Відгадай казкового героя»

- Сидить Півник на печі,
Їсть смачненькі калачі.
Ось Лисичка прибігає,
Півника мерщій хапає.
Біжить Півень рятувати,
В Лиса Півника забрати. *(Котик і Півник.)*

- Я — бичок-беремлячок,
Солом'яний у мене бочок.
Із соломи дід зробив,
Бік смолою засмолив. *(Солом'яний бичок.)*

- Як звали півника в казці «Колосок»? *(Голосисте горлечко.)*
- У чий будиночок забралася Коза-Дерева? *(Зайчика.)*
- Кому з героїв у скрутну хвилину допомогло гусеня? *(Івасику-Телесику.)*

- Чим Лисичка пригощала Журавля? (*Молочною кашею.*)
- Кого зробив дід із соломи? (*Бичка.*)
- Хто бігав наввипередки з Їжаком? (*Заєць.*)
- Кого купив дід на базарі за три копи? (*Козу-Дерезу.*)
- Який казковий герой народився з горошини? (*Котигорошко.*)
- Яка тварина прикинулася неживою серед дороги? (*Лисичка.*)
- Хто викрав Івасика-Телесика? (*Змія.*)
- Хто прогнав Козу-Дерезу із зайчикової хатки? (*Рак.*)
- Як звати зеленого чоловічка з довгою бородою, який живе у пеньку? (*Ох.*)
- Назвіть улюблене взуття діда з казки Коза-Дереза? (*Червоні чоботи.*)
- У якій казці битий небиту віз? (*«Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат».*)
- Кому в казці потрібно було відчинити, через поріг пересадити, нагодувати і спати покласти? (*Кобилячій голові.*)
- Кого в казці «Рукавичка» називали іклан? (*Кабана.*)

2) II гейм.

Вправа «Підберіть риму»

Завдання за вибором

1-ша група

ЩЕДРЕ ЛІТО

Літня спека, грози, грім,
Літо, ти прекрасне...!
Скільки в тебе є скарбів:
В лісі — ягід та...;
У садках — смачна малина,
Агрус, яблука, ...
Фрукти й зелень соковита —
Це смачні дарунки...
Ген тече срібляста річка.
Ой і тепла ж в ній..!
Можна влітку засмагати,
Можна плавати й...

(Літня спека, грози, грім,
Літо, ти прекрасне всім!
Скільки в тебе є скарбів:
В лісі — ягід та грибів;
У садках — смачна малина,
Агрус, яблука, ожина.
Фрукти й зелень соковита —
Це смачні дарунки літа.
Ген тече срібляста річка...
Ой і тепла ж в ній водичка!
Можна влітку засмагати,
Можна плавати й пірнати.)
Т. Корольова

2-га група

Літо, літо золоте
Випиває...
Та з пшениченьки плете
Україні...
Виглядає з-поміж віт
Вишнями в...,
Одяга на цілий світ
Сонячну...

(Літо, літо золоте
Випиває роси
Та з пшениченьки плете
Україні коси.
Виглядає з-поміж віт
Вишнями в садочку,
Одяга на цілий світ
Сонячну сорочку.)

3) III гейм.

Тестування

1. Реклама — це... :
 - а) поширення інформації про товари, видовища, послуги, щоб привернути увагу покупців, споживачів, глядачів;
 - б) невеличкий художній твір, який розповідає про життя тварин;
 - в) твір, що змальовує трагічні події.
2. Діалог — це... :
 - а) опис зовнішнього вигляду людини або тварини;
 - б) розповідь однієї людини;
 - в) розмова двох або кількох осіб.

3. Оповідання — це... :
- жартівливі вислови, складені із складених для швидкої вимови слів;
 - невеличкий художній твір, який розповідає про різні події в житті людей чи тварин, про їхні вчинки;
 - художній твір, який має комічний зміст.
4. Письменник або письменниця — це... :
- автор оповідання або літературної казки;
 - той, що пише листи;
 - автор вірша.
5. Головна думка твору — це... :
- те, про що йдеться у творі;
 - те, що говорить головний герой;
 - те головне, найважливіше, що хотів (*хотіла*) сказати автор (*авторка*) у своєму творі.
6. Рима — це... :
- назва міста;
 - співзвучне закінчення слів у віршованих рядках;
 - ім'я дівчинки.
7. Поет або поетеса — це...:
- людина, яка любить милуватися красою природи;
 - діти, дорослі;
 - автор або авторка віршів.

4) IV гейм.

Розрізнення фольклорних творів за жанром

Скоромовки

На столі стоїть сільниця,
У сільниці — сіль.

Семен сіно віз — не довів,
Лишив сани — узяв віз.

Бабин біб розцвів у дощ,
Буде бабі біб у борщ.

У бобра добра багато.

Лічилка

Раз і два.
Раз і два.
В нас лічилка — лісова!
В лісі — дерево дуплисте,
А в дуплі живе сова,

Що жовтаві очі має,
Спить — удень. Вночі — літає.
Добрий сну, сові приснисть!
Я — ховаюсь! Ти — жмуристь!

Григорій Чубай

Прислів'я

В лиху годину пізнаєм вірну людину.
Скарб — не друг, а друг — скарб.
Друг — боягуз гірший лютого ворога.
Дружба та братство — найбільше багатство.
Скажи мені, хто твій друг, і я скажу тобі, хто ти.

Коліскова пісня

Ой ходить сон коло вікон,
А дрімота коло плота.
Питається сон дрімоти:
— А де будем ночувати?
— Де хатонька тепленькая,
Де дитинка маленькая,

Туди підем ночувати,
І дитинку колисати.
А на ката та й воркота,
На дитинку та й дрімота,
Котик буде муркотати,
А дитинка буде спати.

Мирилки

Подивися просто в очі;
Я сваритися не хочу.
Я образить не хотів,

Ненароком зачепив.
Просто в очі подивись
І зі мною подружись.

Дай скоріш мізинчик свій,
Зачеши його за мій.
Мізин-мізин-мізинець —
Помирив нас, молодець!

Заклички

Вийди, вийди, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко,

На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Тут вони граються,
Тебе дожидаються.

Щедрівки

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
— Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,

А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей.
Хоч не гроші, то полова,
В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

— Молодці! Виконали і це завдання. Ви заслуговуєте на музичну паузу.

Музична пауза

5) V гейм.

Гра «З якої це казки? Хто її автор?»

«— Я! Я буду змагатися! — охоче погодився зайчик. — бо хто ж найпрудкіший у нашому лісі?

— Ми теж побіжимо, — вирішили лисичка з вовчиком. — Хіба ми гірші за зайця!

— Відгукнулася й сорока, місцевий кореспондент. Що-що, а гарні світлини для газети вона забезпечить».

(«Якби я мав такі кросівки...». Оксана Павлова.)

«Так у родині Соловейчиків, крім рідних синів Тьохіванка та Тьохандрійка, з'явився синочок приймак Цвірінько».

(«Тьохіванко, Тьохандрійко і Цвірінько». Всеволод Нестайко.)

«Зраділи царівни і мерщій побігли в місто. Найстарша царівна купила чудові персні і натягла собі на пальці. Середульша царівна купила коштовні сукні, вишиті золотом. А найменша царівна не знала, що вибрати...»

(«Золоте серце». Зірка Мензатюк.)

6) VI гейм.

Гра «Або — або»

— Впізнайте назву вірша та його автора.

Із горбочка на долину
Гомінкий струмок помчав.
І пташині, й комашині
Він весняночку співав. («Весняний струмок». Леся Вознюк.)

З гір на долину
Біжу, стрибаю, рину!
Місточки збиваю,
Всі гребельки зриваю... («Пісенька весняної води». Леся Українка.)

Встала весна, чорну землю
Сонну розбудила,
Уквітчала її рясом,
Барвінком укрила. («Встала весна...». Тарас Шевченко.)

У ранковому лісочку
Примічаю я усе:
Он метелик вигнув крила,
Он цвіте ромашка біла,
Он бджола медок несе;
Он стриба на гілці прудко
Дивна пташка жовтогруда
І виспіває пісень. («У лісочку». Лідія Компанієць.)

7) VII гейм.

Гра «Збери прислів'я» (робота в парах)

Здоров'я в порядку —	дякуй зарядці.
Як дитина бігає і грається, так і їй	здоров'я усміхається
Хто спортом займається,	той сили набирається.
Загартовуй своє тіло з користю	для справи.
Холоду не бійся,	сам по пояс мийся.
Хто любить спорт,	той здоровий і бадьорий.
І кмітливість потрібна,	і загартування важливе.
У здоровому тілі	здоровий дух.

8) VIII гейм.

— Перетворіть загадку на прислів'я.
У вогні не горить, у воді не тоне. (Правда.)
(Правда у воді не горить, у воді не тоне.)
Мовчить, а сто дурнів навчить. (Книга.)
(Книга мовчить, а сто дурнів навчить.)
На вагу не зважиш, на базарі не купиш. (Розум.)
(Розум на вагу не зважиш, на базарі не купиш.)
Що їсть без зубів. (Совість.)
(Совість їсть без зубів.)
У світі одна — всім потрібна вона. (Батьківщина.)
(Батьківщина у світі одна — всім потрібна вона.)
Не золото, а найдорожче. (Життя.)
(Життя не золото, а найдорожче.)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

- Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
- Коли ви хвилювалися?
- А яке завдання було найцікавішим?
- Гарних вам канікул разом із вашими друзями — книгами!

ДЛЯ ВЛАСНИХ ЗАПИСІВ

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

1. *Вашуленко М. С.* Українська мова та читання: підруч. для 2 кл. закладів загальної середньої освіти (*у 2-х частинах*). Ч. 1 / М. С. Вашуленко, С. Г. Дубовик.— К. : Видавничий дім «Освіта», 2019.— 144 с.
2. *Газета «Початкова освіта»*.— 2013.— № 1–2.
3. *Де живе жар-птиця? : фольклорні записи*.— К. : «Веселка», 1991.
4. *Досліджуємо світ цікаво / авт.-уклад. : Добровольська Л. Н., Андросова В. О.*— Черкаси, 2018.
5. *Динамічні перерви. 1–2 класи / упоряд. В. П. Порошук*.— Х. : Вид. група «Основа», 2018.
6. *Журнал «Учитель початкової школи»*.— 2014.— № 1–11; 2015.— № 11.
7. *Журнал «Початкове навчання та виховання»*.— 2004.— № 3; 2006.— № 36; 2013.— № 34.
8. *Легенди України про птахів, тварин, рослин / Т. М. Чамата*.— Х. : Промінь, 2009.
9. *Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. : Добровольська Л. Н., Андросова В. О.*— Черкаси, 2018.
10. *Нова українська школа — школа майбутнього / за заг. ред. Добровольської Л. Н., Андросової В. О.*— Черкаси, 2018.
11. *Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / під заг. ред. Бібік Н. М.*— К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяда», 2017.
12. *Новий словничок для сучасних діточок / Н. М. Кравцова, О. Д. Придаток*.— Х. : Вид. група «Основа», 2017.— 144 с.
13. *Пометун О.* Інтерактивні методики та система навчання.— К. : Шкільний світ, 2007.
14. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.— К. : Видавництво А. С. К., 2004.
15. *Робота в центрах та ранкові зустрічі: посібник*.— Дніпропетровськ, НВК № 335 «Мрія».
16. *Сапун Г. М.* Збірник диктантів з української мови для початкових класів.— Тернопіль : Підручники і посібники, 1996.— 96 с.
17. *Тематичний словник школяра / К. С. Прищепа, В. Г. Лук'яненко*.— К. : «Гала», 1997.— 336 с.
18. *Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів / упоряд. Божко О. В.*— Х. : Вид. група «Основа», 2014.
19. *Хвилинки здоров'я — щодня. 1–2 класи / упоряд. В. П. Порошук*.— Х. : Вид. група «Основа», 2018.
20. <http://rebus1.com/ua>
21. <http://urok.in.ua>
22. <http://www.yrok.net.ua>
23. <http://maryanivkaschool.klasna.com/en>
24. <http://klasnaocinka.com.ua>
25. volodymirec.lib.rv.ua
26. <http://megaznaika.com.ua>
27. <http://dovidka.biz.ua>
28. <http://ditky.in.ua>
29. <http://doshkolenok.kiev.ua>
30. <https://uk.wikipedia.org>
31. <http://vidpoviday.com/zagadki>
32. <http://traditions.in.ua>
33. <http://www.yrok.net.ua>
34. <https://learning-ukr-mova75.jimdo.com>
35. <http://probapera.org/publication/>
36. <http://www.yrok.net.ua/load/0-0-0-311-20>
37. <https://cikavo.net/fakti-pro-sonce/>
38. <https://pon.org.ua/novyny/6903-u-cey-den-zima-z-vesnoyu-zustrchayetsya.html>

ЧИТАННЯ

1. *Динамічні перерви. 1–2 класи* / упоряд. В. П. Порошук.— Х. : Вид. група «Основа», 2018.
2. *Досліджуємо світ цікаво* / автори-укладачі : Добровольська Л. Н., Андросова В. О.— Черкаси, 2018.
3. *Легенди України про птахів, тварин, рослин* / Т. М. Чамата.— Х. : Промінь, 2009.
4. *Мої улюблені вірші* / уклад. В. Паронова.— Тернопіль : Підручники і посібники, 2016.
5. *Нова українська школа — школа майбутнього* / за загальною редакцією Добровольської Л. Н., Андросової В. О.— Черкаси, 2018.
6. *Нова українська школа зустрічає першокласників* / авт.-укл. : Добровольська Л. Н., Андросова В. О.— Черкаси, 2018.
7. *Нова українська школа: порадник для вчителя* / під заг. ред. Бібік Н. М.— К. : ТОВ «Видавничий дім “Плеяда”», 2017.
8. *Формування здоров’язбережувальної компетентності молодших школярів* / упоряд. Божко О. В.— Х. : Вид. група «Основа», 2014.
9. *Хвилинка здоров’я — щодня. 1–2 класи* / упоряд. В. П. Порошук.— Х. : Вид. група «Основа», 2018.
10. *Що? Як? Чому?* / Популярна дитяча енциклопедія. Свято рослин. Світ первісних птахів.— Х. : Глобус, 1999.
11. http://ukrbooks.com/ua/Zymovi_slova/
12. <https://cikavo.net/cikavi-fakti-pro-snig/>
13. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/239-zagadku-pro-zymu.html>
14. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/virshi-pro-snih-i-moroz-halyna-malyk/>
15. <https://pustunchik.ua/ua/online-school/literature/prislivya-pro-ukrayinu>
16. <https://krasotkina.com/вірші/>
17. <https://dovidka.biz.ua/>
18. <https://probapera.org/publication/13/8883/horobets-hvalko.html>
19. <http://skarbn4ka.com/hvalko/>
20. <https://svitua.org/kazky/item/7200-starovynna-lehenda-pro-ukrainsku-movu-iaku-nashi-babusi-rozpoivaly-ditiam.html>
21. <https://studopedia.info/6-69208.html>
22. <http://tut-cikavo.com/pryroda/dyva-prirody/516-tsikavi-fakti-pro-vesnu>
23. <https://abetkaland.in.ua/legendy-ta-kazky-pro-prolisky-dlya-ditej/>
24. https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/initial/45687/
25. <https://super.urok-ua.com/konspekt-uroku-z-literaturnogo-chitannya-dlya-2-go-klasu-na-temu-taras-grigorovich-shevchenko-velikiy-ukrayinskiy-poet-i-hudozhnik/>
26. <http://pervocvity.blogspot.com>
27. <https://korysne.co.ua/tsikave-pro-vesnyani-kvity/>
28. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-kvity/>
29. <http://kotygoroshko.com.ua/dir/7-1-0-203>
30. <https://real-life.kr.ua/magichne/prikmeti-i-zaboboni/shcho-znachit-pobachiti-veselku-prikmeta>
31. <https://mala.storinka.org/анатолій-костецький-добірка-віршів-про-дітей.html>
32. <https://mala.storinka.org/дитячі-мирилки-збірка.html>
33. <http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/scho-tse-znachyt-ne-druzhyty-oksana-senatovych/>
34. <http://autta.org.ua/files/tmp/V-RSHOVAN--PRIV-TANNYA.docx>
35. https://maximum.fm/kosmos-cikavi-fakti-pro-kosmos-i-kosmonavtiv-dlya-ditej-i-doroslih_n139288
36. http://www.uroki.net/docnach/ukr_docnach3.htm
37. <http://ped-kopilka.com.ua/poslovicy-i-pogovorki/poslovicy-i-pogovorki-o-dostoinstvah-cheloveka.html>

38. <https://pustunchik.ua/ua/checkYourself/zagadki/zagadki-pro-geroyev-multfilmov>
39. http://chytanka.com.ua/ebooks/index.php?action=url/view&url_id=479
40. <https://mala.storinka.org/прислів%27я-хвальковитість-пихатість-збірка-народ-скаже-як-зав%27яже.html>
41. <https://naurok.com.ua/dobro-spishit-tvoriti-lyudi-9754.html>
42. <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/240-zagadku-pro-tvarun.html>
43. https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_реклами
44. <http://doshkolenok.kiev.ua/skazki-legendy/437-virshi-pro-lito.html>
45. <https://osvitoria.media/experience/7-igor-dlya-z-klasного-menedzhmentu-dlya-molodshoyi-shkoly/>
46. <https://proukrtravel.ru/rizne/7928-zvidki-berutsja-hmari.html>
47. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-komah-pavukiv-ihor-holomozyj/>
48. <https://probapera.org/publication/13/22995/virshyky-kulbabky.html>
49. http://abetka.ukrlife.org/ab_flower.htm
50. <http://megaznaika.com.ua/zagadku/hto-zhyve-u-vodi-hanna-osadko/>
51. <https://sites.google.com/site/juliazubik/dvuazycnye/s-king>
52. <http://soroka-vorona.info/virshi/virshi-pro-pory-roku/213-virshi-pro-lito.html>
53. <https://mala.storinka.org/дитячі-мирилки-збірка.html>
54. <https://naurok.com.ua/urok-literaturna-viktorina-19718.html>
55. <https://mala.storinka.org/заклички-та-примовки-велика-добірка-з-книги-дитячий-фольклор.html>
56. http://slovogray.narod.ru/novi_virshy.html
57. <https://uk.wikipedia.org/>
58. <http://myvchytel.dp.ua/index.php/uchytelska/54-fizkultkhvylynky-dobirka>
59. <https://youtu.be/5zntRD-9Z0U>

Розробки всіх уроків для викладання у НУШ!

Серія «Мій конспект» — це незамінний помічник у роботі кожного вчителя. Посібники містять розробки уроків за Концепцією НУШ:

- із метою формування предметних та ключових компетентностей учнів;
- із використанням елементів інтеграції, інноваційних та здоров'язбережувальних технологій;
- із творчими завданнями, завданнями для роботи в парах і групі, ігровими завданнями, зразками наочності.

Математика			
Код	Назва	Стор.	Ціна
20ПШМ210	1-й клас. Частина 1, до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко	224	100,00
20ПШМ211	1-й клас. Частина 2, до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко	264	110,00
20ПШМ212	1-й клас. Частина 1, до підручника Н. П. Листопад	232	100,00
20ПШМ213*	1-й клас. Частина 2, до підручника Н. П. Листопад	240	90,00
Українська мова. Навчання грамоти			
20ПШМ219	1-й клас. Частина 1, до підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко	392	140,00
20ПШМ220*	1-й клас. Частина 2, до підручника М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко	224	90,00
20ПШМ222	1-й клас. Частина 1, до підручника К. І. Пономарьової	392	140,00
20ПШМ223	1-й клас. Частина 2, до підручника К. І. Пономарьової	432	150,00
20ПШМ225	1 клас. Частина 1, до підручника О. І. Большакової, М. С. Пристінської	264	110,00
20ПШМ226*	1-й клас. Частина 2, до підручника О. І. Большакової, М. С. Пристінської	240	90,00
Я досліджую світ			
20ПШМ214	1-й клас. Частина 1, до підручника Т. Г. Гільберг, С. С. Тарнавської, О. В. Гнатюк, Н. М. Павич	224	90,00
20ПШМ215	1-й клас. Частина 2, до підручника Т. Г. Гільберг, С. С. Тарнавської, О. В. Гнатюк, Н. М. Павич	264	110,00
20ПШМ217	1-й клас. Частина 1, до підручника Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук	224	100,00
20ПШМ218*	1-й клас. Частина 2, до підручника Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук	240	90,00
Фізична культура			
20ПШМ204	1-й клас. I семестр	112	55,00
20ПШМ209	1-й клас. II семестр	120	65,00
Англійська мова			
20ПШМ202	1-й клас, до підручника О. Карп'юк	152	80,00

*Незабаром у продажу

Замовляйте конспекти уроків та готуйтеся до уроків у НУШ без зайвих клопотів!

Замовлення можна зробити:

на сайті: <http://book.osnova.com.ua>;

за тел.: 0-800-505-212.

Вартість поштової доставки Укрпоштою — 28,90 грн.

Тарифи інших перевізників дізнавайтесь додатково.

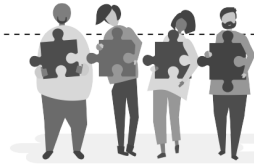
Жодне дерево не постраждало!

ВИДАВНИЧА ГРУПА «ОСНОВА» — ПРОСТІР ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГІВ!

З 2002 року ми є надійним помічником педагогів України. Із року в рік любов до читача та віра у свою справу сприяють виникненню нових ідей і допомагають рухатись уперед.

Ми надаємо комплексну інформаційно-методичну підтримку освітянам

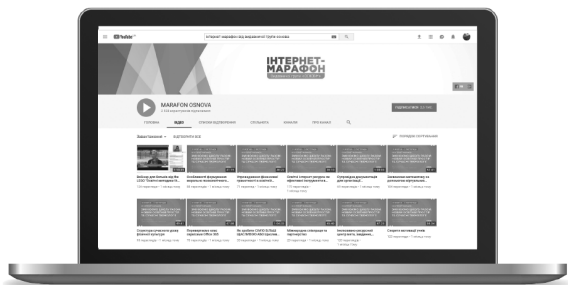
Щомісяця випускаємо **науково-методичні журнали** в електронному та паперовому форматі. Для наших читачів створено найвигідніші варіанти передплати, започатковано акції та нарахування бонусів! Дізнавайтесь більше на нашому сайті: <http://journal.osnova.com.ua>

Випускаємо розробки уроків серій **«Мій конспект»** та **«Усі уроки»**, які створені, аби полегшити роботу вчителів під час підготовки до уроків!

Пропонуємо **1300 книг і посібників** для комплексної організації роботи у ЗДО та школі за найвигіднішими цінами! Обирайте й замовляйте в нашому інтернет-магазині: <http://book.osnova.com.ua>

Підвищуємо професійний рівень педагогів у **«Дистанційній академії»!** Ви можете записатися на курс та отримати сертифікат! <http://osnova.d-academy.com.ua>

Підтримуємо вас у соціальних мережах! Приєднуйтесь до нас **у Facebook:** www.facebook.com/OsnovaVG. Тільки в нас: актуальні новини освіти, спілкування в колі освітян, розіграші й акції!

Проводимо **безкоштовні Інтернет-марафони!** Спікери: вчителі — агенти змін, тренери НУШ, іноземні фахівці з освіти! Лише актуальні теми та корисна інформація! Слідкуйте за анонсами на сторінці у Facebook: www.facebook.com/InternetMarafon

Ведемо **YouTube-канал Інтернет-марафону!** Понад 200 безкоштовних онлайн-лекцій, які можна переглядати у вільний час за посиланням: www.youtube.com/c/MARAFONOSNOVA.

ДЯКУЄМО, ЩО ОБИРАЄТЕ НАС!

З повагою
Видавнича Група «Основа»

ОСНОВА
ВІДАВНИЧА ГРУПА

Код	Ціна
ПШМ239	150,00

Навчальне видання

Серія «Мій конспект»

ПРИДАТОК Ольга Дмитрівна,
РОМАНЕНКО Руслана Іванівна,
ХОДІЙ Світлана Сергіївна

**УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ.
2 КЛАС. ЧАСТИНА 2**

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *Є. С. Островський*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 28.10.2019. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 36.96. Замовлення № 19-11/18-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-34

e-mail: office1@osnova.com.ua

osnova.com.ua

book.osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212

(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»

м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21

www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua

ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)